

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

Journal of Administration and Social Science Review

ISSN 2730-3187 (Print)

ISSN 2985-1939 (Online)

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (2 เดือน/1ฉบับ)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางสหวิทยาการสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทความวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

บรรณาธิการ

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รศ.ดร.	นักวิชาการอิสระ
ผศ.ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์พรพิมล ศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ปารมี วชิรปทุมมุตต์	โรงเรียนแม่จันวิทยาคม

เลขานุการ : นางสาวชุติมณฑน์ สุขไมตรี

ศิลปกรรม : นายปิยพงษ์ สันธนะกุล

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เครือข่ายส่งเสริมงานวิชาการทางสังคมศาสตร์

สำนักการบริหารและสังคมศาสตร์ 157/17 หมู่ที่ 7 ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม 73220

โทรศัพท์ : 063-3484828 E-mail: sukmaintree1945@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: เจ.ปรีณ เลขที่ 94 พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ สุคนธวรรณ), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิโรจน์ คุตติวิโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตโต (เวชบุตร), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชินกร สุจิตโต (ทองดี), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนันต์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุขุมพงศ์ ขาญนวงศ์	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ชุมพล รอดแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ฐิติมา ไห้ลายอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธรา อังสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.พิมพ์พจี บรรจงปฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.ภัทรพร พงศาปรมัตถ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.ศุภกฤษฎี นิวัฒนานุกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.สุทิดา รัตนวิชา	มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.สุริวัตร จันทรโสภา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อดิศักดิ์ โชติธรรมธรา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.เฟื่องฟ้า ปัญญา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.วงศ์ชนก จำเริญสาร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วิญญู กินแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สาลินี รักกตัญญู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุดมลักษณ์ ศรีซัซม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ร้อยโท ดร.รัชชัย คำยอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อ.ดร.บุญธรรม ทองยา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อ.ดร.วีรณัฐ พรหมจักร์

อ.สุทธัย ครูสง

อ.อาภาภรณ์ จวนสง

อ.ธนรัสมิ์ อธิธนาเกียรติ์

อ.สุพรรณิ บุญหนัก

อ.กุลวดี คงปั่น

Totsaporn Intarabumrung

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นักวิชาการอิสระ

Roxbury Community College

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นวารสาร ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน-ตุลาคม 2567 ที่ได้รับการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความ โดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 2-3 คน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ และคัดเลือก กลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ รวมถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะกรณีในแต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม กอปรกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์ น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ และขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ.....	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ.....	(2-3)
บทบรรณาธิการ.....	(4)
สารบัญ (Content).....	(5)-(7)
การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3..... พิชชาพร วุฒิ, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, วทัญญู ขลิบเงิน	1-14
การนำแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย..... ธิมาลย์มาส คล้ายศรีอำรง, เสาวธาร โพธิ์กลัด, วรณวิภา เมืองถ้ำ	15-28
แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์..... วิรัช กาฬภักดิ์, เยาวเรศ กาฬภักดิ์, จักรพันธ์ จันทร์เขียว, มัจรี สุพรรณ	29-40
การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหของครอบครัวไทยในละครซิตคอม เรื่อง บางรักซอย 9/1 และบ้านนี้มีรัก..... LU JINGRU, จันทรสุดา ไชยประเสริฐ, ชีโรติ เกิดแก้ว	41-56
แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3..... วนัสสุรางค์ ศิริกรจรัส, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, เขาวฤทธิ์ จันทน์	57-70
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี..... ศศิณา สิงห์สนธิ, หยกแก้ว กมลวรรณ, สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์	71-82
แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก..... วิสสุตา อินเกตุ, ธนัสภา ไรจนตระกูล, โชติ บดีรัฐ	83-96
ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค และส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์จังหวัดอุดรดิตถ์..... สพรั่ง จาตเอี่ยม, กุลยา อุปพงษ์, ชัชชัย สุจริต	97-106
แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2..... สิริกันต์ โพธิ์รอด, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, สุกัญญา รุจิเมธภาส	107-116
แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)..... พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ	117-130

	หน้า
แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2..... ภัทรมน ใจยะมี, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, ชัชภูมิ สีสมนู	131-142
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2..... ปิยะธิดา วงษ์สุวรรณ, หยกแก้ว กมลวรรณ, สุกัญญา รุจิเมธธาดา	143-154
การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย..... ชลิตา หาญกาย, ชัชภูมิ สีสมนู, พิมพกา ธรรมสิทธิ์	155-166
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัทล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด กัมปนาท ไพรงาม, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ	167-174
คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด..... สาริณี ตรีวัช, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ	175-186
แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่..... จตุรงค์ เขียวมณีวรรณ, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, สุรเชษฐ์ บุญรักษ	187-198
คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน..... นงนุช มูลหงส์, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, สุกัญญา รุจิเมธธาดา	199-210
แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน..... เยาวลักษณ์ หนองคำ, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, วทันญ์ ขลิบเงิน	211-222
การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่..... จิตติกาญจน์ เชื้อทอง, พิมพกา ธรรมสิทธิ์, ชลายุทธ์ คุรุเมือง	223-234
การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) และส่วนประสมการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก..... ธัญชนก พบสุวรรณ, ลัสดา ยาวีละ, รัตนา สิทธิอ่วม	235-242
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต1..... จรัสศรี ใจน้ำ, หยกแก้ว กมลวรรณ, สุกัญญา รุจิเมธธาดา	243-254
ประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ภูมิศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาตงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร..... ปัทมพร โพธิ์พินะ, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, ภาสกร ดอกจันทร์	255-268

	หน้า
การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร..... ทินกร พูลพุด, ลือชัย ชูนาคา, จิโรจ จิวแหยม, เครือวัลย์ ยรรยงค์	269-278
แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2..... คณิต พอจิต, ชัชภูมิ สีชมภู, พิมผกา ธรรมสิทธิ์	279-290
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี..... สมนึก วิโนทัย	291-302
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี..... อนนท์ หนันทะ, ศักรินทร์ นนทพจน์	303-314
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก..... दनัยพงษ์ เสมอใจ, ภาสกร ดอกจันทร์, ธนัสสา โรจนตระกูล	315-326
การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์..... หัตถุเศรษฐ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, หยกแก้ว กมลวรรณเดช	327-336
แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2..... สุริชาติ คำแคว่น, ชัชภูมิ สีชมภู, เขาวฤทธิ์ จั่นจั่น	337-348
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครูกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ..... ณัฐวุฒิ อุทาทิศ, ศักดิพงศ์ สุภีรักษ์, ลือชัย ชูนาคา	349-360
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	361-366

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่
สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
Development of the Curriculum Administration at the Opportunity-Expanding
Schools in the Highlands under the Phitsanulok Primary Educational Service
Area Office 3

พิชชาพร วุฒิ¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ์² วัทธัญญ์ ขลิบเงิน³

Pitchaporn Wutthi, Phimpaka Thammasit, Wathanyu Kibngern

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.ศึกษาความต้องการจำเป็น 2.ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 3.ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากร ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน ครูผู้สอน 81 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา 4 คน กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 3 คน ศึกษาในเทศก์ 3 คน กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร 4 คน ครูชำนาญการด้านหลักสูตร 16 คน ประธานกรรมการสถานศึกษา 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1.ความต้องการจำเป็นทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาส ทั้ง 5 ด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร และด้านการประเมินผลและสรุปผล 2.แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โรงเรียนหาจุดเด่นจุดด้อยจุดควรพัฒนาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่น ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่น ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม โรงเรียนกำหนดการนิเทศติดตามประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และด้านการประเมินผลและสรุปผล มี

Received: 2024-06-27 Revised: 2024-07-06 Accepted: 2024-07-07

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education Program students, Program in Educational Administration, Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University. E-mail: g66551140117@live.ur.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Program in Educational Administration, Assistant Professor Dr., Advisor Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

³ ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Program in Educational Administration, Assistant Professor Dr., Advisor Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Wathayu@live.ur.ac.th

การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3.ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา; โรงเรียนขยายโอกาสพื้นที่สูง

Abstract

This research article aimed to study the needs and ways for development of appropriate and feasible curriculum administration at the opportunity expanding schools in the highlands under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3. The research was a quantitative and qualitative method, consisting of 4 school administrators, 81 teachers, and 4 school presidents. The target group included 9 people, including 3 school administrators, 3 teachers, and 3 supervisors; the sample group consisted of 4 school administrators, 16 teachers, and 4 school presidents. Data collection tools were questionnaires and interview forms. Statistical tools used in data analysis were, mean, standard deviation, need priority index, and content analysis.

The results showed the following. 1. Needs and necessities for the administration of the educational institution curriculum, integrating into the local curriculum at the opportunity-expanding schools in all 5 areas, were arranged from the most to least, namely: curriculum preparation, supervision, monitoring, administration, evaluation, and summary of results. 2. Guidelines for the development of the school curriculum administration included preparation of educational institutions problem-based contextualization; with strengths and weaknesses curriculum preparation the schools created a local curriculum. The schools set a vision, goals, and mission, focusing on making students love and act in the local area; curriculum administration design an integrated learning management plan, appropriate for the schools locally in learning and practicing; supervision monitoring the curriculum implementation and quality evaluation ;and evaluation and summarization of the operational results constant supervision and monitoring of operations for the school curriculum development. 3. The appropriateness and feasibility of the guidelines overall was at a high level.

Keywords: curriculum administration; highland opportunity expansion schools

บทนำ (Introduction)

จากเป้าหมายของรัฐธรรมนูญที่ต้องการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตและผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรมอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเสมอภาค หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) เป็นหลักสูตรที่จัดทำเพื่อจัดการศึกษาในประเทศไทยจัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และ

ทักษะที่จำเป็นเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เล็งเห็นว่าการจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมายังไม่สามารถจัดศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชนและชาติพันธุ์ หลักสูตรยังไม่ครอบคลุมการเรียนการสอน วัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับบริบทที่เป็นกลุ่มเฉพาะทำให้ไม่สามารถสร้างคนไทยให้มีศักยภาพอย่างเพียงพอใน การดำรงชีวิต ขาดทักษะด้านการคิด การเผชิญสถานการณ์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเองและครอบครัว มีการสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดทำหลักสูตรไปสู่สถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยให้ผู้บริหาร ครูและชุมชนมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมดุล และสัมพันธ์กันทั้งหลักสูตรที่เน้นความเป็นสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 181 โรงเรียนกระจายอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ ซึ่งโรงเรียนทุกโรงจะต้องมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองกลยุทธ์การพัฒนาของเขตพื้นที่การศึกษา โดยสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในการส่งเสริมสนับสนุน การใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นพบว่า การบริหารหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ยังจัดได้ไม่ครอบคลุมทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง นักเรียนส่วนใหญ่ มีฐานะยากจน ขาดความพร้อมด้านครอบครัว และส่วนหนึ่งเป็นนักเรียนชาวเขาเผ่าม้ง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องมาจากปัจจัยด้านหลักสูตรสถานศึกษายังไม่ครอบคลุมการเรียนการสอน วัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับบริบทที่เป็นกลุ่มเฉพาะ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ได้ให้ความสำคัญแก่งานวิชาการและสภาพปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรอย่างเต็มที่ จึงควรได้รับการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3, 2565: 18)

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า โรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีข้อจำกัดในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชนและชาติพันธุ์ จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 และเพื่อประเมินแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการปฏิบัติโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่
บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลกเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของ
โรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้จากการ
สังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา ได้แก่ กรมวิชาการ (2560:122) ; รัตนา ดวง
แก้ว (2561:89); อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2561:64) ; ปฏิภาณ ตระการ (2561:48); มารุต พัฒนา
(2562:96); ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2562:135); รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2562:64); จิตมา วรณศรี
(2563:66); นิรดา เวชญาลักษณ์ (2565:130); สุกัญญา แซ่มซ้อย (2565:42); ธาริดา สกลภัทรสกุล (2565:24)
ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การดำเนินการบริหารหลักสูตร
4. การนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร
5. การประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่
โรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน
4 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ครู จำนวน 81 คนและประธานกรรมการ
สถานศึกษาจำนวน 4 คนรวมทั้งสิ้น 89 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาส
บนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 4 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล
ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูชำนาญการด้านหลักสูตร 16 คน และประธานกรรมการ
สถานศึกษา จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย
ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน ครูจำนวน 3 คน และ ศึกษานิเทศก์จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านร่มเกล้า โรงเรียนบ้านน้ำจวง โรงเรียนวัดบ่อภาค โรงเรียนบ้านขุนน้ำคืบ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะปีการศึกษา 2566-2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมมี 2 ชนิด ได้แก่

แบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

แบบสัมภาษณ์ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสภาพของกลุ่มเป้าหมายและตอนที่ 2 เป็นกรอบประเด็นสัมภาษณ์ โดยนำระดับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในแต่ละด้านมาหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรก นำมากำหนดเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

แบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 4 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูชำนาญการด้านหลักสูตร 16 คน และประธานกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3.1 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างต่างๆโดยนำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.4 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พร้อมใส่รหัสในแบบสอบถาม เพื่อการนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.5 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการด้านหลักสูตร และศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในการออกหนังสือขออนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2

3.6 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมาย

3.7 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมาย

3.8 ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยทำการจดบันทึกเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3.9 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ในการให้ข้อมูล โดยทำแบบสอบถามใน 3 ลักษณะ ทำเป็นแบบเอกสาร

3.10 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง กำหนดไว้ 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูชำนาญการด้านหลักสูตร 16 คน และประธานกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

3.11 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาดำเนินการ ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) แล้วนำค่า PNI สูง 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน นำมาวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) ดำเนินการจัดกลุ่มและเรียบเรียงข้อมูลโดยการจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดย การสังเคราะห์ ประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้ผนวกกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เป็นดังตารางต่อไปนี้

การบริหารหลักสูตร สถานศึกษาที่บูรณาการ หลักสูตรท้องถิ่น	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น				PNI	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ		
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	4.07	0.84	มาก	5	4.59	0.48	มาก	1	0.13	1
2. ด้านการจัดทำหลักสูตร	4.13	0.82	มาก	4	4.58	0.42	มาก	2	0.11	2
3. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	4.16	0.81	มาก	3	4.56	0.49	มาก	3	0.08	4
4. ด้านการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร	4.18	0.82	มาก	2	4.55	0.51	มาก	4	0.09	3
5. ด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน	4.19	0.81	มาก	1	4.53	0.52	มาก	5	0.08	5
ภาพรวม	4.15	0.82	มาก		4.56	0.48	มาก		0.10	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.81$) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.82$) และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.81$) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.48$) ด้านการจัดทำหลักสูตร ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.42$) และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.49$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โรงเรียนสร้างความเข้าใจให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์บริบท ปัญหาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา SWOT จุดเด่นจุดด้อยจุดควรพัฒนา

วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด หลักสูตรทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

ด้านการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่นของตนและขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม/จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่นให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น โดยใช้กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไว้ให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร โรงเรียนจัดให้มีการประชุม (Professional Learning Community : PLC) ระหว่างผู้บริหาร คณะครู กำหนดแนวทางการพัฒนาครู โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือใช้วิธีการ Online เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อความเหมาะสมต่อผู้เรียน

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โรงเรียนกำหนดการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ (Professional Learning Community : PLC) มีการกำหนดประเด็นการ PLC เป็นระยะ เช่น ระยะเวลา หลักสูตร ระยะเวลาหลักสูตรไปใช้ ระยะเวลาการนิเทศการสอนตามหลักสูตร เป็นต้น

ด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน โรงเรียนดำเนินการตามกรอบ/แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการบูรณาการท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง โดยระยะนี้ต้องกำหนดปฏิทินการดำเนินการให้ชัดเจน มีการนิเทศติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

3. ผลการศึกษา การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

การบริหารหลักสูตร สถานศึกษาที่บูรณาการ หลักสูตรท้องถิ่น	ความเหมาะสม				ความเป็นไปได้			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	4.27	0.71	มาก	5	4.54	0.48	มาก	1
2. ด้านการจัดทำหลักสูตร	4.33	0.74	มาก	4	4.48	0.42	มาก	2
3. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร	4.39	0.72	มาก	3	4.36	0.49	มาก	5
4. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร	4.41	0.72	มาก	2	4.43	0.41	มาก	4

5. ด้านการประเมินผลและ สรุปผลการดำเนินงาน	4.44	0.71	มาก	1	4.45	0.42	มาก	3
ภาพรวม	4.37	0.72	มาก		4.45	0.44	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.71$) ด้านการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.72$) และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.72$) ตามลำดับ

ส่วนความเป็นไปได้ความเหมาะสมแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.48$) ด้านการจัดทำหลักสูตร ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.42$) และด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.42$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลวิเคราะห์แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ต้องมีการสร้างความเข้าใจมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์บริบท ปัญหา การใช้หลักสูตรของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่นของตนและขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม/จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่นให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา ทองจรัส (2562: 25) พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการวางแผนหลักสูตร /ด้านการเตรียมความพร้อม รองลงมา คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร รองลงมา คือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

2. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โรงเรียนสร้างความเข้าใจให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์บริบท ปัญหาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา SWOT จุดเด่นจุดด้อยจุดควรพัฒนา วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด หลักสูตรทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในการบูรณาการการจัดการเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของอ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2561: 112) พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การวางแผนการใช้หลักสูตร 3) การดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมหลักสูตร และ 5) การประเมินผลและพัฒนาหลักสูตร

ด้านการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่นของตนและขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม/จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่นให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น โดยใช้กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไว้ให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกระดับชั้นนำไปใช้ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธาริตา สกลภัทรสกุล(2565: 46) พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ชั้นพบว่า ชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชั้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ชั้นการนำ หลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอน ชั้นการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ชั้นการเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา และชั้นที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ชั้นการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร

ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร โรงเรียนจัดให้มีการประชุม (Professional Learning Community : PLC) ระหว่างผู้บริหาร คณะครู กำหนดแนวทางการพัฒนาครู โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือใช้วิธีการ Online เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อความเหมาะสมต่อผู้เรียน ไม่ยากเกินไป สามารถเรียนรู้ได้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ดวงแก้ว (2561: 87) พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ที่มีความต้องการสูงสุด คือ การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผล การใช้หลักสูตร รองลงมาคือ การวางแผนดำเนินการ ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) น้อยที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โรงเรียนกำหนดการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ (Professional Learning Community : PLC) มีการกำหนดประเด็นการ PLC เป็นระยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา มากมี และคณะ (2565: 113) พบว่า ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของแนวทางเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประเมินหลักสูตร และด้านที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้าน การจัดทำหลักสูตร

ด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน โรงเรียนดำเนินการตามกรอบ/แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการบูรณาการท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง โดยระยะนี้ต้องกำหนดปฏิทินการดำเนินการให้ชัดเจน มีการนิเทศติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทองม้วน สีแนน, 2562: 12) พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินหลักสูตร ด้านการจัดทำหลักสูตร และด้านการนำหลักสูตรไปใช้

3. จากการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นวิธีการมาจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้งได้นำไปหาค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น แล้วนำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ถึง 3 ไปเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรง จึงทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมถูกต้อง สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังค์วรา วงษ์รักษา (2564: 189) พบว่า ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการประเมิน มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า และ องค์ประกอบด้านผลกระทบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 ส่วนความเป็นไปได้ในการนำ รูปแบบการประเมินไปใช้ก็มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดเช่นกัน โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การเขียนรายงานการประเมิน หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ต้องมีการสร้างความเข้าใจมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์บริบท ปัญหา การใช้หลักสูตรของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่นของตนและขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม/จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่นให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น สามารถสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โรงเรียนวิเคราะห์บริบท ปัญหาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา SWOT จุดเด่นจุดด้อยจุดควรพัฒนาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่น ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่นเพื่อความเหมาะสมต่อผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โรงเรียนกำหนดการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และด้านการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน มีการนิเทศติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ต้องมีการสร้างความเข้าใจมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์บริบท ปัญหา การใช้หลักสูตรของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักและปฏิบัติในท้องถิ่นของตนและขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม/จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่นให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น โรงเรียนควรส่งครูผู้รับผิดชอบให้เข้ารับการอบรมที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร และนำมาขยายผลต่อในคณะครูในโรงเรียนรวมถึงมีการจัดประชุม/อบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกๆเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิด ความรู้ ความเข้าใจต่อหลักสูตรสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ว่ามีอะไรบ้าง

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนขยายโอกาสบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จิตติมา วรณศรี. (2563). **นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา**. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2565). **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองม้วน สีแนน (2562). **การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**. หลักสูตรการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธาริตา สกลภัทรสกุล. (2565). **สภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1**. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นริศรา มากมี และคณะ (2565). **การเตรียมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1**. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ปฎิภาณ ตระการ. (2561). การบริหารและการจัดการหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 ของโรงเรียนบ้านม่วงชุม อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ .(2562). การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ = Classroom and learning resource management. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- มารุต พัฒนาผล. (2562). แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.curriculumandlearning.com/1544651319.pdf> สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2561). การบริหารและการพัฒนาหลักสูตรใน ประมวลสาระชุด วิชา การบริหารวิชาการ และทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2562). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: นำศิลป์โฆษณา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปี 2565 . [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/obec.moe.go.th>. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียา ทองจรัส (2562). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา ขวลิต เกิดทิพย์ และศักดิ์จิต มาศจิตต์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานผลการวิจัย. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อังค์วรา วงษ์รักษา (2564) .ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการประเมินหลักสูตรการอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรี: การประยุกต์ใช้การประเมินพหุแนวคิด .คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต วัฒนผลและประเมินผล. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การนำแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC
มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย
Applying Non-Custodial Measures from the United Nations Office on Drugs
and Crime to Develop Strategies to Reduce Overcrowding in Prisons
for Thailand

ธิมาลย์มาส คล้ายศรีธารง¹ เสาวธาร โพธิ์กลัด² วรรณวิภา เมืองถ้ำ³
Dhimalayamas Glaysiridharana, Saowathan Phoglad, Wanwipa Muangtham

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดและหลักการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC 2) ศึกษาความสอดคล้องระหว่างกฎหมายการไม่ควบคุมตัวและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย และ 4) นำเสนอแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบข้อมูล และนำเสนอการอภิปรายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดและหลักการของ UNODC สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยได้ 2) กฎหมายการไม่ควบคุมตัวและแนวปฏิบัติในการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของ UNODC รวมถึงกฎหมายและแนวปฏิบัติดังกล่าวของต่างประเทศที่ได้วิจัย 3) การจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยควรจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และพิจารณาว่าการนำแนวทางของ UNODC มาประยุกต์ใช้จะต้องดำเนินการอย่างไร และ 4) รัฐบาลควรริเริ่มนโยบายและกำหนดเป้าหมายในการลดความแออัดในเรือนจำ และจัดให้ทุกภาคส่วนได้ทำงานและวางแผนร่วมกันในทุกขั้นตอน รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาความแออัดในเรือนจำเพิ่มเติม เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำต่อไป

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดทำยุทธศาสตร์; การลดความแออัดในเรือนจำ; ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

Received: 2024-07-02 Revised: 2024-07-14 Accepted: 2024-07-16

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Master of Arts Programme in Justice Policy and Administration, Faculty of Social Administration, Thammasat University. Email: victoriamoth.d@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Faculty of Social Administration, Thammasat University Email: dear_tarn@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University. Email: pinky_attorney@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the concepts and principles of non-custodial measures from UNODC's strategies to reduce prison overcrowding; 2) to study consistency between related non-custodial laws and guidelines to reduce overcrowding in prisons in Thailand and abroad; 3) to gather opinions and recommendations for developing strategies to reduce overcrowding in prisons for Thailand; and 4) to present guidelines for developing strategies to reduce overcrowding in prison for Thailand. Qualitative research was done with documentary and in-depth interviews with 28 key informants by using a structural interviewing guideline as a tool for interview, leading to content analysis and constant comparison and descriptive discussion.

The results were: 1) The UNODC's concepts and principles were able to be utilized to develop the prison overcrowding strategies for Thailand reducing the scope of imprisonment and pre-trial detention; 2) Thailand's non-custodial laws and practices for reducing overcrowding in the prisons were consistent with the UNODC's concepts and principles, as well as foreign laws and practices; 3) developing strategies to reduce overcrowding in prison for Thailand should involve greater research into the potential consequences, as well as consideration of how the UNODC's guidelines should be applied; and 4) the government needed to initiate policies and set goals to reduce overcrowding in the prison, prepare for all sectors to jointly collaborate and plan the strategies at every stage, and promote further study on the issue of overcrowding in the prisons to bring the findings could be applied to develop laws and enhance recommendations to reduce overcrowding in the prisons.

Keywords: Develop strategies; Reduce overcrowding in prison; Tokyo Rules

บทนำ (Introduction)

ปัญหาความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยเป็นหนึ่งในปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานทั้งในมิติของจำนวนประชากรของผู้ต้องขังในเรือนจำ และอัตราความจุเกินกว่าความจุเรือนจำที่สามารถรองรับได้ (ข้อมูลกรมราชทัณฑ์ ใช้มาตรฐานอัตราความจุผู้ต้องขัง 1.6 ตารางเมตร/ผู้ต้องขัง 1 คน มีพื้นที่นอนรวม 381,930.82 ตารางเมตร โดยสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ จำนวน 238,580 คน) อย่างไรก็ตาม จากสถิติจำนวนผู้ต้องขังระหว่างปี 2558-2565 พบว่า มีผู้ต้องขังโดยเกินกว่าอัตราความจุที่สามารถรองรับกับจำนวนผู้ต้องขังได้ทุกปี และโดยมากจะเป็นผู้ต้องขังในคดีอาญาเสพติดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังคดีอื่น ๆ (กรมราชทัณฑ์, 2566) ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญของปัญหาดังกล่าวมีปัจจัยหลายประการ เช่น ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ การบังคับใช้กฎหมายที่มุ่งเน้นการจำคุกเป็นหลักมากกว่าที่จะใช้มาตรการอื่น ๆ แทนการจำคุก เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยหรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมักจะต้องเข้าเรือนจำอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทำให้ประชากรในเรือนจำมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่ปัญหาความแออัดในเรือนจำในท้ายที่สุด

ผลกระทบสำคัญของปัญหาความแออัดในเรือนจำ ได้แก่ (1) การละเมิดมาตรฐานและบรรทัดฐานของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) (Assembly, U. G., 2016) ที่ควรได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพอันเนื่องมาจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ (2) การเป็นภาระทางงบประมาณของรัฐบาลในการดูแลผู้ต้องขังให้ยังคงได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุม และการลงทุนเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาพฤตินิสัย โดยมุ่งหวังว่าจะเพิ่มทักษะและโอกาสทางสังคมให้กับผู้ต้องขังโดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ และ (3) การเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ UNODC หนึ่งในองค์การสาขาของสหประชาชาติระหว่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่ในการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศและบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้ตระหนักถึงปัญหาความแออัดในเรือนจำ ด้วยเล็งเห็นว่าขนาดของประชากรเรือนจำทั่วโลกกำลังเพิ่มขึ้น และสร้างภาระทางการเงินมหาศาลให้กับรัฐบาลรวมถึงประชาชนในการบริหารจัดการเรือนจำ และการดูแลผู้ต้องขังในฐานะเพื่อนมนุษย์ อีกทั้งยังมีข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวมีผลมาจากการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มุ่งเน้นการคุมขังผู้กระทำความผิดก่อนการพิจารณาคดี ซึ่งทำให้การเพิ่มจำนวนของประชากรเข้าสู่เรือนจำมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่ปัญหาความแออัดในเรือนจำด้วยเหตุนี้ UNODC จึงได้นำเสนอแนวทางการนำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (ข้อกำหนดโตเกียว) (Assembly, U. G., 1991) มาเป็นหนึ่งในกลยุทธ์เพื่อลดความแออัดในเรือนจำ ซึ่งนำเสนอผ่าน Handbook on strategies to reduce overcrowding in prisons (United Nations Office on Drugs and Crime, 2013) ซึ่งจัดทำขึ้นในปี 2556 ด้วยเห็นว่าจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มทางเลือกหรือใช้มาตรการทางอาญาอื่น ๆ แทนการจำคุกแต่เพียงอย่างเดียว ในการแก้ไขหรือลดโทษผู้กระทำความผิด และยังคงมีส่วนช่วยในการส่งเสริมกระบวนการและการดำเนินการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ หรือบรรดารัฐสมาชิกของสหประชาชาติได้นำหลักการดังกล่าวไปปรับใช้ในการสร้างมาตรฐานและบรรทัดฐานและกรอบการทำงานของตนเอง อันจะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการที่จำเป็น รวมถึงพัฒนายุทธศาสตร์การลดความแออัดภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และยั่งยืน

สำหรับประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิกสหประชาชาติ และได้มีนำหลักการต่าง ๆ จากหลักการสากลที่ได้เป็นภาคีและมาตรฐานสากลที่ออกโดยสหประชาชาติ อาทิ ปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550: 20-21) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2560: 36) ข้อกำหนดแมนเดลา และข้อกำหนดโตเกียว มาปรับใช้ซึ่งปรากฏผ่านกฎหมายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามหลักการและมาตรฐานต่าง ๆ ตามที่สหประชาชาติได้กำหนดหรือมีแนวทางไว้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการวางนโยบายและการออกแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำใน 5 กรอบ ได้แก่ การแก้ไขกฎหมาย พักโทษ ลดโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ อาชีพ และการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และการป้องกันยาเสพติด (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2562) อันมีจุดมุ่งหมายในการลดความแออัดในเรือนจำเป็นให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ แต่กระนั้นการดำเนินงานที่ผ่านมาอาจจะต้องมีการแสวงหาแนวทางเพิ่มเติม เพื่อที่จะขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ในการลดความแออัดในเรือนจำได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ โดยที่ได้ตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องแก้ไข และเล็งเห็นถึงความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวผ่านการจัดท่ายุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ โดยแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดใน

เรือนจำของ UNODC รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการไม่คุ้มครองตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของประเทศต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการศึกษา และมุ่งหวังว่าประโยชน์จากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายและนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ และสร้างประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการไม่คุ้มครองตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างกฎหมายการไม่คุ้มครองตัวและแนวทางลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง “การนำแนวทางการไม่คุ้มครองตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการไม่คุ้มครองตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการไม่คุ้มครองตัวและแนวทางลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่กำหนด เพื่อศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาความแออัดในเรือนจำ ข้อเสนอแนะในการนำแนวทางการไม่คุ้มครองตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว จำนวน 28 คน ได้แก่ ผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหาร ผู้อำนวยการ และผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ สำนักงานกิจการยุติธรรม) สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงผู้มีบทบาทและมีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำยุทธศาสตร์และนโยบาย นักการเมือง นักวิชาการ ชุมชน และภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ได้รับการพิจารณาอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคน เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2566

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การสัมภาษณ์เชิงลึกได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ณ อาคารที่ทำการกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ สำนักงานกิจการยุติธรรม กรมคุมประพฤติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 9 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2566 ถึง เดือนมกราคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การศึกษาเอกสารที่ได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งที่ได้รับการตีพิมพ์ในรูปแบบ และที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานระหว่างประเทศ และสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structural Interviewing Guideline Form) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็น ดังนี้ 1) ปัญหาความแออัดในเรือนจำ 2) การนำแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย และ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมเอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการไม่ควบคุมตัวและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ เอกสารที่ออกหรือรับรองโดยองค์การสหประชาชาติ ได้แก่ Handbook on strategies to reduce overcrowding in prisons ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่คุมขัง (ข้อกำหนดโตเกียว) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความแออัดในเรือนจำทั้งในรูปแบบบทความและรายงานทางวิชาการ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยจัดบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการบันทึกเสียง และนำมารวบรวมและวิเคราะห์โดยแบ่งประเภทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร (Content Analysis) เกี่ยวกับแนวคิดหลักการ และเหตุผลของการนำแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC

4.2 การวิเคราะห์ที่ได้จากการรวบรวมกฎหมายและแนวทางการไม่ควบคุมตัวเพื่อลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูล (Constant Comparison) กับแนวคิด หลักการ และแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการจัดบันทึกนำมาดำเนินการ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ที่บันทึกเสียง เพื่อให้ได้บทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Word by Word) 2) แบ่งหมวดหมู่เป็นข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม นักการเมือง นักวิชาการ ชุมชน และ

ภาคประชาสังคม และจัดเรียงข้อมูลตามวันที่สัมภาษณ์ และข้อความของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูล (Constant Comparison) กับแนวคิด หลักการ และแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุมตัวและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัย เรื่อง “การนำแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย” ซึ่งเป็นกาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC พบว่ามีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่าปัญหาความแออัดในเรือนจำเป็นหนึ่งในปัญหาที่เป็นบ่อเกิดแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และทุกคนควรให้ความตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว โดยได้นำหลักการเกี่ยวกับการไม่ควบคุมตัวจากข้อกำหนดโตเกียวที่รัฐสมาชิกสหประชาชาติได้ให้การรับรอง มาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งในชั้นก่อน ระหว่าง และหลังการพิจารณาคดี เพื่อวัตถุประสงค์ในการลดการนำเข้าบุคคลเข้าสู่เรือนจำอันเป็นเหตุแห่งความแออัดในเรือนจำ เช่น การลดทอนความเป็นอาชญากรรมในการกระทำความผิดบางประเภทผ่านการปรับปรุงกฎหมายเพื่อลดบทลงโทษจำคุกเป็นวิธีการอื่นที่เหมาะสม โดยเฉพาะการลดทอนอาชญากรรมยาเสพติดซึ่งสามารถใช้การบำบัดยาเสพติดในสถานที่ที่เหมาะสมแทนที่การบำบัดยาเสพติดในเรือนจำ การมีคำสั่งให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด การประกันตัว การลงโทษทางสถานภาพหรือการตัดสิทธิบางประการติดเครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ การว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา การยุติการดำเนินคดีโดยมีเงื่อนไข การใช้โทษปรับ การยึด หรือริบทรัพย์สิน การชดเชย เยียวยา หรือจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย การคุมประพฤติ การสั่งให้ทำงานบริการสังคม การสั่งให้ฝึกอบรมในสถานที่ฝึกอบรมที่กำหนดไว้ การควบคุมตัวไว้ที่บ้านของผู้กระทำความผิด เป็นต้น ทั้งนี้ มาตรการต่าง ๆ ข้างต้น จะนำไปสู่การลดขอบเขตการจำคุก ซึ่งจะต้องดำเนินการผ่านการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่รัฐบาลควรเป็นผู้กำหนดให้เป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อให้แน่ใจว่าการแก้ไขกฎหมายสำหรับการให้ใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก มีการกำหนดเป้าหมายและเงื่อนไขในการบังคับใช้อย่างเหมาะสม และสามารถลดการใช้โทษต่าง ๆ ที่ยังอาจทำให้เกิดการจำคุกอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนศาลให้พิจารณาหรือใช้ดุลยพินิจอย่างเหมาะสมในการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก เพื่อตอบสนองต่อความผิดนั้น ๆ เป็นรายกรณี โดยคำนึงถึงความจุของเรือนจำ เช่น การไม่สั่งให้บุคคลเข้าเรือนจำที่ไม่สามารถจัดหาพื้นที่สำหรับการใช้ชีวิตและการดูแลตามมาตรฐานสากลและระดับประเทศได้ และคำนึงว่าการพิจารณาสั่งให้คุมขังในเรือนจำยังคงสิทธิตามรัฐธรรมนูญในการพักอาศัยซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะต้องได้รับการเคารพในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งยังจะต้องคำนึงถึงความเปราะบางและสถานการณ์ของผู้กระทำผิดร่วมด้วย นอกจากนี้ เมื่อมีการพัฒนากฎหมายก็จะนำไปสู่การลดการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี เพื่อให้สามารถกำหนดระยะเวลาในการคุมขังที่ชัดเจนและแน่นอน และวางมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ถูกจับและควบคุมตัวระหว่างการรอพิจารณาคดีจะถูกส่งต่อไปยังหน่วยงานตุลาการโดยไม่ชักช้า หรืออาจนำไปสู่การกำหนดให้ความผิดบาง

ประเภทไม่จำเป็นต้องคุมขังก่อนการพิจารณาคดี และอาจกำหนดห้ามมิให้มีการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีสำหรับความผิดบางประเภท เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ในการประกันตัว และวางมาตรการอื่น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าจำนวนเงินประกันตัวจะยุติธรรมโดยคำนึงถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของจำเลย และเพื่อแนะนำทางเลือกอื่น ๆ แทนการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี เช่น การปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกัน การกำกับดูแล หรือการกำหนดให้มีข้อจำกัดบางประการ ซึ่งจะทำให้เกิดการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการใช้การควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี

2. ความสอดคล้องระหว่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุมตัวและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายซึ่งสามารถรองรับกับการไม่ควบคุมตัวตั้งแต่ในขั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่าง และหลังการพิจารณา หรืออาจกล่าวได้ว่า มีกฎหมายที่กำหนดให้สามารถหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวในเรือนจำอย่างครอบคลุมเฉกเช่นเดียวกันกับกฎหมายของต่างประเทศ และสอดคล้องกับแนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC อย่างไรก็ดี อาจยังมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขและรายละเอียดของแต่ละมาตรการหรือวิธีการ รวมถึงการกำหนดโทษในความผิดแต่ละประเภท ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายซึ่งเปิดโอกาสในการใช้เป็นทางเลือกแทนการจำคุก เช่น การปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี การใช้อุปกรณ์ติดตามตัว หรือ EM การแต่งตั้งผู้กำกับดูแล การไม่ต้องมีหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว มาตรการคุมประพฤติ ตลอดจนการบริหารโทษทั้งในการลดวันต้องโทษ การพักโทษ การได้รับอนุญาตให้ออกไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการหรือรับการศึกษาอบรมนอกเรือนจำและการพระราชทานอภัยโทษ นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างการศึกษาแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้สถานที่อื่นแทนเรือนจำ ซึ่งเป็นหนึ่งประเด็นที่จะอาจสามารถนำไปสู่การลดความแออัดในเรือนจำได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ แนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยมีความแตกต่างกับแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากบริบทการกระทำความผิดสถานการณ์ภายในเรือนจำ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำไปในทิศทางเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งเน้นการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการลดทอนอาชญากรรมยาเสพติด อย่างไรก็ดี ประเทศไทยมีแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำที่แตกต่างกับประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐโปรตุเกสซึ่งมุ่งเน้นการคุมประพฤติและการส่งเสริมชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำ นอกจากนี้ การจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยยังอาจสามารถนำบทเรียนในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการลดความแออัดในเรือนจำของสาธารณรัฐโปรตุเกสในการมีนโยบายเกี่ยวกับการลดทอนอาชญากรรมยาเสพติดผ่านการปฏิรูปกฎหมายยาเสพติด รวมถึงการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้กระทำความผิดของญี่ปุ่นมาสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายของการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำในระยะแรก การติดตามสอดส่องอย่างเป็นระยะกับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการใช้มาตรการแทนการคุมขัง การประเมินผู้กระทำความผิดจากการใช้มาตรการแทนการคุมขัง เพื่อนำบทเรียนที่ได้จากการดำเนินการข้างต้นของทั้งสองประเทศ มาวิเคราะห์และประเมินผลอย่างรอบด้านทั้งในด้านนโยบายการปฏิบัติ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบกับผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม สังคม และ

ประชาชน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการวางแผนจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้แนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย พบว่า แนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยได้ เนื่องจากแนวทางดังกล่าวมีที่มาและพัฒนาการจากบรรดาผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวควรจะต้องมีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวทางที่ UNODC ให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ กฎหมายและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำที่มีอยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย การประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และการพิจารณาว่าจะนำมาตรการดังกล่าวมาปรับใช้ในการดำเนินการอย่างไร หน่วยงานหรือใครจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวบ้าง จะต้องมีการกำหนดวิธีการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยได้อย่างสูงสุดและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ในด้านผลกระทบจากการนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยได้ พบว่า ผลกระทบทางบวก คือ จะเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์สถานการณ์ความแออัดในเรือนจำที่มีอยู่ รวมถึงการวิเคราะห์นโยบาย กฎหมาย และแนวปฏิบัติทั้งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุมตัวของประเทศไทย เพื่อนำผลที่ได้ไปวางแผนงานและการกำหนดเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำที่ครอบคลุมทั้งด้านการวางนโยบาย การพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติการไม่ควบคุมตัวในเรือนจำ รวมทั้งการสร้างกลไกการทำงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำอย่างเป็นระบบระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งรัฐบาล หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ชุมชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายร่วมกันในการลดความแออัดในเรือนจำ และผลกระทบทางลบ คือ การปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดว่า ความผิดประเภทใดหรือบุคคลประเภทใดควรใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวตามที่ UNODC ได้ให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งการที่จะดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ จะต้องมีการลงทุนเพื่อศึกษา เพื่อนำไปสู่การกำหนดกฎหมายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและครอบคลุมเกี่ยวกับการไม่ควบคุมตัวในเรือนจำตั้งแต่ในชั้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การพิจารณาคดีของศาล และการดูแลผู้ที่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และคุมประพฤติ นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มภาระตั้งแต่ในชั้นรัฐบาลที่จะต้องมีการจัดระบบประมาณในระยะยาว เพื่อวางนโยบายการลดความแออัดในเรือนจำและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การปฏิบัติงานของหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานในการที่จะต้องมาดูแล สอดส่อง และติดตามผู้ไม่ต้องควบคุมตัวในเรือนจำ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ที่นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ที่มีอยู่แต่เดิม เช่น การจะต้องจะดูแลความสงบเรียบร้อยในสังคมของเจ้าหน้าที่ตำรวจการดูแลนักโทษในเรือนจำของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และการติดตามและสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ นอกจากนี้ ยังจะเป็นการเพิ่มภาระต่อสังคมและชุมชนที่จะต้องร่วมรับผิดชอบในการดูแลผู้ที่ไม่ต้องควบคุมตัวในเรือนจำให้อยู่ในกฎเกณฑ์ และเป้าหมายของยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ ซึ่งเป็นภาระงานที่นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหาภายในสังคมและชุมชนที่มีแต่เดิมอยู่แล้ว

4. แนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยโดยการประยุกต์ใช้แนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC พบว่า ควรเริ่มต้นจากการมีนโยบายเกี่ยวกับในการไม่คุมขังในเรือนจำเพื่อการแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำเพื่อให้รัฐบาลริเริ่มการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีทรรศนะในเรื่องของความแออัดในเรือนจำ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ในเชิงลึกกว่าแท้จริงของปัญหาคความแออัดในเรือนจำเป็นผลมาจากโครงสร้างเรือนจำ อีกทั้งควรมีการจัดตั้งกลไกการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ รัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงให้ความสำคัญกับการวิจัยและการจัดการข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินการมาตรการไม่คุมขัง เพื่อให้เกิดการศึกษาอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินความสามารถของการใช้มาตรการดังกล่าว และทำให้แน่ใจได้ว่ากระบวนการดังกล่าวมีผลการดำเนินการไปในทิศทางหรือมีผลลัพธ์ทางบวกหรือมีผลกระทบประการใด ซึ่งสามารถนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปการพัฒนานโยบาย รวมทั้งปรับปรุงระบบการทำงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้มาตรการไม่คุมขังในเรือนจำในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของความรับผิดชอบของรัฐบาล เช่น นโยบายสวัสดิการสังคม การศึกษา และการดูแลสุขภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนานโยบายที่ครอบคลุมและองค์รวมเพื่อลดปัจจัยที่อาจนำไปสู่การกีดกันทางสังคมและพฤติกรรมทางอาญา เพื่อลดโทษจำคุกในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. แนวคิดและหลักการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC พบว่า

1.1 แนวคิดการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มีพื้นฐานแนวคิดมาจาก (1) การตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550: 20-21) ที่ได้ระบุว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และไม่มีใครจะมาพรากเอาสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงสถานการณ์ความแออัดในเรือนจำอันเป็นปัญหาที่ไม่เพียงแต่จะมองได้ว่าการจำคุกเป็นเพียงการลิดรอนสิทธิเสรีภาพอย่างเดียว แต่นำไปสู่ผลกระทบต่าง ๆ ที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การเป็นภาระค่าใช้จ่ายให้กับรัฐบาลในการที่ต้องลงทุนในการดูแลประชากรที่อาศัยในเรือนจำให้สามารถยังคงได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการลดภาระงบประมาณในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของ ธาร มาฉิม (2562) ที่ได้หัยบายกว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังจนเกิดภาวะความแออัดในเรือนจำส่งผลต่อภาระงบประมาณในการขยายหรือสร้างเรือนจำเพิ่ม รวมถึงการดูแลผู้ต้องขังที่นับวันจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการจำคุก และนำไปสู่ปัญหานักโทษล้นคุก ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำมีสาเหตุสำคัญมาจากการกำหนดนโยบายทางอาญาที่มุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้เรือนจำเป็นหลัก เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับศรัณยา สิม่า (2563) ที่ได้หัยบายกว่า การใช้มาตรการทางอาญาและการบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดเป็นผลมาจากการใช้นโยบายอย่างเด็ดขาดของภาครัฐโดยใช้กลไกทางกฎหมายที่มีบทลงโทษทางอาญาที่รุนแรงและเด็ดขาด เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งแม้ว่าจะมีมาตรการอื่นที่สามารถปรับเปลี่ยน

วิธีการลงโทษแทนการจำคุก แต่ยังคงมีเงื่อนไขทางกฎหมายบางประการที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงต้องอยู่ในเรือนจำ และเป็นสาเหตุหลักของปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

1.2 หลักการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC คือ การลดขอบเขตการจำคุกและการลดการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี ซึ่งได้นำเสนอให้รัฐมีการกำหนดนโยบายหรือพัฒนายุทธศาสตร์ระดับชาติ ที่มุ่งเน้นการให้แก้ไขกฎหมายเพื่อให้แน่ใจว่าการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุกตั้งในชั้นก่อนฟ้อง มีการกำหนดเป้าหมายและเงื่อนไขในการบังคับใช้อย่างเหมาะสม และสามารถลดการใช้โทษต่าง ๆ ที่ยังอาจทำให้เกิดการจำคุกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามข้อกำหนดโตเกียว (Assembly, U. G., 1991: 117-118) ที่ได้กำหนดไว้ว่า รัฐสมาชิกสหประชาชาติควรจัดให้มีมาตรการไม่ควบคุมตัวนั้นไว้ในระบบกฎหมายเพื่อเป็นทางเลือกอื่น ๆ และเพื่อลดการใช้โทษจำคุก และพัฒนานโยบายการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีความเหมาะสม เพื่อให้กฎหมายต่าง ๆ มีการระบุให้มีมาตรการทางเลือกแทนการคุมขังในเรือนจำที่หลากหลายและมีขอบเขตที่กว้างขวางตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้อง ไปจนถึงหลังมีคำพิพากษา เหมาะสมสำหรับความผิดประเภทต่าง ๆ และใช้ได้กับสถานการณ์ส่วนบุคคลของผู้กระทำผิดแต่ละราย รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนศาลให้พิจารณาหรือใช้ดุลยพินิจอย่างเหมาะสมในการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและประชาชนในการพัฒนากลยุทธ์หรือโครงการที่มุ่งลดการใช้การจำคุกเพื่อหันไปใช้ทางเลือกอื่น รวมทั้งยังสอดคล้องกับ ศรีนยา สิม่า (2563) ที่ได้หยิบยกว่า มาตรการทางเลือกแทนการจำคุกสามารถนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำได้ ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายตั้งแต่ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจนถึงภายหลังจากที่ผู้ต้องขังถูกตัดสินลงโทษให้จำคุกแล้ว เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี การรอลงอาญา การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษ โดยการนำมามาตรการดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเหมาะสมจะทำให้เกิดประโยชน์กับผู้ต้องขังและสังคมมากกว่า และช่วยแก้ไขปัญหาล้นเรือนจำลงได้ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการใช้มาตรการอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการนำจำเลยหรือผู้ต้องหาเข้าสู่เรือนจำก่อนการพิจารณาคดี โดยในกระบวนการดังกล่าวอาจมีพื้นที่ให้แลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและประชาชน เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการเบี่ยงเบนคดีและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำ และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยผลของการลดการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีจะเป็นการเสริมสร้างสิทธิและความยุติธรรมผ่านการสร้างระบบที่เน้นการคุ้มครองสิทธิ การให้ความเป็นธรรม และการเพิ่มความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอาญาของประเทศไทย

2. ความสอดคล้องระหว่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุมตัวและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่คุมตัวตั้งแต่ในชั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่าง และหลังการพิจารณา หรืออาจกล่าวได้ว่ามีกฎหมายที่กำหนดให้สามารถหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวในเรือนจำอย่างครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามข้อกำหนดโตเกียว (Assembly, U. G., 1991: 118) ที่ได้กำหนดว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรจัดให้มีมาตรการไม่ควบคุมตัวให้มีความหลากหลาย และมีขอบเขตที่กว้างขวางตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้อง ไปจนถึงหลังมีคำพิพากษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด บุคลิกภาพ และภูมิหลังของผู้กระทำความผิด การคุ้มครองสังคม และการหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุม

ตัวของประเทศไทยยังมีหลักการและข้อกำหนดมาตรการต่าง ๆ เฉกเช่นเดียวกันกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุมตัวของต่างประเทศที่ได้ศึกษา ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐโปรตุเกส และสหรัฐอเมริกา แต่อาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของเงื่อนไขและวิธีการที่นำไปสู่การบังคับใช้มาตรการอื่นแทนการคุมขัง นอกจากนี้ แนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแก้ไขกฎหมายและการป้องกันยาเสพติด ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา โดยมีเป้าหมายในการการแก้ไขกฎหมายและปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทางเลือกอื่นแทนการจำคุกให้มีประสิทธิภาพ และสร้างโอกาสให้กับผู้กระทำความผิดในการกลับคืนสู่สังคมและไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ การปรับปรุงกฎหมายยาเสพติดเพื่อลดทอนความเป็นอาชญากรรม ตลอดจนการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานเรือนจำให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล อย่างไรก็ดี แนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยยังอาจมีความแตกต่างกับประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐโปรตุเกสซึ่งมุ่งเน้นการคุมประพฤติและการส่งเสริมชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำเป็นหลัก ทั้งนี้ ข้อแตกต่างระหว่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไม่ควบคุมตัวและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำของประเทศไทยกับต่างประเทศ อาจเป็นผลมาจากบริบทของแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ทั้งในดำนนโยบายและแนวปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การบังคับใช้กฎหมายและการกำหนดเงื่อนไขและรายละเอียดของแต่ละมาตรการหรือวิธีการทางอาญา การกำหนดโทษในความผิดแต่ละประเภท และจุดมุ่งเน้นในการลดความแออัดในเรือนจำ รวมถึงบริบทของการกระทำความผิดและสถานการณ์ภายในเรือนจำของแต่ละประเทศ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้แนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย พบว่า แนวทางการไม่ควบคุมตัวจากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยได้ แต่อาจจะต้องศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น การวิเคราะห์แนวทางอื่น ๆ ของกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาทบทวนกฎหมายและแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำ และนำไปสู่การประเมินผลกระทบที่ครอบคลุมทั้งทางบวกและลบที่อาจเกิดขึ้น และอาจจะต้องพิจารณาว่าแนวทางใดที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาพิจารณาดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงการปฏิบัติ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องดังกล่าวอย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยได้อย่างสูงสุดและเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง Strategies and Best Practices against Overcrowding in Correctional Facilities (United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, 2011) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แต่ละประเทศควรจัดให้มีการส่งเสริมการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิจารณาทบทวน ประเมิน และปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย และแนวปฏิบัติ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการพัฒนายุทธศาสตร์ความยุติธรรมทางอาญาที่ครอบคลุมสำหรับการแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำ ซึ่งอาจรวมถึงการลดการใช้โทษจำคุก และเพิ่มการใช้ทางเลือกอื่นแทนการคุมขังในเรือนจำ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐบาล ภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในการพัฒนาและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ เพื่อแก้ไขปัญหาคความแออัดในเรือนจำ

การจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดสำหรับประเทศไทย พบว่า รัฐบาลควรเริ่มต้นโดยการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับในการไม่คุ้มกันในเรือนจำ และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำ โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ในเชิงลึกกว่าแท้จริงของปัญหาความแออัดในเรือนจำเป็นผลมาจากโครงสร้างเรือนจำ ทั้งนี้ ควรมีการจัดตั้งกลไกการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ รัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีนยา สิม่า (2563) ที่ได้หยิบยกว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรต้องร่วมมือกันอย่างเร่งด่วนในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นระบบ ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังในเรือนจำบรรลุผลสำเร็จได้ในที่สุด และการให้ความสำคัญกับการวิจัยและการจัดการข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนการดำเนินมาตรการไม่คุ้มกันในเรือนจำ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินความสามารถของการใช้มาตรการดังกล่าว และทำให้แน่ใจได้ว่ากระบวนการดังกล่าวมีผลการดำเนินการไปในทิศทางหรือมีผลลัพธ์ในเชิงบวกหรือมีผลกระทบประการใด ซึ่งสามารถนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปการพัฒนานโยบาย รวมทั้งปรับปรุงระบบการทำงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้มาตรการไม่คุ้มกันในเรือนจำในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของความรับผิดชอบของรัฐบาล เช่น นโยบายสวัสดิการสังคม การศึกษา และการดูแลสุขภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนานโยบายที่ครอบคลุมและองค์รวมเพื่อลดปัจจัยที่อาจนำไปสู่การกีดกันทางสังคมและพฤติกรรมทางอาญา เพื่อลดโทษจำคุกและปัญหาความแออัดในเรือนจำในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ปัญหาความแออัดในเรือนจำเป็นปัญหาทางสังคมที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญหน้า และมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และเป็นประเด็นที่องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญ จึงได้นำมาสู่การนำเสนอกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการลดความแออัดในเรือนจำ โดยมุ่งหวังให้รัฐสมาชิกจะได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อแสวงหาและสร้างแนวทางในแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำที่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ทางบวกให้กับสังคม นอกจากนี้ การจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากมีการกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมาย และแผนงานอย่างชัดเจน รวมทั้งการสร้างความรู้ในเรื่งดังกล่าวภายในสังคม เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สามารถตอบสนองต่อนโยบายและการบรรลุเป้าหมายของการลดความแออัดในเรือนจำได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวทางการดำเนินงานเชิงนโยบาย รัฐบาลควรกำหนดให้ปัญหาความแออัดในเรือนจำเป็นวาระแห่งชาติ และเน้นย้ำว่าปัญหาดังกล่าวมีผลต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ และกำหนดเป้าหมายของภารกิจดังกล่าวที่ชัดเจน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานขับเคลื่อนวาระแห่งชาติในจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพิจารณาและทบทวนกฎหมายตั้งแต่ในชั้น

ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และหลังจากเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ที่มีผลต่อการเพิ่มจำนวนประชากรเข้าสู่เรือนจำอันทำให้เกิดปัญหาความแออัดในเรือนจำ รวมทั้งการรับฟังความเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากวิธีการข้างต้นไปสู่กระบวนการปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดให้มีแนวทางการไม่ควบคุมตัวในเรือนจำในภาพรวมที่เหมาะสม ชัดเจน และเป็นประโยชน์กับสังคมในภาพรวม ตลอดจนการจัดทำรายงานต่อสาธารณะเกี่ยวกับการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.2 แนวทางการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการ รัฐบาลควรมีนโยบายหรือข้อสั่งการในรูปแบบทางการผ่านมติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความแออัดเรือนจำตามที่มุ่งหวังไว้ได้

1.3 แนวทางการดำเนินงานเชิงวิชาการ รัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำแนวทางอื่น ๆ จากกลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย เพื่อให้เกิดความครอบคลุม และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการทำงานเพื่อให้สามารถที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าว อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่รัฐบาลมุ่งหวังไว้ รวมถึงส่งเสริมการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาความแออัดในเรือนจำ และเป้าหมายของการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำให้กับภาคประชาสังคม ประชาชน และชุมชน อันจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องของการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำ และสามารถสร้างความตระหนักในประเด็นดังกล่าว อันจะมีส่วนช่วยให้การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่รัฐบาลมุ่งหวังไว้ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษากลยุทธ์การลดความแออัดในเรือนจำของ UNODC ในมิติอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ การลดขอบเขตการจำคุกและการพัฒนานโยบายการลงโทษ การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม การเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายการใช้มาตรการทางเลือกแทนการคุมขัง การให้ความช่วยเหลือเมื่อกลับคืนสู่สังคมและการลดการกระทำผิดซ้ำ และการบริหารจัดการสมรรถนะเรือนจำ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการจัดทำยุทธศาสตร์การลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทย และสามารถนำไปสู่การนำเสนอแผนปฏิบัติการลดความแออัดในเรือนจำสำหรับประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2560). **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- กรมราชทัณฑ์. รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. (2566). **รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_index.php สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2566.

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2550). **ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ธาม มาฉิม. (2562). รายงานการศึกษา เรื่อง แนวคิดการลดภาระงบประมาณในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. รายงานวิชาการสำนักงบประมาณของรัฐสภา ฉบับที่ 4/2562. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://web.parliament.go.th/assets/portals/82/news/462/1_462.pdf สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.
- ศรัณยา สีม่า. (2563). **ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ**. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20200608145458.pdf สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2562). **สถานการณ์และแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://justicechannel.org/wp-content/uploads/2020/10/ojabook630302.pdf> สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2566.
- Assembly, U. G. (1991). United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (The Tokyo Rules): **resolution/adopted by the General Assembly, 2 April 1991. A/RES/45/110**. [Online]. Available: <https://www.unodc.org/pdf/crime/publications/standards%20&%20norms.pdf> Retrieved on 13 February 2023.
- Assembly, U. G. (2016). United Nations Standard minimum rules for the treatment of prisoners (the Nelson Mandela rules): **resolution/adopted by the General Assembly, 8 January 2016. No. A/RES/70/175, United Nations, New York**. [Online]. Available: <https://digitallibrary.un.org/record/816764?ln=en&v=pdf> Retrieved on 13 February 2023.
- United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders. (2011) the Report of the Workshop. **Strategies and Best Practices against Overcrowding in Correctional Facilities**. [Online]. Available: https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/12th_Congress/00All.pdf Retrieved on 10 June 2024.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2013). **Handbook on strategies to reduce overcrowding in prisons**. [Online]. Available: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Overcrowding_in_prisons_Ebook.pdf Retrieved on 13 February 2023.

แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ Cultural Attraction Map of Pak Nam Pho, Nakhon Sawan Province Area

วิรัช กาฬภักดี¹ เยาวเรศ กาฬภักดี² จักรพันธ์ จันทร์เขียว³ มัจรี สุพรรณ⁴

Wiruch Karapukdee, Yaowares Karapukdee, Jakaphun Junkhiew, Matjaree Suphan

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน จำนวน 6 คน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 20 ชุมชน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก จัดประชุมตัวแทนชุมชน สัมภาษณ์ วิเคราะห์ จำแนกหมวดหมู่ สร้างข้อสรุป และดำเนินการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) รายการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพมีจำนวนทั้งสิ้น 24 รายการ จำแนกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทวัฒนธรรมและประเพณี 10 รายการ ประเภทประวัติศาสตร์ จำนวน 13 รายการ และประเภทชุมชน จำนวน 1 รายการ 2) ได้แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของ 3 ภาคหลัก ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน และชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม; ปากน้ำโพ; จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study Cultural Attractions in Pak Nam Pho subdistrict Nakhon Sawan province. 2. to make a cultural attraction map of this subdistrict. It was qualitative research by the participatory action. The sample of this study consisted of six members from government agencies and private sector group, and 20 community representatives. The sample members were selected through a purposive sampling technique. The in-depth interviews were employed. There were a meeting of community representatives, area surveys, analyses, classifications, conclusions, and cultural attraction mapping.

Received: 2024-06-27 Revised: 2024-07-13 Accepted: 2024-07-16

¹ คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: Wiruch.k@cpu.ac.th

² คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: Yaowares.k@cpu.ac.th

³ คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: jakaphun.j@cpu.ac.th

⁴ คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา Faculty of Administration and Management, Chaopraya University. E-mail: matjaree.s@cpu.ac.th

The result showed the following. 1) List of cultural attractions in Pak Nam Pho subdistrict had a total of 24 programs, classified as cultural attractions with 10 programs in the culture and tradition category, 13 programs in the historical category, and 1 program in the community category. 2) The cultural attraction map, in Pak Nam Pho subdistrict, Nakhon Sawan province, resulted from the cooperation of 3 main partners: government agencies, private sector, and community groups.

Keywords: Cultural Attraction Mapping; Pak Nam Pho; Nakhon Sawan Province

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาตามห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวทั่วประเทศ (กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2565: 3) ประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเน้นความยั่งยืน มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และความเป็นไทยเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ประเทศไทยมีจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ยาวนาน มีคุณค่าต่อการสืบทอด การนำจุดเด่นต่าง ๆ มาเล่าเรื่อง (Story Telling) ถือเป็นเครื่องมือในการสร้างความน่าสนใจ และเป็นที่ยึดจูง รวมถึงยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่และชุมชน จากการสำรวจนักท่องเที่ยวทั่วโลกโดย Sustainable Travel Study 2022 ของ Expedia Group และ Wakefield Research พบว่า นักท่องเที่ยวที่ใช้เกณฑ์เรื่องความยั่งยืนเป็นเรื่องหลักในการตัดสินใจท่องเที่ยวมีสูงถึง 90% ให้ความสำคัญกับท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สนใจวัฒนธรรมท้องถิ่น (อมรินทร์ ทวี, 2566) และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้ศึกษาธุรกิจท่องเที่ยวหลังวิกฤติ COVID-19 พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน เป็นเทรนด์ใหม่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุดในปี 2565 ด้วยตัวเลขเติบโตสูงถึง 155% สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 220 ล้านบาท สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้สู่ชุมชน ลดความยากจน และความเข้มแข็งยั่งยืนของเศรษฐกิจในพื้นที่ (สยามรัฐ, 2566)

เมืองนครสวรรค์ หรือที่เรียกกันว่า เมืองปากน้ำโพ นั้น เป็นเมืองที่มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในนามว่า “เมืองปากน้ำโพ” ซึ่งจากความเป็นมาในแต่ละยุคนั้นทำให้ทิ้งร่องรอยของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ประเพณีที่งดงาม ที่สืบทอดมาเป็นเวลานานมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีปรากฏชัดเจน วิถีชีวิตของชาวจังหวัดนครสวรรค์ได้มีวิวัฒนาการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และเนื่องจากประชากรของชาวจังหวัดนครสวรรค์มีหลายเชื้อชาติประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดจึงมีแบบอย่างตามเชื้อชาตินั้น ๆ และนำมาผสมกลมกลืนกันเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัด นอกจากนั้นจังหวัดนครสวรรค์ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในฐานะเมืองชุมทางธุรกิจของภาคเหนือตอนล่าง และประตูสู่ภาคเหนือตอนบน เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และน่าสนใจหลายแห่ง ทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน วัดวาอาราม หรือสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมสู่ภาคเหนือ มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟมีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และเส้นทางมาตรฐานหลายสาย ทำให้การเดินทางภายในจังหวัด จังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพมหานครเป็นไปโดยสะดวก (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2564: 1)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อยู่ในพื้นที่ตำบลปากน้ำโพ การศึกษาคุณค่า ตลอดจนการจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ ตามแนวคิดในการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (Cultural Map) (ศศิธร โตวินัส, 2554: 14-18) เพื่อที่จะนำแผนที่วัฒนธรรมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนและผู้สนใจเพื่อให้เกิดการนำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดคุณค่า และมูลค่าในการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สามารถสร้างพลังเกาะเกี่ยวทางสังคม และชุมชนสามารถนำเป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research; PAR) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ ชิตาวิรี สุขคร (2562: 1-7) ซึ่งแยกออกเป็น 1) ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี 2) ประเภทประวัติศาสตร์ และ 3) ประเภทชุมชน และจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย และประชาชนในพื้นที่ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประชากรของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขานครสวรรค์, ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครสวรรค์, วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ และเทศบาลนครนครสวรรค์ กลุ่มภาคเอกชน ได้แก่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์, สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 6 คน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 20 ชุมชน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยในตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง เดือนธันวาคม 2565-ธันวาคม 2566

2. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวางจุดพิกัดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ Google Maps

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ

3.2 จัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ในการค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ

3.3 นักวิจัยได้จัดการประชุม เพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการปักหมุดแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ

3.4 การสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้แบบสำรวจรายการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.5 การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ เชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.6 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เฉพาะเรื่องที่ต้องการรายละเอียด หรือประเด็นที่ต้องการความคิดเห็น

3.7 ลงพื้นที่บันทึกภาพถ่าย ภาพถ่าย 360 องศา วิดีโอ และปักหมุดตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลไปสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการร่วมกันวางจุดปักหมุดแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้ Google Maps ประกอบกับ การวิเคราะห์บริบททั่วไปจากเอกสารและสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์นั้น ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี

1.1 งานสมโภชศาลหลักเมืองนครสวรรค์

งานสมโภชศาลหลักเมืองนครสวรรค์จัดตรงกับงานวันสงกรานต์ของทุกปี สาระของการจัดงานคือจัดพิธีบวงสรวงศาลหลักเมือง จัดเครื่องเซ่นไหว้ กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และการชมหนังกลางแปลง การแสดง ดนตรี ร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง และกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมก่อเจดีย์ทราย เป็นต้น

1.2 งานสงกรานต์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา ในเทศกาลสงกรานต์

งานสงกรานต์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา ในเทศกาลสงกรานต์ จัดขึ้นทุกวันที่ 19 เมษายนของทุกปี โดยจะมีการอัญเชิญองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ เข้าขบวนแห่ไปตามถนนสายต่างๆ เพื่อให้พี่น้องประชาชนได้สักการบูชา และสงกรานต์ เพื่อเป็นสิริมงคลในเทศกาลตรุษสงกรานต์ โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา

1.3 งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู

งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าพ่อกวนอู จัดขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี สาระของงานคือการจัดงานทำบุญ จัดเครื่องไหว้ และอัญเชิญเจ้าพ่อเข้าขบวนแห่มา ณ บริเวณศาลเจ้าชั่วคราว ข้างธนาคารกรุงไทย

จำกัด ถ.โกสีย์ (สาขานครสวรรค์) ให้ประชาชนได้สักการบูชา มีการรับประทานอาหารร่วมกันเพื่อเป็นสิริมงคล การประมูลของและวัตถุมงคลต่างๆ ของเจ้าพ่อกวนอู ในงานมีอุปการจีน (จั่ว) สมโภชตลอดงาน

1.4 งานเทศกาลสารทจีนและทิ้งกระจาด

งานเทศกาลสารทจีน จัดขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี สารของงานคือ การจัดการไหว้เจ้า มีงานจั่วทั้งหมด 3 วัน 3 คืน สำหรับทิ้งกระจาด จะจัดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม โดยจะมีการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับวิญญาณที่ไม่มีญาติ แจกข้าวของทำทานให้กับประชาชนทั่วไป โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่หน้าผา

1.5 งานเทศกาลไหว้พระจันทร์และคัดเลือกองค์สมมุติเจ้าแม่กวนอิม

จัดขึ้นในช่วงเดือนกันยายนของทุกปี วันไหว้พระจันทร์ เป็นประเพณีที่ชาวจีนถือปฏิบัติสืบต่อกันมานานนับพันปี วันไหว้พระจันทร์เป็นวันที่พระจันทร์ส่องแสงงดงามที่สุดและเต็มดวงที่สุด ชาวจีนจึงให้พระจันทร์เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม เป็นสื่อกลางของการคิดถึงซึ่งกันและกัน

การสืบสานประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ หนึ่งในกิจกรรมงานประเพณีที่สำคัญ คือ การคัดเลือกองค์สมมุติเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งกำหนดจัดกิจกรรมในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 หรือ “วันไหว้พระจันทร์” ของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวแทนของเทพในการเข้าร่วมขบวนแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ปากน้ำโพ โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา

1.6 งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม

งานฉลองวันคล้ายวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี สารของงานคือ การจัดทำบุญ จัดเครื่องเซ่นไหว้ สักการบูชาของค์เจ้าแม่ ร่วมรับประทานอาหารเพื่อเป็นสิริมงคล การประมูลของและวัตถุมงคลต่างๆ ของเจ้าแม่ทับทิม โดยจัดงาน ณ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

1.7 งานฉลองเทศกาลตรุษจีน

งานฉลองเทศกาลตรุษจีน จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ช่วงเวลาจัดงานจะตั้งศาลเจ้าชั่วคราวไว้ที่บริเวณริมแม่น้ำ (ต้นแม่น้ำเจ้าพระยา) และอัญเชิญเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ จากศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่หน้าผา และเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ จากศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์ มาประจำที่ศาลเจ้าชั่วคราวนี้ เพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชา ชมการแสดงเชิดสิงโต เสือ และมังกร การแสดงเอ็งกอ การแสดงจั่ว และการแสดงอื่นๆ อีกมากมาย การออกบูทร้านค้า นอกจากนี้ยังมีการอัญเชิญเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ร่วมเข้าขบวนแห่รอบตลาด ไปตามถนนสายต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสักการบูชาทั้งกลางวัน และกลางคืน

1.8 ประเพณีการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานฯ

ประเพณีการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานฯ จัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ของทุกปี โดยในงานมีการจัดงานแข่งขันเรือหลายประเภท เช่น เรือยาวใหญ่ 55 ฝีพาย เรือยาวกลาง 40 ฝีพาย เรือยาวเล็ก 30 ฝีพาย และเรือตะเข้พื้นบ้าน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครสวรรค์ ณ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา หน้าศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ นอกจากนี้ภายในงานยังจัดให้มีการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้า OTOP พืช ผักผลผลิตทางการเกษตร มีการแสดงดนตรีจากศิลปินดังมากมาย

1.9 ประเพณีลอยกระทงกะลาสาย กะลาสี

ประเพณีลอยกระทงกะลาสาย กะลาสี จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี การลอยกระทงของชุมชนหน้าผา จ.นครสวรรค์ จึงมีเอกลักษณ์ เนื่องจากเป็นการลอยกระทงสายที่ทำมาจากกะลามะพร้าวซึ่ง

การลอยกระทงของที่นี่จะลอยพร้อม ๆ กันไป ทำให้เป็นสายอยู่กลางแม่น้ำเกิดเป็นภาพที่มีความสวยงาม นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น ชมการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น, การจำหน่ายสินค้าของคนในชุมชน, การประกวดนางนพมาศ และการออกร้านของเหล่าพ่อค้าแม่ค้าที่นำของดีมาขาย เป็นต้น โดยจัดงาน ณ บริเวณหน้าศาลเจ้าพ่อเจ้าแม่หน้าผา

1.10 ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ยอดเขากบ วัดวนาถบรรพต

ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ยอดเขากบ วัดวนาถบรรพต จัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี มีกิจกรรมการตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง ข้าวต้มลูกโยน โดยพระสงฆ์เดินลงบิณฑบาตจากยอดเขา ลงบันไดนาค ผ่านเส้นทางบริเวณหน้าอาคารเทศบาลนครนครสวรรค์ ไปจนถึงวัดวนาถบรรพต พระอารามหลวง มีขบวนแห่สวยงามจากการร่วมมือของชุมชน ประชาชน พร้อมใจกันส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่น

2. ประเภทประวัติศาสตร์

2.1 บ้าน 120 ปี วิถีไม้สักไทย

เป็นบ้านไม้สักทองขนาดใหญ่ 2 ชั้น จัดสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2441 โดยได้สร้างบ้านพักให้ Mr.A.W.Cooper ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานป่าไม้ภาค มณฑล นครสวรรค์ (คนแรก) ลักษณะเป็นเรือนไม้สักขนาดใหญ่ ยกใต้ถุนสูง รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกหลังคาทรงปั้นหยา มีมุมนาดหน้า เป็นหลังคาจั่วที่หน้าจั่วประดับรูปตรารัชกาลที่ 6 เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยในอดีตเป็นมูลค่ามหาศาล เนื่องจากเป็นสถานที่เก็บเงินค่าภาคหลวง ในการส่งออกไม้สักไปยังต่างประเทศ

2.2 พาสาน

เป็นแลนด์มาร์คใหม่บริเวณเกาะยม จุดกำเนิดแม่น้ำเจ้าพระยา สร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ กระตุ้นเศรษฐกิจในปากน้ำโพ ตัวแบบของอาคารพาสานเป็นเส้นสายโค้งมาบรรจบกันเปรียบเสมือนการรวมตัวของสายน้ำ ในปัจจุบันกำลังเตรียมดำเนินการเพิ่มเติมภายในตัวอาคาร ทั้งในส่วนของการแสดงข้อมูลประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม อีกทั้งการติดตั้งระบบมัลติมีเดีย แสง สี เสียงที่สวยงาม

2.3 สะพานเดชาดิวงศ์

เป็นสะพานที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย กรมทางหลวงวางแผนสร้างข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อให้เป็นประตูสู่ภาคเหนือ เมื่อปี 2485 ซึ่งเป็นเหมือนประตูสู่ภาคเหนือที่สำคัญของประเทศไทย และยังเป็นจุดชมวิวแม่น้ำสองสีที่สวยงามที่สุดอีกแห่งหนึ่ง ชื่อของสะพานมาจากชื่อสกุลของพันตรี หม่อมหลวงกรี เดชาดิวงศ์ อธิบดีกรมทางหลวงในสมัยนั้น เนื่องจากเป็นสะพานเก่าแก่ที่มีการใช้งานมายาวนานกว่า 81 ปี เป็นแลนด์มาร์คอันโดดเด่นของตัวจังหวัดนครสวรรค์ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่ผู้คนนิยมมาชมวิวยักษ์แม่น้ำเจ้าพระยา

2.4 หอชมเมืองนครสวรรค์

มีลักษณะเป็นหอสถูป 32 เมตร เปิดให้บริการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551 เมื่อเข้าไปภายในจะพบชั้นต่างๆ ที่มี 10 ชั้นจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ชั้นที่ 1 เป็นพื้นที่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของจังหวัด มีร้านค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP ส่วนชั้นที่ 2 และ 3 แบ่งเป็นสองส่วน โดยมีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ขนมหวาน Internet Cafe สำหรับชั้นที่ 4-9 เป็นบันไดเวียนขึ้นสู่ชั้นที่ 10 ซึ่งเป็นบริเวณดาดฟ้า สำหรับชมวิวยักษ์ตัวเมืองนครสวรรค์และอำเภอใกล้เคียงแบบ 360 องศา และสามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองนครสวรรค์ไปไกลกว่า 10 กิโลเมตร

2.5 อุทยานสวรรค์

เดิมเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ เรียกว่า หนองสมบุญ ในอดีตเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ใช้สำหรับการเกษตร ประมง และพักผ่อนหย่อนใจ ในปี พ.ศ. 2502 เทศบาลเมืองนครสวรรค์ ได้พัฒนาพื้นที่บริเวณหนองสมบุญ ให้เป็นสวนสาธารณะตั้งอยู่บนพื้นที่ 314 ไร่ จุดเด่นคือ มังกรสวรรค์ขนาดใหญ่ที่ตั้งตระหง่านอยู่ตรงกลาง รายล้อมด้วยมังกรขนาดเล็ก 4 ตัว หันหน้าไปคนละทิศ ที่ฐานวงกลมตกแต่งด้วยเมฆ มีศาลารอบ 4 หลัง และสะพานแบบสถาปัตยกรรมจีนสร้างขึ้นเพื่อ เป็นทางเดินเข้าไปยังมังกรสวรรค์เมื่อขึ้นไปยืนบนฐานมังกรเราจะได้เห็นบริเวณโดยรอบของอุทยานสวรรค์

2.6 ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม

เป็นศาลเก่าของชาวจีนนครสวรรค์ ไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับการสร้างแต่มีหลักฐานที่สามารถจะบอกอายุของศาลแห่งนี้ได้ คือ “ระฆัง” ที่อยู่ในศาลเจ้าแห่งนี้ รอบๆ ตัวระฆังเขียนด้วยภาษาจีนว่า “นายหงเปี้ยว แซ่กู่” ได้นำมาจากตำบลแม่จิว อำเภอปทุมธานี เกษะไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีนมาถวายไว้ที่ศาลเจ้าเทพารักษ์เพื่อเป็นระฆังประจำศาลประมาณปี พ.ศ. 2413 อันเป็นต้นรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้มีการบูรณะอยู่อย่างต่อเนื่อง ภายในมีแท่นบูชาเทพยดาฟ้าดิน และที่ประดิษฐานองค์เจ้าพ่อเทพารักษ์ ด้านขวาเป็นเทพเจ้ากวณู ด้านซ้ายประดิษฐานองค์เจ้าแม่ทับทิมเทพเจ้าที่ผู้คนให้ความศรัทธา

2.7 ศาลเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ปากน้ำโพ

หรือศาลเจ้าแม่หน้าผา จากการสอบถามคนเก่าแก่ที่มีถิ่นพำนักอยู่ชุมชนบ้านหน้าผา คือนางเรไร รังสิภาพรกุล บอกว่าแต่เดิมนั้นตัวศาลทำด้วยไม้ 4 เสาอยู่ติดกับฝั่งแม่น้ำปิง เรียกว่าศาลเจ้าพ่อจ้อย เจ้าพ่อจ้อยอนุমানได้นำมาจะสร้างขึ้นก่อน พ.ศ.2444 ต่อมาได้มีการย้ายศาลมาอีกฝั่งหนึ่งของถนนโกสีย์ และได้มีการบูรณะอยู่อย่างต่อเนื่อง ศาลเจ้าที่เห็นปัจจุบันเป็นศาลเจ้าที่สร้างขึ้นใหม่ ในปี พ.ศ.2535 ภายในมีเจ้าแม่หน้าผาเป็นเทพประธาน เบื้องซ้ายประดิษฐานเจ้าพ่อกวณู เบื้องขวาประดิษฐานเจ้าแม่สวรรค์ และได้เชิญรูปเคารพเจ้าพ่อจ้อย เจ้าพ่อจ้อย และเทพเจ้าไฉชิงเอี้ยมาประดิษฐานในศาล

2.8 วัดวรนาถบรรพต

เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 109 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา ตั้งเมื่อ พ.ศ.1962 ในสมัยสุโขทัย ผู้สร้างคือ พญาบาลเมืองสร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่พญารามผู้น้องซึ่งได้สิ้นพระชนม์ในระหว่างทำศึกสงครามกับหัวเมืองฝ่ายใต้ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วัดวรนาถบรรพตเดิมมีชื่อเรียกว่า “วัดกบ” หรือ “วัดเขากบ” เหตุที่มีชื่อเรียกเช่นนี้ก็เพราะเรียกตามชื่อของภูเขาซึ่งวัดนี้ตั้งอยู่เชิงเขากบ หรือมีชื่อเรียกตามหลักฐานในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยอีกชื่อหนึ่งว่า “วัดปากพระบาง”

2.9 วัดนครสวรรค์

เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 22 ไร่ 1 งาน 35 ตารางวา เดิมมีชื่อ วัดหัวเมือง เพราะในสมัยก่อนที่ตั้งของวัดอยู่ก่อนเข้าตัวเมืองมีหลักฐานว่า สร้างราวปี พ.ศ. 1972 แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้สร้าง ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อดุสิตสวรรค์ ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวนครสวรรค์ และมีพระพุทธรูปเนื้อสัมฤทธิ์สมัยสุโขทัยปางมารวิชัยอีก 4 องค์ มีประวัติว่า หลวงหาญสงครามนำทัพจากค่ายจิรประวัติไปรบที่เมืองเชียงตุง พบพระพุทธรูปจึงนำมาถวายวัดนครสวรรค์นอกจากนี้ยังมีพระผู้ให้อภัยหรือพระสองพี่น้องที่มีตำนานเล่าขานถึงความแปลกที่พระทั้งสององค์หันหลังชนกัน

2.10 วัดศรีวังค์

เป็นวัดราษฎร์สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างในสมัยปลายกรุงสุโขทัย ที่ดินที่ตั้งวัดทั้งบนเขาและที่ราบ ประมาณ 280 ไร่ วัดศรีวังค์มีอาคารและเสนาสนะที่สำคัญ ได้แก่ อุโบสถ สมเด็จพระพุทธโคดมจำลอง ศาลาพุทธาณูภาพ วิหารหลวงพ่อดโต และพระจุฬามณีเจดีย์ ที่เป็นปูชนียสถานสำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ เป็นองค์มหาเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองนครสวรรค์ ซึ่งสร้างในสมัยศตวรรษที่ 19 เป็นองค์เจดีย์ขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนยอดเขาด้านในเจดีย์ มีทั้งหมดสี่ชั้น ชั้นแรกเป็นที่จุดธูปเทียนบูชา ชั้นที่สองจะมีรูปหล่อขนาดเท่าองค์จริงของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังต่างๆ ชั้นที่สามด้านนอกมีรูปเหมือนของหลวงพ่อบุญรอด ผู้สร้างมหาเจดีย์ และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองต่างๆ ส่วนชั้นสุดท้ายจะสามารถชมวิวเมืองนครสวรรค์ที่สวยงาม

2.11 วัดโพธาราม

เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ สังกัดมหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัด มีเนื้อที่ 15 ไร่ 2 งาน 67 ตารางวา วัดโพธารามเป็นวัดโบราณ ไม่ปรากฏนามท่านผู้สร้างและไม่ปรากฏปีที่สร้าง เป็นวัดที่มีสำนักเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งนักธรรมและบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนดีเด่นและตัวอย่าง บริเวณวัดมีความสวยงามเป็นระเบียบ มีพระประธานในอุโบสถ ปางมารวิชัย สร้างด้วยทองเหลือง มีพระนามเรียกว่า “พระโพธารามชินราช” สร้างขึ้นที่วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2456 โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ม.ร.ว.เจริญ อิศรางกูร) พร้อมเจ้าคณะมณฑลนครสวรรค์สมัยที่ดำรงสมณศักดิ์ที่พระพิมลธรรมเป็นผู้ดำเนินการหล่อขึ้นพร้อมกับพระอัครสาวก

2.12 วัดไทรใต้

เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งขึ้นเมื่อราว พ.ศ.2350 อยู่บนที่ราบสูงเชิงเขา ติดริมแม่น้ำปิง เดิมชื่อวัดไทรทอง ต่อมา มีการสร้างวัดทางทิศเหนือของวัดไทรทอง ชื่อว่า วัดไทรเหนือ วัดไทรทองจึงเปลี่ยนชื่อเป็น วัดไทรทองใต้ แต่ประชาชนเรียกว่า วัดไทรใต้ เคยเป็นสำนักวิปัสสนามาก่อน และเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่สองศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์ ได้ย้ายมาตั้งที่วัดไทรใต้เป็นการชั่วคราว มีพระประธานศักดิ์สิทธิ์ในอุโบสถเป็นพระพุทธรูป ปางมารวิชัย ศิลปะสมัยสุโขทัยตอนปลาย ทำด้วยทองสำริด หลวงพ่อดโต วัดไทรใต้ เป็นพระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และจะมีรูปหล่อหลวงปู่ทวด มีการหล่อขึ้นในปี พ.ศ.2506 ประดิษฐานอยู่ในวิหาร เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน

2.13 ศาลหลักเมืองนครสวรรค์

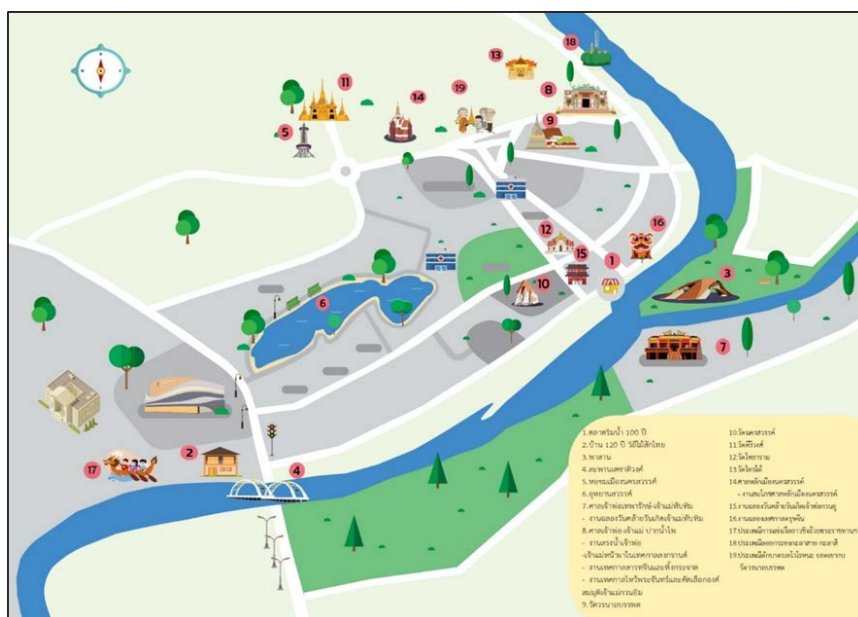
สร้างเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2516 โดยนายวิทยา เกษรเสาวภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดในสมัยนั้นเป็นผู้ขออนุญาตสร้างจากกระทรวงมหาดไทยและทำพิธียกเสาหลักเมืองขึ้นประดิษฐานเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2517 ศาลหลักเมืองเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวนครสวรรค์ ที่จะนิยมนำไหว้ขอพรเสริมหลักชัยให้ชีวิตกัน โดยในทุกๆ ปี จะมีการจัดงานสมโภชศาลหลักเมืองนครสวรรค์อย่างยิ่งใหญ่ เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบปีของศาลหลักเมือง ส่วนบริเวณด้านหลังศาลหลักเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ก็ยังเป็นที่ตั้งของ มณฑปด้านในก็จะประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย เช่น หอพระกษิติครรภมหาโพธิสัตว์เจ้า หอพระเจ้างามฟ้าพุทธา สลิตย หอองค์มหาเทพ และเทพเทวา หอภูมิเทวาพิทักษ์อุดมเขตต์ (ท่านเจ้าที่) และหอเทพปุษนิยสถาน เป็นต้น ให้ได้สักการะขอพร

3. ประเภทชุมชน

3.1 ตลาดริมน้ำ 100 ปี

เป็นตลาดเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 100 ปี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นท่าเทียบเรือ มีการค้าขายสินค้าทางน้ำ เช่น ข้าว ปลา ผลไม้ พืชผลทางการเกษตร ต่อมาได้รับการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม นับเป็นไฮไลต์ที่สำคัญที่อยู่กับเมืองปากน้ำโพมานานนาน ภายในตลาดเต็มไปด้วยร้านค้ามีให้เลือกชมทั้งเสื้อผ้า เครื่องประดับ และร้านอาหารที่มีชื่อเสียงเรื่องความอร่อยอยู่จำนวนมาก โดยบรรยากาศจะเริ่มคึกคักและมีสีสันเมื่อยามพระอาทิตย์ตก

จากผลการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 24 แหล่ง เมื่อนำมาสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการกำหนดสัดส่วนและขนาดในพื้นที่จริง พบว่าแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ โดยแสดงผลข้อมูลที่ระบุตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อกำหนดจุดและพิกัดในแผนที่ ประกอบด้วยจุดหลักทั้งสิ้น 24 จุด โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์
(ที่มา: วิรัช กาฬภักดิ์, 2566)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่องแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ เขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จากการศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3 ประเภทได้แก่ 1) ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี 2) ประเภทประวัติศาสตร์ และ 3) ประเภทชุมชน รวมทั้งหมด 24 แหล่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤษณะ ดาราเรือง และคณะ (2566: 309) พบว่า พุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเมืองปากน้ำโพ มีจำนวน 7 หมวดประกอบด้วย 1) พื้นที่

วัฒนธรรม 2) สถาปัตยกรรม 3) โบราณสถาน ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ 4) โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ 5) ศิลปะการแสดง 6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และ 7) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล รวมทั้งสิ้น 46 แห่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์ (2566: 1021-1039) พบว่า มีทุนทางวัฒนธรรมอยู่มากมาย ได้แก่ โบราณสถาน ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์ ท่าเรือบ้านเกาะนก บ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม งานช่างฝีมือดั้งเดิม ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ กลุ่มช่างทำวาวดั้งเดิม ช่างวาดภาพ ช่างฝีมือดั้งเดิมงานร้อยลูกปัดสำหรับชุดมโนราห์ งานช่างฝีมือหัตถกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ หนังตะลุงวรวิทย์น้อย มาศแก้ว การแสดงมโนราห์ การแสดงระบำว่าวควายแนวชนบและแนวสตรีทแดนซ์ดนตรีไทย กีฬาภูมิปัญญาไทย เป็นทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ การแข่งขันว่าวขึ้นสูง แข่งขันว่าวสวยงาม ส่วนความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ได้แก่ แพทย์แผนไทยหมอเริม เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้สำหรับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมศูนย์ การเรียนรู้ดนตรีไทย กลุ่มประดิษฐ์ว่าวบ้านปลายชล โรงเรียนสตูลวิทยา

2. การจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ปากน้ำโพ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยร่วมกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ในการค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ การสัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน และดำเนินการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการสำรวจพื้นที่บันทึกภาพถ่าย ภาพถ่าย 360 องศา วีดีโอ และพิกัดตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลไปสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ ทองก้อน และคณะ (2567: 1-21) ที่ทำการศึกษาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมนั้น ทำให้สามารถบันทึกทุนวัฒนธรรมที่สำคัญด้วยการกำหนดพิกัดของสถานที่เช่น วัด บ้านเรือน ด้วยแอปพลิเคชัน GPS MAP Camera และยังสามารถนำไปจัดเก็บชุดฐานข้อมูลองค์ความรู้แผนที่วัฒนธรรมอย่างเป็นระบบได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอินทรา ชาฮีร์และคณะ (2561: 198) ซึ่งผลของการศึกษานั้นก็สามารถบันทึกเรื่องราวทุนทางวัฒนธรรมด้วยระบบแผนที่วัฒนธรรมได้ด้วยเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลปากน้ำโพ ทั้ง 24 แหล่ง ล้วนแต่มีประเด็นทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแต่ละแหล่ง และมีวัฒนธรรมไทย-จีน ที่ผสมผสานกันมายาวนานนับร้อยปี จนกลายเป็นวิถีชีวิตที่กลมกลืนกันอย่างลงตัว ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนและผู้สนใจ โดยการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการสร้างมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยวโดยการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สามารถสร้างพลังเกาะเกี่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขานครสวรรค์ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครสวรรค์ วัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ ควรนำข้อมูลแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวัฒนธรรม หรือ กิจกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ นำข้อมูลแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไปใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจ และกระตุ้นให้เกิดการสร้างมูลค่าที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อขยายผลการดำเนินงานจัดทำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัด

2.2 ควรมีการติดตามประเมินผลการศึกษาการนำแผนที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไปใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายและเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการชุมชนในพื้นที่อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณะ ดาราเรือง และคณะ. (2566). การจัดการทุนทางวัฒนธรรมเมืองปากน้ำโพ สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดนครสวรรค์. **รายงานผลการวิจัย**. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.
- กองพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2565). **แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. 2566-2570**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dot.go.th/storage/กองพัฒนาบริการ/แผนกองฯ/QttfdpYXKOCrXLds1f5xJfseslXaXcpgu3q3oDnM.pdf>. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2566.
- เจตน์สฤษดิ์ สังขพันธ์ และคณะ. (2566). แผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า นครสโดยมาบังสการา. **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14**. 19 พฤษภาคม 2566. 1021-1039. มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- ชิตาวีร์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. **Journal of Sustainable Tourism Development**. 1(2): 1-7.
- วุฒิพงษ์ ทองก้อน และคณะ. (2567). การจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**. 19(1): 1-21.
- ศศิธร ไตรวินัส. (2554). การศึกษาเพื่อจัดทำแผนที่มรดกทางสถาปัตยกรรมชุมชนรักษะคลองบางพระจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สยามรัฐ. (2566). **สสว.เปิดข้อมูล-ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมาแรง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/464582>. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2566.

- สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2564). ข้อมูลสำคัญจังหวัดนครสวรรค์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://data.go.th/dataset.pdf>. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2566.
- อมรินทร์ทีวี. (2566). นทท.ต่างชาติถึง 90% ชอบเที่ยวแบบยั่งยืน สนใจวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.amarintv.com/spotlight/economy/detail/46793>. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566.
- อินทิรา ซาฮีร์และคณะ. (2561). การขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานผลการวิจัย. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทยในละครซิตคอม
เรื่อง บางรักซอย 9/1 และ บ้านนี้มีรัก

An Analysis of Problems and Solutions of Thai Families in Sitcom Dramas,
Bang-Ruk Soi 9/1 and Ban-Ni-Me-Ruk

LU JINGRU¹ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ² อีร์โชติ เกิดแก้ว³
LU JINGRU, Jansuda Chaiprasert, Teerachoot Kerdkaew

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทยในละครซิตคอม เรื่อง บางรักซอย 9/1 และ บ้านนี้มีรัก ใช้วิธีวิจัยเอกสารและการวิเคราะห์ตัวบทของละคร ผลการศึกษาพบปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่พบคือ ปัญหาหว่านคู่อามีภรรยาที่เกิดจากการนอกใจกัน การไม่ไว้วางใจกัน และการไม่เข้าใจกันที่นำไปสู่การหย่าร้างกัน แก้ไขด้วยการสื่อสารกัน การปรับตัวเข้าหากัน และการแบ่งหน้าที่กันทำ ปัญหาหว่านพ่อแม่กับลูกที่เกิดจากขาดการเอาใจใส่ดูแลลูก แก้ไขด้วยการสร้างความสมดุลระหว่างงานและครอบครัว และการทำกิจกรรมร่วมกัน ปัญหาหว่านพี่กับน้องทะเลาะวิวาทกัน แก้ไขด้วยการใช้เวลาอยู่ร่วมกัน และปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากช่องว่างระหว่างวัย แก้ไขด้วยการสื่อสารและทำความเข้าใจกัน (2) ปัญหาเด็กและเยาวชนในครอบครัวที่พบคือการมีความรักในวัยเรียน การดื่มเหล้า และการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ แก้ไขด้วยการใช้กฎกติกาข้อบังคับ การอยู่เคียงข้างลูกเสมอ และการสั่งสอน ตักเตือน ป้องกันไว้ล่วงหน้า (3) ปัญหาด้านสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวทั้งร่างกายและจิตใจ แก้ไขด้วยการให้กำลังใจและการให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่

คำสำคัญ (Keywords) : ปัญหาและแนวทางแก้ไข; ครอบครัวไทย; ละครซิตคอม

Abstract

This research article aimed to analyze problems and solutions of Thai families in two sitcom dramas, Bang-Ruk Soi 9/1 and Ban-Ni-Me-Ruk. Documentary and textual analyses were the research methodologies. The research showed three major problems and solutions in the dramas studied as follows. 1) Problem of relationships between family members, infidelity of spouses led to faithless, misunderstanding and divorce in the end. The solutions suggested good communication, adjustment between spouses, and tasks sharing. Between parents and

Received: 2024-07-05 Revised: 2024-07-13 Accepted: 2024-07-21

¹ นักศึกษาศาสาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts Huachiew Chalermprakiet University E-mail: 176461144@qq.com

² อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Lecturer Dr., Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University E-mail: jansuda_chaiprasert@yahoo.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Associate Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University E-mail: tongin2000@gmail.com

children, the problem of no good care was mainly found; the suggested solutions were balancing time for work and for the family of the parents, and doing family activities between parents and children. Between siblings, quarreling was the main problem; it should be solved by the siblings spending more time together. Generation gap was also a problem between family members; the suggested solutions were good communication and understanding of each other. 2) Problem of children and youths in family, included puppy loves in youths; alcohol drinking; and sexual deviance. The suggested solutions were regulating the children and youths; backing up them; giving teachings; warnings and preventions. 3) Physical and mental health of family members, as solutions were giving mental supports and best assistance.

Keywords: problems and solutions; Thai family; sitcom drama

บทนำ (Introduction)

คำว่า “ครอบครัว” กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2563: 4) ได้นิยามว่า “ครอบครัวคือบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา หรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน” จากคำนิยามดังนี้ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวมักประกอบด้วยสมาชิกต่าง ๆ อาศัยอยู่ร่วมกัน ถึงแม้ว่าสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่เนื่องจากแต่ละคนมีอุปนิสัยและทัศนคติต่างกัน ดังนั้น ในชีวิตประจำวันจึงอาจก่อความขัดแย้งกันได้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกก็ส่งผลต่อโครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ทัศนคติในการดำเนินชีวิต และค่านิยมสมัยใหม่ก็ส่งผลต่อโครงสร้างของครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว ทำให้ครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายใหม่ ๆ และซับซ้อนมากขึ้น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวควรพยายามหาทางจัดการให้ดีขึ้นและรักษาความเข้มแข็งของครอบครัวไว้ เพื่อให้ชีวิตครอบครัวได้ดำเนินอย่างราบรื่นและรักษาความมั่นคงทางสังคมด้วย

ปัญหาครอบครัวปรากฏให้เห็นผ่านสื่อต่าง ๆ ของสังคม เช่นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และออนไลน์ เป็นการให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาครอบครัว โดยเฉพาะโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงและใกล้ชิดกับประชาชนมาก เนื่องจากโทรทัศน์มีการส่งสารทั้งเสียงและภาพ มีความสมจริงอย่างมาก สามารถเข้าถึงมวลชนได้ง่ายและรวดเร็ว จึงได้รับความนิยมมากสำหรับผู้ชมทุกเพศทุกวัย รายการโทรทัศน์ที่มีผู้ชมมากที่สุดคือละคร เพราะละครเป็นรายการบันเทิงที่เลียนแบบหรือคล้ายคลึงชีวิตจริง ผู้ชมอาจมีส่วนร่วมในละครทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ละครโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อผู้ชมในหลายด้าน (กาญจนา แก้วเทพ, 2552: 266)

ละครซิตคอม (Situation Comedy) เป็นละครโทรทัศน์แนวตลก มีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ประเด็นที่จะนำมาล้อเลียนให้เกิดความสนุกสนานนั้น มักเป็นสถานการณ์ที่จะมีปัญหาต่อไปในการดำเนินเรื่อง อาจารย์ทั้งปัญหาแบบเก่าและปัญหาแบบใหม่ ละครซิตคอมมีลักษณะเรื่องราวจบในแต่ละตอน และเนื่องจากเป็นละครแนวตลก จึงมักไม่จบอย่างโศกนาฏกรรม ดังนั้น เมื่อปัญหาที่ประดังเข้ามาในแต่ละตอน จะต้องมีการเสนอแนวทางแก้ไขให้ปัญหาลบสิ้นไป และชีวิตครอบครัวเป็นสถานการณ์ที่นิยมล้อเลียนมากที่สุด (กาญจนา แก้วเทพ, 2552: 271) ดังนั้น ละครซิตคอมไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่ผู้ชมยังสามารถเรียนรู้และเข้าใจปัญหาหรือสิ่งที่เกิดขึ้น และนำแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้พบในละครซิตคอมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย

ละครชุดคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* เป็นละครแนวครอบครัว เนื้อหาของละครทั้งสองเรื่องนี้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวชนชั้นกลางภายใต้สังคมไทยสมัยใหม่ แสดงให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวที่มีปัจจัยมาจากคนในครอบครัวและสังคมภายนอก และยังชี้ให้เห็นถึงสมาชิกในครอบครัวร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทุกคนในครอบครัวปรับตัวเข้าหากัน พยายามให้วิถีชีวิตในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น ละครสองเรื่องนี้จึงมีบทบาทเหมือนตำราในด้านครอบครัวที่มีประโยชน์และควรศึกษาวิจัยอย่างมาก ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างประเทศที่ศึกษาสาขาวิชาการศึกษาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของครอบครัวไทยในละครชุดคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ซึ่งจะทำให้เข้าใจสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของครอบครัวไทย อีกทั้งยังทำให้เกิดความเข้าใจสังคมไทยมากยิ่งขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาครอบครัวไทยในละครชุดคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก*

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในละครชุดคอมแนวครอบครัว เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ที่จะวิเคราะห์ในประเด็น ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทย ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านเด็กและเยาวชนในครอบครัวและด้านสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว

1.2 ขอบเขตด้านเอกสาร

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการการคัดเลือกละครชุดคอมแนวครอบครัว จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ละครชุดคอม *บางรักซอย 9/1* ที่ออกอากาศปี 2559 – ปี 2561 ทางโทรทัศน์ช่องวัน 31 ทั้งหมด 74 ตอน และ *บ้านนี้มีรัก* ที่ออกอากาศปี 2559 ทางโทรทัศน์ช่องวัน 31 ทั้งหมด 55 ตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการวิเคราะห์ตัวบทละคร (Textual Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับครอบครัว ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคครอบครัว เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

3.2 ศึกษาละครชุดคอมแนวครอบครัวในสังคมไทย

3.3 คัดเลือกละครชุดคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ที่ออกอากาศปี 2559 – ปี 2561 ทางโทรทัศน์ช่องวัน 31 ทั้งหมด 74 ตอน และ *บ้านนี้มีรัก* ที่ออกอากาศปี 2559 ทางโทรทัศน์ช่องวัน 31 ทั้งหมด 55 ตอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาของครอบครัวไทยในละครชุดคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก*

4.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทยในละครซิตคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก*

4.3 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทยในละครซิตคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคครอบครัวไทยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ปัญหาของครอบครัวไทย

ละครซิตคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ได้นำเสนอปัญหาคครอบครัวไทยไว้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ละครซิตคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ได้นำเสนอปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัวไว้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยา

ละครเรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สามีภรรยาที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาที่เกิดจากการนอกใจกัน ในละครเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครชื่อฝ่ายหย่ากับสามี เพราะสามีนอกใจไปมีหญิงอื่น ฝ่ายต้องเลี้ยงลูกชายชื่อท็อปตามลำพัง ฝ่ายไม่ต้องการทำร้ายความทรงจำที่ดีที่ลูกมีกับพ่อ จึงไม่บอกสาเหตุที่แท้จริงของการหย่าร้างให้ลูกรู้ ทำให้ท็อปคิดว่าการหย่าร้างนั้นเป็นเพราะความผิดของฝ่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฝ่าย : ที่ฉันเลิกกับสามี เพราะเขาเลือกที่จะทิ้งฉันและลูกไปอยู่กับผู้หญิงคนใหม่

ไอซ์ : แล้วที่ท็อปเขารู้เรื่องนี้หรือเปล่าคะ

ฝ่าย : ไม่รู้หรอก แคร้รู้ว่าฉันเลิกกับสามี ฉันไม่อยากบอกความจริง น้ำรู้ว่าท็อปปรับไม่ได้หรอก

(บางรักซอย 9/1, 2560: EP 28)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การนอกใจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครอบครัวแตกแยกกัน และยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจุบัน ผู้หญิงที่สามีนอกใจมักจะเลือกวิธีหย่าร้างกับสามี สะท้อนให้เห็นถึงผู้หญิงสมัยใหม่มีสิทธิและความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถใช้สิทธิหย่าร้างกับสามีที่มีพฤติกรรมนอกใจและทำงานหาเงินเลี้ยงตัวเองและเลี้ยงลูกโดยไม่ต้องพึ่งสามีเหมือนผู้หญิงสมัยก่อน แต่การหย่าร้างก็จะส่งผลกระทบต่อจิตใจของลูก ครอบครัวที่พ่อแม่ที่หย่าร้างกัน ลูกมักจะมีความทุกข์และเศร้าโศก อาจกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในชีวิตของลูกได้

1.2 ปัญหาที่เกิดจากการไม่ไว้วางใจกัน ในละครเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครชื่อริน หวาดระแวงสามีชื่อแองค์ เนื่องจากแองค์ชอบหนีไปเที่ยวและสร้างปัญหาหลายอย่าง เมื่อรินเกิดความสงสัยก็จะทุบตี ด่าทอ แองค์เสมอ เช่น ตอนที่รินได้เจอบิลที่โรงแรมของแองค์ก็สงสัยว่าเขาแอบไปเที่ยวกับผู้หญิง แต่ความจริงคือแองค์ต้องการหาโรงแรมเพื่อฉลองวัน วาเลนไทน์กับริน ความสงสัยและความไม่ไว้วางใจของรินทำให้แองค์รู้สึกรำคาญมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แมว : ช่วงนี้คุณรินเห็นคุณแองค์ทำตัวหลบ ๆ ซ่อน ๆ ก็คิดว่าคุณแองค์มีเมียช้อย ... คุณรินกลับมาไม่พูดไม่จา ก็ต่อเอาต่อเอา กระทั่งเอาคุณแองค์คะ เมียคุณแองค์นิสัยแย่มากที่สุดในโลกนะ

แอ้งค์ : เสียแรงที่อุตส่าห์หวังดี ทำคุณบูชาโทษชัด ๆ

(บ้านนี้มีรัก, 2559: PE18)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การไม่ไว้วางใจกันระหว่างสามีภรรยา อาจเกิดจากเคยมีประสบการณ์ที่ถูกคนรักโกหกหรือเป็นเพียงแค่สัญญาชัตญาณแห่งความหึงหวง จึงทำให้อีกฝ่ายหนึ่งหวาดระแวงเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่คลุมเครือ โดยไม่ได้พิจารณาความเป็นไปได้ของเรื่องนั้นอย่างรอบด้าน ประกอบกับการไม่ยอมพูดจาถามไถ่กันด้วยเหตุผล และหากการใช้ชีวิตคู่เป็นไปอย่างหวาดระแวง ซ้ำยังใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหา จะส่งผลให้ความสัมพันธ์ของชีวิตคู่แย่งไปเรื่อย ๆ และส่งผลเสียตามมาในหลายด้าน

1.3 ปัญหาที่เกิดจากการไม่เข้าใจกัน ในละครชุดเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครชื่อแอลเห็นสามีซื้อลิงก์ทำงานเหนื่อย ต้องการ ที่จะผ่อนเบาภาระให้สามีจึงไปหาคนขับรถให้โดยไม่ได้ปรึกษากับลิงก์ แต่การหาคนขับรถให้นั้นได้สร้างภาระให้กับลิงก์อีกด้วย ทำให้ลิงก์โกรธมาก จึงพูดจาไม่ดีกับแอล แอลก็รู้สึกน้อยใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แอล : ถ้าคนนี้ขับไม่ดี ฉันหาคนใหม่ให้

ลิงก์ : ไม่ต้องละแอล ลิงก์บอกแล้วลิงก์ขับรถเองได้ แค่นี้ภาระก็มากพอแล้ว

แอล : ฉันหวังดีกับนาย แต่นายเห็นว่าเป็นภาระหรือ

ลิงก์ : ทำงานก็เครียดอยู่แล้วยังมาปวดหัวกับเรื่องไร้สาระอีก ฎขอให้เลิกยุ่งกับเรื่องนี้ได้ไหม

(บ้านนี้มีรัก, 2559: EP 30)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ระหว่างสามีภรรยา ถ้าฝ่ายหนึ่งหวังดี แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่เข้าใจ ซ้ำยังพูดจาไม่ดี ทำให้ฝ่ายที่หวังดีจิตตกและรู้สึกน้อยใจ ทั้งนี้เป็นเพราะขาดการสื่อสารทำความเข้าใจกัน บางทีฝ่ายหนึ่งอยากให้ความช่วยเหลือด้วยปรารถนาดี แต่ไม่ได้สื่อสารกันก่อนว่าอีกฝ่ายหนึ่งต้องการความช่วยเหลือหรือไม่ หรือต้องการความช่วยเหลือแบบใด และอีกฝ่ายหนึ่งก็ควรเข้าใจถึงเจตนาดีของคู่รัก ไม่ควรทำร้ายจิตใจด้วยคำพูด ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน

ปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูก

ละครเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูกไว้อย่างเด่นชัด 2 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดการเอาใจใส่ดูแลลูกและปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ดังต่อไปนี้

1.4 ปัญหาที่เกิดจากการขาดการเอาใจใส่ดูแลลูก ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครเอิร์ธกับไอซ์เป็นพี่น้องกัน พ่อของเอิร์ธกับไอซ์ชื่ออิฐ เป็นพ่อเลี้ยงเดี่ยวหลังจากภรรยาเสียชีวิตไป เขาเป็นมัคคุเทศก์พาลูกทัวร์ไปต่างประเทศเสมอ จึงไม่ค่อยมีเวลาอยู่กับลูก ถึงนัดกับลูกก็ต้องยกเลิกนัดบ่อยครั้ง ทำให้ไอซ์รู้สึกเสียใจมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เอิร์ธ : ไอซ์ ที่พ่อเขามาไม่ได้เนี่ย เป็นเพราะพ่อเขาติดงาน พ่อมีเหตุผล ไม่ใช่ไม่ยอมมา

ไอซ์ : เหตุผลที่ว่า สำคัญกว่าลูกเสมอหรือ ก็ครั้งแล้วที่พ่อทำแบบนี้กับเรากับแม่...

เอิร์ธ : ไอซ์ ถ้าเกิดพ่อไม่ทำงาน พ่อจะเอาเงินที่ไหนมารักษาแม่

ไอซ์ : แล้วไง ... ขนาดเสียแม่ไปคนนึงแล้ว พ่อยังไม่สนใจพวกเราเลย พ่อทำแต่งงาน ๆ

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 3)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า สังคมปัจจุบัน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงดูครอบครัว ลูกอยากอยู่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ แต่พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก โดยเฉพาะกรณีพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว การที่พ่อ

แม้ไม่มีเวลาให้กับลูกจะทำให้ลูกรู้สึกว่าคุณเองไม่สำคัญ เพราะลูกต้องการให้พ่อแม่มาใส่ใจ ดังนั้น การใช้เวลากับลูกจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ถ้าพ่อแม่มุ่งหาเงินมากกว่าการใส่ใจดูแลลูก จะทำให้ลูกรู้สึกมีความสุขน้อยลง

1.5 ปัญหาที่เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครเอิร์ธเรียนอยู่ในห้องเดียวกันกับซัดแจ้ง เมื่อแป้งรู้ว่าเอิร์ธเคยต่อยครุและถูกไล่ออกจากโรงเรียนเขาก็คิดว่าเอิร์ธเป็นเด็กที่ไม่ดี และอยากหาหลักฐานไปยืนยันกับสมาคมผู้ปกครองว่าเอิร์ธเป็นเด็กอันตราย เมื่อซัดแจ้งรู้เรื่องนี้ก็คิดว่าแม่ทำผิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ซัดแจ้ง : ทำไมแม่ต้องทำแบบนี้ ... แม่เกลียดอะไรพี่เอิร์ธเขานักหนา แม่ถึงได้ทำแบบนี้

แป้ง : พี่เอิร์ธต่อยครุที่โรงเรียนเก่าจนถูกไล่ออก คนแบบนี้เป็นเพื่อนลูกจะไม่ให้แม่ห่วงได้ยังไง

ซัดแจ้ง : แม่อคติ แม่ยังไม่รู้จักพี่เอิร์ธเลย แม่จะไปตัดสินเขาแบบนี้ได้ยังไง

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 4)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า คนที่เป็นพ่อแม่มักห่วงลูกมาก กลัวลูกคบเพื่อนหรือคนใกล้ชิดที่ไม่ดี กลัวว่าลูกจะได้รับอันตราย กังวลว่าลูกจะไม่ประสบความสำเร็จ ความกลัวและความกังวลนั้นเป็นความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก แต่ความรักความหวังดีนี้ บางครั้งลูกอาจไม่เข้าใจ เพราะถ้าพ่อแม่ห่วงหรือปกป้องลูกมากเกินไป ไม่สนใจความรู้สึกของลูก เชื่อว่าสิ่งที่ตนทำเพื่อลูกนั้นถูกต้องโดยไม่พูดคุยกับลูกให้เข้าใจ อาจก้าวร้าวชีวิตของลูก และจะทำให้ลูกสูญเสียความมั่นใจต่อพ่อแม่ไป และจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกแย่ลงได้

ปัญหาระหว่างพี่น้อง

ในละครชุดเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครชื่อมิกเป็นลูกของแองค์กับริน ส่วนออตได้เป็นลูกของแองค์กับภรรยาเก่า เนื่องจากแม่ของออตได้เสียไป ทำให้ออตได้ต้องมาหาแองค์และอยู่ในบ้านเดียวกันกับมิก ออตได้เป็นคนขยันจึงได้รับความชื่นชมจากริน ทำให้มิกรู้สึกไม่ชอบออตได้ ส่วนออตได้ก็อิจฉามิกที่มีครอบครัวสมบูรณ์และประชิดมิกที่ยังทำตัวเหมือนเด็ก พี่น้องสองคนจึงทะเลาะกันบ่อย ๆ ดังตัวอย่างเช่น

ออตได้ : ผม 20 แล้ว รับผิดชอบได้ด้วย ไม่เหมือนพวกเด็กอายุ 18 ทำตัวเป็นเด็กกอมมือ จะกินจะนอนต้องอ้อนแม่อ้อนยายอยู่เลย

มิก : มิคตื่นสาย คุณแม่มีอะไรให้มิกทำไหมครับ

ริน : พี่ออตได้เขาทำหมดเรียบร้อยแล้ว...มิก ดูพี่ออตได้เป็นตัวอย่างลูก เขาเรียนด้วยทำงานด้วย แบ่งปันภาระพ่อแม่ เราคิดจะทำแบบพี่ออตได้บ้างไหม

(บ้านนี้มีรัก, 2559: EP 8)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างพี่น้องเกิดจากนิสัยและความคิดที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะพี่น้องคนละพ่อคนละแม่ เนื่องจากเติบโตมาในครอบครัวและวิธีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน หรืออาจเกิดจากการเปรียบเทียบของพ่อแม่ว่าใครดีกว่าใคร ทำให้อีกคนหนึ่งมีปมในใจ รู้สึกว่าตัวเองด้อยกว่าและอิจฉาอยากที่จะแข่งเพื่อทำให้พ่อแม่สนใจ พี่น้องจึงเกิดความขัดแย้งกันได้

ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครป้าจันทร์เป็นคุณป้าของแป้ง มาอยู่ด้วยกันกับครอบครัวของแป้ง และเกิดความขัดแย้งเรื่องวิธีการเลี้ยงลูกกับซัดเจนและแป้ง ดังตัวอย่างเช่น

ป้าจันทร์ : แป้ง บอกให้ลูกอ่านหนังสือบ้างหรือเปล่า ทำไมเกรดตกแบบนี้

ซัดเจน : คุณหญิงป้าครับ 3.4 นี่เยอะแล้วนะครับ สมัยผมเรียน ได้ 2.0 ป้าผมดีใจมากนะครับ

ป้าจันทร์ : เธอถึงเป็นได้แค่นี้...นี่เธอสองคนนี่ เลี้ยงลูกใช้ไม่ได้เลยนะ ...

(บางรักซอย 9/1, 2560: EP 1)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า คนรุ่นเก่ามักให้ความสำคัญกับเกรดที่ลูกหลานได้รับมาก เพราะคิดว่า เกรดเป็นตัวบ่งชี้ว่าเด็กมีความสามารถในการเรียนแค่ไหน ส่วนพ่อแม่รุ่นใหม่จะให้ความสนใจกับการเรียนรู้มากกว่าคะแนน เพราะคิดว่า สิ่งสำคัญของการเรียน นอกจากคะแนนการสอบแล้วยังมีทักษะอื่น ๆ ที่ลูกควรได้รับ เพื่อนำไปต่อยอดในอนาคต ค่านิยมหรือทัศนคติที่ต่างกันระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในครอบครัวได้

2. ปัญหาเด็กและเยาวชนในครอบครัว

ในละครชุดคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครขัดแย้งและแบ่งหม ลุกของชัดเจนกับแบ่ง วัยรุ่นที่กำลังอยู่ในช่วงวัยแสวงหาตัวตน อยากลองสิ่งแปลกใหม่ ทำสิ่งท้าทาย และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาดังต่อไปนี้

การมีความรักในวัยเรียน

ในละครชุดคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตอนที่นักเรียนหญิงชื่อแยม มาที่บ้านขัดแย้งตั้งแต่เช้าและตำหนิว่าขัดแย้งทั้งเธอไป ทำให้พ่อแม่ของขัดแย้งตกใจและรู้สึก गुณวายไปหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แยม : เมื่อคืน หนูโทรไป ทำไมพี่ไม่รับโทรศัพท์หนู จะทิ้งหนูหรือ ...

แบ่ง : แม่บอกก็ครั้งแล้ววว่าอย่างเราอย่ารีบมีแฟนตั้งใจเรียนก่อน...ปีนี้คบแล้วเลิกมา 3 คนแล้วนะ

ขัดแย้ง : เพราะคบกันแล้วมันไม่ใช่ะ

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 1)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นได้ว่า ความรักของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงง่าย เพราะความรักในช่วงนี้มักเป็นความสนใจผิวเผิน เด็กวัยรุ่นยังอยู่ในช่วงการค้นหาตัวเอง จึงทำให้ความรักที่เกิดขึ้นไม่มั่นคง อย่างไรก็ตาม การที่เด็กวัยรุ่นเป็นแฟนกันก็ต้องการใช้เวลาอยู่ด้วยกันและต้องใช้เวลาจัดการอารมณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของความรัก ย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษา อาจทำให้มีพฤติกรรมหนีเรียนหรือไม่มีสมาธิจดจ่อในการเรียน นอกจากนี้ การมีแฟนในวัยเรียนอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ในละครชุดคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* กล่าวถึงตัวละครชื่อแพรวที่ท้องกับตั้ม แต่ตั้มไม่รับผิดชอบ ทำให้แพรวและพ่อของแพรวเดือดร้อนมาก จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ปัญหาที่ตามมาจากรักในวัยเรียนคือ การมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และต้องเผชิญกับปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพทั้งแม่และเด็กที่เกิดมา การออกจากโรงเรียนกลางคัน การเรียนไม่จบก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานและประกอบอาชีพในอนาคต

พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ

ในละครชุดคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครชื่อรวัยกับลำดวนมีลูกชายคนเดียวชื่อสเตฟาน กำลังเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 3 วันหนึ่ง สเตฟานลงโซเซียลเปิดตัวว่าตนเองเป็นเกย์ ทำให้พ่อแม่ตกใจและกังวลใจเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สเตฟาน : วันนี้ ผมรวบรวมความกล้าจะมากบอกพ่อกับแม่ ผมอยากเป็นพีอ็อฟ ปองคักดี...

รวัย : กูจะกลับไปเตะไอสเตฟาน ให้มันหายเป็นตุ๊ด

ลำดวน : สเตฟานลูกแม่ กลายเป็นสเตฟานี่ไปซะแล้ว ลำดวนพลาดตรงไหนคะ ...

รวัย : ฉันทมีลูกชายคนเดียวนะ ... เราคงไม่มีวาสนาได้อุ้มหลานแล้วแหละ

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 6)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นชายมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน เรื่องนี้อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เช่น ฮอร์โมนและสารเคมีในร่างกายผิดปกติ วิธีการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เข้มงวด หรืออิทธิพลจากสังคม เช่น การเลียนแบบพฤติกรรมของดาราหนุ่มยอดนิยมตามโซเชียลมีเดีย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ แม้ว่าสังคมปัจจุบันจะยอมรับความหลากหลายทางเพศสภาพ แต่อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ไม่อยากให้ลูกเป็นเพศที่ไม่ตรงกับร่างกาย โดยเฉพาะพ่อแม่ที่มีลูกชายเพียงคนเดียว ดังนั้น การเบี่ยงเบนทางเพศของเยาวชนจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูกได้

ปัญหาการดื่มเหล้า

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตอนที่ชัดเจนกับแป้งไปทำธุระที่อื่น กลับมาก็เจอชัดแจ้งกับเพื่อนดื่มเหล้าที่บ้านกัน มีทั้งเพื่อนผู้ชายและผู้หญิง แป้งจึงโกรธมาก ดังต่อไปนี้

แป้ง : แม่ไม่อยู่บ้านก็แอบกินเหล้า ทุกครั้งที่ไปค้างบ้านเพื่อน ชัดแจ้งต้องกินเหล้าแน่เลย

ชัดเจน : ไปทุกครั้งที่กินทุกครั้ง...ถ้าแม่จะด่าชัดแจ้ง แม่ก็ด่าพ่อด้วยนะ พ่อรู้ตลอด

แป้ง : นี่พ่อ สนับสนุนให้ลูกกินเหล้าหรือ

ชัดเจน : พ่อไม่ได้สนับสนุน คือพ่อเข้าใจ ก็เคยผ่านช่วงชีวิตมาก่อน ชีวิตวัยรุ่นมันเป็นยังไง

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 18)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นบางคนมีพฤติกรรมการดื่มเหล้า สาเหตุการดื่มเหล้าของวัยรุ่นอาจเพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบทดลองสิ่งต่าง ๆ คิดว่าการดื่มเหล้าเป็นเรื่องทันสมัย หรือการถูกเพื่อนชักชวนให้ดื่ม คิดว่าเป็นความจำเป็นในการเข้าสังคม และอาจเพราะผู้ปกครองยอมรับการดื่มเหล้าของลูก หรือการเลียนแบบผู้ปกครองที่มักดื่มเหล้าในบ้าน การดื่มเหล้าจะมีผลต่อร่างกายของวัยรุ่น ทำให้ขาดสติ ควบคุมตัวเองไม่ได้ ทำให้เกิดอุบัติเหตุ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และนำมาปัญหามาให้แก่ครอบครัวและสังคม

3. ปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว

ละครชุดเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว ดังต่อไปนี้

ปัญหาสุขภาพด้านร่างกาย

ในละครชุดเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครชื่อน้ำหวาน เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจเสื่อม เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล สามีกับญาติพี่น้องต่างผลักดันไปผ่าตัดเปลี่ยนน้ำหวาน เมื่อน้ำหวานรู้ว่าค่าใช้จ่ายการผ่าตัดสูงมากและมีความเสี่ยงสูงด้วย น้ำหวานไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว จึงคิดที่จะจบชีวิตตัวเอง ดังต่อไปนี้

แมว : คุณรักจะขายเรือนหอ คุณแม่ก็จะขายที่ที่เชียงใหม่ล่ะนะ ส่วนคุณรินก็จะยืมตั้งค้มาไว้ แค่นี้ก็มีเงินรักษาคุณน้ำหวานแล้วค่ะ

น้ำหวาน : ทุกคนก็ต้องเดือดร้อนเพราะน้ำหวานกันหมด ...น้ำหวานทนอยู่เป็นภาระของทุกคนแบบนี้ไม่ได้ น้ำหวานไม่อยากให้รักต้องลำบาก ไม่อยากให้เห็น้อย ดูแลคนป่วยแบบนี้...

รัก : น้ำหวานจะทิ้งรักไปแบบนี้หรือ ...

(บ้านนี้มีรัก, 2559: EP 2)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า โรคภัยไข้เจ็บเป็นเรื่องไม่มีใครต้องการให้เกิดขึ้น แต่เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อสมาชิกครอบครัวมีการเจ็บป่วย โดยเฉพาะโรคที่อันตรายถึงกับชีวิต นอกจากจะมีผลกระทบต่อผู้ป่วยแล้ว ครอบครัวทั้งหน่วยจะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา เช่น ค่ารักษาพยาบาล การดูแลผู้ป่วย ขณะเดียวกัน

ผู้ป่วยเองไม่ต้องการเป็นภาระของคนในครอบครัว อาจเกิดความเครียด และอยากจบชีวิตตัวเอง แต่การกระทำแบบนี้จะนำมาซึ่งความทุกข์อย่างยิ่งให้แก่ครอบครัว

ปัญหาสุขภาพจิต

ในละครชุดเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครชื่อลิงก์ถูกดำเนินเรื่องผิดพลาดในการเซ็นสัญญากับลูกค้า และได้อ่านคอมเมนต์จากแฟนคลับว่า แสดงไม่ดี และยังโดนภรรยาบ่นว่าไม่พาลูกและภรรยาไปเที่ยวต่างจังหวัด เรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ลิงก์เกิดความเครียดและมีพฤติกรรมผิดปกติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แสงค์ : ลิงก์ไม่พูดไม่จาอยู่กับใคร ใครพูดก็ไม่เข้าใจ ยังทำตาขวางใส่ ...หลัง ๆ อาการมันเริ่มรุนแรงขึ้น มันก้าวร้าวขึ้นทุกวัน หงุดหงิดโวยวาย พังใส่ทุกคนไปหมด

แม่ : นันลี แม่ก็เป็นห่วงอยู่ ในช่วงรักไม่อยู่ ก็เก็บตัวเงียบอยู่แต่ในห้อง ไม่พูดไม่จาอะไรกับใคร

สกล : มีอยู่คืนหนึ่ง ผมตื่นมากินน้ำในครัว ได้เห็นไปเห็นคุณลิงก์ร้องไห้ในสวน ...

(*บ้านนี้มีรัก*, 2559: EP 5)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพจิตสามารถเกิดได้กับทุกคนโดยเฉพาะช่วงวัยกลางคนที่ต้องรับภาระหนักจากปัญหาต่าง ๆ รอบด้าน ทั้งความกดดันจากหน้าที่การงานและภาระครอบครัวที่ซับซ้อน ถ้าคนรอบข้างไม่เข้าใจก็ยิ่งทำให้เกิดความเครียด รู้สึกเศร้าใจ และมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปทั้งด้านอารมณ์และการใช้ชีวิต เช่น มีอารมณ์หงุดหงิดง่ายหรือชอบอยู่เงียบ ๆ ไม่พูดจาอยู่กับใคร อย่างไรก็ตาม หากไม่เตรียมพร้อมรับมือกับสุขภาพจิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างถูกวิธี ภาวะเครียดจะเป็นภาวะเสี่ยงมากที่จะก้าวข้ามสู่โรคซึมเศร้าและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและคนรอบข้างในครอบครัวด้วย

แนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทย

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัวไทย ดังต่อไปนี้

1. แนวทางแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไว้ดังต่อไปนี้

แนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยา

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยา ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารกัน ในละครชุดเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตอนที่ลิงก์โกรธแอลที่หาคนขับรถให้ด้วยความหวังดี แต่กลับสร้างภาระให้ลิงก์เพิ่มขึ้น ลิงก์จึงพูดจาไม่ดีกับแอล ทำให้แอลเสียใจมาก หลังจากรับคำเตือนจากแม่ พี่สาว และพี่ชาย ลิงก์ก็ไปปรับความเข้าใจกันกับแอล ทำให้สองคนเข้าใจกันและกลับมาคืนดีกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิงก์ : แอล ลิงก์ขอโทษนะที่ลิงก์พูดจาแรงกับแอล โดยที่ไม่รู้ว่าแอลหวังดีกับลิงก์แค่นั้น

แอล : ฉันก็ขอโทษนายเหมือนกัน บางทีฉันทำอะไรโดยไม่ได้อ่านความสมัครใจของนาย

ลิงก์ : ขอบคุณมากนะแอล เพื่อความสบายใจของแอล ถ้าเกิดว่าวันไหน ลิงก์มีทั้งถ่ายละครและมีงานที่ออฟฟิศ แล้วค่อยจ้างคนขับรถเป็นรายวันดีไหม แต่ถ้าวันที่มีงานแค่ที่เดียว ลิงก์ขอขับรถเอง

(*บ้านนี้มีรัก*, 2559: EP 35)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญของชีวิตคู่ แต่ความเป็นจริงที่พบในชีวิตคู่ ยังอยู่กันนานคู่สามีภรรยาก็ยังจะสื่อสารกันน้อยลงและคิดเอาเองว่าอยู่กันมาตั้งนานน่าจะรู้ว่าอีกฝ่ายคิดและ

ต้องการอะไร ทางที่ดีควรสื่อสารให้เข้าใจกัน เมื่อเกิดความไม่เข้าใจกันต้องรีบพูดคุยกันทันที หรือรอให้อารมณ์ของทั้งสองฝั่งเย็นลง จากนั้นก็หันหน้าปรับความเข้าใจกัน นอกจากนี้ การปรึกษากับผู้ใหญ่ในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้องผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อนก็จะช่วยให้คำแนะนำ เตือนสติ หรือชี้ทางแก้ไขปัญหาให้ได้ ทำให้ชีวิตคู่มีความสัมพันธ์ที่แข็งแรงและยืนยาว

2. การปรับตัวเข้าหากัน ในละครซิตคอมเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครรินอยากให้อรงค์ไปเข้าร่วมการแข่งขันอู๋เมีย แต่รงค์ไม่ยอมไป เพราะพอซ้อมกันก็ปรากฏว่ารงค์อู๋เมียไม่ไหว ทำให้สองคนเกิดขัดใจกัน รักซึ่งเป็นน้องชายของริน จึงชวนให้สองคนคิดถึงตอนที่ยังเป็นแฟนกัน มีความรักมากและมีความคาดหวังที่ดีในชีวิตคู่ รินกับรงค์จึงตกลงปรับตัวด้วยกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รงค์ : ริน ผมขอโทษที่ว่าคุณอ้วน

ริน : จริง ๆ ฉันก็ไม่ได้อยากอ้วน ฉันจะพยายามลดน้ำหนักก็แล้วกัน ฉันก็ขอโทษคุณเหมือนกัน เรื่องที่แข่งอู๋เมีย ถ้าคุณไม่ยอมแข่ง ก็ไม่ต้องแข่ง

รงค์ : แข่งสิ คุณก็อยากได้ตัวฟรีไปฮ่องกงไม่ใช่หรือ เรามาซ้อมตอนนี้เลย

(*บ้านนี้มีรัก*, 2559: EP 17)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การที่สองคนแต่งงานใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันนั้น ย่อมคาดหวังถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรส แต่อุปนิสัยทั้งสามีและภรรยาไม่เหมือนกัน ฉะนั้นคู่สามีภรรยาต้องยอมรับในความแตกต่างข้อดี และข้อด้อยของแต่ละฝ่าย รวมทั้งมีความอะลุ่มอล่วย ยืดหยุ่น เข้าใจกัน ให้อภัยกัน และปรับตัวเข้าหากันเพื่อประสานปัญหากันได้ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญหรือบทบาทของครอบครัวขยายที่คนในครอบครัวเข้ามาช่วยเหลือ แนะนำ หรือหาทางออกให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ที่กำลังมีปัญหาขัดแย้งกัน

3. การแบ่งหน้าที่กัน ในละครซิตคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครแบ่งเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกแบบเข้มงวด ส่วนชัดเจนเป็นพ่อที่อยู่กับลูกเหมือนเพื่อน ลูก ๆ มีปัญหาจึงชอบไปปรึกษากับชัดเจน แบ่งออกไปช่วยจัดการปัญหา ชัดเจนก็ปฏิเสธเพราะรับปากกับลูกว่าจะช่วยเก็บเป็นความลับ ทำให้แบ่งรู้สึกน้อยใจและโกรธชัดเจนมาก ชัดเจนจึงเสนอว่าให้แบ่งหน้าที่ในการเลี้ยงลูก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แบ่ง : ลูกสาว ลูกชายมีอะไรก็ไปถามพ่อ ปล่อยให้แม่เป็นหมาหัวเน่าอยู่คนเดียว

ชัดเจน : เราแบ่งหน้าที่กันดีไหม พ่อเป็นครูฝ่ายแนะแนว ลูกมีปัญหาอะไรมาหาพ่อก่อน ส่วนแม่เป็นครูฝ่ายปกครอง ถ้าปัญหามันใหญ่ขึ้น ครูแนะแนวก็จะเอาปัญหาไปให้ครูฝ่ายปกครองจัดการ

(*บางรักซอย 9/1*, 2559: EP 32)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า สามีภรรยาอาจมีวิธีในการเลี้ยงลูกที่ต่างกัน ทักษะคติในการเลี้ยงลูกคนละแบบ ทำให้ทั้งสองคนมีความขัดแย้งกัน สามีภรรยาจึงต้องสื่อสารกันให้เข้าใจด้วยเหตุผลก่อน แล้วค่อยแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจนว่า ใครต้องรับผิดชอบแก้ไขปัญหอะไรบ้าง และลองให้อีกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกในแบบของตัวเองบ้าง อาจได้ผลลัพธ์ที่ดีต่อลูก และช่วยให้สถานการณ์การเลี้ยงลูกไม่ตึงเครียดมากเกินไป และลดความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาได้ด้วย

แนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูก

ในละครซิตคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูก ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความสมดุลระหว่างการงานและครอบครัว ในละครซิตคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตัวละครชื่ออิฐ พ่อของเอิร์ธกับไอซ์ ซึ่งเป็นพ่อเลี้ยงเดี่ยว ประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ พาลูกทัวร์เที่ยว

ต่างประเทศเป็นประจำ จึงไม่มีเวลาอยู่กับลูก ถึงนัดกับลูกก็ยังผัดนัดบ่อย ๆ ทำให้ลูก ๆ กับพ่อมีความห่างเหินกันมากขึ้น ดังนั้น อีฐะจึงตัดสินใจว่าจะลาออกจากงานและชวนลูก ๆ ย้ายไปอยู่ที่ต่างประเทศด้วยกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อีฐะ : พ่อมีข่าวดีจะบอก...ข่าวดีก็คือ พ่อลาออกแล้ว...

เอิร์ธ : จะบ้าหรือ พ่อลาออกแล้วจะเอาอะไรกิน

อีฐะ : พ่อจะไปเปิดร้านอาหารที่สิงคโปร์ พวกเราจะย้ายไปอยู่กับพ่อที่สิงคโปร์หรือเปล่า

ไอซ์ : โอ้ซออยากอยู่กับพ่อตั้งนานแล้ว อยู่กับคนที่รักเรา ดีที่สุดแล้ว

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 53)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การทำงานหาเงินเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว แต่ถ้าแม้ทำงานหาเงิน ก็อาจจะพลาดช่วงเวลาที่สำคัญในการเติบโตของลูก โดยเฉพาะในกรณีที่พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง การขาดการเอาใจใส่ดูแลลูกจะทำให้ลูกรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น และอาจทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา พ่อแม่ต้องหาจุดสมดุลระหว่างการหาเงินกับการใช้เวลาอยู่กับลูก เช่น การหางานใหม่หรือทำงานแบบยืดหยุ่น และอยู่ด้วยกันกับลูก ถึงแม้ว่าอาจจะได้เงินน้อยกว่าที่เดิม แต่ได้มีเวลาอยู่กับลูก จะทำให้เกิดเป็นความอบอุ่นภายในครอบครัว และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูก

2. การทำกิจกรรมร่วมกัน ในละครซิตคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1 ชัดแจ้งโต้เถียงกับแม่ ทำให้แม่โกรธและไม่พูดกับชัดแจ้งหลายวัน พ่อจึงพาครอบครัวไปเที่ยวด้วยกัน หลังจากสองแม่ลูกได้ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างการไปเที่ยว ทำให้ทั้งสองคนได้เข้าใจถึงความรักความห่วงใยที่มีต่อกันและคืนดีกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แมน : ในเมื่อสองคนไม่คุยกัน เรา ก็จับสองคนนี้ไปอยู่ที่เดียวกัน ...

ชัดแจ้ง : สวนผึ่งที่รัก ทุกครั้งที่เรามาสวนผึ่ง ครอบครัวเรานะ ต่างมีความสุข จำได้ไหม

(ชัดแจ้งกับแมนปลอมตัวเป็นโจร ชัดแจ้งกับแบ่งไล่ตีโจรด้วยกันและปกป้องกัน)

ชัดแจ้ง : ถึงแผนปัญญารอง แต่พ่อก็เห็นแล้วว่า แม่กับชัดแจ้งเป็นห่วงกันขนาดไหน

(บางรักซอย 9/1, 2560: EP 2)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างพ่อแม่กับลูก เช่น ไปท่องเที่ยวด้วยกัน การให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน พ่อแม่ลูกได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกัน เป็นโอกาสที่จะเปิดใจกันก็จะช่วยเพิ่มพูนความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถลบล้างผลที่เกิดจากความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกให้แน่นแฟ้นขึ้น

แนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างพี่กับน้อง

ในละครซิตคอมเรื่อง บ้านนี้มีรัก ตัวละครมิกกับออตโต้เป็นพี่น้องคนละแม่ เนื่องจากไม่ได้เติบโตมาด้วยกัน จึงไม่สนิทกันและมีการทะเลาะกันบ่อยครั้ง ทำให้แองค์ผู้เป็นพ่อปวดหัวมาก ลิงก์หาทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีใช้กฎแจมือล้อคมือข้างเดียวกันของคนทั้งสองไว้ ทำให้ทั้งสองคนต้องทำอะไรร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ในที่สุดก็ทำให้สองคนคิดได้และคืนดีกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิงก์ : เราไม่ค่อยได้อยู่ด้วยกัน...ทีนี้จะได้อยู่ด้วยกันสักที..ต้องเลิกทะเลาะกันก่อน น้ำลิงก์ถึงไขออกให้

ออตโต้ : (มิกทำอาหารและให้ออตโต้ชิม) อาหารที่แกทำอร่อยนะ ...

มิก : (ออตโต้ทำงานในร้าน มิกก็ต้องทำด้วยกัน) ปกติแกทำงานหนักแบบนี้หรือ

ออตโต้ : ฉันเป็นคนจน ต้องทำงานหนักแบบนี้ จะได้มีกินมีใช้ นั่นไง แกเมื่อยแล้วไม่ใช่หรือ

มิก: ขอบใจ เค้กสองชิ้น ฉันเลี้ยงเค้กเอง ...

(บ้านนี้มีรัก, 2559: EP 10)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าวิธีใช้กฎหมายเมื่อลือมือของพี่น้องให้อยู่ด้วยกัน อาจไม่ใช่วิธีที่ถูกต้อง แต่แนวคิดที่ให้พี่น้องใช้เวลาด้วยกัน สามารถทำให้พี่น้องได้เรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถแก้ข้อคิดที่เคยมีต่อกัน โดยเฉพาะพี่น้องคนละพ่อคนละแม่ เนื่องจากเติบโตมาในครอบครัวที่ต่างกัน อาจมีค่านิยม ทัศนคติที่แตกต่างกันมาก ดังนั้น การมีโอกาสอยู่ด้วยกันหรือการใช้เวลาด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถทำให้พี่น้องได้ทำความเข้าใจกันและมีความสัมพันธ์ดีขึ้นได้

แนวทางแก้ไขปัญหาละแวกระหว่างวัย

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* แป้งหอมอยากไปซ้อมเต้นโพลวัวร์กับเพื่อน แต่ป้าจันทร์ไม่อนุญาต และจะพาไปเรียนรำไทย แป้งหอมจึงโกหกว่าตนท้องเสีย และแอบไปซ้อมเต้นโพลวัวร์กับเพื่อน เมื่อแป้งหอมกลับมาโดนป้าจันทร์ตำหนิ ชัดเจนกับแป้งต้องทำหน้าที่ประสาน ช่วยให้ทั้งสองฝ่ายทำความเข้าใจกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชัดเจน : แป้งหอม รู้ตัวใช่ไหมทำผิด ขอโทษคุณยายซะ

แป้งหอม : ขอโทษค่ะคุณยาย

ป้าจันทร์ : รู้ตัวผิดก็แล้ว จะได้ไปเรียนรำกันสักที

ชัดเจน : เดี่ยวก่อนนะครับ แป้งหอมผิดที่โกหกพวกเรา แต่ว่าเรื่องที่แป้งหอมไปเต้นเนี่ย ผมว่าไม่ใช่เรื่องผิดนะครับ คือ สิ่งที่เขาทำ มันเป็นเรื่องที่เค้าชอบ และก็ไม่ได้เดือดร้อนใครนะครับ

ป้าจันทร์ : แต่ฉันหวังดีกับหลานนะ

ชัดเจน : ผมเข้าใจครับ ... แต่ว่าเราก็น่าจะถามเด็กก่อนนะครับ ว่าเขาชอบหรือเปล่า เพราะว่าดีของเราเนี่ย อาจจะไม่ดีสำหรับเขาก็ได้นะครับ

(บางรักซอย 9/1, 2561: EP 4)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนต่างวัยในครอบครัว มักจะเกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่ต่างกัน โดยเฉพาะครอบครัวขยายที่มีสมาชิกอยู่กันหลายรุ่น คนยุคเก่ามักยึดวัฒนธรรมแบบเดิม คนยุคใหม่มักยึดวัฒนธรรมสมัยใหม่ ส่วนคนยุคกลางเหมือนเป็นผู้ประสานช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน ดังนั้น ในครอบครัว ทุกฝ่ายก็ต้องการสื่อสารและทำความเข้าใจกัน วัยรุ่นควรเคารพผู้ใหญ่ มีเรื่องอะไรก็สื่อสารกัน ใช้เหตุผลคุยกัน ผู้สูงวัยก็ควรปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงบ้าง อย่าจัดการด้วยอำนาจ และใส่ใจความรู้สึกนึกคิด ยอมรับฟังเหตุผลของลูกหลาน จึงสามารถทำให้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ยุติลงได้

2. แนวทางแก้ไขปัญหาละแวกและเยาวชนในครอบครัว

ละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนในครอบครัวไว้ ดังต่อไปนี้

การใช้กฎกติกาข้อบังคับ

ในละครชุดเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ชัดแจ้งไปตีหมัดกับเพื่อนและแอบเอารถของแม่ไปขับ สุดท้ายก็โดนตำรวจจับ เมื่อกลับบ้าน แม่สั่งกักบริเวณ ส่วนป้าจันทร์ใช้ไม้ตีชัดแจ้งให้จดจำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แป้ง : แม่จะลงโทษ ต่อจากนี้ 3 เดือน แจ้งไปโรงเรียน ห้ามไปไหน กลับบ้านทันที

ชัดเจน : ที่ผ่านมา พ่อเชื่อในตัวแจ้มาตลอด แต่วันนี้ แจ้ทำลายความเชื่อใจของพ่อหมด พ่อผิดหวังในตัวแจ้มาก

ป้าจันทร์ : หันหลังมา ยายจะดีเธอสามที ดีแล้วจำ อย่าทำอีก

(บางรักซอย 9/1, 2561: EP 1)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวจะต้องมีกฎกติกาไว้สำหรับลงโทษเมื่อลูกทำผิด แต่ละครอบครัวจะมีกฎกติกาที่ต่างกัน และคนต่างวัยก็มีทัศนคติและวิธีการลงโทษไม่เหมือนกัน เช่นคนรุ่นเก่าอาจยังถือคติแบบโบราณว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี คิดว่าการตีจะช่วยการบำบัดพฤติกรรมที่ไม่ดีของลูกได้ ส่วนคนรุ่นใหม่มักอบรมสั่งสอนลูกด้วยเหตุผล อย่างไรก็ตาม ถึงกฎกติกาของคนต่างรุ่นจะแตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อให้ลูกหลานยอมรับผลของการกระทำผิด ผีกระเบียบวินัย เตรียมพร้อมที่จะปรับตัวเผชิญกับระเบียบข้อบังคับของสังคมในอนาคต

การอยู่เคียงข้างลูกเสมอ

ในละครชุดเรื่อง บางรักซอย 9/1 ตัวละครชัดแจ้งเกิดความสับสนตัวเองเรื่องเพศ พ่อของชัดแจ้งสังเกตเห็นตั้งแต่แรกจึงปลอมตัวเป็นพี่ชายคนหนึ่งคุยด้วยไลน์ รับฟังและให้คำปรึกษาตลอด เมื่อแม่รู้เรื่องนี้ก็พูดคุยกับชัดแจ้งอย่างเอออออกเอาใจ สุดท้ายชัดแจ้งก็หายสับสนและกลับมาเป็นปกติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แป้ง : แจ้ ช่วงนี้แม่ไม่ค่อยได้คุยกับแจ้ จึงปล่อยให้แจ้เจอกับปัญหาอยู่คนเดียว...ต่อไปนี่ ไม่แจ้มีปัญหาอะไรก็ต้องเล่าให้พ่อแม่ฟัง เราเป็นครอบครัวเดียวกัน เราต้องผ่านปัญหาดูด้วยกัน

ชัดเจน : อย่าเครียดนะแจ้ แจ้ไม่ได้ทำให้พ่อแม่ผิดหวัง ที่สำคัญ ไม่ว่าลูกจะเลือกอะไรหรือว่าเป็นอะไร แจ้ก็เป็นไ้หมาของพ่อแม่เหมือนเดิม

(บางรักซอย 9/1, 2560: EP 51)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า เมื่อลูกมีการสับสนทางเพศ โดยเฉพาะผู้ชาย พ่อแม่อย่าเพิ่งไปตีตราว่าลูกเป็นเด็กมีปัญหา ควรคุยกับลูกด้วยดี พร้อมยอมรับฟังเพื่อเข้าใจความรู้สึกของลูก และสิ่งสำคัญคือ ต้องให้ลูกรู้ว่าไม่ว่าตนเองจะเลือกเป็นเพศชายหรือเพศหญิง พ่อแม่ก็เป็นคนที่ไว้ใจได้ตลอด เป็นคนที่คอยอยู่ข้างเคียงให้กำลังใจ สนับสนุนลูกเสมอ ดังนั้น ลูกไม่ว่าจะเจอปัญหาอะไรก็ควรบอกให้พ่อแม่รู้ ความรัก ความเข้าใจ กำลังใจจากพ่อแม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับลูกได้อย่างดีเสมอ

การป้องกันล่วงหน้าด้วยการสั่งสอนตักเตือน

ในละครชุดเรื่อง บางรักซอย 9/1 ตัวละครชื่อแพรวกำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ท้องกับแฟนมา แต่แฟนไม่รับผิดชอบ แพรวจึงแอบไปซื้อยามาทำแท้งและหนีออกจากบ้าน แล้วก็เกิดอาการเลือดออกและต้องส่งโรงพยาบาล แป้งจึงนำเหตุการณ์นี้มาเตือนให้ลูก ๆ รู้ว่า วัยนี้ยังไม่ควรมีเพศสัมพันธ์กับแฟน ก่อนที่จะทำอะไรลงไป ต้องคิดถึงผลที่จะตามมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แป้ง : แป้งหอม ไอซ์ เราสองคน ถ้ามีผู้ชายคนไหนมาบอกเราว่า รักเราต้องยอมเรา ก็บอกไปเลย ไม่ยอม และให้พูดกลับไปเลยว่า ถ้ารักเรา ก็ต้องรอได้

หนู : หนูแป้ง มันต้องอย่างนี้ เด็กสมัยนี้รักสนุกก็ทำกันท้อง พอท้องแล้วก็ไปทำแท้ง บาปกรรม

ชัดเจน : จะทำหรือไม่ทำแท้งก็บาปทั้งคู่ คงไม่มีพ่อแม่คนไหนมีความสุขหรอกที่ลูกท้องในวัยเรียน

(บางรักซอย 9/1, 2559: EP 24)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า การท้องวัยเรียนจะนำปัญหามาให้กับเด็กวัยรุ่นผู้หญิงทั้งร่างกายและจิตใจ แนวทางแก้ปัญหาที่สำคัญก็คือ ทางครอบครัว ทางโรงเรียนรวมทั้งทางสังคม ต้องสั่งสอนให้เด็กหรือ

วัยรุ่นทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา สำหรับวัยรุ่นผู้ชายต้องให้เกียรติผู้หญิง สำหรับวัยรุ่นผู้หญิงก็ต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว รู้จักป้องกันตัวเองเช่นกัน

3. แนวทางแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว

ในละครชุดคอมเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวไว้ ดังต่อไปนี้

การให้ความรักและการช่วยเหลือ

ในละครชุดคอมเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ภรรยาของรักเป็นโรคหัวใจ ถ้าต้องการรักษาให้หายจะต้องทำการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ค่าใช้จ่ายในการผ่าตัดแพงมากและมีความเสี่ยงสูงด้วย แต่ทั้งสามีและสมาชิกครอบครัวทุกคนต่างให้กำลังใจและร่วมมือร่วมใจกันเพื่อช่วยนำหวานอย่างเต็มที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รัก : ทุกคนครับ รักคิดว่ารักจะให้น้ำหวานผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ... รักไม่รู้หรอกว่า หลังผ่าตัดชีวิตรักกับน้ำหวานจะต้องลำบากมากขึ้นอีกแค่ไหน แต่ถ้าทำให้น้ำหวานมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ รักก็ยอม

แม่ : ไม่ต้องห่วงนะลูก แม่จะช่วยดูแลน้ำหวาน และเราทุกคนก็จะช่วยดูแลน้ำหวานด้วยกัน

(*บ้านนี้มีรัก*, 2559: EP 2)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ความเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัวย่อมส่งผลกระทบต่อคนอื่น ๆ ในครอบครัว แต่สมาชิกในครอบครัวหรือเครือญาติจะไม่ทอดทิ้งกันในยามเกิดปัญหากับคนใดคนหนึ่ง ร่วมใจกันช่วยเหลือด้วยความรัก ความเสียสละ ความรักและการช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวจะทำให้ผู้ป่วยเกิดความอบอุ่นและมีจิตใจเข้มแข็งที่จะต่อสู้กับโรคร้ายแรง และเป็นกำลังใจให้ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ไปให้ได้

การพบหมอจิตแพทย์

ในละครชุดคอมเรื่อง *บ้านนี้มีรัก* ตัวละครลิ่งก็ยุ่งกับงานและภาระครอบครัว เกิดความเครียดมากจนมีพฤติกรรมผิดปกติ หงุดหงิดง่าย ชอบอยู่เงียบ ๆ ไม่พูดจากับใคร คนในครอบครัวเป็นห่วงจึงพาจิตแพทย์มาที่บ้านเพื่อช่วยรักษาลิ่งก็ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่ : ลูกนะ ระยะเวลาหลัง ๆ นี้ พวกเราเห็นว่าลิ่งก็เครียดมาก ก็เลยอยากให้หมอมาตรวจนะ ...

ลิ่งก็ : ถ้าไม่คิดว่าลิ่งก็บ้า มาพบจิตแพทย์ทำไม

จิตแพทย์ : การพบจิตแพทย์ไม่ได้หมายความว่า เป็นบ้า บางครั้งเรามีความทุกข์อยู่ในใจ หาทางออกไม่ได้ มันก็ทำให้มีความสุขน้อยลง เราไม่รู้จะปรึกษาใคร การพบจิตแพทย์อาจเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้รู้สึกดีขึ้นบ้าง

(*บ้านนี้มีรัก*, 2559, EP 5)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ความเครียดสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่ถ้าไม่ให้ความสำคัญและหาวิธีลดความเครียดจะส่งผลเสียต่อร่างกาย จิตใจ ประสิทธิภาพในการทำงาน สัมพันธภาพต่อครอบครัว และบุคคลแวดล้อม เป็นอุปสรรคและอันตรายต่อชีวิต วิธีแก้ไขประการหนึ่งก็คือการไปพบจิตแพทย์ แต่บางคนยังมีอคติกับการไปพบจิตแพทย์ กลัวคนรอบข้างว่าเป็นคนบ้า จึงไม่ยอมไปหาจิตแพทย์ แต่ปัจจุบัน การไปพบจิตแพทย์เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น คนที่ไปพบจิตแพทย์ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเป็นผู้มีปัญหาสุขภาพจิตร้ายแรง แต่อาจไปเพื่อพูดคุยปรึกษา ทบทวนหาสาเหตุที่จริงของความเครียดอย่างตรงจุด เพื่อขอคำแนะนำในการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพจิตให้แข็งแรง ทำให้ชีวิตที่มีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทยในละครซิตคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่เป็นจุดเด่นของละครทั้งสองเรื่องคือ แนวทางแก้ไขปัญหาลากหลายวิธี ได้แก่ (1) แนวทางแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว พบการแก้ไขปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยา ด้วยวิธีการสื่อสารกัน การปรับตัวเข้าหากันและการแบ่งหน้าที่กัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษสุตา เดชบุญ และคณะ (2560: 41-55) พบว่า สามีภรรยาควรแบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด สามารถโต้เถียงได้และแสดงทัศนคติของตนเอง แต่ต้องเป็นไปตามเหตุผล และหาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน การแก้ไขปัญหามุ่งเน้นเอาใจใส่ดูแลลูกพบว่าใช้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างการงานและครอบครัว การหางานใหม่หรือทำงานแบบยืดหยุ่น พยายามใช้เวลาอยู่กับลูก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ เต็มดวง และนาถฤดี เต็มดวง (2558: 55) พบว่า ที่ทำงานควรขยายเวลาการลาของพ่อแม่เพื่อดูแลลูกให้นานขึ้น และจำเป็นต้องเพิ่มเวลาให้พ่อแม่ได้มีเวลาในการเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองอย่างเต็มที่ การแก้ไขปัญหาระหว่างพี่น้องพบว่าใช้วิธีการใช้เวลาอยู่ร่วมกันจะได้เรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหาละหว่างระหว่างวัยพบว่าใช้วิธีการสื่อสารและทำความเข้าใจกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ MO LINEFEN (2560) พบว่า การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญมาก คนในครอบครัวต้องพูดกันด้วยความจริงใจ จนเข้าใจกันและกัน จะช่วยลดความขัดแย้งได้ (2) แนวทางแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนพบว่าใช้วิธีการ ตักเตือน ป้องกันไว้ล่วงหน้า การใช้กฎกติกาข้อบังคับ ให้ความรักความอบอุ่นและอยู่เคียงข้างลูกเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาทยา พลพาหะ (2562) พบว่า ครอบครัวที่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ให้ความรักความอบอุ่น เคารพในสิทธิ์ ให้ความเสมอภาคจะทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดี และดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง (3) แนวทางแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวพบว่าใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยความรัก การสนับสนุนจากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ในปัจจุบัน ครอบครัวไทยที่มีขนาดเล็กเป็นกระแสหลักในสังคมทำให้คนมีลักษณะเป็นปัจเจกนิยมสูง ญาติพี่น้องไม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมช่วยเหลือซึ่งกันและกันเหมือนอดีต ดังนั้น ละครซิตคอมทั้งสองเรื่องนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของครอบครัวขยายที่คนในครอบครัวเข้ามาช่วยเหลือ แนะนำ หาทางออกให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ที่กำลังมีปัญหาอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2545: 211) กล่าวว่า ละครโทรทัศน์สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนแทบทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้างและหน้าที่ เปลี่ยนจากครอบครัวใหญ่เป็นครอบครัวเล็ก ความสัมพันธ์ ความผูกพัน ความใกล้ชิดกันระหว่างเครือญาติลดน้อยลง ทำให้บุตรหลานรุ่นปัจจุบันมีโอกาสน้อยลงที่จะได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดจากญาติผู้ใหญ่เหมือนเช่นในอดีต

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัวไทยในละครซิตคอม เรื่อง *บางรักซอย 9/1* และ *บ้านนี้มีรัก* ผู้วิจัยได้พบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาลากหลายวิธี ในครอบครัวไทยที่เป็นลักษณะเด่นในละครสองเรื่องนี้ที่ใช้วิธีการสื่อสารกัน การปรับตัวเข้าหากัน การแบ่งหน้าที่กันเพื่อให้ชีวิตคู่มีความสัมพันธ์ที่ดี ใช้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างการงานและครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ใช้วิธีการใช้เวลาอยู่ด้วยกันและทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพี่น้อง ใช้วิธีการสื่อสารกันทำความเข้าใจกันด้วยเหตุผลเพื่อทำความเข้าใจกันระหว่างคนต่างวัย ใช้วิธีการใช้กฎกติกาข้อบังคับ การสั่งสอนตักเตือน และการอยู่เคียงข้างลูกเสมอเพื่อให้ลูกมีระเบียบวินัย มีพฤติกรรมที่

เหมาะสมในครอบครัว ใช้วิธีการให้ความรัก การให้ความช่วยเหลือเพื่อดูแลและฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตใจของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พบว่า สมาชิกในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และหาทางออกให้กับปัญหาต่าง ๆ ของคนในครอบครัว ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงครอบครัวไทยมากยิ่งขึ้น และสามารถนำแนวทางแก้ไขปัญหาคือครอบครัวมาปรับใช้ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้อ่านสามารถนำแนวทางแก้ไขปัญหามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับปัญหาในครอบครัวของตนเองตามความเหมาะสม เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขและมั่นคง
 - 1.2 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเผยแพร่ให้กับบุคคลทั่วไป เพื่อจะได้เข้าใจครอบครัวไทยในด้านต่าง ๆ มากขึ้นและตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวร่วมกัน
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอปัญหาของครอบครัวไทย และแนวทางแก้ไขปัญหาละเอียดในเรื่อง บางรักซอย 9/1 และ บ้านนี้มีรัก
 - 2.2 ควรวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือครอบครัวไทยในเรื่องอื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมนของผู้ชมทั่วไป เช่น เรื่อง เป็นต่อ สุภาพบุรุษสุดซอย 3 หนุ่ม 3 มุม x 2 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). **นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาครอบครัว พ.ศ. 2563-2565**. แหล่งที่มา https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-action_plan-files-431091791793 สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค**. กรุงเทพฯ: อินฟินิตี้เพรส.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). **สื่อบันเทิง : อารมณ์แห่งความไร้สาระ**. กรุงเทพฯ: ออล อปาร์ท พรินท์.
- ช่อง one 31. (2560). **บางรักซอย 9/1**. แหล่งที่มา www.youtube.com/watch?v สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567.
- ช่อง GMM25. (2564). **บางรักซอย 9/1**. แหล่งที่มา www.youtube.com/watch?v สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.
- ช่อง GMM25. (2564). **บ้านนี้มีรัก**. แหล่งที่มา www.youtube.com/watch?v สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2567.
- นิตยา พลพาหะ. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุพจน์เด่นดวง, และ นาถฤดี เด่นดวง. (2558). **ปัญหาครอบครัวกับความขัดแย้งระหว่าง“งาน”กับ“ครอบครัว”ใน สังคมโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พิชสุตา เดชบุญ และคณะ. (2560). **มุมมองของภรรยาที่มีต่อความเสมอภาคกันในครอบครัว**. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์* มจร. 5(1): 41-55.
- MO LINEFEN. (2560). **ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทย ช่วง พ.ศ. 2508-2557**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

Academic Administration Guidelines for the Early Childhood Level at Schools
in Nakhon Thai District under Phitsanulok Primary Education Area Office 3

วนัสสุรางค์ ศิริกรจรัส¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ² ชาอวฤทธิ์ จันจัน³

Wanassurang Sirikornjarus, Pimpaka Thammakit, Chaowarit Chancheen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นและ 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 เป็นวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ทั้งหมด 132 คน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพที่เป็นอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุดความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระดับปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มี 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรระดับปฐมวัย และร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระดับปฐมวัย สำรวจและวางแผนตั้งงบประมาณจัดหาสื่อในแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการนิเทศการศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานการนิเทศและนำผลการนิเทศ มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสนอแนะแนวทางให้ครู ด้านการวัดและประเมินผล นิเทศติดตาม และประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายและสร้างข้อตกลงร่วมกันในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทาง; การบริหารงานวิชาการ; ปฐมวัย

Received: 2024-06-25 Revised: 2024-07-14 Accepted: 2024-07-21

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: appleapple021137@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Pimphaka@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Chaowarit.cha@live.ur.ac.th

Abstract

The objectives of this study were: to study the realistic and expected conditions, and to develop the guidelines for the early childhood academic administration at the schools in Nakhon Thai district, Phitsanulok Primary Education Service Area Office 3. It was mixed methods research. The total population was 132 people. There were 9 informants in the interviews. The research tools were questionnaires and interviews. The statistical instruments used for data analyses were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that the expected condition was the highest and followed by the realistic condition. The priority needs of the early childhood academic administration, arranged from the highest to lowest, included the school curriculum development research for the development of the quality of education, development of innovative media technology for the early childhood education, organizing of learning experiences, educational supervision, as well as measurement and evaluation. Guidelines for the early childhood academic management had 6 aspects: curriculum development of educational institutions meetings to understand the early childhood curriculum and develop the curriculum of educational institutions; organizing of learning experiences to study and integrate the school curriculum; development of innovative technology media to explore, plan, and set a budget to provide media in the annual action plan; educational supervision to appoint a supervision working group and then take the results to the learning exchange to suggest guidelines for teachers; measurement and evaluation systematic monitoring and evaluation of children's development; and research for the education quality improvement policy formulation and establishment of mutual agreement.

Keywords: guidelines; academic administration; early childhood level

บทนำ (Introduction)

ช่วงอายุในการพัฒนามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืนสูงสุด คือ ช่วงปฐมวัยที่เริ่มต้นตั้งแต่มีการปฏิสนธิ ซึ่งเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในชีวิต และเป็นช่วงวัยที่เด็กมีความกระตือรือร้นและมีความสามารถในการเรียนรู้ทุกสิ่ง หากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมในช่วงปฐมวัย โอกาสทองของการพัฒนาจะไม่หวนกลับมาอีก ด้วยเหตุนี้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่ในครรภ์มารดาจึงไม่ใช่เพียงวาระแห่งชาติอีกต่อไปแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570 มุ่งพัฒนาให้เด็กปฐมวัยทุกคนซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดต้องได้รับการดูแล พัฒนา และเรียนรู้รอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ วินัยอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยอย่างมีคุณภาพ เท่าเทียมและต่อเนื่อง ตามศักยภาพตามวัย บนพื้นฐานของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีที่สุดสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพและความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความสุข ความเป็นอยู่ที่ดีและความต้องการพื้นฐานของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการปฏิบัติต่อเด็กทุกคนโดยยึดหลักศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การมีส่วนร่วม การเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และทั้งปวงเพื่อประโยชน์

สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ด้วยการบูรณาการการทำงานจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับเป้าหมายสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 49)

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคมชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรงโดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมจำเป็นต้องมีระบบการกำกับติดตามประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรคตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน วางแผนและดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการนิเทศ และระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับ ติดตาม และประเมิน ต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 48)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 มีสถานศึกษาทั้งหมด จำนวน 161 โรงเรียน โดยมีการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนครไทยสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ประกอบด้วยโรงเรียน จำนวน 55 แห่ง มีบริบทการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย โดยมีขอบข่ายการบริหารวิชาการที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเป็นโรงเรียนในพื้นที่ อำเภอดียวกันบริบท ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ มีความใกล้เคียงกัน และได้้นำข้อมูลที่ศึกษามาเพื่อประกอบการทำวิจัย เนื่องจากได้ทราบถึงปัญหาของการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยที่ยังไม่มีการแก้ไขในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย และผู้บริหารสถานศึกษายังไม่เห็นความสำคัญในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย เท่าที่ควร และต้องการให้บุคคลอื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมสอดคล้องในการพัฒนานตนเองและเอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

เชิงปริมาณประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 55 คน ครู จำนวน 77 คน รวม 132 คน

เชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูปฐมวัย จำนวน 5 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวม 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 จำนวน 55 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างเดือนตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์โดยเครื่องมือทั้ง 2 ฉบับมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ซึ่งมีความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.982 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.962 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ตำแหน่งและระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และเป็นแบบการตอบสนองคู่ (Dual Respond Format)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทยสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 มีลักษณะแบบปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ระยะโดยระยะที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ระยะที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนเป็นประชากรเพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนดไว้ จำนวน 132 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูในโรงเรียน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2567

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย เพื่อระดมความคิดเห็นในการหาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทยโดยดำเนินการ ดังนี้

4. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และศึกษานิเทศก์

5. ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

6. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงและสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการ ระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการ ระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	PNI _{Modified}	ลำดับ
	μ	σ		μ	σ			
1.ด้านการพัฒนาหลักสูตร								
สถานศึกษา	4.044	0.691	มาก	4.666	0.670	มากที่สุด	0.153	1
2.ด้านการจัดประสบการณ์								
การเรียนรู้	4.392	0.714	มาก	4.711	0.577	มากที่สุด	0.072	4
3.ด้านการพัฒนาสื่อ								
นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อ								
การศึกษาระดับปฐมวัย	4.274	0.759	มาก	4.644	0.699	มากที่สุด	0.086	3
4.ด้านการนิเทศการศึกษา	4.385	0.679	มาก	4.703	0.575	มากที่สุด	0.072	5
5.ด้านการวัดและ								
ประเมินผล	4.392	0.663	มาก	4.703	0.579	มากที่สุด	0.070	6
6. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา								
คุณภาพการศึกษา	4.325	0.792	มาก	4.703	0.649	มากที่สุด	0.087	2
รวม	4.302	0.716	มาก	4.691	0.624	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.302$, $\sigma = 0.716$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.691$, $\sigma = 0.624$) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการประชุมร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย วิเคราะห์สภาพและบริบทของชุมชนและโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และแผนพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้เพื่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เหมาะสมกับช่วงวัยเด็กและความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า โรงเรียนมีการสำรวจสื่อนวัตกรรมและวางแผนด้านงบประมาณโดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อจัดหาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี ให้มีความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนและสนับสนุนให้ครูใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสอดคล้องกับวัยของเด็ก

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โรงเรียนจัดประชุมครูเพื่อจัดทำแผนการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง และมอบหมายหน้าที่ให้ฝ่ายวิชาการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับและติดตามและนำผลการนิเทศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่ครูนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนจัดประชุมบุคลากรและแต่งตั้งคณะทำงานร่วมกันกับครูประจำชั้น มีการนิเทศติดตามและดูผลการพัฒนาการของเด็กประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ และประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงในการปฏิบัติกิจกรรม ประจำวัน และ สรุปการวัดและประเมินผลเด็ก รายงานผลการวัดและประเมินผลต่อโรงเรียน ต้นสังกัดและผู้ปกครอง แล้วนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงเพื่อพัฒนาเด็ก

2.6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนกำหนดนโยบายและสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดอบรม การศึกษาดูงาน การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อพัฒนาครูในการทำวิจัยและใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียนเพื่อทำวิจัยโดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนนิเทศ กำกับ และติดตามผลการดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็ก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นทั้ง 6 ด้าน พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นอันดับหนึ่งคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนได้คำนึงถึงความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน โดยมีนโยบาย วิสัยทัศน์ เป็นข้อกำหนดไว้เพื่อการ

บริหารงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้นควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีการประชุมร่วมกัน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงการพัฒนหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์ นโยบาย ตัวชี้วัด เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา คุณสุข (2565: 21) พบว่า การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรขึ้นมามีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้นโดยการวางแผนหรือวางจุดมุ่งหมาย ให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และผู้เรียนโดยใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์นวัตกรรมและเทคโนโลยี มาเป็นผู้ช่วยในการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 มีดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2564-2570 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน เติบโตตามศักยภาพเป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมืองคุณภาพ” โดยศึกษาสภาพบริบทชุมชน สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันโดยมีการประชุมร่วมกันหลายฝ่ายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนและเด็ก ทั้งนี้เป็นเพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าของการศึกษาปฐมวัย มีความกระตือรือร้นที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับนี้สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตลอดจนสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรปฐมวัยที่ต้องการให้เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ตระหนักรู้ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับครู การพัฒนาและการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพและเติบโตตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิกานต์ รอดเรือง (2565: 30) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการกำหนดแผนการเรียนการสอนกำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ร่วมประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การให้ผู้ปกครองชุมชนและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะทำให้สถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จจนสามารถสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพได้

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนควรจัดเนื้อหาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการกิจกรรมผ่านการเล่น จัดประสบการณ์โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ เน้นลงมือปฏิบัติ ทดลอง คิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และสร้างผลงานของตนเอง ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ตัวชี้วัด เนื้อหาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา จัดเนื้อหาที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการความจำเป็นและเหมาะสมของชุมชน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มีการวิเคราะห์ปัญหาของเด็กเมื่อเราทราบว่าเด็กมีปัญหาหรือความต้องการแล้วต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ และวิธีแก้ปัญหา ทั้งนี้เป็นเพราะหลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยนั้นต้องจัดประสบการณ์การเล่นและการ

เรียนรู้อย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัย จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์พร้อมทั้งนำผลการประเมินพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องและให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลิน กล่อมจิตต์ (2564) ได้จัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปมีความสามารถในการคิดรวบยอดก่อนเรียนเฉลี่ย 25.75 หลังเรียนเฉลี่ย 38.50 ซึ่งเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดรวบยอด หลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปมีความสามารถในการคิดรวบยอด หลังได้รับการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับปฐมวัย พบว่า การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่นำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีการสำรวจสื่อและเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก่อนเปิดภาคเรียน การสำรวจสื่อและเทคโนโลยีมีความสำคัญมากสำหรับการจัดประสบการณ์ในยุคปัจจุบันโดยต้องสำรวจก่อนเปิดภาคเรียน มีการวางแผนด้านงบประมาณจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อจัดและเตรียมซื้อเทคโนโลยี ให้มีความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ดีซึ่งเหมาะกับหน่วยการเรียนรู้ และพัฒนาการเด็ก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา การกำกับ ติดตาม ดูแล ประเมินผล การใช้สื่อเพื่อปรับปรุงการผลิตสื่อ ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพก่อประโยชน์ต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงสื่อที่มีคุณภาพ และวิธีการดูแลรักษาสื่อให้พร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลาเพื่อเป็นเครื่องมือให้เด็กได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น (อรุणษ์ งานฉมัง, 2564: 72) สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตชนิตช์ จงแยมเหมือน (2565) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยแสดงความคิดเห็นทั้งชอบและไม่ชอบกับการทำงานประสาทสัมผัส แต่เด็กสามารถทำงานได้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารของตนเองและเด็กมีทักษะการคิดเชิงบริหารที่ดีขึ้นหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรี

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โรงเรียนควรจัดทำแผนการนิเทศการนิเทศการเรียนการสอนของครู นิเทศการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้ง และมอบหมายหน้าที่ให้ฝ่ายวิชาการและแต่งตั้งคณะทำงานโดยดำเนินการนิเทศกำกับ และติดตาม และนำผลการนิเทศมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสนอแนะ และนำไปปรับปรุง แก้ไขและให้เกิดการพัฒนาของครู มีการช่วยเหลือแนะนำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนช่วยเหลือ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และใช้กระบวนการนิเทศ เพื่อกำกับ และติดตาม เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนของครู และนำผลการนิเทศ การเรียนการสอนไปวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศนั้นจะเกิดขึ้นได้ดีจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียนโดยครูร่วมกันนิเทศกันเองโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เพื่อร่วมพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน (Collaborative Professional Development) อันเป็นการนำไปสู่การพัฒนาการสอนในโรงเรียน ผนวกกับการนำรูปแบบการนิเทศแบบ

คลินิก (Clinical Supervision) มาใช้สำหรับครูใหม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่จำเป็นต้องให้ครูกลุ่มนั้นได้ศึกษาและเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผนการสอน การสังเกตการสอน และการประเมินผลการสอน เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ สีลา (2563) พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการนิเทศ (ARSIDE Model) โดย A คือ การกำหนดเป้าหมายร่วม (Analysis for Goal) R คือ การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) S คือ การออกแบบการทำงาน (Styling) I คือ การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Information) D คือ การนิเทศแบบร่วมมือ (Doing) และ E คือ การประเมินผล (Evaluation) และปัจจัยความสำเร็จ 4 ปัจจัย คือ การสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหาร ความต่อเนื่องในการนิเทศ การสร้างขวัญและความตระหนักในหน้าที่และผลการนำรูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ พบว่า ผู้นิเทศในการนิเทศการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก และผู้รับการนิเทศมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนควรให้ครูวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลในหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งจะต้องประเมินผลเด็กทุกด้านและประเมินอย่างต่อเนื่อง เปรียบเทียบพัฒนาการเด็กกับเกณฑ์ ใช้การประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็ก ช่วงอายุที่ต่างกัน ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ และประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน และสรุปการวัดและประเมินผลเด็กพร้อมรายงานผลการวัดและประเมินผลต่อผู้ปกครองเด็ก แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาต่อไปทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็กโดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการเด็กต้องนำมาจัดทำสารนิทัศน์หรือจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบด้วยการรวบรวมผลงานสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลที่สามารถบอกเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ทั้งนี้ให้นำข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรมและส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องมีหลักในการประเมินพัฒนาการเด็ก คือ วางแผนประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจวัตรประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายไม่ควรใช้แบบทดสอบ สรุปผลการประเมินจัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก ส่วนวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนากับเด็ก การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 44) สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ สาคู และศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2563: 155) พบว่า การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้านการวางแผน ครูมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนวางแผนการประเมินโดยศึกษาหลักสูตรและปรัชญาของโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กจากการพูดคุยกับผู้ปกครอง การจัดระบบและแปลผลข้อมูล พบว่า ครูกำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลเป็น 3 ระยะและเก็บข้อมูลพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาโดยใช้การสังเกต

เด็กเป็นรายบุคคล การนำผลไปใช้ พบว่า ครูนำผลการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนและสื่อสารกับผู้ปกครองผ่านสมุดบันทึกลูกรัก สมุดพกและแฟ้มผลงาน

2.6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดอบรม การศึกษาดูงาน การประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ และใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน กับคณะครูที่โรงเรียน เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยโดยให้ครูศึกษาปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเองและให้เลือกปัญหาที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนที่ต้องการแก้ไข เพื่อนำไป สู่แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้เป็นเพราะการวิจัยในชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็ก จุดเน้นของการวิจัยในชั้นเรียนจึงอยู่ที่ขั้นตอนการทำวิจัยที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนาเด็กซึ่งได้แก่ การศึกษาถึงปัญหาและจุดที่ต้องการพัฒนา ศึกษาถึงสาเหตุของปัญหา ศึกษานวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหา สร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ นำนวัตกรรมการเรียนรู้ไปใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้ของเด็ก หรือปัญหาการสอนของครู ประมวลผลการแก้ปัญหา สรุปผลการทดลองและเขียนรายงานเพื่อเผยแพร่ ดังนั้นครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนคือ การใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนในการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยองค์รวมอย่างเต็มตามศักยภาพและครอบคลุมทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาสอดคล้องกับแนวคิดของชนิกา นาคแก้ว(2562: 74) พบว่า วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือกระบวนการแสวงหาความรู้โดยที่มีครูเป็นผู้ทำวิจัย และนำผลไปใช้การปฏิบัติจริง โดยเป็นการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วยนวัตกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญยุทธ ชัยโคตร (2565) พบว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทาง ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย 3 แนวทาง การวางแผนการวิจัย 6 แนวทาง ด้านการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย 4 แนวทาง ด้านการเก็บ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 4 แนวทาง ด้านการนำเสนอ และการนำผลการวิจัยไปใช้ 3 แนวทาง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กมีประสบการณ์ผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและการเล่นและเน้นการจัดประสบการณ์สำคัญแบบองค์รวมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการสำรวจสื่อและเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก่อนเปิดภาคเรียน แล้วนำมาวางแผนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเตรียมจัดซื้อสื่อและเทคโนโลยีให้มีความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา มีการจัดทำแผนการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูอย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้งพร้อมนำผลการนิเทศมารวมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ข้อเสนอแนะและนำไปปรับปรุง แก้ไขการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านการวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลพัฒนาการของเด็กสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลในหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย สรุปผลการพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้านแล้ว

รายงานผลให้ผู้ปกครองรับทราบและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กโดยให้ครูศึกษาปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเองและให้เลือกปัญหาที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนที่ต้องการแก้ไขเพื่อนำไปสู่แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต ๓3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับแรก ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงการพัฒนหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์ นโยบาย ตัวชี้วัด เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาในทิศทางเดียวกัน โดยการประชุมร่วมกัน จากครู บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และร่วมกันคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแสวงผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงอย่างรอบด้าน โดยดำเนินการร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควรอยู่ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเพื่อให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมประชุมวางแผนส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือจากบุคคลหน่วยงานติดตามตรวจสอบ ประเมินเพื่อวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม

เอกสารอ้างอิง(References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จิรวรรณ สาคร และศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2563). **สภาพและปัญหา ในการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนสาธิตลอออุทิศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ สีลา. (2563). **รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนิกา นาคแก้ว. (2562). **การศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชาญยุทธ ชัยโครต. (2565). **แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนัญญา คุณสุข. (2565). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปิ่นทนต์ ชินดิษฐ์ จงแยมเหมือน. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสาทสัมผัสในระบบการสอนแบบมอนเตสซอรีที่มีต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยรังสิต.

สุทธิกานต์ รอดเรือง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2564 – 2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

อัญชลิน กล่อมจิตต์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อรุพงษ์ งานฉมิง. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี**
**Development Guidelines for Students' Desirable Characteristics at Schools under
the Sukhothai Thani Town Municipality**

ศศิณา สิงห์สนิท¹ หยกแก้ว กมลวรเดช² สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์³
Sasina Singsanit, Yokkaew Kamolvoradej, Surachet Bunyarak

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และ 2. หาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน ครู 157 คน รวม 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ด้านวินัย ด้านมนุษยสัมพันธ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านจิตสาธารณะ และด้านมีคุณธรรม จริยธรรม 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มี 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ สืบเสาะความรู้ด้วยตนเอง ด้านวินัย ผู้เรียนร่วมออกกฎเกณฑ์ และประเมินร่วมกัน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การเรียนรู้เปิดโอกาสได้ปฏิบัติจริง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน รู้จักวางแผนเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ด้านซื่อสัตย์สุจริต นำหลักสูตรด้านทุจริตบูรณาการในกลุ่มสาระ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จัดกิจกรรมปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาต่างๆ ด้านจิตสาธารณะ จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน สังคม และด้านมีคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม เกิดคุณธรรมที่พึงประสงค์

Received: 2024-06-27 Revised: 2024-07-14 Accepted: 2024-07-21

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education Program students, Program in Educational Administration, Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University. E-mail : sasinasukhothai@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Program in Educational Administration, Assistant Professor Dr., Advisor Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University. E-mail : yokkaew.kam@uru.ac.th

³ อาจารย์ ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Program in Educational Administration, Dr., Advisor Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University. E-mail : edboonyarug7@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน;
การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

Abstract

The objectives of this study were: 1. to assess the needs and requirements for developing desirable characteristics, and 2. to find ways to develop desirable characteristics of students at educational institutions under the Sukhothai Thani Town Municipality. This study was a mixed methods research approach. The population used in the research was 6 school administrators, and 157 teachers, totally 163 people. The instruments used in the study were questionnaires and interviews. Statistical tools used in data analysis included percentage, mean, standard deviation, index of essential needs, and content analysis.

The results of the research showed that 1) necessary needs for the development of desirable characteristics of students, arranged from the highest to lowest, were: perseverance, eagerness to learn; discipline; perfect human body, mind, and intellect; commitment to work; ability for living happily with others as a Thai citizen; honesty; love for the nation, religion, and king; public spirit; morality and ethics. 2) Guidelines for developing desirable characteristics of the students included 9 aspects: perseverance, eagerness to learn, and searching for knowledge on your own; discipline students' participation in making rules and mutual evaluation; complete human beings body, mind, and intellect; exploring opportunities for real practice; commitment to working knowing how to set goals continuously; ability to live happily with others as a Thai citizen; consideration of the public interest rather than theirs; honesty bringing an integrated anti-corruption curriculum in the subject areas of patriotism, religion, and kingship; organizing activities for the teachings of various religions; public spirit organizing activities beneficial for the school, community, society; and morality and ethics organizing activities for promoting desirable ethics and morality.

Keywords: students' desirable characteristics;
development of students' desirable characteristics

บทนำ (Introduction)

นักเรียนเป็นกำลังหลักที่สำคัญของชาติ ในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาท่ามกลางสภาวะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมีครูผู้สอนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จนกระทั่งสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 11) ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ 8 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 11) แต่ในปัจจุบันยังคงพบปัญหาในด้านคุณภาพของคนในแต่ละช่วงวัย ส่งผลให้เกิดวิกฤตค่านิยม ทักษะคน และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต เพราะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน จึงมีแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนให้มีกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์

อย่างเป็นระบบ รวมถึงผนวกกับการบริหารจัดการของสถานศึกษา ทำให้นักเรียนมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา การมีสุขภาพจิตที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดทำแผน และโครงการต่างๆ ที่เป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จากผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เมื่อพิจารณาผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 965 คน พบว่า มีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านในระดับดีขึ้นไปจำนวน 662 คน แต่ยังมีนักเรียนที่มีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่ำกว่าระดับดี จำนวน 303 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566: 15-16) ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ เกรียงศักดิ์ ลิ้มพิพัฒน์ชัย (2566, 10 กรกฎาคม) และ ทินกร มั่นยวน (2566, 10 กรกฎาคม) พบว่า สถานศึกษายังไม่มีแนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จะทำให้สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method) มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านวินัย องค์ประกอบที่ 2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา องค์ประกอบที่ 3 ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ องค์ประกอบที่ 5 ด้านมุ่งมั่นในการ

ทำงาน องค์ประกอบที่ 6 ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย องค์ประกอบที่ 7 ด้านซื่อสัตย์สุจริต องค์ประกอบที่ 8 ด้านมีจิตสาธารณะ และองค์ประกอบที่ 9 ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 3 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 157 คน รวมทั้งสิ้น 167 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษาจำนวน 1 คน อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการและครูที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาโรงเรียนของสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพล (ดำรงประชาสรรค์) และโรงเรียนเทศบาลเมืองสุโขทัย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่ ตุลาคม 2566-มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check List) โดยสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ทั้ง 9 องค์ประกอบได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ด้านวินัย องค์ประกอบที่ 2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา องค์ประกอบที่ 3 ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ องค์ประกอบที่ 5 ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน องค์ประกอบที่ 6 ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย องค์ประกอบที่ 7 ด้านซื่อสัตย์สุจริต องค์ประกอบที่ 8 ด้านมีจิตสาธารณะ และองค์ประกอบที่ 9 ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี โดยมีลักษณะข้อคำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ระดับ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงาน และ วัน เวลา สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี โดยนำระดับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในแต่ละด้านมาหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) สูงสุด 3 ลำดับแรก เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี โดยมีลักษณะข้อคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ในการออกหนังสือขออนุญาต ให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับสถานศึกษาที่เป็นประชากรตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1

3.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ส่งให้แก่โรงเรียนที่จะเก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถามที่จะใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน มกราคม 2567 ถึงเดือน มีนาคม 2567 ได้ข้อมูลกลับคืนมา ร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในด้านการศึกษา เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ดังนี้

3.3 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้อำนวยการกองการศึกษา อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการและครูที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายในเดือนเมษายน 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสมและประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ครบหรือเกือบครบแล้วรีบถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็น รายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์และเสนอค่าสถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธี PNI แล้วนำค่า PNI สูง 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

4.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการจัดกลุ่มและเรียบเรียงข้อมูลโดยการจัดลำดับเนื้อหาที่ต้องการศึกษาพร้อมวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์ ประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้ผนวกกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ		
1. ด้านวินัย	4.08	0.27	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด	0.16	2
2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา	4.35	0.48	มาก	4.86	0.34	มากที่สุด	0.11	3
3. ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้	4.07	0.25	มาก	4.81	0.38	มากที่สุด	0.18	1
4. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4.35	0.48	มาก	4.64	0.48	มากที่สุด	0.06	6
5. ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน	4.18	0.38	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด	0.09	4
6. ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย	4.48	0.50	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.04	8
7. ด้านซื่อสัตย์สุจริต	4.37	0.47	มาก	4.65	0.49	มากที่สุด	0.07	5
8. ด้านมีจิตสาธารณะ	4.38	0.48	มาก	4.66	0.47	มากที่สุด	0.06	6
9. ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม	4.26	0.45	มาก	4.50	0.50	มากที่สุด	0.05	7
ภาพรวม	4.28	0.42	มาก	4.68	0.45	มากที่สุด	0.09	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.42$) เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ด้านวินัย ด้านมนุษยสัมพันธ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม และด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย ตามลำดับ

สภาพที่เป็นอยู่ของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย ($\mu = 4.48$) ด้านมีจิตสาธารณะ ($\mu = 4.38$) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ($\mu = 4.37$) ด้านมนุษยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ($\mu = 4.35$) ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ($\mu = 4.26$) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ($\mu = 4.18$) ด้านวินัย ($\mu = 4.08$) และด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ($\mu = 4.07$) ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านมนุษยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ($\mu = 4.86$) ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ($\mu = 4.81$) ด้านวินัย ($\mu = 4.76$) ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย ($\mu = 4.67$) ด้านมีจิตสาธารณะ ($\mu = 4.66$) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ($\mu = 4.65$) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ($\mu = 4.64$) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ($\mu = 4.57$) และด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ($\mu = 4.50$) ตามลำดับ

เมื่อจัดลำดับค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ($PNI = 0.18$) ด้านวินัย ($PNI = 0.16$) และด้านมนุษยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ($PNI = 0.11$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ประกอบด้วย 9 ด้าน ดังนี้

ด้านวินัย การปลูกฝังค่านิยมที่พึงงามให้กับผู้เรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ของสังคม ครอบครัว โรงเรียน อย่างต่อเนื่อง

ด้านมนุษยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำทหายความสามารถ ด้วยความกระตือรือร้นในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบทีมเรียนรู้สร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง

ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ สถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้สืบค้น ทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอก หรือการสืบค้นออนไลน์ โดยอำนวยความสะดวกในห้องเรียนพิเศษ ห้องสมุด โดยครูจะต้องสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นผู้เรียน ผ่านการมอบหมายภารกิจ

ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จัดกิจกรรมเพื่อให้เห็นประโยชน์ ข้อดีของศาสนาและควรปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาต่างๆ ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา

ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน จัดกิจกรรมให้รู้จักวางแผนเป้าหมายและวางแผนชีวิตหรือวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ฝึกให้นักเรียนจดจ่อ ผ่านการตั้งเป้าหมายส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย จัดกิจกรรมการปลูกฝังการมีความเสียสละ มีกระบวนการทำงานเป็นทีมและสะท้อนการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ด้านชื่อเสียงสุจริต ศึกษาในหลักสูตรด้านทุจริต โดยนำหลักสูตรด้านทุจริตมาดำเนินการจัดการเรียนรู้ บูรณาการในกลุ่มสาระ จัดเป็นรายวิชา ตามบริบท

ด้านมีจิตสาธารณะ จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ครูเป็นแบบอย่างที่ดี และสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีจริยธรรม เกิดคุณธรรมที่พึงประสงค์

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 9 ด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในห้องเรียน ครูหลายคนคงจะพบเจอนักเรียนที่ถูกมองว่าไร้ความพยายาม ทำไม่ตั้งใจเรียน แรงจูงใจในการเรียนน้อยลง ขาดความมั่นใจในทักษะและความสามารถของตนเอง ดังนั้น สถานศึกษาจึงจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้สืบค้น ทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอก หรือการสืบค้นออนไลน์ โดยอำนวยความสะดวกในห้องเรียนพิเศษ ห้องสมุด โดยครูจะต้องสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นผู้เรียน ผ่านการมอบหมายภารกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ สนธิยา สรรพผล (2562: 5) พบว่า 1) แนวทางการ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา ประกอบด้วย กระบวนการ 4 ขั้นตอน มีรายการปฏิบัติรวมทั้งสิ้น 41 รายการ คือ ขั้นตอน ที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมการมี 5 รายการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถาบันการศึกษา กำหนดแผนการดำเนินงานประจำปี และกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน ขั้นตอน ที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการ มี 25 รายการ โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสอนแบบบูรณาการในกลุ่มเนื้อหาการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ มี 7 รายการ เช่น ครูดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 7 รายการ เช่น ครูผู้สอนดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 จัดทำโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มี 5 รายการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการ ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียน และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนผ่านกิจวัตรประจำวัน มี 6 รายการ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนผ่านกิจวัตรประจำวัน ขั้นตอน ที่ 3 ขั้นประเมินผล มี 6 รายการ เช่น คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเลือกรูปแบบของเครื่องมือวัดและประเมิน และขั้นตอนที่ 4 ขั้นปรับปรุงแก้ไข มี 5 รายการ เช่น หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน รวม 41 รายการปฏิบัติ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ดังนี้

ด้านวินัย การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้กับผู้เรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ของสังคม ครอบครัว โรงเรียน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติวรร ยัมสรวล (2563: 64) พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษา ได้แก่ (1) ด้านความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานต่างๆ ด้วยความตั้งใจและเต็มกำลังความสามารถ และชี้แจงให้เห็นถึงข้อดี ข้อเสียของการทำให้นักเรียนทราบ (2) ด้านความตรงต่อเวลา ส่งเสริมให้นักเรียนมีการวางแผน บริหารเวลา และสร้างข้อตกลงกำหนดวันเวลาในการส่งงานให้ชัดเจน ชื่นงานควรบูรณาการกับวิชาอื่นๆ (3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ เปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกันแก้ปัญหาของโรงเรียน ผ่านคณะกรรมการสภานักเรียน (4) ด้านการแต่งกาย การสร้างความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบมารยาททางสังคมให้สอดคล้องกับชุมชน สังคม และประเทศชาติ และ (5) ด้านความประพฤติ ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา พูดคุยกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

ด้านมนุษยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำทหายความสามารถ ด้วยความกระตือรือร้นในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบทีมเรียนรู้สร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง โดยการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ พิเชษฐ ยังตรง (2560: 185) พบว่าคุณลักษณะที่ต้องการของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มี 5 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตร ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่รักการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพครู ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ สถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้สืบค้น ทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอก หรือการสืบค้นออนไลน์ โดยอำนวยความสะดวกในห้องเรียนพิเศษ ห้องสมุด โดยครูจะต้องสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นผู้เรียน ผ่านการมอบหมายภารกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตต์ทิพย์ ลิ้มปรีดากุล (2563: 60) กล่าวว่า ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ เป็นการแสดงออกของผู้เรียน ที่มีการแสดงออกด้านพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ รู้จักแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การมีเหตุผลและการตัดสินใจ รู้จักการตั้งคำถามและหาคำตอบ การตรงต่อเวลา การใช้เทคโนโลยีและสื่อต่างๆ และการมีส่วนร่วมในการทำงาน

ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จัดกิจกรรมเพื่อให้เห็นประโยชน์ ข้อดีของศาสนาและควรปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาต่างๆ ยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ ปิยนาล ธนพรวรกุล (2560: 112) พบว่า เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต รักความเป็นไทย มีจิตวิญญาณสาธารณะ และมุ่งมั่นในการทำงาน ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน จัดกิจกรรมให้รู้จักวางแผนเป้าหมายและวางแผนชีวิตหรือวางแผนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ฝึกให้นักเรียนจดจำ ผ่านการตั้งเป้าหมายส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยนาล ธนพรวรกุล (2560: 110) ได้สรุปความหมายของการมุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง

คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย พฤติกรรมบ่งชี้คือ (1) เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (2) ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ (3) ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และ (4) ขึ้นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย จัดกิจกรรมการปลูกฝังการมีความเสียสละ มีกระบวนการทำงานเป็นทีมและสะท้อนการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับ ฌงค์ชัย ธนกิจภาคิน (2561: 185) พบว่า ควรคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงสูง และกลุ่มมีปัญหา โดยจะมีการตรวจเยี่ยมบ้านและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ เป็นรายบุคคลตามกลุ่มคัดกรอง เพื่อดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหา โดยจัดกิจกรรมโฮมรูมและจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและรายงานผลทุกกิจกรรม ควรให้คำปรึกษาขั้นพื้นฐานแก่นักเรียน และบันทึกผลการช่วยแก้ปัญหาและติดตามผลนักศึกษา และควรสร้างระบบและขั้นตอนการส่งต่อความช่วยเหลือทั้งจากภายในและความช่วยเหลือจากภายนอก

ด้านซื่อสัตย์สุจริต ศึกษาในหลักสูตรด้านทุจริต โดยนำหลักสูตรด้านทุจริตมาดำเนินการจัดการเรียนรู้ บูรณาการในกลุ่มสาระ จัดเป็นรายวิชา ตามบริบท ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญศักดิ์ โกยมรัมย์และคณะ (2565: 79-88) ได้สรุปความหมายของซื่อสัตย์สุจริต คือความซื่อสัตย์สุจริตตามนัยแห่งพระบรมราชาบาทและพระราชดำรัส ประพจน์ดี ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ประพจน์ดีอย่างเหมาะสมทั้งทางกาย วาจา ใจ มีเจตนาที่บริสุทธิ์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อประเทศชาติ ไม่เบียดเบียนกัน โดยทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ บนคุณธรรมพื้นฐานของความคิดทั้งปวงที่ได้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง 3 ด้าน มโนสุจริต วจิสสุจริต และกายสุจริต ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง คิดในทางที่ดีที่ชอบ อยู่ในระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่และลับหลัง

ด้านมีจิตสาธารณะ จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเชาวลิต ยิ้มแย้ม (2566: 153) พบว่า ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู ประจำชั้น เรียงตามลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการพัฒนาส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ครูเป็นแบบอย่างที่ดี และสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีจริยธรรม เกิดคุณธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญญาภา หลวงราช (2560: 57) พบว่าปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ ความสนใจในศีลธรรมส่วนบุคคล ธรรมชาติที่มุ่งเน้นอนาคตปัจจัยรอบคอบ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง และปัจจัยทางโรงเรียน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตัวแปรหลักทั้ง 6 ประการร่วมกันส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนโอกาสทางการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี พบว่า ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ มีความสำคัญและต้องการจำเป็นอันดับแรก โดยครู

จะต้องสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นผู้เรียน ผ่านการจัดการเรียนการสอนและการมอบหมายภารกิจ ด้านวินัย โดยการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ของสังคม ครอบครัว โรงเรียน อย่างต่อเนื่อง ด้านมนุษยที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำท่ายความสามารถ ด้วยความ กระตือรือร้นในลักษณะของการเรียนรู้เชิงรุก โดยการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน จัดกิจกรรม ฝึกให้นักเรียนจดจำ ผ่านการตั้งเป้าหมายส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย จัดกิจกรรมการปลูกฝังการมีความเสียสละ มีกระบวนการทำงานเป็นทีม และสะท้อนการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ด้านชื่อเสียงสุจริต ศึกษาในหลักสูตรด้าน ทุจริต โดยนำหลักสูตรด้านทุจริตมาดำเนินการจัดการเรียนรู้ บูรณาการในกลุ่มสาระ จัดเป็นรายวิชา ตาม บริบท ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จัดกิจกรรมเพื่อให้เห็นประโยชน์ ข้อดีของศาสนาและควรปฏิบัติตามคำสอน ของศาสนาต่างๆ ยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา ด้านมีจิตสาธารณะ จัดกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม และด้านมีคุณธรรม จริยธรรม ครูเป็นแบบอย่างที่ดี และสถานศึกษาจัด กิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีจริยธรรม เกิดคุณธรรมที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ด้านความเพียร ใฝ่เรียนรู้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรแจ้งแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปยังคณะครู กรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยแจ้งผ่านวาระการประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง เป็นต้น ครูประจำชั้นควรประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยดำเนินการตาม แผนการจัดกิจกรรม แล้วรวบรวมผลการประเมินที่ได้นำไปสรุปเมื่อสิ้นภาคเรียนและควรแจ้งผลการประเมิน ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองนักเรียน โดยจัดทำแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ เป็น เอกสารรายงานพัฒนาการ ด้านคุณลักษณะของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น ครูวิชาการหัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอนควรนำผลการประเมินไป ปรับปรุงการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ : กลุ่มสาระ โดยคณะครูควรจัดการประชุมร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงผลที่ได้จากการนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). **มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น**. สุโขทัย: กระทรวงมหาดไทย.

เกรียงศักดิ์ ลิ้มพิพัฒน์ชัย. (2566/กรกฎาคม/10). รองผู้อำนวยการสถานศึกษา. สัมภาษณ์.

- จรรยาศักดิ์ โกยรัมย์และคณะ. (2565). การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริตของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 12(2): 79-88.
- จิตต์ทิพย์ ลิ้มปรีดากุล. (2563). การใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณรงค์ชัย ธนกิจภาคิน. (2561). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ณัฐวร ยิ้มสรวล. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทินกร มั่นยวน. (2566/กรกฎาคม/10). รองผู้อำนวยการสถานศึกษา. สัมภาษณ์.
- เบญญาภา หลวงราช. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยนถ ธนพรวรกุล. (2560). การบริหารงานวิชาการกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิเชษฐ ยิ่งตรง. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สนธยา ส้ารวผล. (2562). แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาล
ตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
Guidelines for Developing the Capacities of Local Government Personnel:
A Case Study of Subdistrict Municipality and Subdistrict Administrative
Organization in the Bang Rakam District, Phitsanulok Province

วิสสุตา อินเกต¹ ธนัสสา โรจนตระกูล² โชติ บดีรัฐ³
Wissuta Inket, Tanastha Rojanatrakul, Chot Bodeerat

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ด้านนโยบายขององค์กร ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านระยะเวลา และด้านผู้ดำเนินการ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนา

Received: 2024-06-25 Revised: 2024-07-16 Accepted: 2024-07-22

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program Students, Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Wissuta.i@psru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor Dr. Lecturer, Maser of Public Administration Program Students Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Tanastha.r@psru.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor Dr. Lecturer, Maser of Public Administration Program Students Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Wissuta.i@psru.ac.th

ศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับเห็นด้วย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะความรู้ผ่านการอบรมและการเรียนรู้ต่างๆ เช่น จัดฝึกอบรม การสัมมนา และการศึกษาเพิ่มเติม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและวางแผนการอบรมที่ดี มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีอุปกรณ์สำนักงานและเทคโนโลยีที่เพียงพอและทันสมัย เพื่อสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาศักยภาพ; ของบุคลากร; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the potential of local government organization personnel, 2) to study factors related to the external environment. and the internal environment and developing the potential of local government organization personnel, and 3) to study guidelines for developing their capacities. Quantitative research method was employed. Sample group consisted of employees at the local government organizations in the subdistrict Municipality, and at Subdistrict Administrative Organization in Bang Rakam District Phitsanulok Province. There were 260 people participating in the questionnaire for data collection. Statistics tools used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results showed that:

1. Personal factors Different job positions had impacts on the development process of the capacities of the local government personnel.

2. Internal environmental factors affecting their capacities were the organizational the organizational policy, training curriculum, lecturers, duration, and operators. It was at the level of complete agreement. The external environmental factors affecting their capacities were at the level of agreement: both in terms of economic change, social, political, and technological progress.

3. Internal environment factors affecting the guidelines for developing their capacities were the organizational policy, training curriculum, lecturers, duration, and operators. It was at the level of complete agreement. The external environmental factors affecting the guidelines for developing their capacities were at the level of agreement, both in terms of economic change, social, political, and technological progress.

Keywords: Potential development; Personnel; Local government organizations

บทนำ (Introduction)

บุคลากร ถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นในองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน ที่เน้นในการพัฒนา สร้างสรรค์นวัตกรรมและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การศึกษา และการบริหารบุคคล อย่างรวดเร็ว ซึ่งองค์กรภาคเอกชนมีการลดจำนวนบุคลากรลงเป็นจำนวนมาก เพื่อปรับโครงสร้างการทำงานให้มีจำนวนบุคลากรน้อย แต่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทางกลับกัน องค์กรภาครัฐมีจำนวนบุคลากรที่ลดลงจากการเกษียณอายุราชการ การลาออกโดยสมัครใจ หรือการโดนลงโทษทางวินัย ทำให้ภาครัฐไม่สามารถปรับปรุงโครงสร้างได้เหมือนกับองค์กรภาคเอกชน ดังนั้น องค์กรภาครัฐจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่เหมาะสม พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จังหวัดพิษณุโลก มีโครงการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการบริหารจัดการภาครัฐอย่างมีธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “ศูนย์กลางความเจริญแห่งภูมิภาคที่มั่นคง สืบสานอินโดจีน ประจักษ์ความมั่งคั่ง ประสานพลังสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกให้เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญและมั่นคง เป็นเมืองเกษตร/อุตสาหกรรม/สินค้าบริการ บนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เป็นเมืองแห่งความสุข และเป็นเมืองอัจฉริยะและนวัตกรรม ตามแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2563 – 2582) (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2566) การมีเป้าหมายในการสร้างและพัฒนาข้าราชการและบุคลากรภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีความมุ่งหวังและเป้าหมายในการพัฒนาข้าราชการและบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติมากขึ้นซึ่งการมุ่งเน้นที่จะสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital Building) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อสร้างความได้เปรียบในการเป็นผู้นำในการปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่ว่า องค์กรที่อยู่รอดได้ คือองค์กรที่สามารถปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงได้ และองค์กรที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องสามารถคาดคะเนความเปลี่ยนแปลงล่วงหน้าและปรับตัวได้ก่อน ดังนั้น การที่จะเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศได้ตลอดกาลนั้นองค์กรจะต้องสามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลง การคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงและสามารถกำหนดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดจนความสามารถในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงได้ในที่สุด โดยมีทรัพยากรบุคคลเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับองค์กร และระดับประเทศ อีกทั้งทรัพยากรบุคคลมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนด มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆให้เกิดขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการพัฒนาศักยภาพบุคลากร หมายถึงการนำเอาความสามารถที่ซ่อนเร้นภายในร่างกาย มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีกระบวนการ และพบว่าการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development) เป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะ สมรรถนะ และทัศนคติ ของบุคลากรในองค์กรให้มีพฤติกรรมการทำงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร อันจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในตนเองและองค์กร ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงมีความหมายครอบคลุมไปถึงการพัฒนารายบุคคล (Individual Development) การพัฒนาอาชีพ (Career Development) และการพัฒนาองค์กร(Organization Development) การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Work-Life Balance) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดจนการมีระบบประกันคุณภาพการฝึกอบรม กล่าวได้ว่า

กระบวนการพัฒนา การฝึกอบรม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานเพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และทัศนคติ ที่จะสามารถปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและมีแรงจูงใจผลักดันภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย ตามที่องค์การกำหนดและผลสุดท้ายงานที่ทำการก็จะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการตอบสนองความต้องการเพื่อเป็นการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายขององค์กรและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน
2. ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ในส่วนของกระบวนการปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 13 แห่ง ซึ่งบุคลากรมีจำนวน 693 คน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม กำหนดจากการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (1973) ผลที่ได้จากการคำนวณ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 260 คน

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงาน

ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ด้านนโยบายขององค์กร ด้านทัศนคติของผู้บริหาร ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านงบประมาณ ด้านวิทยากร ด้านระยะเวลา ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านผู้ดำเนินการ (Gilmer, 1967)

ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Wheelen & Hunger, 2002)

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะความชำนาญ ด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรม (วิน เชื้อโพธิ์หัก, 2537: 20-22)

1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

1.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนธันวาคม 2566 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด รายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งงาน และระดับการศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ด้านนโยบายขององค์กร ด้านทัศนคติของผู้บริหาร ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านงบประมาณ ด้านวิทยากร ด้านระยะเวลา ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านผู้ดำเนินการ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ ใช้มาตราส่วน ประเมินค่า Rating Scaleตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต(Likert's Scale) ในการวัดระดับความคิดเห็น ไว่ดังนี้ (Likert's Scale, 1932)

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะความชำนาญ ด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรมเป็นมาตราส่วน (แก๊ไข) ประเมินค่า 5

ระดับ ใช้มาตราส่วน (แก๊ไข) ประมาณค่า Rating Scaleตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต(Likert's Scale) ในการวัดระดับความคิดเห็น ไว้ดังนี้ (Likert's Scale, 1932)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำราแนวคิด ทฤษฎี หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่างๆ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษา และเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.2 รวบรวมเนื้อหาและสาระต่างๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม กำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3 สร้างแบบสอบถามการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ คณบดีคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และ 3) นางสาวเจือทิพย์ รัตนมิ่ง นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชำนาญการ

3.6 นำแบบสอบถามสำหรับทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มคนที่มีลักษณะเหมือนตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) (George and Pual: 2006) ของเครื่องมือ ด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach. 1990: 202-204)

3.7 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ตารางแจกแจงความถี่(Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 260 คน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 260 คนและนำผลของแบบสอบถามมาวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติแล้ว สามารถสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ของความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับการประเมิน
1. ด้านนโยบายขององค์กร	4.27	0.54	มากที่สุด
2. ด้านทัศนคติของผู้บริหาร	4.18	0.54	มาก
3. ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม	4.24	0.55	มากที่สุด
4. ด้านงบประมาณ	4.02	0.59	มาก
5. ด้านวิทยากร	4.21	0.53	มากที่สุด
6. ด้านระยะเวลา	4.23	0.56	มากที่สุด
7. ด้านสื่อและอุปกรณ์	4.17	0.56	มาก
8. ด้านผู้ดำเนินการ	4.23	0.56	มากที่สุด
รวม	4.19		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายขององค์กร ด้านทัศนคติของผู้บริหาร ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านงบประมาณด้านวิทยากร ด้านระยะเวลา ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านผู้ดำเนินการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านนโยบายขององค์กร ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.54) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.55) ด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.56) และด้านผู้ดำเนินการ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.56) ด้านวิทยากร ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.53)ด้านทัศนคติของผู้บริหาร ($\bar{X}$

= 4.18, S.D. = 0.54) ด้านสื่อและอุปกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.56) และด้านงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับการประเมิน
1. ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ	4.20	0.47	มาก
2. ด้านสังคม การเมือง	4.14	0.63	มาก
3. ด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	4.16	0.65	มาก
รวม	4.17		มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.65) และด้านสังคม การเมือง ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยส่วนบุคคล ตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นๆ ไม่ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ด้านนโยบายขององค์กร ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านระยะเวลา และด้านผู้ดำเนินการ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับเห็นด้วย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

อภิปรายผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยด้านนโยบายขององค์กรภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัย มานะชัย เทพสุรินทร์ และ คณะ (2565: 127-142) พบว่า ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง โดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคล และด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการกำหนดนโยบาย ของผู้บริหารของเทศบาลยังขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการ

พัฒนาบุคลากร และ ขอบเขตงานแต่ละตำแหน่งรายบุคคล ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความร่วมมือในการพัฒนาตนเองตามทิศทางกำหนดขององค์กร ให้แต่ละตำแหน่งงานได้พัฒนาตามมาตรฐานกำหนด

ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้บริหารภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ จีราวรรณ แสงตันชัย และ เพ็ญณี แนนรอต (2561: 53-62) พบว่า 1) สภาพการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศภายใต้การบริหารแนวใหม่ 2) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยได้แก่การจัดทำแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมสร้างวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำแก่บุคลากรปรับรูปแบบการบริหารงานสู่การบริหารแนวราบเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยด้านหลักสูตรการฝึกอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ มาริษา อนันทรารวัน และโชติ บดีรัฐ (2564: 153-162) พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรดำเนินการดังนี้ 1. การสนับสนุนทุนการศึกษาและการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน 2. การสำรวจความต้องการจัดหาหลักสูตรที่ทันสมัยในการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง 3. การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและ ใช้ระบบพี่เลี้ยงในการสอนงานหรือช่วยตัดสินใจแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางต่างๆในการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อยกระดับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

ปัจจัยด้านงบประมาณภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ ธนาชัย เพชรบดี และ คณะ (2565: 95-110) พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการตามแนวทาง NPM ได้แก่ (1) ขาดหลักสูตรที่ได้ออกแบบมาเป็นการเฉพาะรวมถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นตามแนวทาง NPM (2) ขาดงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่น เพราะงบประมาณช่วยให้องค์กรสามารถวางแผนการใช้จ่ายและรับรู้ความสามารถในการควบคุมทางการเงินได้ ทำให้องค์กรสามารถป้องกันการใช้จ่ายเกินกว่าที่ได้วางแผนไว้และลดความเสี่ยงทางการเงินได้

ปัจจัยด้านวิทยากรภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัย มานะชัย เทพสุรินทร์ และ คณะ (2565: 127-142) พบว่า การฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงานผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านการจัดสรรงบประมาณในการ พัฒนาศักยภาพ เช่นการอบรมสัมมนาและการศึกษาต่อของบุคลากรในหน่วยงาน และในแต่ ปีงบประมาณควรมีการสำรวจความต้องการของบุคลากรที่จะเข้ารับการอบรมในหลักสูตรของ แต่ละตำแหน่งงานวิทยากรกองการศึกษาที่มีการวางแผนการอบรม โดยมีการทำการวิเคราะห์ทักษะที่บุคลากรต้องการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย และออกแบบหลักสูตรการอบรมให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจัยด้านระยะเวลาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัย จีราวรรณ แสงตันชัย และเพ็ญณี แนนรอต (2561: 53-62) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการ ทำงานมาเป็นระยะเวลานานพอสมควรเมื่อเทียบกับ บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

ปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ เนตรชนก ดวนใหญ่ (2562) พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะอุปสรรคมีดังนี้ (1) ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม (2) ขอรับจัดสรรเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้ครบทุกจุดการปฏิบัติงาน (3) เน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนา

ศักยภาพตนเอง เพื่อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองมากขึ้น และ (4) ปรับโครงสร้างและอัตรากำลังเพื่อให้การปฏิบัติงานและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยด้านผู้ดำเนินการภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับ ธนาชัย เพชรบดี และ คณะ (2565: 95-110) พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวทาง NPM ได้แก่ (1) ขาดหลักสูตรที่ได้ออกแบบมาเป็นการเฉพาะรวมถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นตามแนวทาง NPM (2) ขาดงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่น (3) ไม่มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และ (4) ผู้นำท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเอง และไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมในด้านต่างๆ อย่างจริงจัง และ 2) การพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการตามแนวทาง NPM ต้องมีการพัฒนาเพราะผู้ดำเนินการหรือบุคลากรที่มีความสามารถและความชำนาญในงานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทีมและองค์กร มีความสามารถในการมองอนาคต ฉลาดในการแก้ไขปัญหา และมีการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยลดความสับสนและขัดแย้งในองค์กร

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกุล ภูกลาง (2562: 101-110) พบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึง สุทธิศา พรหมไวย (ม.ป.ป.) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านประสบการณ์ในการทำงาน และด้านตำแหน่งงานต่างกันทำให้ศักยภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่ต่างกัน และปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ด้านสถานภาพการสมรสต่างกัน ทำให้ศักยภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมต่างกัน

ด้านสังคม การเมืองภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับ สมิตา อรรควงษ์(2556: 93-110) พบว่า ด้านสังคม การเมือง มีนโยบายที่ชัดเจนที่จะสร้างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล อุปสรรคคือ รัฐบาลให้นโยบายกับท้องถิ่นในการปฏิบัติงานจำนวนมากแต่กฎหมายระเบียบไม่เอื้อต่อการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับศรีศักดิ์ สุวรรณธรรมมา (2563) พบว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลนครนนทบุรีคือจะต้องกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดที่ชัดเจน รวมถึงจะต้องนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นด้วย มานะชัย เทพสุรินทร์ และ คณะ (2565: 127-142) ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งกำหนดกลยุทธ์บทบาทและปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงานตามกรอบอัตรากำลังให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ สมรรถนะ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อรองรับการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

แนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จะพบว่าด้านตำแหน่งงานที่แตกต่าง กัน ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันปัจจัย สภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้านนโยบายขององค์กร ด้าน หลักสูตรการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านระยะเวลา และด้านผู้ดำเนินการ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ปัจจัยสภาพแวดล้อมนอกที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับเห็นด้วย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม การเมือง และด้านความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การกำหนดนโยบายที่ สนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ผ่านการอบรมและการเรียนรู้ต่างๆ เช่น จัดฝึกอบรม การสัมมนา และ การศึกษาเพิ่มเติม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา องค์กรมีวิทยากรที่เชี่ยวชาญและวางแผนการอบรมที่ดี มีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการ พักผ่อนที่ชัดเจน มีอุปกรณ์สำนักงานและเทคโนโลยีที่เพียงพอและทันสมัย เพื่อสนับสนุนการทำงานอย่างมี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร องค์กรควรมีการกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนา ทักษะ และความรู้ของบุคลากรผ่านการอบรมและการเรียนรู้ต่างๆ เช่น จัดฝึกอบรม การสัมมนา การส่งเสริมให้ มี การศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงการอบรมให้บุคลากรเข้าใจภาพรวมเศรษฐกิจ เป็นต้น

1.2 ผู้บริหารควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ และในการพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ผู้บริหารควรมีการ ตรวจสอบข้อเท็จจริง และแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องก่อนเสมอ

1.3 องค์กรควรมีวิทยากรที่มีการวางแผนรูปแบบวิธีการอบรมที่ดี ทั้งเนื้อหาและลำดับขั้นตอนใน การนำเสนอ เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์เฉพาะด้าน และมีเทคนิคในการบรรยายให้เข้าใจง่ายและได้ สาร

1.4 ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน กำหนดวาระการประชุม และ กำหนดเวลาในการพักผ่อนหรือเปลี่ยนงาน เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 ควรมีอุปกรณ์สำนักงาน อุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สำหรับห้องประชุม อุปกรณ์การ สื่อสาร เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ เหมาะสม และพร้อมใช้งาน

1.6 ควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนา บุคลากร และปรับรูปแบบการพัฒนาบุคลากรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน และสามารถนำผลไปใช้ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบรูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. (2566). **แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2563-2582)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.opsmoac.go.th/phitsanulok-strategic-files-421191791803>. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567
- จิราวรรณ แสงตันชัย และเพ็ญณี แรอรท. (2561). แนวทางการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย. **วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. 13(46): 53-62.
- ณัฐกุล ภูกลาง.(2562). การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 6(2): 101-110.
- ธนาชัย เพชรบดี กมลพร กัลยาณมิตร สกิต นิยมญาติ และทัศนีย์ ลักษณะภิชนชัย. (2565). การพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการตามแนวทาง NPM. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 6(2): 95-110.
- เนตรชนก ดวนใหญ่. (2562). **การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในศาลอาญา ยุคดิจิทัล ประจำปี 2562**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานะชัย เทพสุรินทร์, สมปอง สุวรรณภุมมาและณัฐดนัย แก้วโพนงาม. (2565). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 5(5): 127-142.
- มาริษา อนันทราวัน และโชติ บดีรัฐ. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. 6(3): 153-162.
- วิน เชื้อโพธิ์หัก. (2537). **การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศรีศักดิ์ สุวรรณธรรมมา. (2563). **แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลนครนทบุรี จังหวัดนนทบุรี**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมिता อรรถวงศ์. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดกำแพงเพชร. **วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร**. 21(2): 91-110.
- สุทิดา พรธนะไวย. (ม.ป.ป.). **ศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ**. สาขาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจ. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. (5thed.). New York: Harper and Row.
- Gilmer, B. (1967). **Applied Psychology**. New York: McGraw-Hill Book Company.

- Likert, R. (1932). **A technique for the measurement of attitude**. Archives of Psychology 140: 1-55.
- Wheelen, T. L. & Hunger, J. D. (2002). **Strategic Management and Business Policy**. (8thed.). New Jersey: Prentice - Hall, Inc.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row.

ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค และส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อ
การตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์จังหวัดอุดรดิตถ์

Demography, Consumer Behavior, and Marketing Mix Influencing
the Decision Real Estate in Uttaradit Province

สหรัฐ จาดเอี่ยม¹ กุลยา อุปพงษ์² ชัชชัย สุจริต³

Saharat Jadaeim, Kullaya Uppapong, Chatchai Sucharit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อศึกษา ประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ และ 3) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็น งานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือผู้ที่พักอาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 454,007 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบ สมมติฐาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30-40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพ อิสระ จำนวนสมาชิก 2-3 คน สำหรับพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า ชำระเงินสดและสินเชื่อ สนใจซื้อบ้านเดี่ยว เหตุผลต้องการมีอสังหาริมทรัพย์เป็นของตนเอง ระดับราคาที่สามารถซื้อ 1,000,001-2,000,000 บาท ตนเอง เป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อคือตัวเอง และขนาดพื้นที่ที่ต้องการ 51-80 ตารางวา สำหรับส่วนประสม ทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อ พบว่า ระดับมากทุกด้าน 2) ประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ และ 3) ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมทางการตลาด การจัดจำหน่ายและราคา มีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

คำสำคัญ (Keywords) : ประชากรศาสตร์; ส่วนประสมทางการตลาด; พฤติกรรมผู้บริโภค

Received: 2024-06-28 Revised: 2024-07-17 Accepted: 2024-07-22

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. Master of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat Corresponding author. E-mail: Win.saharat1996@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Master of Business Administration, Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat. E-mail: Kullaya.upp@uru.ac.th

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Master of Business Administration, Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat. E-mail: csucharit34@gmail.com

Abstract

The objectives of this article were: 1) to study demographic, consumer behavior, marketing mix, and the real estate purchase decision in Uttaradit province; 2) to study the demographic and consumer behavior influencing this decision; and 3) to study the marketing mix impacting on this decision. It was quantitative research. The population consisted of 454,007 people residing in Uttaradit province. The sample consisted of 385 people. The sample was drawn by a multi-stage random sampling method. Data were collected by the questionnaires, and analyzed by the statistical tools (percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis for the hypothesis testing).

The research results showed the following. 1) Demography mostly included female, aged 30-40 years, with a single status, and bachelor's degree level. In addition, their average monthly income was between 25,001-35,000 Baht. They were mostly personal business owners/trading / freelance careers. There were 2-3 people. As for consumer behavior, it was found that they paid in cash and credit, and were interested to buy houses. The reason for buying was to own their real estate. The price range for the purchase was from 1,000,001 to 2,000,000 Baht. They decided to purchase the required area size of 51-80 square meters. For the marketing mix and purchasing decisions, it was found that the level was high in all aspects. 2) Demographic and consumer behavior influenced the real estate purchase decision. And 3) The marketing mix (product, place, promotion and price) influenced their decision.

Keywords: Demography; Marketing mix; Consumer behavior

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยมีส่วนร้อยละ 8 ของ GDP ประเทศ สร้างเม็ดเงินหมุนเวียนจำนวนมากในระบบเศรษฐกิจ จึงถือว่าธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนสำคัญการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เนื่องจากการเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น โดยประเภทที่อยู่อาศัยเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่มีสัดส่วนสูงสุด 2 ใน 3 ของมูลค่าตลาดอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโครงการเป็นแนวราบมากกว่าแนวสูง เพราะว่ายังมีพื้นที่ว่างอยู่มากอีกทั้งราคาที่ดินยังสูงมาก (พัชรา กลิ่นชวนจันทร์, 2564) อีกทั้งแนวโน้มความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นำเสนอผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปริมาณที่สูงเพิ่มขึ้นเช่นกัน (ศุทธิดา ขนวนวัน และคณะ, 2563) ในไตรมาสแรก 1 และ 2 ของปี พ.ศ. 2564 พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตลาดอสังหาริมทรัพย์มีการหดตัวอย่างมาก สำหรับไตรมาสที่ 3 มีโอกาสขยายเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 ไตรมาสแรก เนื่องมาจากการควบคุมการระบาดของโควิด-19 ของภาครัฐบาล ในขณะเดียวกันภาครัฐบาลได้ออกแผนกระตุ้นเศรษฐกิจ ผลปรากฏว่ายังต่ำกว่าในช่วงเดียวกันของปีก่อนเนื่องจากกำลังซื้อของผู้บริโภคโดยรวมยังไม่ฟื้นตัว ผลวิจัยจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่าอัตราการจองซื้ออสังหาริมทรัพย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้งปี พ.ศ. 2564 อยู่ประมาณ 5.6-5.8 หมื่นหน่วย แสดงว่ามีการหดตัวร้อยละ 14.2 ถึง 11.2 เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนเปิดโครงการใหม่ที่คาดว่าจะเหลือ

เพียง 5.5-5.8 หมื่นหน่วย หรือหดตัวร้อยละ 24.7 ถึง 20.6 เป็นการหดตัวต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) อย่างไรก็ตามทิศทางตลาดที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพและปริมณฑลอาจมีแนวโน้มที่ไม่ค่อยดีนั้น อาจเป็นประโยชน์กับการตลาดที่อยู่อาศัยในเมืองเล็ก เนื่องจากปัจจุบันมีแรงงานที่ตกงานจากกรุงเทพและปริมณฑลเดินทางกลับบ้านเป็นจำนวนมาก และในระยะเวลาอันใกล้นี้แรงงานดังกล่าว ก็อาจดำรงชีวิตอยู่ในเมืองรองหรือเมืองเล็กต่อไป

อุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างและเป็นเมืองขนาดเล็ก แต่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีสำหรับการเป็นที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าหากผู้ใดที่ย้ายเข้ามาทำงานที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ส่วนใหญ่จะลงทุนซื้อบ้านหรือสร้างที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย พบว่า จำนวนพื้นที่ของสิ่งก่อสร้างที่เป็นอาคารโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างในเขตเทศบาลเมืองตั้งแต่ พ.ศ.2553-2562 ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างเพื่ออยู่อาศัย รองลงมาเป็นการสร้างเพื่อการพาณิชย์และสำนักงาน และการสร้างเพื่ออุตสาหกรรมและโรงงาน เป็นต้น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2559-2563) เริ่มมีการขยายตัวค่อนข้างสูง สังเกตได้จากเริ่มมีการสร้างบ้านจัดสรร ตึกแถว ทาวน์เฮ้าส์ เพื่อขายหลายโครงการส่วนใหญ่จะเริ่มจากโครงการเล็ก ๆ และหากมีแนวโน้มที่ดีจะมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของความต้องการในการซื้อของผู้บริโภค มีทั้งผู้ที่ต้องการซื้อเพื่ออยู่อาศัยเองและซื้อเพื่อการลงทุน โดยซื้อและนำไปให้คนอื่นเช่า และอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ที่ดินและบ้านเดี่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยข้อมูลฝ่ายสถิติของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ พบว่า ส่วนใหญ่สิ่งก่อสร้างที่ขออนุญาตสร้างในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ในปี พ.ศ. 2563 คือ บ้านเดี่ยว รองลงมาเป็นทาวน์เฮ้าส์ ซึ่งการขออนุญาตก่อสร้างดังกล่าวบางรายเป็นการขออนุญาตสร้างส่วนบุคคล และบางส่วนนี้เป็นการขออนุญาตสร้างโดยธุรกิจหมู่บ้านจัดสรร นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าความต้องการที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยังมีความต้องการอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ราคาที่ดินในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์มีราคาประเมินที่ปรับสูงขึ้น เช่น บริเวณถนนบรมอาสน์ มีราคาสูงสุดถึงตารางวาละ 60,000 บาท ส่งผลให้การแข่งขันในธุรกิจบ้านจัดสรร และอสังหาริมทรัพย์เริ่มมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ซึ่งบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ ในบางโครงการขายไม่ได้ ไม่มีผู้ซื้อ แต่บางโครงการไม่พอขาย เพียงแค่เปิดตัวโครงการก็มีการจองเต็ม ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งจะแนวทางในการบริหารและกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับ ด้านประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีการศึกษาค่อนข้างมากที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ ซึ่ง เจนจิรา ปราณี (2562) ผลวิจัย พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรจังหวัดชลบุรีที่แตกต่าง แต่พบว่าเพศ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรจังหวัดชลบุรีที่ไม่แตกต่าง สำหรับ นราธิป แนวคำดี และคณะ (2563: 121-134) ผลวิจัย พบว่า เพศ อาชีพ รายได้ต่อครอบครัว สถานภาพ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรนครปฐมที่แตกต่าง แต่พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรนครปฐมที่ไม่แตกต่าง ส่วนผลวิจัยของ อัครพงศ์ ศศิอภิภูวงศ์ (2563) พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ และอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่แตกต่าง สำหรับผลวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับ ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ ซึ่ง ธัช สหเมธาพัฒน์ และณลินี เหมาะประสิทธิ์ (2564) ผลวิจัย พบว่า พฤติกรรมการซื้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์การซื้อ

ทำเลที่ตั้ง ประเภทของอสังหาริมทรัพย์ และผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ในขณะที่ ขวัญใจ ช่างหล้า (2559) พบว่า ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งโครงการและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านกายภาพของบ้าน และ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโครงการต้องการสร้างบรรยากาศดี เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ สุดท้ายด้านส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ อีกทั้งผลวิจัยของ ธัช สหเมธาพัฒน์ และ นลินี เหมาะประสิทธิ์ (2564) ยืนยันว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยในจังหวัด พิษณุโลก นอกจากนั้น พงมาลย์ จิตสำราญ และศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์ (2563) พบว่า ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านที่อยู่อาศัย สุดท้าย เจนจิรา ปราณี (2562) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้าน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ยังมีความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยและมีแนวโน้มความต้องการที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค และส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการตลาด เพื่อนำไปใช้ในการบริหารทางการตลาดให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่แตกต่างกัน
2. พฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่แตกต่างกัน
3. ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ได้มีการกำหนดขอบเขตการวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว) พฤติกรรมผู้บริโภค (รูปแบบการชำระ

เงิน รูปแบบอสังหาริมทรัพย์ ระดับราคา ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และขนาดพื้นที่ที่ต้องการ) และส่วนประสมทางการตลาด (ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ที่พักอาศัยในจังหวัดอุดรดิตถ์ทุกอำเภอ จำนวน 199,715 คน กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภครายหนึ่งที่พักในจังหวัดอุดรดิตถ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973: 727-728) เมื่อคำนวณแล้วพบว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือจำนวน 385 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดอุดรดิตถ์ ทุกอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จำนวน 217 คน อำเภอลับแล จำนวน 97 คน อำเภอดรอน จำนวน 13 คน อำเภอท่าปลา จำนวน 12 คน อำเภอทองแสนขัน จำนวน 16 คน อำเภอพิชัย จำนวน 12 คน อำเภอน้ำปาด จำนวน 8 คน อำเภอฟากท่า จำนวน 7 คน และอำเภอบ้านโคก จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 385 คน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถาม หลังจากนั้นดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ปรับแก้ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดของแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดที่ให้เลือกตอบข้อที่ตรงกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมที่ผู้บริโภคแสดงออกจะเป็นการเสาะหา ซื้อ ใช้ ประเมินผล หรือการบริโภคผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยรูปแบบการชำระเงิน รูปแบบอสังหาริมทรัพย์ ระดับราคา ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ และขนาดพื้นที่ที่ต้องการ เป็นคำถามปลายปิด ส่วนที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ จัดเป็นการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) และส่วนที่ 4 การตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับจัดเป็นการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการเลือกสุ่มตัวอย่างทั้งหมด 9 อำเภอในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีความต้องการจะซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 385 คน แล้วเก็บคืนตัวตนเองทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย รายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภค สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

4.2 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การทดสอบสมมติฐาน ประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล Independent Sample T-Test และ One-Way Anova

4.4การทดสอบสมมติฐาน ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การถดถอยเชิงพหุคูณ หรือ MRA โดยใช้เทคนิค Enter Selection

ผลการวิจัย (Research Results)

สรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค และส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์จังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประชากรศาสตร์ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุช่วง 30-40 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท มีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพอิสระ จำนวนสมาชิก 2-3 คน สำหรับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า ส่วนใหญ่เลือกชำระรูปแบบเงินสดและสินเชื่อธนาคาร รูปแบบอสังหาริมทรัพย์ที่มีความสนใจซื้อคือบ้านเดี่ยว เหตุผลที่สนใจซื้ออสังหาริมทรัพย์คือต้องการมีอสังหาริมทรัพย์เป็นของตัวเอง ระดับราคาที่สามารถซื้อ 1,000,001-2,000,000 บาท ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อคือตัวเอง และขนาดพื้นที่ที่ต้องการ 51-80 ตารางวา ส่วนผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านราคาและด้านการจัดจำหน่าย สุดท้ายผลวิเคราะห์การตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยอันดับที่ 1 คือ พิจารณาจากความน่าเชื่อถือจากเจ้าของอสังหาริมทรัพย์เป็นหลัก รองลงมา คือ พิจารณาจากทำเลที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์เป็นหลัก พิจารณาถึงประโยชน์ในการซื้อ พิจารณาถึงความพึงพอใจต่อภาพรวม พิจารณาถึงความจำเป็นในการซื้อ พิจารณาจากรูปแบบความสวยงามของอสังหาริมทรัพย์เป็นหลัก

2. ผลทดสอบสมมติฐานประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่แตกต่างกัน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชากรศาสตร์ด้าน เพศ สถานภาพ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลทดสอบสมมติฐานประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

ประชากรศาสตร์	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	T-test	0.53	0.28	ไม่สอดคล้อง
อายุ	F-test	8.03	0.00*	สอดคล้อง
สถานภาพ	F-test	0.59	0.55	ไม่สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	4.91	0.01*	สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-test	16.31	0.00*	สอดคล้อง
อาชีพ	F-test	0.73	0.48	ไม่สอดคล้อง
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	F-test	2.42	0.09	ไม่สอดคล้อง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่แตกต่างกัน พบว่า รูปแบบการชำระเงิน รูปแบบอสังหาริมทรัพย์ ระดับราคา ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ และขนาดพื้นที่ที่ต้องการที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

พฤติกรรมผู้บริโภค	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
รูปแบบการชำระเงิน	F-test	16.13	0.00*	สอดคล้อง
รูปแบบอสังหาริมทรัพย์	F-test	3.34	0.02*	สอดคล้อง
ระดับราคา	F-test	5.95	0.00*	สอดคล้อง
ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ	F-test	2.59	0.05*	สอดคล้อง
ขนาดพื้นที่ที่ต้องการ	F-test	3.85	0.01*	สอดคล้อง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลทดสอบสมมติฐานส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยนี้ ซึ่งเงื่อนไขข้อหนึ่งในการวิเคราะห์สถิติดังกล่าว คือ กำหนดให้ตัวแปรอิสระแต่ละตัวต้องเป็นอิสระต่อกัน โดยการตรวจสอบเงื่อนไขนี้จะตรวจสอบโดยใช้ค่าสถิติ คือ Tolerance และ ค่า Variance Inflation Factor (VIF) โดยพิจารณาตามผลวิจัยของ อุทัยวรรณ สายพัฒนา และ ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2547: 58) เสนอว่าค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0 - 1 และค่า VIF ต้องมีค่าไม่เกิน 10 ผลการวิเคราะห์ พบว่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.21-0.38 และค่า VIF มีค่าระหว่าง 3.63-5.43 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทุกตัวแปรไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ครั้งนี้ คือ ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลทดสอบสมมติฐานส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

Dependent Variable : การตัดสินใจซื้อ, $R = 0.90^a$, $R^2 = 0.81$, $SEE = 0.33$, $F = 403.60$, $Sig. = 0.00^*$							
ตัวแปร	β	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.18	0.11		1.17	0.08		
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	0.34	0.06	0.32	6.14	0.00*	0.38	5.43
ด้านราคา (X_2)	0.17	0.05	0.18	3.57	0.00*	0.21	4.77
ด้านการจัดจำหน่าย (X_3)	0.19	0.05	0.21	4.29	0.00*	0.22	4.54
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (X_4)	0.25	0.04	0.26	6.18	0.00*	0.28	3.63

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย ตามสมการมีตัวแปรอิสระทั้งสิ้น 4 ตัวแปร โดยทั้ง 4 ตัวแปร ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยเรียงลำดับที่มีผลมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย และด้านราคา โดยค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ เท่ากับ 0.90 และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 90.0 สามารถนำมาแทนค่าสมการพยากรณ์ได้ดังต่อไปนี้

$$Y_1 = 0.18 + 0.34X_1 + 0.25X_4 + 0.19X_3 + 0.17X_2$$

จากสมการสามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) มีโอกาสจะการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.32 นั้นหมายความว่า ด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีค่าอยู่ระดับ 0.18 ดังนั้นหากผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ อสังหาริมทรัพย์มีคุณภาพและมาตรฐาน จะมีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพิ่มขึ้น 0.32 หน่วย ด้านราคา (X_2) มีโอกาสจะการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.18 นั้นหมายความว่า ด้านราคาเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพและพื้นที่ มีบริการเกี่ยวกับขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน จะมีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพิ่มขึ้น 0.18 หน่วย ด้านการจัดจำหน่าย (X_3) มีโอกาสจะการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.21 นั้นหมายความว่า ด้านการจัดจำหน่ายเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการชี้แจงรายละเอียดของอสังหาริมทรัพย์ทั้งทางออฟไลน์และออนไลน์ จะมีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพิ่มขึ้น 0.21 หน่วย สุดท้ายด้านการส่งเสริมทางการตลาดเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการให้ส่วนลดเงินสดหรือมีของแถมต่าง ๆ เช่น เพอร์นิเจอร์ จะมีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพิ่มขึ้น 0.26 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ รายละเอียด ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีสอดคล้องกับผลวิจัยของ เจนจิรา ปรานี (2562) พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่จะตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุระหว่าง 26-35 ปี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยไม่เกิน 20,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ส่วนพฤติกรรมผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อเพื่ออยู่อาศัยเอง รูปแบบที่ต้องการคือบ้านเดี่ยว ระดับราคา 1,500,000-2,500,000 บาท ผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อคือตัวเอง และเหตุผลหลักในการเลือกซื้อคือทำเลที่ตั้งมีความเหมาะสม สำหรับส่วนประสมทางการตลาดที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสำคัญทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางจัดจำหน่าย และด้านราคา สุดท้ายการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร พบว่า พิจารณาจากความน่าเชื่อถือ การออกแบบ ทำเลที่ตั้ง วัสดุในการก่อสร้างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ นราธิป แนวคำดี และคณะ (2563: 121-134) ผลวิจัย พบว่า เพศ อาชีพ รายได้ต่อครอบครัว สถานภาพ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรนครปฐมที่แตกต่างกัน แต่พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรนครปฐมที่ไม่แตกต่าง ส่วนผลวิจัยของ อัครพงศ์ ศศิภิภูวงศ์ (2563) พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ และอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่แตกต่างกัน สำหรับพฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อที่มีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ ธัช สหเมธาพัฒน์ และนลินี เหมาะประสิทธิ์ (2564) ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ซื้อได้แก่ วัตถุประสงค์การซื้อทำเลที่ตั้ง ประเภทของอสังหาริมทรัพย์ และผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ ชาติกาญจน์ นิคุณรัมย์ (2564) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์สามารถนำมาประยุกต์การตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยของชาวไทยและต่างชาติได้ อีกทั้งผลวิจัยของ ธัช สหเมธาพัฒน์ และ นลินี เหมาะประสิทธิ์ (2564) ยืนยันว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยในจังหวัดพิจิตร นอกจากนั้น พงมาลย์ จิตสำราญ และศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์ (2563) พบว่า ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านที่อยู่อาศัย สุตท้าย เจนจิรา ปราณี (2562) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้าน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย คือ ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นปัจจัยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ นอกจากนั้น ประชากรศาสตร์ (อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) และพฤติกรรม (รูปแบบการชำระเงิน รูปแบบอสังหาริมทรัพย์ ระดับราคา ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ และขนาดพื้นที่ที่ต้องการ) ที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมผู้บริโภค เพราะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ อีกทั้งเมื่อทราบถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมผู้บริโภคแล้ว ธุรกิจสามารถออกแบบอสังหาริมทรัพย์ที่ตรงต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเป็นโอกาสในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้

1.2 ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ควรมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ส่วนประสมทางการตลาดที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจแก่ผู้บริโภค

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในอนาคตควรมีการคำนึงถึงปัจจัยในด้านอื่น ๆ เช่น ความไว้วางใจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค

2.2 สำหรับการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย คือ จังหวัดอุดรธานี เท่านั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตควรมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างหรือระดับเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่กว้างและมีความแม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ขวัญใจ ช้างหล้า. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวราคามากกว่า 5 ล้านบาทของผู้บริโภคที่มีผู้สูงอายุในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจนจิรา ปรานี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ธัช สหเมธพัฒน์ และณลินี เหมาะประสิทธิ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นราธิป แนวคำดี ประพัฒสอน เปียกสอน กฤษณ์ ทักษุณา และ ธัญพร เลี้ยงรักษา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตจังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 7(1): 121-134.
- พจมาลย์ จิตสำราญ และ ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรองการขายของบริษัทบริหาร สินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์จำกัด (มหาชน) สำนักงานชลบุรี. 11th National and International Conference on Humanities and Social Sciences, 25-26 May 2020, Phranakhon Rajabhat University. Bangkok Thailand.
- พัชรา กลิ่นชวนจันทร์. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566 : ธุรกิจที่อยู่อาศัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Real-Estate/housing-in-upcountry/IO/io-Housing-in-Upcountry-21> สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2564.
- ศุทธิดา ชวนวัน และคณะ. (2563). รูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุไทยในเขตเมือง เพื่อสนับสนุนการมีที่อยู่อาศัยและการดูแลที่เหมาะสม. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). คาดกิจกรรมการซื้อที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลปี 2564 หดตัวต่อเนื่องเป็นปีที่ 3. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/real-estate-z3228.asp> สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2564.
- อัศรพงศ์ ศศิอภิวงศ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การจัดการธุรกิจอาเซียน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุทัยวรรณ สายพัฒนา และ ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ (2547). Collinearity. วารสารปาริชาติ. 17(1): 55-62.
- Yamane T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

**แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2**
**The Competent Development Guidelines of the Kindergarten Teachers at
Schools under Sukhothai Primary Education Area Office 2**

สิริกานต์ โพธิ์รอด¹ พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์² สุกัญญา รุจิเมธภาส³
Sirikan Phorod, Pimpaka Thammasit, Sukanya Rujimethapas

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน ประชากร 355 คน กลุ่มตัวอย่าง 186 คน ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย คือ ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน บริบทของชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูต้องจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบททางสังคมของเด็ก ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก ครูมีเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย สรุปข้อมูลเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล และ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโดยผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณการเข้ารับการอบรม

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการพัฒนา; สมรรถนะครูปฐมวัย

Abstract

This research article aimed: 1) to evaluate the necessity for developing the competencies of preschool teachers and 2) to develop guidelines for enhancing their competencies The study was a mixed-method research method involving 355 participants,

Received: 2024-07-09 Revised: 2024-07-21 Accepted: 2024-07-23

¹ นักศึกษาด้านวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: sirikanbkr@gmail.com

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: R.sukanya@ur.ac.th

with a sample group consisting of 186 individuals, and 10 qualified interviewees. Research tools were questionnaires and interviews, while statistical analyses involved percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The research findings revealed that 1) the needs for developing the early childhood teachers' competencies, categorized from high to low levels, included professional development, child development assessment, early childhood education curriculum, classroom management, and learning experience organization. 2) The directions for developing their competencies were understanding the early childhood education curriculum, analyzing the current situation, aligning with societal changes, and involving relevant stakeholders in curriculum development. Teachers should provide diverse learning experiences, consider individual differences and social contexts of children, create suitable learning environments conducive to learning, engage stakeholders in classroom management, possess various tools for child development assessment, treat each young child as an individual, and participate in professional training and learning exchanges within a school network, supported by the school administrators.

Keywords: Development guidelines; Competency of early Childhood Education Teachers

บทนำ (Introduction)

สภาพของครูปฐมวัยในปัจจุบัน คือการทำงานและภาระงานที่ต้องรับผิดชอบทำให้ครูไม่มีเวลาในการที่จะพัฒนาตนเอง การคิดสร้างสรรค์หรือพัฒนาสื่อ ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาด้านปฐมวัยโดยตรงไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและความชำนาญเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนมีอายุเกิน 45 ปี และมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอปัญหาของครูปฐมวัยเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูปฐมวัย คือภาครัฐและหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัยทำให้ขาดแนวทางจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องและไปในทิศทางเดียวกัน การขาดงบประมาณการพัฒนาสื่อ ขาดการอบรมและพัฒนาผู้สอน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554: 2)

สมรรถนะ เป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จ โดยใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ตนมีอยู่ ทั้งนี้สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงานได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 9)

จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ครูปฐมวัยขาดความรู้ความเข้าใจในสมรรถนะการทำงานที่ส่งผลต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รวมถึงภาระงานของครูที่มีมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน และงบประมาณในการพัฒนาสื่อไม่เพียงพอทำให้ขาดอุปกรณ์การสอนที่มีคุณภาพ และขาดการอบรมพัฒนาครูให้เข้าใจในวิทยาการใหม่ ดังนั้นจึงทำให้ครูปฐมวัยขาดสมรรถนะที่จำเป็นและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่

เปลี่ยนแปลงไปให้กับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้เด็กปฐมวัยขาดทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นในการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และเพื่อเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูปฐมวัย ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้มีครูปฐมวัยสามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านประเมินพัฒนาการเด็ก ด้านการพัฒนาวิชาชีพ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่จัดการเรียนระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 147 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 147 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 208 คน รวมทั้งสิ้น 355 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย จำนวน 78 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 78 คน ครูปฐมวัย จำนวน 108 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2562: 467)

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยดีเด่นจำนวน 3 คน ครูผู้สอนที่ได้รับรางวัล Best Practice จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนที่จัดการเรียนระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 147 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.933 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.944 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านประเมินพัฒนาการเด็ก และด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 186 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฐมวัย

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2567 ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อระดมความคิดเห็น ในการหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฐมวัย ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการคำนวณหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติพื้นฐานและหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงและสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	μ	σ		μ	σ			
1.ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	4.000	0.599	มาก	4.984	0.230	มากที่สุด	0.246	3
2.ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.016	0.640	มาก	4.962	0.226	มากที่สุด	0.235	5
3.ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน	4.000	0.655	มาก	4.978	0.203	มากที่สุด	0.244	4
4.ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก	3.796	0.574	มาก	4.978	0.177	มากที่สุด	0.311	2
5.ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	3.785	0.552	มาก	4.978	0.162	มากที่สุด	0.315	1
รวม	3.919	0.604	มาก	4.976	0.199	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย มีสภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.919$, $\sigma = 0.604$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.976$, $\sigma = 0.199$) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า ครูต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและจุดควรพัฒนาตลอดจนบริบทของชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ครูนำหลักสูตรปฐมวัยไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และนำผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย มาประเมินตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย สรุปผลรายงานต่อผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อมาวิเคราะห์ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยต่อไป

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ครูมีการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบททางสังคมของเด็กปฐมวัย ครูนำผู้ปกครองหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้กับเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามชั้นเรียนแบบกัลยาณมิตรเพื่อประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครู และจะส่งผลไปถึงการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยที่ดีมีพัฒนาการรอบด้านสมัย

2.3 ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน พบว่า ครูควรจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ เชิญผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันวางแผนการจัดสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้มีความสะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะให้กับเด็กปฐมวัย ครูมีการประชาสัมพันธ์ถึงมาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และครูมีการส่งเสริมจัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้แก่เด็กปฐมวัยถึงโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ ภัยพิบัติ ภัยคุกคาม ทุกรูปแบบ

2.4 ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก พบว่า ครูมีเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กที่หลากหลายวางแผนร่วมกันกับผู้ปกครองเป็นรายบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบทครอบครัว ครูประเมินตามสภาพจริงทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ จัดบันทึกข้อมูลเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล นำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดีของเด็กปฐมวัยต่อไป

2.5 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องครูจึงต้องเป็นผู้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ฝึกฝนตนเองในด้านต่างๆ เข้ารับการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาวิชาชีพแบบกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย แบบออนไลน์ ปรับตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเศรษฐกิจโลก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อครูจะได้มีวิทยาการใหม่ๆ มีการพัฒนาตนเองและวิธีการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจโลก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำผลการเข้ารับฝึกอบรมด้านต่างๆมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองจะส่งผลให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยมีวิทยาการใหม่ๆเกิดขึ้นมากมายส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ หนองบัว (2565: 55) พบว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะและวิชาชีพครูปฐมวัย โดยมีแผนการพัฒนาตนเอง และดำเนินการพัฒนาตนเองตามแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานความต้องการจำเป็น องค์ความรู้ใหม่ นโยบาย แผนกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษาหรือส่วนราชการต้นสังกัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระดับสถานศึกษา หรือระดับเครือข่าย หรือระดับชาติ และแสดงบทบาทในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร และสร้างนวัตกรรมจากการเข้าร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตรปฐมวัยและทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและจุดที่ควรพัฒนา และนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติบริบทของชุมชนและให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา นุชเกษม (2563: 17) พบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอกเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยการพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้รูปแบบบูรณาการผ่านการเล่น (การเล่นอย่างมีความหมาย) และจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย จัดประสบการณ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบททางสังคมของเด็ก ครูต้องใช้ดุลยพินิจในการนำเทคโนโลยีมาใช้กับเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับช่วงวัยและให้ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กการจัดประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการตามศักยภาพ เป็นคนดีของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาทยา หกพันนา (2565: 33) พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กมีอิสระในการเลือกเรียนตามความสนใจและความสามารถ ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติจริงและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์และ

เรียนรู้จากบุคคลอื่น ได้ทำกิจกรรมที่ท้าทาย จนเกิดความสำเร็จ ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น จะทำให้เด็กมีพัฒนาอย่างสมวัย

2.3 ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อต่อการเรียนรู้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน และมุ่งเน้นพัฒนาระบบความปลอดภัยให้แก่เด็กปฐมวัยมีรูปแบบแผนป้องกันภัยพิบัติและภัยคุกคาม ปรับตัวต่อโลกอุปสรรคใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ส่งเสริมความปลอดภัยทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนแก่เด็กปฐมวัยทุกคนทั้งนี้เป็นการเพราะการจัดห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การแบ่งพื้นที่ในห้องเรียนให้มีมุมประสบการณ์ มีพื้นที่ส่วนตัวของเด็กได้ทำกิจกรรมทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมน พัดสา (2564: 24) พบว่า กระบวนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับครู การมีส่วนร่วมในการจัดการชั้นเรียน ตลอดจนการควบคุม กำกับดูแลชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของชาติ

2.4 ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องมีเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กที่หลากหลายบันทึกผลการประเมินพัฒนาการเด็กไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ สรุปข้อมูลเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปสื่อสารพูดคุยกับผู้ปกครองของเด็กเพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กให้โตขึ้นอย่างมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยทั้งนี้เป็นการเพราะหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ประเมินให้ครอบคลุมครบทุกช่วงอายุเพราะช่วงวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว อีกทั้งมีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติต่างๆจึงจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู ควรสังเกตพัฒนาการเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หากพบความผิดปกติ ต้องรีบพาไปพบแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเพื่อหาทางแก้ไขหรือบำบัดฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด สอดคล้องกับรายงานทางวิชาการของ คำแปล บุ่งอุทุม (2564: 8) พบว่าการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทุกด้านและการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติในแต่ละวันและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.5 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจโลก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำผลการเข้ารับฝึกอบรมด้านต่างๆมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองจะส่งผลให้ครูมีวิทยาการใหม่ๆเกิดขึ้นมากมายส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้เป็นการเพราะวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สร้างคนให้เป็นคนดี มีความรู้เพื่อจะได้มาพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ครูจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอยู่ตลอดเวลา มีคุณภาพ ผ่านการอบรมอย่างเข้มข้น มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูและปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชญา จารุพิสิฐ (2563: 37) พบว่าการรวมตัว รวมใจ ร่วมมือกันของครู และนักการศึกษาในโรงเรียนบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่าเป้าหมาย และภารกิจร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำ เพื่อร่วมเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองจากภายในสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นหลัก และความสุขในการทำงานของสมาชิกในชุมชน หัวใจสำคัญของชุมชน

แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนี้ คือ แนวคิดการเรียนรู้ ร่วมกัน และแนวคิดของชุมชนที่มีเป้าหมายครอบคลุมการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในระดับบุคคล และ ชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีความสำคัญและความต้องการจำเป็นเป็นอันดับแรก โดยมีการเข้ารับการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโดยผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณการเข้ารับการอบรมและงบประมาณสนับสนุนด้านอื่นๆที่จะพัฒนาวิชาชีพของครูปฐมวัยในโรงเรียน ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องมีเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย สรุปข้อมูลเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กตามวัย ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน บริบทของชุมชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน ครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการจัดชั้นเรียน ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้รูปแบบบูรณาการ จัดประสบการณ์ที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบททางสังคมของเด็ก ผู้บริหารสนับสนุนสื่อการสอนและเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยการวางแผนการส่งครูผู้สอนระดับปฐมวัยเข้าอบรมด้านต่างๆโดยผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆให้กับครูผู้สอนระดับปฐมวัย จะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพของครูผู้สอนระดับปฐมวัยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรปฐมวัยในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง(References)

- กฤติยา นุชเกษม. (2563). การศึกษาสภาพการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- คำแปล บุ่งอุทุม. (2564). รายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยจังหวัดกาฬสินธุ์ตามมาตรฐาน
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์: กลุ่ม
นิเทศ ติดตามและประเมินผลสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์.
- จิรัฐา จารุพิสิฐธร. (2563). การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา
การศึกษานอกระบบโรงเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัตยา หกพันนา. (2565). รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- นฤมล ทัดสา (2564). กลยุทธ์การบริหารจัดการชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาภรณ์ หนองบัว. (2565). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ไพศาล วรรคา. (2562). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครู
การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจ
หลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: 21
เซ็นจูรี จำกัด.

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต

บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

Motivation Affecting the Production Employees' Performance at K.G.

Corporation Public Co., Ltd.

พิมพ์ประภา นาคเสริมทรัพย์¹ ชินนโสณ วิสิฐนิติกิจา²

Pimprapa Naksremsup, Chinnaso Visitnitikija

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 3) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 5) ปัจจัยค่าจ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวม อยู่ในระดับสำคัญมาก 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก 3) ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกัน 4) ปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต และ 5) ปัจจัยค่าจ้างด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านนโยบายการบริหาร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต

คำสำคัญ (Keywords) : แรงจูงใจ; ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน; พนักงานฝ่ายผลิต

Received: 2024-07-05 Revised: 2024-07-22 Accepted: 2024-07-24

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Student Master of Business Administration, Kasem Bundit University. E-mail: pimnarkbum56@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Advisor Master of Business Administration, Kasem Bundit University. E-mail: chinnaso12@gmail.com

Abstract

The objectives of this research article were to study: 1) motivation for work performance, 2) work efficiency, 3) compare work efficiency classified by personal information, 4) motivating factors affecting work efficiency, and 5) supporting factors affecting operational efficiency. It is a quantitative research. The population used in the study was production employees of K.G. Corporation Public Company Limited there was a sample of 250 people. A research tool was questionnaire. Statistical instruments were used to analyze data: percentages and averages, hypothesis testing using t-tests, F-tests (One-way ANOVA), and multiple regression analysis.

The results of the research showed that 1) the level of motivation in the performance of the production employees at K.G. Corporation Public Company Limited, overall was at a significant level; 2) overall, their efficiency was at an essential level; 3) their monthly income differences had an impact on their work efficiency 4) motivating factors for success in work recognition, and career advancement influenced their performance and 5) factors supporting opportunities for the career advancement, working environment, and administrative policy influenced their performance.

Keywords: motivation; work efficiency; production employees

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นอย่างมาก เนื่องจากบุคลากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สุด สามารถช่วยผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และยังมีผลต่อความก้าวหน้าและเสถียรขององค์กรอีกด้วย บุคลากรมีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สิ่งสำคัญนี้ คือ จะทำอย่างไรให้บุคลากรขององค์กรทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ผลงานมีประสิทธิภาพ และเกิดพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งเพิ่มปริมาณ ด้วยเหตุดังกล่าว องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจ เนื่องจากแรงจูงใจนั้นมีอิทธิพลต่อผลิตผลของงาน ซึ่งจะมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ขึ้นอยู่กับการจูงใจในการทำงาน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ที่พนักงานจะตอบสนองต่องานโดยที่ขาดแรงจูงใจ (นิตยา ไชยทองศรี และคณะ, 2563: 62-63)

อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน เป็นอุตสาหกรรมที่สนับสนุนรายได้เข้าประเทศ และสร้างรายได้ให้กับคนไทย ทางบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงไม่บรรลुวัตถุประสงค์ตามต้องการ ทำให้เกิดภาวะการปฏิบัติงานที่รีบเร่ง พนักงานเกิดความกังวล และด้วยสาเหตุต่างๆ ที่ยังไม่ทราบข้อมูลอย่างแท้จริง อาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานลดลง

แรงจูงใจเป็นแรงผลักดันให้พนักงานทำงานด้วยความกระตือรือร้น และด้วยความสมัครใจ ซึ่งจะมีผลทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด พนักงานในองค์กรจะทำงานได้มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำนั้น เป็นผลมาจากความพอใจในการทำงานของพนักงาน ซึ่งมาจากแรงจูงใจในการทำงาน มีทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน โดยปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ต้องทำงานมากขึ้น เพื่อเป็นตัวสร้างความพึงพอใจในองค์กร เช่น การที่พนักงานมีความพยายามและพร้อมปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน ความคาดหวังต่อการยอมรับนับถือและความก้าวหน้าในองค์กร ส่งผลให้พนักงานยึดมั่นในองค์กร เป็นต้น เป็นแรงจูงใจที่ทำให้มีความรู้สึกดีต่อองค์กร อยากร่วมงานกับองค์กรอย่างยาวนาน ส่วนปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจ เช่น พนักงานในองค์กรคาดหวังค่าจ้างและผลตอบแทนที่เหมาะสมกับงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีในองค์กร โดยสามารถวัดได้จากประสิทธิภาพการทำงาน ทั้งคุณภาพงาน ปริมาณงาน เวลา ค่าใช้จ่าย และบรรยากาศในการทำงาน องค์กรใดที่พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานน้อย องค์กรนั้นจะมีแต่ปัญหาเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ตรงกันข้าม หากองค์กรใดที่พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานสูง องค์กรนั้นก็จะเกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูง (นิตยา ไชยทองศรี และคณะ, 2563: 62-63)

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญของการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ การที่องค์กรใดมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูง ก็จะมีผลกำไรที่สูง ดังนั้นผลการปฏิบัติงานหรือการสร้างผลงานให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ควรพิจารณาจากคุณภาพของงาน ซึ่งต้องมีคุณภาพสูง เป็นที่ยอมรับของลูกค้า ปริมาณงานที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานต้องอยู่ในหลักการและมาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต้องมีวิธีการบริหารให้จ่ายน้อยที่สุด สิ่งเหล่านี้จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายๆ ด้านด้วยกัน ซึ่งหากองค์กรใดให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยดังที่กล่าว ข้างต้นนี้ก็จะส่งผลให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จสูงสุด (กันตยา เพิ่มผล, 2547)

บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เป็นหนึ่งในผู้นำอุตสาหกรรมประเภทอาหารที่ผลิตจากนม มีกลุ่มสินค้าประเภท เนยและชีส โดยผลิตและจัดจำหน่ายภายใต้คุณภาพมาตรฐานระดับสากล มีการผลิตส่งภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ อีกทั้งเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมประเภทอาหารที่มีความแข็งแกร่ง เป็นที่ยอมรับและเป็นที่นิยมในอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยมาไม่ต่ำกว่า 64 ปี เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ความรื่นรมย์ให้รสชาติอาหารตะวันตกแก่คนไทย ด้วยวิสัยทัศน์ “เราจะเป็นบริษัทชั้นนำ ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์จากนมและอาหารรสเลิศ รวมทั้งเป็นพันธมิตรทางธุรกิจมุ่งมั่น เพื่อดำเนินชีวิตที่ทันสมัย” รวมถึงมุ่งเน้นการบริการหลังการขาย เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพยอดขายให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ณ ปัจจุบัน (บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2565)

การค้นหาสาเหตุภายในองค์กร พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้บุคลากรทำผลงานออกมาไม่มีประสิทธิภาพ และมีการตัดสินใจลาออกเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก เพราะไม่มีแรงจูงใจในการทำงานที่มากพอ

เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นๆ และไม่ตอบสนองการใช้ชีวิตในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป (บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), 2565)

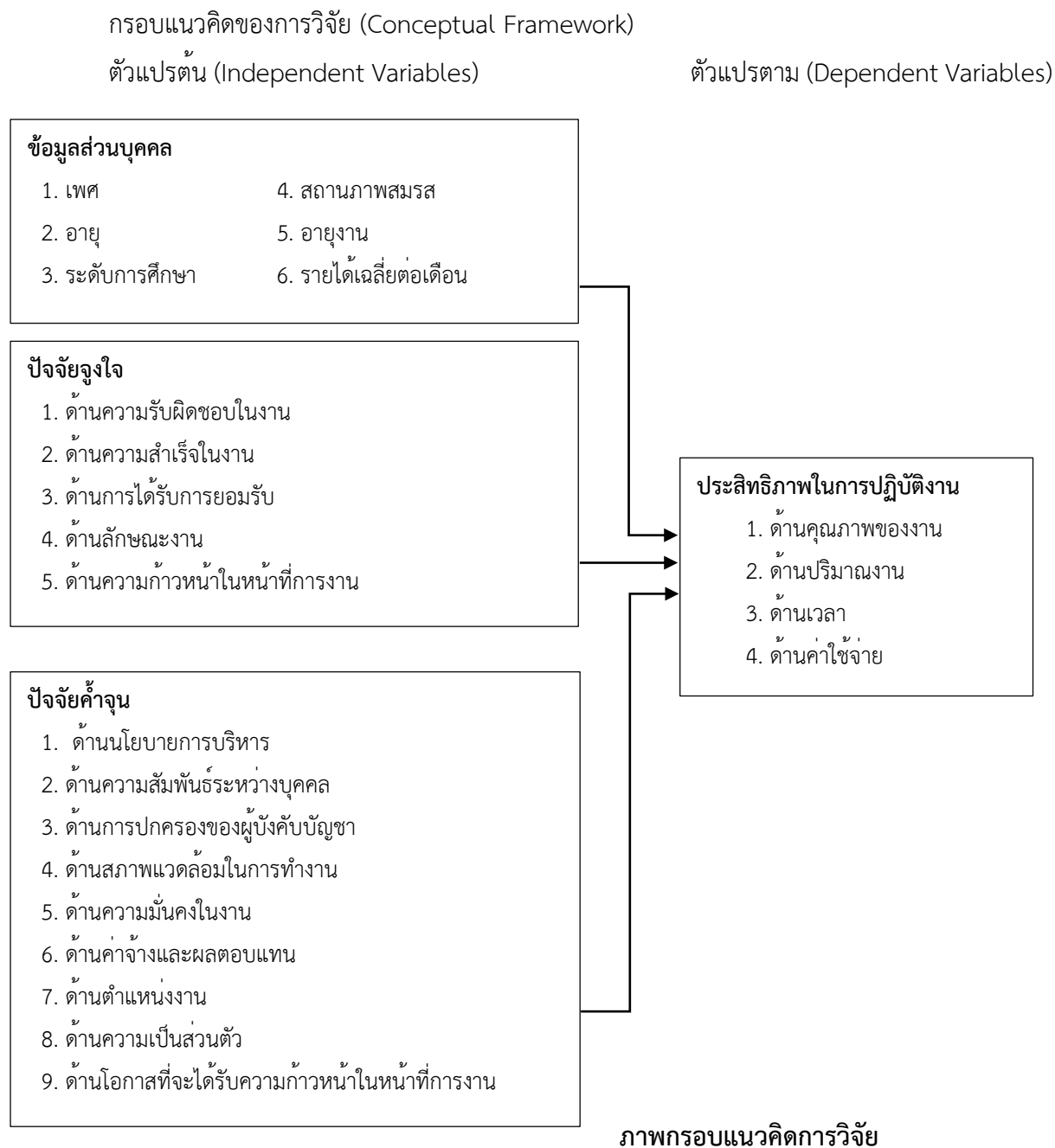
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะพนักงานของบริษัท จึงมีความสนใจศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการทำงาน และเพื่อเป็นข้อมูลให้กับทาง บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อาจนำผลการวิจัยนี้ไปขยายผลพัฒนาหรือปรับปรุงปัจจัยด้านแรงจูงใจดังกล่าวที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้พนักงานในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
3. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
5. เพื่อศึกษาปัจจัยค่าจ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยจูงใจ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
3. ปัจจัยค่าจ้าง ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Frederick Herzberg (1979) (อ้างถึงใน ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร, 2562) คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) ประกอบด้วย 1) ด้านความรับผิดชอบในงาน 2) ด้านความสำเร็จในงาน 3) ด้านการได้รับการยอมรับ 4) ด้านลักษณะงาน 5) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance

Factors) ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายการบริหาร 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3) ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา 4) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) ด้านความมั่นคงในงาน 6) ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน 7) ด้านตำแหน่งงาน 8) ด้านความเป็นส่วนตัว 9) ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และแนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพของ Harrington Emerson (1913) (อ้างถึงใน ไพบุลย์ ตั้งใจ, 2554) ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพของงาน 2) ด้านปริมาณงาน 3) ด้านเวลา และ 4) ค่าใช้จ่าย

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีประชากรทั้งหมด จำนวน 645 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 8 กันยายน 2566) การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ ทาโร ยามาเน่ (1967) (อ้างถึงใน ธาณินทร์ศิลป์ จารุ, 2551) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 247.13 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้วิจัยจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 250 ราย

1.3 ขอบเขตด้านขอบเขตพื้นที่ ทำการวิจัยในบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อยู่ในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567-เดือนกันยายน พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2, 3 และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยเชิงใจ (5 ด้าน) ปัจจัยค่าจ้าง (9 ด้าน) และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 เป็นข้อมูลเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) ที่สมบูรณ์เรียบร้อยแล้วในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งเป็น Copy Link ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีการขอความร่วมมือจากพนักงานบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กรอกแบบสอบถามจำนวน 250 ชุด และได้รับกลับคืนครบตามจำนวน 250 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์พบว่าครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมุติฐาน สถิติที่ใช้คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis วิเคราะห์แรงจูงใจที่มีผลต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ พนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2545)

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D) การแปลผลของระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้านปัจจัยจูงใจโดยภาพรวม จำแนกเป็นรายด้าน (N = 250 คน)

ปัจจัยจูงใจ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความสำคัญ	อันดับ
1.ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.26	0.57	มาก	1
2.ด้านความสำเร็จในงาน	4.25	0.67	มาก	2
3.ด้านการได้รับการยอมรับ	4.26	0.69	มาก	1
4.ด้านลักษณะงาน	4.24	0.65	มาก	3
5.ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.24	0.67	มาก	3
รวม	4.25	0.65	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้านปัจจัยจูงใจพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบในงาน และด้านการได้รับการยอมรับ ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมาคือด้าน

ความสำเร็จในงาน ($\bar{x} = 4.25$) สุดท้ายคือด้านลักษณะงาน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{x} = 4.24$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลผลของระดับแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้านปัจจัยค้ำจุนโดยภาพรวม จำแนกเป็นรายด้าน (N = 250 คน)

ปัจจัยค้ำจุน	$\bar{x}$	S.D	ระดับความสำคัญ	อันดับ
1.ด้านนโยบายการบริหาร	4.27	0.64	มาก	1
2.ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.23	0.66	มาก	3
3.ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา	4.19	0.69	มาก	7
4.ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.23	0.66	มาก	3
5.ด้านความมั่นคงในงาน	4.25	0.64	มาก	2
6.ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน	4.22	0.69	มาก	4
7.ด้านตำแหน่งงาน	4.23	0.64	มาก	3
8.ด้านความเป็นส่วนตัว	4.20	0.69	มาก	6
9.ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.21	0.63	มาก	5
รวม	4.23	0.66	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้านปัจจัยค้ำจุนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านนโยบายการบริหาร ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมาคือด้านความมั่นคงในงาน ($\bar{x} = 4.25$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านตำแหน่งงาน ($\bar{x} = 4.23$) ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ($\bar{x} = 4.22$) ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{x} = 4.21$) ด้านความเป็นส่วนตัว ($\bar{x} = 4.20$) และสุดท้ายด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา ($\bar{x} = 4.19$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การแปลผลระดับความคิดเห็นของควมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำแนกเป็นรายด้าน (N = 250 คน)

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D	ระดับความสำคัญ	อันดับ
1.ด้านคุณภาพของงาน	4.26	0.64	มาก	2
2.ด้านปริมาณงาน	4.23	0.64	มาก	3
3.ด้านเวลา	4.29	0.63	มาก	1
4.ด้านค่าใช้จ่าย	4.21	0.66	มาก	4
รวม	4.25	0.64	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของควมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตด้านภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านเวลา ($\bar{x} = 4.29$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{x} = 4.26$) ด้านปริมาณงาน ($\bar{x} = 4.23$) และสุดท้ายคือด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{x} = 4.21$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอายุงาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยงูใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 4 ค่า Sig. การแปลผลปัจจัยงูใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำแนกเป็นรายด้าน (N = 250 คน)

ปัจจัยงูใจ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	1.231	0.221		5.584	0.000**	
ด้านความรับผิดชอบในงาน	0.034	0.051	0.038	0.657	0.512	ไม่มี
ด้านความสำเร็จในงาน	0.237	0.067	0.26	3.545	0.000**	มี
ด้านการได้รับการยอมรับ	0.162	0.066	0.181	2.44	0.015*	มี

ด้านลักษณะงาน	-0.029	0.062	-0.033	-0.472	0.637	ไม่มี
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	0.307	0.064	0.336	4.761	0.000**	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงจิตที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พบว่า ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้านความสำเร็จในงาน และด้านการได้รับการยอมรับ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านจิตที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 5 ค่า Sig. การแปลผลปัจจัยด้านจิตที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (N = 250 คน)

ปัจจัยด้านจิต	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.612	.168		3.642	.000	
ด้านนโยบายการบริหารงานขององค์กร	.127	.057	.134	2.205	.028	มี
ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	-.011	.050	-.014	-.229	.819	ไม่มี
ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา	.013	.059	.017	.224	.823	ไม่มี
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	.175	.066	.201	2.648	.009	มี
ด้านความมั่นคงในงาน	.084	.067	.090	1.263	.208	ไม่มี
ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน	-.065	.057	-.080	-1.138	.256	ไม่มี
ด้านตำแหน่งงาน	.097	.054	.113	1.783	.076	ไม่มี
ด้านความเป็นส่วนตัว	.027	.060	.032	.453	.651	ไม่มี
ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	.414	.057	.447	7.210	.000	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านจิตที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พบว่า ด้านนโยบายการบริหารงานขององค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความสำเร็จในงาน และด้านการได้รับการยอมรับ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

สมมติฐานที่ 3 ด้านนโยบายการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปราย ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ไชยทองศรี และคณะ (2563: 62-63) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต ด้านภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรนันท์ ขำมะโน และวิชาการ เสงษ์ภูิกุล (2564: 117-118) พบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงาน ด้านภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก

2. เมื่อพิจารณาระดับความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จากผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ไชยทองศรี และคณะ (2563: 62-63) พบว่า ความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต ด้านภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรนันท์ ขำมะโน และวิชาการ เสงษ์ภูิกุล (2564: 117-118) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้านภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต ที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ไชยทองศรี และคณะ (2563: 62-63) พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

4. ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ไชยทองศรี และคณะ (2563: 62-63) พบว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ของพนักงานฝ่ายผลิต ด้านภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรนันท์ ขำมะโน และวิชากร เฮงชฎีกุล (2564: 117-118) พบว่า ปัจจัยเชิงจิตและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้านภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. ทำให้ทราบถึงความสำคัญของแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ที่ผู้ประกอบการควรคำนึงถึงและควรมีวิธีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้พนักงานฝ่ายผลิตมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและเพิ่มผลผลิตที่มีประสิทธิภาพให้กับองค์กร ทั้งปัจจัยเชิงจิตและปัจจัยค้ำจุนที่ทำให้เกิดความมั่นคงในงาน
3. นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกำลังพลการผลิต เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้พนักงานในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านความสำเร็จในงาน ผู้บังคับบัญชาควรมีการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของพนักงาน เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดความชำนาญในงานที่ทำ และเพื่อให้ผลงานมีคุณภาพ สนับสนุนส่งเสริมให้มีโอกาสเติบโตในสายงานและความมั่นใจในความมั่นคงในการทำงานมากขึ้น
 - 1.2 ด้านการได้รับการยอมรับ หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาควรกล่าวยกย่องชมเชยให้กับพนักงานเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จบรรลุ ตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้พนักงานรู้สึกถึงการได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน และเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงานต่อไป
 - 1.3 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมให้พนักงานได้เติบโต มีความก้าวหน้าในการงาน ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มโอกาสให้ได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติ มีการปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 - 1.4 ด้านนโยบายการบริหาร ผู้บริหารควรกำหนดอัตราเงินเดือนให้เหมาะสมกับตำแหน่งและภาระงาน สอดคล้องกับภาวะการณ์ ดำรงชีพ ทำให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดขวัญกำลังใจ การทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ควรบริหารงานภายในองค์กรให้มีความยืดหยุ่น เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมรับฟังปัญหา ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานแก่พนักงานอย่างเสมอภาค จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความผูกพันต่อกัน ส่งผลให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะ

1.5 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผู้บริหารควรสำรวจและพัฒนาปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติงาน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน พื้นที่องค์กร ระบบรักษาความปลอดภัย ภายในองค์กร รวมไปถึงสภาพแวดล้อมโดยล้อมรอบ เพื่อให้พนักงานรู้สึกปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน

1.6 ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้พนักงานมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในตำแหน่ง หน้าที่ ที่ปฏิบัติ มีการให้โอกาสในการปรับเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ด้วยการพิจารณาจากความดีความชอบอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร และควรปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคกัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละแผนกภายในองค์กรเพิ่มเติม เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและพัฒนาปรับปรุงด้านภาพรวมขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของพนักงานแต่ละแผนกเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาระบบและแผนปฏิบัติการภายในหน่วยงานให้ถูกต้องและครอบคลุมถึงความต้องการของบุคลากร อย่างครบถ้วน

2.3 ผู้ที่สนใจจะศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การบริหารจัดการคนเก่ง ขีดความสามารถของพนักงาน ซึ่งการศึกษาดังกล่าวสามารถนำผลการวิจัยในเชิงบวกและเชิงลบ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาภายในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กันตยา เพิ่มผล. (2547). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ: เทียนวัฒนา.
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2561). สถิติสำหรับงานวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- นิตยา ไชยทองศรี สุธรรม พงษ์สารานู และอิงอร ตันพันธ์. (2564). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท ชัมมิทโอโต บอดี อินดัสตรี จำกัด. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 12(1): 62-63.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2562). ทฤษฎีปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://drpiyanan.com/2019/04/17/2-factor-theory-frederick-herzberg/> สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563.
- พัชรนันท์ ขำมะโน และวิชากร เสงขสิทธิ์กุล. (2564). ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท รอยัลแคนอนอินดัสทรีส์ จำกัด และบริษัท รอยัลฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน). Lawarath Social E-Journal. 3(2): 117-118.

-
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต.พรินท์.
- บริษัท เคซีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (2565). ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริษัท เคซีจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.kcgcorporation.com/th/about-us/company-history> สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2566.
- ไพบูลย์ ตั้งใจ. (2554). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 :กรณีศึกษา บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
Guidelines for Academic Management for Enhancing Students' Learning
Performance at the Opportunity Expansion School under the
Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2

ภัทรมน ไชยะมี¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ์² ชัชภูมิ สี่ชมภู³

Pattramon Jaiyamee, Pimpaka Thammasit, Chatchaphum Srichomphu

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการ และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง 228 คน เป็นผู้บริหาร 15 คน ครู 213 คน ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัด และประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนวญความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและบริบทของชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามความถนัด ความสามารถของครู จัดหาสื่อสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ครูใช้เครื่องมือประเมินผลการเรียนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล มาตรฐานและตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระ ด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อช่วยเหลือครูและเป็นขวัญ กำลังใจให้แก่ครู ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่นๆ

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการบริหารงานวิชาการ; ยกระดับผลสัมฤทธิ์; โรงเรียนขยายโอกาส

Received: 2024-07-17 Revised: 2024-07-27 Accepted: 2024-08-01

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Pattramon_name@outlook.co.th

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: phimpakathamasit@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: chat.chomphoo@gmail.com

Abstract

This research article's objectives were 1) to assess the needs and necessities of academic administration, and 2) to study guidelines for academic administration for enhancing the academic achievement of students at the Opportunity Expansion School. It was integrative research. The sample group consisted of 228 people, including 15 administrators, 213 teachers, and 10 experts for the interview. The research tools included questionnaires and interviews. Statistical instruments used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

1) Its need for enhancing the academic achievement of the students, arranged from the highest to lowest, was internal supervision, measurement and evaluation of learning outcomes, educational institution curriculum development, learning process, as well as innovative media and technology. 2) Its guidelines for enhancing the academic achievement of students at the Opportunity Expansion School namely should have the development of educational institution curricula. There should be a committee to create the curriculum including the basic education, needs of students, parents, and their communities. Also, these guidelines should have development of the learning process, assignment of teachers with their aptitudes and abilities to teach the subjects. There should be support budgets for teachers to procure media and to do research for learning developing in the measurement and evaluation of learning outcomes. Teachers should use a variety of tools to assess learning outcomes. The tools should be designed to be in line with the individual differences among students and consistent with the standards and indicators of each subject group by the Internal supervision. Educational administrators and academic departments should provide friendly supervision to help solve problems, assisting and encouraging the teachers. It also should provide an opportunity for teachers to exchange experiences with supervisors. The teachers should develop their competency and proficiency in the innovative media and technology, appropriate for their local context, varieties of students, and subject groups.

Keywords: Guidelines for Academic Management; Raise Achievement;
Opportunity Expansion School

บทนำ (Introduction)

งานวิชาการเป็นหัวใจหลักของการพัฒนา การศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่อเนื่องและมีกระบวนการที่จะช่วยในการดำเนินงานของ โรงเรียน และไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร งานวิชาการก็จะขับเคลื่อนไปและพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้กระบวนการเรียนการสอนได้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้เป็นอย่างดีสามารถตอบคำถามของสังคมได้ในทุกๆ ด้าน ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดของงานวิชาการในโรงเรียน จะเป็นตัวจักรสำคัญยิ่งที่จะสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการนับเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียน เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน ถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน โรงเรียนจะ

ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียน ที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข (เอื้ออังกูร ชำนาญ, 2564: 25)

จากการศึกษารายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ผลการสอบ NT (National Test) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 พบว่ามีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทั้ง 3 ด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เช่นเดียวกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2566 นั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในทุกรายวิชาต่ำกว่าระดับ ระดับประเทศ โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เนื่องด้วยนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญและมีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย บางพื้นที่ไฟฟ้า และประปา ยังเข้าไม่ถึง ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต การเดินทางจากบ้านมาโรงเรียนก็ค่อนข้างลำบาก โรงเรียนขยายโอกาสบางพื้นที่เป็นชนเผ่า จากบริบทที่กล่าวมานี้ ส่งผลต่อความสามารถทางด้านการเขียน อ่าน คิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะเป็นบุคคลในพื้นที่และกำลังศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อนำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส เป็นการวิจัยที่มีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 31 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน ครู 438 จำนวน คน รวมทั้งสิ้น 469 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 15 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครู จำนวน 213 คน รวม 228 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, & Morgan (Krejcie and Morgan, 1970: 608) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีจำนวน 4 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการอย่างน้อย 3 ปี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 4 คน ศึกษาเทคนิคที่ดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 จำนวน 31 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเองโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.982 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.912 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา และ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ชุด คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual – Respond Format)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษาและสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสโดยผู้วิจัยนำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 228 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2567 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์จากธุรการของโรงเรียนและไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองทำให้ได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวแล้วทำการวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนขยายโอกาส โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพร้อมนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงและสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ตาราง แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	PNI _{Modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.			
1.ด้านการพัฒนาหลักสูตร								
สถานศึกษา	2.906	0.768	น้อย	4.913	0.308	มากที่สุด	0.692	3
2.ด้านการพัฒนา								
กระบวนการเรียนรู้	2.900	0.745	น้อย	4.903	0.292	มากที่สุด	0.691	4
3.ด้านการวัด และ								
ประเมินผลการเรียน	2.907	0.697	น้อย	4.923	0.266	มากที่สุด	0.693	2
4.ด้านการนิเทศภายใน	2.907	0.697	น้อย	4.946	0.229	มากที่สุด	0.701	1
5.ด้านการพัฒนาสื่อ								
นวัตกรรมและเทคโนโลยี	2.928	0.738	น้อย	4.936	0.251	มากที่สุด	0.686	5
รวม	2.909	0.729	น้อย	4.924	0.269	มากที่สุด		

จากตาราง พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.909, S.D. = 0.729) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.924, S.D. = 0.269) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวการบริหารงานวิชาการเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร โดยศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ.2560 รวมไปถึงการศึกษานโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา สำนวความ

ต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และบริบทของชุมชนเพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและหลังจากที่โรงเรียนมีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแล้วจะต้องมีการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำกลับมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ หลังจากใช้หลักสูตรสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการต้องติดตามผลโดยให้ครูบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งรายงานผลการจัดการเรียนรู้ การประเมินนักเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอให้เป็นไปตามตัวชี้วัดตามหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการสรุปผลระหว่างใช้และหลังใช้หลักสูตรและนำมารายงานเมื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาเมื่อสิ้นปีการศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบพร้อมนำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในปีต่อไป ตลอดจนประเมินความพึงพอใจการใช้หลักสูตรจากกลุ่มคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ โรงเรียน รวมไปถึงครู และผู้ปกครองนักเรียน

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนต้องจัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของครู จัดให้ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ มีสื่อโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้รวมถึงสนับสนุนให้ครูจัดหาสื่อ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อของแต่ละปีการศึกษา อย่างต่อเนื่องตามความต้องการของครูผู้สอนอย่างเหมาะสม มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการทําวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และส่งเสริมให้ครูเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการทําวิจัยที่ถูกต้อง ครูทําวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างน้อยคนละ 1 เรื่องต่อภาคเรียน โรงเรียนต้องกำหนดตารางนิเทศหลังการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีทั้งให้ครูประเมินตนเอง ฝ่ายวิชาการประเมิน และผู้บริหารสถานศึกษาประเมิน โดยใช้วิธีการประเมินจากบันทึกหลังสอน และวิธีการแก้ไขปัญหของครู มีการประชุม PLC หลังจาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากการนิเทศทุกครั้ง

2.3 ด้านการวัด และประเมินผลการเรียน พบว่า ครูต้องมีเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งแบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ออกแบบเครื่องมือการประเมินผลการเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระ ครอบคลุมตามเนื้อหาครบถ้วน ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการต้องตรวจเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ของครูเป็นระยะ รวมไปถึงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับครูเรื่องการออกแบบเครื่องมือการประเมินผลการเรียน มีการจัดระบบสารสนเทศการวัดและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้รับผิดชอบและตรวจสอบอยู่เสมอ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมคำนวณผลการเรียน ครูต้องนำผลหลังการประเมินนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและจัดทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษได้แสดงออกตามศักยภาพอย่างเต็มที่

2.4 ด้านการนิเทศภายใน พบว่า โรงเรียนต้องมีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน กำหนดปฏิทินการนิเทศภายในอย่างชัดเจน โดยผู้บริหารและฝ่ายวิชาการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อช่วยแก้ไขปัญา ช่วยเติมเต็มและเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ครู เปิดโอกาสให้ครูผู้รับการนิเทศ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นิเทศ และมีการเปลี่ยนบทบาทกันโดยครูเป็นทั้งผู้นิเทศและรับการนิเทศ เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยรูปแบบ PLC ผ่านกระบวนการ lesson study

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พบว่า โรงเรียนต้องสนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้ตรงตามบริบทของท้องถิ่น และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

กำหนดงบประมาณสำหรับครูทุกคนเพื่อจัดหาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีออนไลน์ต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองเรื่องการพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยี และนำความรู้มาแลกเปลี่ยนขยายผลกับเพื่อนครู ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีให้ใช้ได้หลากหลายและสามารถนำมาใช้บูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ และสอดคล้องกับเนื้อหาและตัวชี้วัด มีการประเมินผลการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีจากแผนการจัดการเรียนรู้ และการบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อและนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ มีการสรุปผลการประเมินการใช้สื่อและนวัตกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการใช้สื่อและนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครูอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดคือ ด้านการนิเทศภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะ การนิเทศภายในจากผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการแบบกัลยาณมิตรจะช่วยแก้ไขปัญหา ช่วยเติมเต็มและเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ครู อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น และเพื่อนครูคนอื่นๆ โดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อจะได้นำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ สรุป และหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร นารอง (2561) พบว่า การนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งต่อ 1 ชั้นเรียน เป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตรติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล รายงาน ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีดังนี้

- 2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งยังต้องศึกษานโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา และสำรวจความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองนักเรียน และบริบทของชุมชน เพื่อที่โรงเรียนจะได้จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการ สรุปผลระหว่างใช้และหลังใช้หลักสูตร เพื่อนำมารายงานนำเสนอต่อผู้มีส่วนร่วมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ จัดทำระดับความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรจากกลุ่มคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียน รวมไปถึงครูผู้ปกครองนักเรียนและต้องนำผลมาวิเคราะห์ สรุปผล เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในปีต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยมีผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการริเริ่ม พัฒนาและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีองค์ประกอบในหลักสูตรสถานศึกษาถูกต้องครบถ้วน คือ มีวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง เวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศภายในเพื่อ ติดตามการใช้หลักสูตร มีการนำผลการนิเทศ ติดตาม และการประเมินผลการใช้หลักสูตรมาพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดา กะหมะเต (2561) พบว่า ต้องมีการจัดทำและ ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง ชัดเจน เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และตรงกับความต้องการของชุมชน อาจมีการทำวิจัยหรือสำรวจสอบถาม เพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของชุมชน เหมาะสมกับผู้เรียนสอดคล้องกับอายุ หรือช่วง ชั้นควรมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ตลอดจนการวิจัยหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อจะได้จัดทำและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ ตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ให้ทุกฝ่ายทั้งผู้เรียน องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง และครูมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนต้องจัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระการ เรียนรู้ และตามความถนัด ความสามารถของครู สนับสนุนงบประมาณให้ครูจัดหาสื่อ และจัดห้องเรียน ปฏิบัติการที่มีสื่อโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และความต้องการของครูผู้สอน อย่างเหมาะสมสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยจัดอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมให้ครูเข้าใจใน ขั้นตอนกระบวนการทำวิจัยที่ถูกต้อง ให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างน้อยคนละ 1 เรื่องต่อภาคเรียน มีการกำหนดตารางนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู โดยให้ทั้งครูประเมินตนเอง ฝ่าย วิชาการประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษาประเมิน มีการใช้รูปแบบการรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากการนิเทศ และนำผลสรุปของการนิเทศไปพัฒนาการจัด กระบวนการเรียนรู้ต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องมีทักษะการ จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้แบบจริง และการเรียนรู้ แบบการสอนให้น้อยเรียนรู้ให้มาก รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับทักษะด้านสารสนเทศและ การสื่อสารตลอดถึงทักษะในการดำรงชีวิต การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจึงจำเป็นต้องมี รูปแบบใหม่ ๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งสอดคล้อง กับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการพัฒนาพลเมืองให้เป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ สามารถดำรงชีวิต และประกอบอาชีพในสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวไสว ขุนทอง (2562) พบว่า การบริหารงาน วิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ นั้นต้องพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมครูให้วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริม ครูให้จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ชุมชน สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเชิงบูรณาการโดยใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่ายสังคมออนไลน์(Social Media และ Social Network) และแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย เป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้เกิด ประสิทธิภาพอย่างคุ้มค่าต่อการ เรียนรู้ของนักเรียน

2.3 ด้านการวัด และประเมินผลการเรียน พบว่า ครูใช้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนที่ หลากหลาย โดยออกแบบเครื่องมือให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และสอดคล้อง กับมาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระ โดยต้องมีการทดลองใช้และตรวจสอบเนื้อหาให้ถูกต้อง มีการจัด อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับครูเรื่องการออกแบบเครื่องมือการประเมินผลการเรียน รวมไปถึงการใช้

ระบบสารสนเทศในการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการนำเทคโนโลยีการวัด และประเมินผลการเรียน มาใช้ในการคำนวณผลการเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบ สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ และ คุณลักษณะต่างๆของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ครูผู้สอนนำมาพิจารณาว่าผู้เรียนเกิด คุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่ หากมีจุดไหนที่นักเรียนยังไม่ ผ่านหรือยังไม่เข้าใจ ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีสอน ออกแบบกิจกรรมใหม่ หรือใช้สื่อเพิ่มเติม จนผู้เรียนสามารถ ผ่านตัวชี้วัดได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบ หล้าภิล (2561) พบว่า ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่ หลากหลายตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดอีกทั้งครูยังต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของผลการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อนำมาพัฒนาการออกแบบการ จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานวัดและประเมินผล ตระหนักเอาใจใส่และติดตามการวัดและประเมินผลของครูเพื่อนำผลการประเมินมาสะท้อนกลับให้ครูผู้สอนได้ นำไปปรับปรุงพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผลของครูต่อไป

2.4 ด้านการนิเทศภายใน พบว่า การนิเทศภายในจากผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการแบบ กัลยาณมิตรจะช่วยแก้ไขปัญหา ช่วยเติมเต็มและเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ครู อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น และเพื่อนครูคนอื่น ๆ โดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อจะได้นำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ สรุป และหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้เป็นเพราะงานนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการ เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งการให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการเรียนการสอน เพื่อ ครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ในด้านการเรียนการสอน ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อคุณภาพของนักเรียน และเป็น การส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร นารอง (2561) พบว่า การนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง นิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งต่อ 1 ชั้นเรียน เป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตรติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล รายงาน ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พบว่า ให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้ตรงตามบริบทของท้องถิ่น และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยการสนับสนุน งบประมาณให้กับครูทุกคน เพื่อจัดหาสื่อ นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยครูต้องเข้ารับการอบรมพัฒนาด้านใน เรื่องของการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ใช้ได้ หลากหลาย สามารถนำมาบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระอื่นๆได้ โดยสอดคล้องกับเนื้อหาและตัวชี้วัด มีการ ประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ มีการสรุปผลการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงและ พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีของครูต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีความสำคัญต่อการนำมาแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากสื่อการสอนและวิธีการสอนใหม่ๆจะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้นทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด เนื่องจากโลกยุค โลกาภิวัตน์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยี

และสารสนเทศสื่อการสอนของครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางเปิดโอกาสทางการศึกษา ทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้สนุกสนาน ช่วย ขยายขอบเขตความรู้ และโลกทัศน์ทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเปิดโอกาสทางการเรียนให้กับผู้เรียนอย่างทั่วถึง ทำให้การศึกษามีพลังมากขึ้น เนื่องจากการนำเทคโนโลยีด้านสื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้การศึกษามีพลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดา กะหมะเต (2561) จัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพียงพอมีแผนการผลิตและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาให้เหมาะสมต่อผู้เรียนส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในการใช้สื่อและผลิตสื่อที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอมีการจัดทำหรือพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาต่างๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับกลุ่มสาระต่างๆได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ด้านการนิเทศภายใน มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น เป็นอันดับแรก โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือ ช่วยเติมเต็มและเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ครู อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้นิเทศ และเพื่อนครูคนอื่นๆโดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มของครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) ด้านการวัด และประเมินผลการเรียน ครูใช้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนที่หลากหลาย โดยออกแบบเครื่องมือให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับครูเรื่องการออกแบบเครื่องมือการประเมินผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา ความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองนักเรียน และบริบทของชุมชน ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร สรุปผลระหว่างใช้และหลังใช้หลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนต้องจัดครูเข้าสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และตามความถนัด ความสามารถของครู สนับสนุนงบประมาณให้ครูจัดหาสื่อ สนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีการกำหนดตารางนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู และนำผลสรุปของการนิเทศไปพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี โรงเรียนสนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ตรงตามบริบทของท้องถิ่น และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ใช้ได้หลากหลาย สามารถนำมาบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระอื่นๆได้ มีการประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านการนิเทศภายใน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับแรก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยการ

วางแผนดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ส่งเสริมให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยรูปแบบ PLC ผ่านกระบวนการ lesson study เพื่อช่วยแก้ไขปัญหและนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ สรุป และหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แล้วนำมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้นักเรียน

เอกสารอ้างอิง(References)

- ดาวไสว ขุนทอง. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจิตร นารอง. (2561). การพัฒนากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ศักดิ์ กะแหะเต. (2561). แนวทางการพัฒนางานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ระบิล หล้าภิล. (2561). แผนการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านโป่งแดง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
Competencies of School Administrators Affecting the Internal Supervision
Process at the Schools under the Sukhothai Primary Education
Service Area office 2

ปิยะธิดา วงษ์สุวรรณ¹ หยกแก้ว กมลวรเดช² สุกัญญา รุจิเมธธาส³
Piyathida Wongsawan, Yokkaew Kamolvoradej, Sukanya Rujimethabhas

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.61 2) กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.64 3) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการสื่อสารและจูงใจ และด้านการบริการที่ดี ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอย ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.712 + 0.499X_6 + 0.319X_2 - 0.176X_4 + 0.156X_5$$
$$\hat{Z} = 0.488X_6 + 0.363X_2 - 0.175X_4 + 0.171X_5$$

คำสำคัญ (Keywords) : สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา; กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

Abstract

This research's purposes were to study: 1) the level of competencies of the school administrators, 2) the level of the internal supervision process at the schools, and 3) the competencies of the school administrators affecting the internal supervision process at the schools under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. This study employed

Received: 2024-07-18 Revised: 2024-08-01 Accepted: 2024-08-03

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: ppiyathidaice01@gmail.com

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Yokkaew.kam@uru.ac.th

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: R.sukanya@uru.ac.th

quantitative research methodology. The research sample consisted of 306 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire, with a reliability of 0.98. The data analysis used statistical methods including percentage, mean, standard deviation, and multiple linear regression analysis.

The research findings indicated that 1) overall, the competency of the school administrators is rated at the highest level, with a mean score of 4.61. 2) The internal supervision process within schools was also rated at the highest level, with a mean score of 4.64. 3) School administrators' competencies in developing staff capabilities, personal development, communication and motivation, and providing good service, significantly impacted the internal supervision process within schools, with overall statistical significance at the .05 level. The regression analysis equations were below.

$$\hat{Y} = 0.712 + 0.499X_6 + 0.319X_2 - 0.176X_4 + 0.156X_5$$

$$\hat{Z} = 0.488X_6 + 0.363X_2 - 0.175X_4 + 0.171X_5$$

Keywords: Competencies of School Administrators; the Internal Supervision Process in Schools

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในบริบทการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ท่ามกลางยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก ดังนั้นการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และมีความพร้อมในการแข่งขันกับนานาประเทศ ตามแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 13 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570 2565: 20) ซึ่งกำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ มีทักษะด้านความรู้ ทักษะทาง พฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมและเร่งรัดการเตรียมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีสมรรถนะในการ บริหาร ซึ่งจะต้องมีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง จึงจะสามารถบริหารองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด ไว้ ผู้บริหารจะต้องมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญกับเหตุการณ์และมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสู่ความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือ สถานศึกษา การขับเคลื่อนการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษา ที่แท้จริงนั้น คือ เพื่องานที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาคือผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นผู้ลงนโยบายสู่การปฏิบัติใน สถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งสอดคล้องกับ มานะ ครุฑาโรจน์ (2563: 134) กล่าวว่า ผู้นำที่มีสมรรถนะสูง มีความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในการ บริหารให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำจะต้องได้รับการพัฒนาและสร้างเสริมสมรรถนะที่จำเป็น ดังนั้น สมรรถนะ ของผู้บริหาร จึงเป็นเครื่องมือที่ชี้วัดความสำเร็จ ว่าจะสามารถดำเนินงานและกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของ โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงเป็นหน้าที่ สำคัญของผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่าย จะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานในทุกด้านของ สถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในรอบทิศทาง การดำเนินงาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในด้านของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นคุณภาพของการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ขึ้นอยู่กับ การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งความจำเป็นของการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ดังนั้นการดำเนินการนิเทศจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญและควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษานั้นคือ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งสามารถดำเนินการได้เป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา และในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศ เช่น รูปแบบวิธีการให้คำแนะนำ ชี้แนะ อบรม พัฒนา และสร้างเสริมองค์ความรู้ให้แก่ผู้รับการนิเทศ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การนิเทศการเรียนการสอน และพัฒนากิจกรรมโครงการต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 71) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะที่สำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกรอบทิศทางบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดให้ส่งเสริมการนิเทศภายใน 100 % และยังสอดคล้องกับกลยุทธ์ด้านการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองเพื่อให้มีสมรรถนะที่ดีในการบริหารการจัดการสถานศึกษาและส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการบริการที่ดี และด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของการนิเทศภายในสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา และการสร้างเครื่องมือในการนิเทศภายในสถานศึกษา การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา และการประเมินผล รายงานผล และขยายผลอย่างต่อเนื่อง

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 1,463 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970: 607-610) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 306 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 162 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มดำเนินการเดือน ตุลาคม 2566-พฤษภาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า จาก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตัวเลือก ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของนักวิชาการ มีข้อคำถาม จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านการพัฒนาตนเอง 3) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4) ด้านการสื่อสารและจูงใจ 5) ด้านการบริการที่ดี 6) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's 5 Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการของการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) การวางแผนการดำเนินงานนิเทศ และการสร้างเครื่องมือในการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) การประเมินผล รายงานผล และขยายผลอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's 5 Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยแล้วจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา ที่ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 306 คน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย สรุปผลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าเป็นเพศหญิงมากที่สุดจำนวน 240 คน (ร้อยละ 78.4) โดยอายุ 31-40 ปีมากที่สุด จำนวน 156 คน (ร้อยละ 51) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน (ร้อยละ 7.20) และครู จำนวน 284 คน (ร้อยละ 92.80) วุฒิปริญญาตรี จำนวน 249 คน (ร้อยละ 81.40) และปริญญาโท จำนวน 57 คน (ร้อยละ 18.60) ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด จำนวน 226 คน (ร้อยละ 73.90)

2. ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X} = 4.71$) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X} = 4.69$) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.60$) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.54$) และด้านการสื่อสารและจูงใจ ($\bar{X} = 4.50$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.60	0.39	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.54	0.43	มากที่สุด
3. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.60	0.39	มากที่สุด
4. ด้านการสื่อสารและจูงใจ	4.50	0.37	มาก
5. ด้านการบริการที่ดี	4.71	0.41	มากที่สุด
6. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.69	0.37	มากที่สุด
รวม	4.60	0.39	มากที่สุด

3. ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.66$) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา การประเมินผล รายงานผล และขยายผลอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.64$) และการวางแผนการดำเนินงานนิเทศ และการสร้างเครื่องมือในการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.63$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.64	0.43	มากที่สุด
2. การวางแผนการดำเนินงานนิเทศ และการสร้างเครื่องมือในการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.63	0.40	มากที่สุด
3. การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.66	0.40	มากที่สุด
4. การประเมินผล รายงานผล และขยายผลอย่างต่อเนื่อง	4.64	0.37	มากที่สุด
รวม	4.64	0.40	มากที่สุด

4. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา กับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	Y
X_1	1.00	.729**	.684**	.765**	.642**	.718**	.800**
X_2		1.00	.743**	.822**	.744**	.819**	.805**
X_3			1.00	.815**	.886**	.566**	.715**
X_4				1.00	.803**	.849**	.896**
X_5					1.00	.652**	.723**
X_6						1.00	.861**

Y1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

ตัวแปร	b	SE _b	Standardized Coefficients Beta	t	p-value
1. ด้านการทำงานเป็นทีม (X ₁)	.099	.068	.104	1.468	0.14
2. ด้านการพัฒนาตนเอง (X ₂)	.319	.082	.363	3.898**	0.00
3. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X ₃)	-.056	.100	-.058	-.557	0.57
4. ด้านการสื่อสารและจูงใจ (X ₄)	-.176	.077	-.175	-2.280*	0.02
5. ด้านการบริการที่ดี (X ₅)	.156	.082	.171	1.899*	0.05
6. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X ₆)	.499	.084	.488	5.914**	0.00
ค่าคงที่ (a)	0.712	0.167		4.251	0.00

R = 0.825 ; R² = 0.680 ; F = 106.123

** $p \leq 0.01$, * $p \leq 0.05$

ซึ่งจะได้สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 0.712 + 0.499X_6 + 0.319X_2 - 0.176X_4 + 0.156X_5$$

และคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = 0.488X_6 + 0.363X_2 - 0.175X_4 + 0.171X_5$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จากงานวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ประกอบไปด้วย การทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเอง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การสื่อสารและจูงใจ การบริการที่ดี และการพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินการต่างๆในสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ นั้น ผู้บริหารจะต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเต็มใจ เน้นการให้บริการที่ดี ไม่ว่าจะเป็น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือบุคคลอื่นๆที่เข้ามาติดต่อในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด อีกทั้งผู้บริหาร ยังต้องมีการพัฒนาตนเอง ติดตามนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ๆ ในวิชาชีพ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้าน วิชาการกับครูและบุคลากรในสถานศึกษาของตน และควรสนับสนุนให้โอกาสบุคลากรได้พัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะเป็น การอบรม ศึกษาดูงานหรือการศึกษาต่อ ควรอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถตามความถนัด และควรวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่าง สม่าเสมอ และการที่สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จนั้นเกิดจากความร่วมมือร่วมใจ การส่งเสริม เสริมแรงใน การทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ สามารถเป็น ผู้นำหรือผู้ตามได้ตามสถานการณ์ต่างๆหรือความถนัด โดยมุ่งเน้นไปที่จุดมุ่งหมายเป็นหลัก มีความรับผิดชอบ

ในการดำเนินการตามแผนงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ฐนชม พันธุ์บุญมี (2564: 110) ซึ่งได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

2. จากงานวิจัย พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ประกอบไปด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของการนิเทศภายในสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา และการสร้างเครื่องมือในการนิเทศภายในสถานศึกษา การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา และการประเมินผล รายงานผล และขยายผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูมีการศึกษาข้อมูลตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนงานหรือกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประเมินผลการนิเทศในรูปแบบที่หลากหลาย มีการเยี่ยมชั้นเรียนและให้คำแนะนำ เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนา มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมช่วยเหลือกันในการพัฒนา ตรวจสอบปัญหาและประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จัดทำรายงานสรุปผล และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564: 181) ซึ่งได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า การนิเทศ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งเป็นกระบวนการที่วางไว้อย่างเป็นระบบ เป็นลำดับขั้นตอน จนจบกระบวนการ ดังนั้นกระบวนการนิเทศจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนงาน เพราะถ้าดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ จะส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. จากงานวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) การพัฒนาตนเอง (X_2) การสื่อสารและจูงใจ (X_4) และการบริการที่ดี (X_5) ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

3.1 ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และยกระดับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการให้ความรู้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอยู่เสมอ และควรสร้างเครือข่ายในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสกร หมื่นสา (2561: 138) ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของครูในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาให้กับบุคลากร มีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม และให้โอกาสผู้ร่วมงานได้พัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆตามความสนใจ

3.2 ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และควรให้ความสำคัญในการจัดการสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับ เป้าหมายหลักของการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ศึกษานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ ผู้บริหารควรเพื่อนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวลี ตรีประภากร (2564: 133) ซึ่งได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ การศึกษาคิดค้นหาวิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ เพื่อนำไปพัฒนาโรงเรียน

3.3 ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอย่างดี และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ สานิต หรืออธิบายให้แก่ผู้อื่นได้ และจำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานกับคนหมู่มากได้ สามารถพูดและสื่อสารเพื่อโน้มน้าวบุคลากรให้ร่วมมือกันปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้สำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความสามารถจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้รับการนิเทศเห็นความสำคัญของการนิเทศ ควรสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศ ส่งเสริมบรรยากาศในโรงเรียนทั้งในด้านกายภาพเช่น สื่อ อุปกรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ และควรสร้างขวัญกำลังใจที่ดี สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เยี่ยมชั้นเรียนแบบกัลยาณมิตร ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม และเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศภายใน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ที่ดีแก่ชุมชนและโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานันท์ชัย มานะดี (2565: 117) ซึ่งได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารใช้การสื่อสารและจูงใจเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญในการบริหารที่จะทำให้องค์กรดำเนินต่อไป มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดประสิทธิภาพ

3.4 ผู้บริหารจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีระบบการบริการที่ดี ควรเอาใจใส่ต่อผู้มารับบริการ ปรับปรุงระบบการบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการต่อผู้รับบริการ สร้างความพึงพอใจต่อผู้ที่เข้ามาติดต่อในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณีย์ ทศตะ (2561: 330) ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศประกอบไปด้วย ความรู้และทักษะของบุคลากรของผู้นิเทศ พฤติกรรม และแรงจูงใจของผู้รับการนิเทศ บรรยากาศในสถานศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และวัฒนธรรมของสถานศึกษา และมีการสนับสนุนให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมกับสถานศึกษา และผลที่ได้จากการนิเทศ คือ คุณภาพของครู คุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้บริหาร และคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้นสมรรถนะของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ได้นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพิ่มแรงจูงใจ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริการในสถานศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมกันของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ รู้ทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษาและควรส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรในสถานศึกษาของตนเอง เพื่อให้มีครูมีความรู้

ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนานักเรียนมีทักษะ ความรู้ และความสามารถ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เน้นการบริการให้แก่ผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการสูงสุด

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศ และกระบวนการนิเทศ สร้างความเข้าใจร่วมกันในการนิเทศ สร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศ ให้คำปรึกษา เสริมแรงทางบวกไม่ว่าจะเป็นคำชมหรือรางวัลให้แก่ผู้รับการนิเทศ อีกทั้งควรให้คำแนะนำ แก้ปัญหาโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและสนับสนุนให้บุคลากร ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศ

3. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาครู และพัฒนาผู้เรียน เพราะถ้าผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการนิเทศ ก็จะสามารถพัฒนาระบบการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย ควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการจัดทำหลักสูตรการอบรมและการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา จะส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการนิเทศภายในเพื่อนำไปเป็นทิศทางในการขับเคลื่อนงานนิเทศภายในสถานศึกษา

1.3 จากผลการวิจัย หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบทิศทาง การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในของสถานศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานนิเทศของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ฐนชม พันธุ์บุญมี. (2564). ความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570. (2565 ตุลาคม 24). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม139 ตอนที่ 258.
- พรวลี ตรีประภากร. (2564). สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ภาสกร หมื่นสา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- มานะ ครุฑาโรจน์. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชณีย์ ทศตะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อานันท์ชัย มานะดี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.

การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

Teacher Development for Encouraging Students' Advanced Thinking under
Sukhothai Secondary Educational Service Area Office

ชลิตา หาญกาย¹ ชัชภูมิ สีชมภู² พิมพกา ธรรมสิทธิ์³

Chalita Hankai, Chatphum Sichomphoo, Phimpaka Thammasit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน 2) ศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน ครู 156 คน รวม 160 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ การประเมินผลการพัฒนาครู การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู การวางแผนการพัฒนาครูและการดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู 2) การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน พบว่า การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู มีการสำรวจปัญหาของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง มีการจัดทำคู่มือ การวางแผนการพัฒนาครู การวางแผนจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง การดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู กำหนดนโยบาย เป้าหมายเพื่อสนับสนุนครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง การประเมินผลการพัฒนาครู การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูตามแผนปฏิบัติการประจำปีหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาครู

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาครู; การคิดขั้นสูง

Abstract

This research article's objectives were: 1 to assess the need for teacher development for encouraging higher-level thinking among students; 2) to study teacher development for encouraging higher-level thinking among students, under the Sukhothai

Received: 2024-07-15 Revised: 2024-08-01 Accepted: 2024-08-03

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: chalita@sawananan.ac.th

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Chatphum.Sri@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

Secondary Educational Service Area Office. It was integrative research. The sample group consisted of 4 school administrators, 156 teachers, a total of 160 people, and 12 experts. The research tools were questionnaires and interviews. Statistical instruments were percentage, mean, standard deviation. Requirement priority index value and analyze content.

The results of the research showed the following. 1) There was a need for the teacher development for promoting the higher-level thinking among students. Arranged from the highest to lowest, they were teacher development evaluations, determining of the need for teacher development, teacher development planning, and teacher development activities. 2) For the teacher development to promote the higher-level thinking of students, it was found that determining the need for teacher development, teachers' problems in organizing learning for promoting the higher-order thinking skills, creating manuals of the teacher development planning budget planning, implementing the teacher development activities, establishing the policy stimulating the advanced analytical thinking, evaluation of teacher development, forming a committee to monitor and evaluate teacher development, according to the annual action plan or educational quality development plan. They kept monitoring and evaluating to increase efficiency in the teacher development.

Keywords: Teacher development; Advanced thinking

บทนำ (Introduction)

ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่ได้โดยลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือและพึ่งพาซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน สังคมโลกปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information age) มีข้อมูลข่าวสารมากมายที่ ทำให้คนต้องมีการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และ มีการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ผลของการเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย และคนไทย วิถีชีวิตคนไทยจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกคนไทยในยุคนี้ต้องได้รับการ พัฒนาให้เป็นคนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง กล้าเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการคิด แก้ปัญหา บูรณาการความรู้เพื่อการประยุกต์ ใช้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ของคนวัยเรียนจะต้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคนต้องพัฒนาการคิดของผู้เรียนเพื่อนำสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดที่เน้น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การคิด วิจัย วิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงระบบเพื่อนำสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักปัญหาด้านการศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน จึงกำหนดนโยบาย ด้านคุณภาพ ได้ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาที่มีความพร้อม โดยนำหลักสูตรแกนกลาง ที่เน้นสมรรถนะไปประยุกต์ ใช้ตามบริบทของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมกับช่วงวัย สามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะการคิดขั้นสูง มีความสามารถในการสื่อสาร และกระบวนการทำงานของตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลัง

ทำงานเป็นทีม ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่กับสถานศึกษาในสังกัด ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐาน ตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย, 2566: 23) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 24 (2, 3) “ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ ทำได้คิดเป็น...” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, 2554: 14) ให้มีความสำคัญกับความสามารถด้านการคิดหรือการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง เด็กนักเรียนสามารถที่จะเรียนและมีความสามารถในการคิดสูงขึ้น ถ้าโรงเรียนใส่ใจที่จะสอนให้เขาเกิดความสามารถในการคิด สามารถสอนและฝึกได้ตั้งแต่ระดับชั้นต้น ๆ ที่สำคัญครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการคิดและการพัฒนาทั้งตัวเอง ต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนจึงจะสามารถสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้ (ทัศนีย์ เมษสุวรรณ, 2563: 69-85) ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นครูที่จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเพราะปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เสริมทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียน การพัฒนา สามารถทำให้ครูเกิดความชำนาญในวิชาชีพและนำไปสู่การปฏิบัติหรือนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (อังคณา อ่อนธานี, 2564: 406-418)

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยผ่านการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนคิด ที่เหมาะสมที่สุดคือการฝึกอบรมผสมกับการปฏิบัติงานโดยเน้นสมรรถนะเพื่อให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติการสอนได้ โดยทักษะการคิดที่ควรพัฒนาให้กับผู้เรียน คือ ทักษะการคิดขั้นสูง อันประกอบไปด้วยการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร นอกจากนี้ในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนควรพัฒนาทักษะการคิดไปพร้อมๆกันเป็นการพัฒนาโดยรวมเพราะในสถานการณ์ชีวิตจริงการตัดสินใจปัญหาเรื่องราว หรือข้อมูลต่างๆ ต้องใช้ทักษะการคิดที่หลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงการพิจารณาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่กันไปด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู ด้านการวางแผนการพัฒนาครู ด้านดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู ด้านการประเมินผลการพัฒนาครู

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 27 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 27 คน ครู จำนวน 1033 คน รวมทั้งสิ้น 1060 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 27 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 156 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 15% และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครู จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 27 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มดำเนินการเดือน ตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.738 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.740 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู ด้านการวางแผนการพัฒนาครู ด้านดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู ด้านการประเมินผลการพัฒนาครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของของลิเคิร์ท

(Likert Scale) มีลักษณะเป็นแบบการตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ได้มาโดยการนำคำดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) 3 ลำดับแรก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 160 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครู จำนวน 156 คน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2567 ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการด้านการศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็นแล้วนำไปวิเคราะห์และสรุปเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการคำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติพื้นฐานและหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงและสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ตาราง แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

สภาพการพัฒนาครู	ระดับความคิดเห็น						PNI	ลำดับ
	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่ควรจะเป็น				
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู	3.537	.707	มาก	4.762	.282	มากที่สุด	0.346	2
การวางแผนการพัฒนาครู	3.519	.790	มาก	4.662	.359	มากที่สุด	0.324	3
การดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู	3.543	.795	มาก	4.611	.437	มากที่สุด	0.301	4
การประเมินผลการพัฒนาครู	3.425	.906	มาก	4.629	.432	มากที่สุด	0.351	1
ภาพรวม	3.512	.799	มาก	4.666	.377	มากที่สุด	0.331	

จากตาราง พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.512$, $SD = 0.799$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.666$, $SD = 0.377$) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับสูงไปต่ำ ได้แก่ การประเมินผลการพัฒนาครู การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู การวางแผนการพัฒนาครู และการดำเนินกิจกรรมพัฒนาครูตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู พบว่า ต้องมีการสำรวจปัญหาของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง มีการจัดทำคู่มือสำหรับผู้บริหาร คู่มือสำหรับครู และคู่มือสำหรับผู้ปกครองเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูงโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ แต่งตั้งคณะกรรมการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบุคคล หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นผู้ประเมินผลและติดตามการพัฒนาครู

2.2 ด้านการวางแผนการพัฒนาครู พบว่า มีการวางแผนจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง นำงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาจัดทำโครงการและกิจกรรมพัฒนาครูที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูง มีการสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนาตนเอง สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาครู ประสานหน่วยงานต้นสังกัดหรือวิทยากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาครู มีการจัดโครงการพัฒนาครูร่วมกับโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดทอดผ้าป่า จัดระดมทุนจากสมาคมของโรงเรียนเพื่อระดมทรัพยากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาครู มีการจัดของขวัญ รางวัล และเกียรติบัตรให้กับครูที่มีผลงานดีเด่น ทำข่าวประชาสัมพันธ์ลงในเว็บไซต์ของโรงเรียน

2.3 ด้านการดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู พบว่า มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายเพื่อสนับสนุนครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง ให้ครูใช้สื่อประกอบบทเรียนและจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สนับสนุนครูในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มีการคัดเลือกและแต่งตั้งพี่เลี้ยงที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด จัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงหรือแสดงผลงานของครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนการคิดขั้นสูง

2.4 ด้านการประเมินผลการพัฒนาครู พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูตามแผนปฏิบัติการประจำปีหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครู เก็บรวบรวมข้อมูลการติดตามและประเมินการพัฒนาครูทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาครู มีการจัดประชุมเพื่อนำเสนอ best practice ภายในโรงเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำข้อมูลจาก best practice มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง หรือนำผลงานที่โดดเด่นมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับเนื้อหา เทคนิค วิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดคือ การประเมินผลการพัฒนาครู ทั้งนี้เป็นเพราะ การ

ประเมินผลการพัฒนาครูจะทำให้โรงเรียนทราบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาครูที่โรงเรียนนำมาใช้นั้น สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ หากประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จะสามารถเชื่อมั่นได้ว่าการพัฒนาครูจะส่งผลต่อทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียน หากการพัฒนาครูแล้วไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงได้ โรงเรียนจะได้ดำเนินการนำข้อมูลจากการประเมินผลการพัฒนาครูไปเป็น สารสนเทศในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของอ่อนวิไล พรหมมันฑู (2563: 112) พบว่า ครูจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดให้นักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2560) ดังนั้นจึงมีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะการคิดวิเคราะห์โดยให้ครูศึกษาเรียนรู้ด้วย ตนเองด้วยการศึกษานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้กับกิจกรรมเสริมหลักสูตรและสาระการเรียนรู้อื่นๆ ด้วย

2. จากผลการศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีดังนี้

2.1 การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู พบว่า มีการสำรวจปัญหาของครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง มีการจัดทำคู่มือเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นลงมือปฏิบัติ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือ มีผู้ประเมินผลและติดตามการพัฒนาครู เพื่อให้มีสอดคล้องกับบริบทนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะการกำหนดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการจะพัฒนาครูจะต้องประเมินก่อนว่าโรงเรียนมีความต้องการจะพัฒนาครูในลักษณะใดซึ่งแต่ละโรงเรียนอาจมีวิธีการหรือกิจกรรมการพัฒนาที่ต่างกันไป การกำหนดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูจะทำให้ทราบว่าควรจะพัฒนาครู ในวิธีการหรือกิจกรรมหรือรูปแบบใดทั้งนี้เพราะการดำเนินการต่างๆต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณพลอย แจ่มเพชร (2564: 9) พบว่า ครูมีความต้องการที่จะจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์หรือวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์มาให้ความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ได้ พร้อมทั้งจัดคลินิกให้ความช่วยเหลือ จนครูทุกคนสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ได้ มีการนิเทศติดตามและประเมินผล มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการวางแผนการพัฒนาครู พบว่า มีการวางแผนจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงให้นักเรียน นำงบประมาณมาสนับสนุนการพัฒนาครู โดยจัดทำโครงการพัฒนาครู ส่งครูเข้ารับการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ทำให้ทักษะความรู้ล้วนมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไข การวางแผนพัฒนาครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา ไชยคำภา (2562: 167) พบว่า ต้องมีการจัดการประชุม เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาหลักสูตร การคิดวิเคราะห์ และออกแบบการเรียนรู้ เน้นวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ มีพัฒนาและออกแบบสื่อที่นำพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียน และมีการกำหนดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของการเรียนรู้

2.3 ด้านการดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู พบว่า มีการกำหนดนโยบายที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิด มีการใช้สื่อประกอบบทเรียนและมีการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สนับสนุนครูในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดการจัดการการเรียนรู้ที่นำมาใช้การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ทั้งนี้เพราะครูมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยเฉพาะทักษะการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาครูทั้งด้านความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ จะทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อครูได้รับการพัฒนาจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกด้านและส่งผลให้นักเรียนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพทางด้านสังคมและประเทศชาติต่อไป การดำเนินกิจกรรมพัฒนาครูจึงมีหลากหลายและต้องดำเนินการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุชา สมศรี (2566: 192) พบว่า สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน ทำงานร่วมกับผู้อื่นและจรรยาบรรณวิชาชีพ การพัฒนาและการประเมินหลักสูตร จิตวิทยาการเรียนรู้และการผลิตสื่อเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นจึงมีรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนกำหนดเป้าหมาย มีการประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนรู้การสังเกตชั้นเรียนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกตชั้นเรียนโดยวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต บันทึก วิดีทัศน์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บันทึกผลการสังเกตว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่การสะท้อนผลนำมา การนำผลที่ได้จากการสังเกตชั้นเรียนและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาจัดทำในลักษณะข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันครูโรงเรียนเดียวกันและกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

2.4 ด้านการประเมินผลการพัฒนาครู พบว่า ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูโดยสร้างเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการประเมินผลการพัฒนาครูจะเป็นการติดตามตรวจสอบการพัฒนาครูที่โรงเรียนกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นสามารถบรรลุตามเป้าหมายในการพัฒนาครูให้มีความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้หรือไม่ซึ่งอาจกำหนดการประเมินผลการพัฒนาครูออกเป็นสองระยะคือระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาครู หรือสิ้นสุดกิจกรรมการพัฒนาครูซึ่งวิธีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูสามารถเลือกให้เหมาะสมกับวิธีการพัฒนาครู เช่น การให้ครูศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งหรือช่องทางการเรียนรู้ต่างๆ แล้วสามารถที่จะติดตามและประเมินผลด้วยการสังเกตการทำงานของครูว่ามีพฤติกรรมในการทำงานเปลี่ยนไปหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ เมฆสุวรรณ (2563: 76) พบว่า มีการพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียน โดยวิธีการพัฒนา 7 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม การฝึกอบรมควบคู่กับการปฏิบัติการอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาการนิเทศติดตาม การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงซึ่งจากการติดตามและ

ประเมินผลการพัฒนาครูทั้ง 7 วิธี พบว่า ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า การส่งเสริมการคิดขั้นสูงให้กับนักเรียนเป็นเรื่องที่ควรทำ โดยผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับครู และจัด กิจกรรม PLC ระหว่างครูในกลุ่มสาระและต่างกลุ่มสาระ โรงเรียนต้องมีการจัดทำคู่มือโดยรวบรวมข้อมูลจากทุกกลุ่มสาระ จากนั้นนำข้อมูลมาจัดทำเป็นเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ครูใช้แนวทาง ตามคู่มือและติดตามผลโดยฝ่ายบริหาร นำข้อมูลจากคู่มือจัดทำเป็นตารางหัวข้อในการอบรม ทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการดำเนินงานปฏิบัติ กิจกรรม ติดตามและประเมินผล ทำโครงการพัฒนาครูโดยฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคคล เพื่อของบประมาณตามโครงการ การพัฒนาครูด้านทักษะการคิดขั้นสูงอาจจะไม่จำเป็นต้อง ใช้งบประมาณในการจัดโครงการ เช่น กิจกรรม plc ภายในโรงเรียน หรือกิจกรรมอบรมโดยขอความร่วมมือจาก วิทยากรในหน่วยงานต้นสังกัด การส่งเสริมขวัญกำลังใจให้ครูถือว่ามีความสำคัญ เช่น การประกาศเชิดชูเกียรติ การมอบเกียรติบัตรหรือการกล่าวชมเชยในที่ประชุม จัดประชุมเพื่อนำเสนอ best practice ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ภายในโรงเรียน แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้นำข้อมูลจาก best practice มาประยุกต์ใช้กับวิชาที่สอน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้นิเทศการสอน และนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยด้านการประเมินผลการพัฒนาครู มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาครู โดยจัดเวที PLC ประชุมวิชาการ ประชุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำผลที่ได้จากการประเมินผลการพัฒนาครูต่อยอดและปรับปรุงโครงการและกิจกรรมการพัฒนาครูที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นด้านการกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาครู มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูง ทั้งนี้เพื่อให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติยา ไชยคำภา. (2562). แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**. 13(3): 158-169.
- จารุชา สมศรี. (2566). การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**. 14(3): 181-196.
- ทัศนีย์ เมฆสุวรรณ. (2563). การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 11(2): 69-85.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). (2554). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 119 ตอนที่ 123.
- วรรณพลอย แจ่มเพชร. (2564). การพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ของโรงเรียนปะทิววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/804>. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. (2566). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.sesaoskt.go.th/>. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2566.
- อังคณา อ่อนธานี. (2564). การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูง สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 23(4): 406-418.
- อ่อนพิไล พรหมมันชู. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์เครือข่ายสถานศึกษา สิบปุ่น-ตาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**. 7(12): 107-116

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัทล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด
Marketing Mix Factors Affecting the Decision to Purchase Plywood at
Lanmai Suwinthawong Co., Ltd.

กัมปนาท ไพรงาม¹ ชินโสณ วิสิฐนิติกิจ²
Kampanart Phrai-ngam, Chinnaso Visitnitikija

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อไม้อัดบริษัทล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด 2) การตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำแนกประเภทข้อมูลสถานประกอบการ 4) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 สถานประกอบการ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test ,F-test, (One-way ANOVA), Pearson Product Moment Correlation และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก 2) ระดับการตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำแนกประเภทข้อมูลสถานประกอบการที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัด ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ที่แตกต่างกัน 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการขาย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

คำสำคัญ (Keywords): ไม้อัด; การตัดสินใจ; ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

This research article's objectives were: 1) to study marketing mix factors in purchasing plywood at Lanmai Suwinthawong Co., Ltd. 2) to study the decision to purchase the plywood from the company. 3) to compare the decision to purchase the plywood at the company, classified by information on establishments; and 4) to study the marketing mix factors affecting the decision to purchase the plywood at the company. A sample group consisted of 200 establishments. A questionnaire was a research tool. Statistical instruments for the data

Received: 2024-07-12 Revised: 2024-08-01 Accepted: 2024-08-03

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Student Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University. E-mail: Kampanat 116699@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Advisor Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University. E-mail: chinnaso12@gmail.com

analysis included percentages, averages, and hypothesis testing, such as t-tests, F-tests (one-way ANOVA), Pearson Product Moment Correlation, and multiple regression analyses.

The research results showed the following. 1) The level of importance of the marketing mix factors in purchasing the plywood at Lanmai Suwinthawong Co., Ltd. had the overall picture significant. 2) The level of a purchase decision found the overall picture essential. 3) Comparing the purchase decision to purchase plywood at the company classified by the information on different establishments had various effects on the purchase decision. Finally, 4) the marketing mix factors affecting the purchase decision were: products, prices, and distribution channels, and sales promotion

Keywords: Plywood; Decision making; Marketing mix

บทนำ (Introduction)

ปัจจัยสี่ เป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งประกอบไปด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค อย่างไรก็ตามสิ่งที่ขาดไม่ได้คือความปลอดภัยที่มั่นคง เช่น มั่นคงทางอาหาร บ้านเรือนที่แข็งแรง เมื่อมีบ้านแล้วที่อยู่อาศัยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์ แม้ว่าไม่ได้อยู่ในปัจจัยพื้นฐาน แต่เป็นสิ่งสำคัญที่เพิ่มความสบายให้กับผู้บริโภค (วิชุดา หว่างจ้อย, 2563: 61) เฟอร์นิเจอร์เป็นสินค้าจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ตื่นนอน จนกระทั่งเข้านอน เฟอร์นิเจอร์ก็มีบทบาทสำคัญยิ่ง และด้วยผลกระทบทางภาวะเศรษฐกิจที่มีประชาชนเพิ่มขึ้น ทำให้คนมีความจำเป็นที่ใช้สินค้าประเภทนี้มากขึ้น

ปัจจุบันอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ ยังชะลอตัวอย่างต่อเนื่องผลกระทบจากปัจจัย ค่าครองชีพ หนี้ครัวเรือนที่สูง ทำให้กำลังซื้อลดน้อยลง โดยส่งผลทำให้ผู้บริโภคระดับล่างมีปริมาณความต้องการซื้อเฟอร์นิเจอร์เฉพาะจำเป็นเท่านั้น ตลาดเฟอร์นิเจอร์ในช่วงที่ผ่านมาเติบโตภายใต้วิกฤตการณ์เชื้อโควิด 19 ซึ่งมีผลกระทบกับห้างสรรพสินค้าร้านเฟอร์นิเจอร์ที่มีผู้บริโภคเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กิจการบางสาขาต้องปิดตัวลงชั่วคราว ทำให้ผู้บริโภคเลือกช่องทางซื้อผ่านทางออนไลน์แทน (อุตัมสิงห์ จาวาลา และคณะ, 2564: 128)

ไม้อัด เป็นวัสดุก่อสร้างที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นการนำแผ่นไม้บางๆ มาซ้อนกันเป็นชั้นๆ ใช้ในการใช้งานที่หลากหลาย ตั้งแต่พื้นและเฟอร์นิเจอร์ โดย ณ ปัจจุบันมีนวัตกรรมใหม่ที่เรียกว่า ไม้อัดซีเมนต์ ผลิตโดยบริษัทวิบูลย์พัฒนอุตสาหกรรม จำกัด มีชื่อทางการค้าว่า วีวาบอร์ด (Viva Board) ซึ่งต่อมาบริษัทพานελเวิลด์ จำกัด และบริษัท ส.กิจชัย วู้ด แพนเนล จำกัด ได้ตั้งชื่อใหม่ว่า สไมล์ บอร์ด (Smile Board) และเอสเคบอร์ด (SK Board) จากปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบไม้ซุงที่ทำไม้แปรรูปและไม้อัด ที่มีการคาดการณ์ว่าปริมาณการสั่งซื้อแผ่นไม้อัดซีเมนต์ในอนาคตจะสูงขึ้น ทำให้ภาคอุตสาหกรรมเกิดความแข่งขันกันอย่างรุนแรงเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดแผ่นไม้อัดซีเมนต์ จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจแผ่นไม้อัดซีเมนต์ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายและแย่งชิงส่วนแบ่งตลาด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาแผ่นไม้อัดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (พรพิมล อมรโชติ และคณะ, 2553: 47)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำแนกประเภทข้อมูลสถานประกอบการ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นวิธีค้นคว้าหาความจริง และใช้วิธีการทางสถิติมาช่วยวิเคราะห์ประมวลผล เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด โดยอาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด Marketing Mix ของ (Kotler) ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และทฤษฎีการตัดสินใจ ได้แก่ การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ
 - 1.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นสถานประกอบการที่ซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ประชากรจำนวน 400 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566-วันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2567) ใช้การคำนวณแบบ Sample size (Yamane, Taro, 1967: 56) ความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานประกอบการที่เลือกซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำนวน 200 คน
 - 1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 - 1.4 ขอบเขตระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นวันที่ 1 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 - วันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2567
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ แบบสอบถาม เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร และผลการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2 การศึกษาแบบสอบถามข้อมูลที่ได้ จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทั้งในรูปแบบแจกแบบสอบถามโดยตรงและแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ชุด และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย อธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์และผู้ตอบแบบสอบถามตัวแปรต่าง ๆ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ทดสอบสมมติฐาน t-test, F-test, (One-way ANOVA), (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

ตารางที่ 1 แสดงระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ผลวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps

ลำดับ	ส่วนผสมทางการตลาด (4Ps)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.51	0.55	มากที่สุด
2	ด้านราคา	4.35	0.65	มาก
3	ด้านผลิตภัณฑ์	3.97	1.00	มาก
4	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.96	0.74	มาก
	รวม	4.20	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 การศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัทล้านไม้ สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ด้านที่สำคัญมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Mean = 4.51, S.D. = 0.55) และสำคัญมาก คือ ด้านราคา (Mean = 4.35, S.D. = 0.65) ด้านผลิตภัณฑ์ (Mean = 3.97, S.D. = 1.00) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Mean = 3.96, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

ตารางที่ 2 ตารางแสดงระดับความสำคัญการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

ลำดับ	การตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ	4.64	0.54	มากที่สุด
2	ด้านการประเมินทางเลือก	4.41	0.77	มาก
3	ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.31	0.86	มาก
4	ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.19	0.84	มาก
5	ด้านการค้นหาข้อมูล	4.10	0.92	มาก
	รวม	4.33	0.79	มาก

จากตารางที่ 2 การศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของขั้นตอนการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ด้านที่สำคัญมากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ (Mean = 4.64, S.D. = 0.54) และสำคัญมาก คือ ด้านการประเมินทางเลือก (Mean = 4.41, S.D. = 0.77) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ (Mean = 4.31, S.D. = 0.86) ด้านการตัดสินใจซื้อ (Mean = 4.19, S.D. = 0.84) ด้านการค้นหาข้อมูล (Mean = 4.10, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำแนกตามข้อมูลสถานประกอบการ

ลำดับ	ข้อมูลสถานประกอบการ	การตัดสินใจ		P-Value	ผลการทดสอบ
		t	F		
1	ประเภทสถานประกอบการ		6.78	0.001*	แตกต่าง
2	ผู้มีอำนาจการตัดสินใจ		115.12	0.000*	แตกต่าง
3	อายุสถานประกอบการ		1.34	0.26	ไม่แตกต่าง
4	จำนวนการจ้างงาน		11.66	0.000*	แตกต่าง
5	ทุนจดทะเบียน		11.35	0.000*	แตกต่าง
6	มูลค่าซื้อต่อเดือน		6.39	0.001*	แตกต่าง

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อมูลสถานประกอบการที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ที่แตกต่างกัน ข้อมูลประเภทสถานประกอบการ ผู้มีอำนาจการตัดสินใจ จำนวนการจ้างงาน ทุนจดทะเบียน มูลค่าซื้อต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ที่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อายุสถานประกอบการ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ที่ไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

ตารางที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	P-Value	ผลการทดสอบ
	(Constant)	-.894	.168		-5.330	.000**	มี
1	ด้านผลิตภัณฑ์	.065	.028	.077	2.286	.023*	มี
2	ด้านราคา	.284	.038	.228	7.539	.000*	มี
3	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.411	.040	.321	10.194	.000*	มี

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	P-Value	ผลการทดสอบ
4	ด้านส่งเสริมการตลาด	429	.028	.534	15.199	.000*	มี

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2-tailed)

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิววรรณ สว่างทิพพากรณ์ และคณะ, 2563: 28) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกร้านค้าวัสดุก่อสร้างในเขตอำเภอเมืองราชบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

2. จากการศึกษาระดับความสำคัญการตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภาพร โสมภีร์, 2565: 154) พบว่า ระดับความสำคัญการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

3. จากการศึกษาระดับความสำคัญการตัดสินใจซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด จำแนกประเภทข้อมูลสถานประกอบการ พบว่า ข้อมูลประเภทสถานประกอบการ ผู้มีอำนาจตัดสินใจ จำนวนการจ้างงาน ทุนจดทะเบียน และมูลค่าซื้อต่อเดือน ที่แตกต่าง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภาพร โสมภีร์, 2565: 154) พบว่า ข้อมูลสถานประกอบการ ผู้มีอำนาจตัดสินใจ จำนวนการจ้างงาน ทุนจดทะเบียน และมูลค่าซื้อต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ที่แตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะกลุ่มประชากรแตกต่างกันและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

4. จากการศึกษาระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อไม้อัด บริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านการส่งเสริมทางการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิววรรณ สว่างทิพพากรณ์ และคณะ, 2563: 29) พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านการส่งเสริมทางการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 1 รายการ ประกอบด้วย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับความสำคัญมาก ประกอบด้วย ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

2. การตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งระดับความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด พบว่า อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 1 รายการ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ อยู่ในระดับสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านการประเมินทางเลือก ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการค้นหาข้อมูล ตามลำดับ

3. ประเภทสถานประกอบการ ผู้มีอำนาจการตัดสินใจ จำนวนการจ้างงาน ทุนจดทะเบียน และมูลค่าซื้อต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด ที่แตกต่างกัน

4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม้อัดบริษัท ล้านไม้สุวินทวงศ์ จำกัด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจค้าไม้อัด ควรให้ความสำคัญช่องทางการจัดจำหน่าย การจัดส่งสินค้าบริ การรวดเร็ว ถูกต้อง จัดระบบการจัดจำหน่ายหลายๆช่องทาง เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการติดต่อลูกค้า เพื่อความสะดวกในการติดต่อผ่านทางออนไลน์ รวมทั้งทำเลที่ตั้งของบริษัทสะดวกต่อการเดินทางมาติดต่อโดยตรง

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจค้าไม้อัด ควรให้ความสำคัญในเรื่องการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ ในอัตราที่ไม่แตกต่างจากสถานประกอบการธุรกิจเดียวกัน รวมทั้งมีส่วนลดราคาซื้อเงินสด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ลูกค้าในการทำธุรกิจร่วมกัน

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจค้าไม้อัด ควรให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมการตลาดมากขึ้น เช่น ให้พนักงานติดต่อเพื่อประชาสัมพันธ์โปรโมชั่นต่างๆหรือโฆษณา มีบริการจองสต็อกสินค้าในช่วงฤดูกาลที่ราคามีแนวโน้มจะปรับสูงขึ้น

1.4 ผู้ประกอบการธุรกิจค้าไม้อัด ควรให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ ไม้อัดที่ใช้ภายใน ไม้อัดที่ใช้ภายนอก ที่มีคุณภาพเพื่อสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือของกิจการ ให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในคุณภาพของสินค้าและกลับมาซื้อซ้ำอีกต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อจะได้เป็นข้อมูลเชิงลึกในการทำธุรกิจค้าไม้อัด เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของลูกค้าเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาธุรกิจค้าไม้อัด ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากรกลุ่มที่กว้างขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความ

แตกต่างกันได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและตรงกับความจริงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทิวาวรรณ สว่างทิพพาภรณ์ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านค้าวัสดุก่อสร้างของ
ลูกค้าในเขตอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชา
ชื่น/มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*. 2(2): 23-33.
- พรพิมล อมรโชติ และคณะ. (2553). การตลาดของแผ่นขึ้นไม้อัดซีเมนต์ในประเทศไทย. *วารสารวนศาสตร์*.
29(3): 45-53.
- วิชุดา หว่างจ้อย. (2563). ศึกษาพฤติกรรม และแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*. 4(1): 59-78.
- สุภาพร โสมภีร์. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกบริษัทรับเหมาต่อเติม
โรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 16(2): 147-155.
- อุตัมสิงห์ จาวาลา และคณะ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ
เฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภค ในจังหวัดอุบลราชธานี. *การจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี*. 8(2): 127-140.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต
บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด
Quality of Working Life Affecting the Engagement of Production
Employees at ABC Company in the Eastern Seaboard Industrial Estate

สาริณี ตรีธวัช¹ ชินนโสณ วิสิฐนิจิกิจา²
Sarini Tithawat, Chinnaso Visitnitikija

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด 2) ศึกษาความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด 3) เปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ดจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยเป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม จำนวน 250 ชุด ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t- test (One-Way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก 2) ระดับความผูกพันต่อองค์การภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3)ข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ที่แตกต่างกัน และด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านสถานภาพ ด้านตำแหน่งงาน ด้านระยะเวลาปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ไม่แตกต่างกัน 4)คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานกับความเป็นอยู่ ด้านการทำงานที่ปลอดภัยส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ด้านความก้าวหน้ามั่นคงในการทำงาน ด้านบูรณาการหรือทำงานร่วมกัน และด้านประชาธิปไตยในองค์กรมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

คำสำคัญ (Keywords) : คุณภาพชีวิตการทำงาน; ความผูกพัน; พนักงานฝ่ายผลิต

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the quality level of working life of employees' commitment of ABC Company in the Eastern Seaboard, 2) to study the level of employees' commitment to the organization employees' commitment of ABC Company in the Eastern Seaboard, 3) to compare the employees' commitment of ABC Company in the

Received: 2024-07-09 Revised: 2024-08-02 Accepted: 2024-08-04

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Master degree student, Master of Business Administration, Graduate School, Kasem Bundit University. E-mail: tonao.st@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Lecturer, Master of Business Administration, Graduate School, Kasem Bundit University. E-mail: chinnaso12@gmail.com

Eastern Seaboard by the personal information classification and 4) to study the quality of working life affecting the employees' commitment of ABC Company in the Eastern Seaboard. This research used a quantitative approach. A sample group of 250 employees was done by a questionnaire as a research tool. Statistical instruments in data analysis included percentages, averages, and hypothesis testing, such as t-tests (one-way ANOVA), and multiple regression Analyses.

The research findings revealed the following. 1) The overall quality of working life was at a significant level. 2) The overall commitment to the organization was high. 3) The difference in personal information regarding monthly income affected engagement with the organization commitment of the production staff of ABC Company in the Eastern Seaboard Industrial Estate. The difference in gender, age, educational level, status, job position, and period of work did not affect the organizational commitment of the production staff of ABC Company in the Eastern Seaboard Industrial Estate. 4) The quality of working life and the balance between work and working life were beneficial and relevant to society, In terms of safe and health-promoting working conditions, an opportunity to develop personnel's abilities, progress, and stability in work, social integration or working together, and democracy in organizations significantly influenced employees' organizational commitment off the production staff of ABC Company in the Eastern Seaboard.

Keywords: Quality of working life; commitment; production employees

บทนำ (Introduction)

คุณภาพชีวิตกับการทำงานของบุคลากรในองค์กรปัจจุบันถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการส่งเสริมการทำงานของบุคลากรให้มีกำลังและแรงจูงใจในการทำงาน องค์กรที่มีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีกฎและหลักเกณฑ์ที่ได้มาตรฐานจะทำให้การทำงานของบุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นปัจจัยพื้นฐานในการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขเพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ ความเชี่ยวชาญ และความรู้สึทางอารมณ์ (อรุณรัตน์ บุ่งนาม, 2556: 21)

บุคคลหรือบุคลากรถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร เพื่อที่จะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายสำเร็จตามความคาดหวังขององค์กร ในปัจจุบันการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเจอกับความท้าทายใหม่ ๆ บทบาทสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยที่จะทำให้มีประชาธิปไตยในองค์กร คือเปิดโอกาสใหม่ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานได้นำสติปัญญา ทักษะความสามารถอื่นๆ มาใช้ การบริหารบุคลากรเพื่อช่วยให้เกิดการจ้างงานให้มีความสามารถในการแข่งขันกับภาคเศรษฐกิจในประเทศ (ฐนิชา คงประดิษฐ์ และ ปรีชา คำมาดี, 2563: 45-60)

พนักงานเมื่อเกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร จะรู้สึกมีพลังมีแรงจูงใจในการทำงาน มุ่งมั่นทุ่มเททำงานด้วยความกระตือรือร้น มีแรงผลักดันในการทำงานพนักงานจะไม่มีความรู้สึกกดดันในช่วงเวลาการทำงาน พนักงานพร้อมและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ ที่ตนรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถให้กับองค์กร ซึ่ง

เป้าหมายนี้จะเป็นจุดร่วมกันสร้างความสำเร็จร่วมกันระหว่างพนักงานและองค์กร นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความผูกพันในองค์กร (ปาริชาติ บัวเป็ง, 2554)

ความผูกพันต่อองค์กร เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะผูกมัดพนักงานให้ปฏิบัติงานและอยู่กับองค์กรไปนานๆ ความผูกพันในองค์กรคือ ทศนคติที่พนักงานมีต่อองค์กร แสดงออกทางพฤติกรรม ความจงรักภักดีที่จะคงอยู่ ความภาคภูมิใจที่มีต่อองค์กร และความเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทเต็มความสามารถเพื่อองค์กร (ทาริกา สระทองคำ และคณะ, 2563: 60-71)

บริษัท ABC ย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2538 บริษัท ABC ได้เล็งเห็นศักยภาพของประเทศไทย ในการเป็นศูนย์กลางของยานยนต์ และการตัดสินใจร่วมทุนก่อตั้ง บริษัท ABC ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นฐานการผลิตที่สำคัญสำหรับตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยการยึดมั่นในมาตรฐานคุณภาพระดับสากลทำให้บริษัท ABC ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และใช้เงินลงทุนในการก่อสร้างฐานการผลิตที่จังหวัดระยองถึง 500 ล้านบาทหรือ 500 ไร่ เป็นโรงงานผลิตรถยนต์ที่ครบวงจรและทันสมัยแห่งแรกของประเทศไทย โรงงานของบริษัทฯ ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 529 ไร่ ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด มีประสิทธิภาพในการผลิตหลายขั้นตอนนับตั้งแต่ การขึ้นรูปตัวถังรถยนต์ การประกอบตัวถังรถยนต์ การพ่นสี การประกอบเครื่องยนต์ ไปจนถึงการประกอบชิ้นสุดท้าย การตรวจสอบคุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง โดยทีมบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสูง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะพนักงานของบริษัท จึงมีความสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีมีความรักความผูกพันต่อองค์กร มีความตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเกิดประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด
2. เพื่อศึกษาความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด
3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ดจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

สมมุติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ดที่แตกต่างกัน
2. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้วิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎี ของ Walton (1973) 1.ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2.สภาพการทำงานที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ 3.โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร 4.ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 5.บูรณาการทางสังคมหรือทำงานร่วมกัน 6.ประชาธิปไตยในองค์กร 7.ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ 8. ลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม และทฤษฎีความผูกพัน ของ Steers (1991) 1. ความเชื่อมั่นและการยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร 2.ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร 3.ความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะดำรงไว้ซึ่งเป็นสมาชิกภาพขององค์กร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ทำการวิจัยคือเป็นพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ดมีประชากร จำนวน 600 ราย เลือกตัวอย่าง จำนวน 250 ราย การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ (Yamane, Taro, 1967 :56) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 240 ราย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 ราย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ในเขตพื้นที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มต้นเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นการเก็บข้อมูลโดยมี 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ทำการตอบแบบสอบถาม ทำการสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของคุณภาพชีวิตพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยเป็นคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งระดับความสำคัญของค่าคะแนนออกมาเป็น 5 ระดับ ตามแบบวิธีของลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้เป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยเป็นคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งคะแนนระดับความคิดเห็นออกมาเป็น 5 ระดับ ตามแบบวิธีของลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้เป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) บุญชม ศรีสะอาด (2545: 121)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms) โดยได้ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับ พนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด จำนวน 250 ชุด

3.2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมการตอบแบบสอบถามของพนักงานกลับคืนมา และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครบถ้วน ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมุติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545: 550)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิตบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน	ร้อยละ (ส่วนใหญ่)
เพศชาย	72.8
อายุ 31 - 40 ปี	57.6
การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น	56.4
สถานภาพสมรส	58.4

ตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ	94.4
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6 - 10 ปี	35.2
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 – 30,000 บาท	59.6

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น สถานภาพสมรส ตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 6-10 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000-30,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

ตารางที่ 2 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.79	0.76	มาก
ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	4.19	0.69	มาก
ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร	3.75	0.86	มาก
ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน	3.51	0.96	มาก
ด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน	4.10	0.80	มาก
ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	3.78	0.86	มาก
ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่	4.10	0.84	มาก
ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม	4.04	0.75	มาก
รวม	3.91	0.82	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความสำคัญโดยรวมของคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก 8 รายการ ประกอบด้วย ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{x} = 4.19$) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ($\bar{x} = 4.10$) ด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน ($\bar{x} = 4.10$) ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม ($\bar{x} = 4.04$) ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ($\bar{x} = 3.79$) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ($\bar{x} = 3.78$) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ($\bar{x} = 3.75$) ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ($\bar{x} = 3.51$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความผูกพันต่อองค์กร

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร	4.07	0.77	มาก
ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.06	0.80	มาก

ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาพขององค์กร	3.91	0.82	มาก
รวม	4.01	0.80	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นในภาพรวมความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 4.01$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร ($\bar{x} = 4.07$) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร ($\bar{x} = 4.06$) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาพขององค์กร ($\bar{x} = 3.91$) ตามลำดับ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด พบว่า ด้านเพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน สถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ระยะเวลาปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

5. ผลการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน และด้านประชาธิปไตยในองค์กร มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด พบว่าภาพรวมของ บริษัท ABC แห่งหนึ่งในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด อยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) ที่พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท เจ็ท สตีล แอนด์เซอวิสเซ จำกัด ค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับสำคัญมาก

2. ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

4. ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ทิพย์ กองทา (2562: 251-273) พบว่าด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

5. ด้านประชาธิปไตยในองค์กรภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ทิพย์ กองทา (2562: 251-273) พบว่าด้านประชาธิปไตยในองค์กรผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านประชาธิปไตยในองค์กรผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

6. ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

7. ด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

8. ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

9. ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่าด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

10. ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด จากการศึกษาพบว่าด้านความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์การ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์การ และความปรารถนาแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งเป็นสมาชิกภาพขององค์การในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรฐิตา เกตุจินดา (2565: 15-25) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับอรรณพ เปรมธีรวัฒน์ชัย (2562: 62-73) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก

11. เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรฐิตา เกตุจินดา (2565: 15-25) พบว่าปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับความผูกพันต่อองค์การที่ต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรณพ เปรมธีรวัฒน์ชัย (2562: 62-73) พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การที่ต่างกัน

12. คุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด จากการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ภาณุศานต์ อัครวรรณ์ แสงวิภาค (2565: 132-149) พบว่าปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านการพัฒนาความสามารถของพนักงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการใน อุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังที่ในระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

13. คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรฐิตา เกตุจินดา (2565: 15-25) พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

14. คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ และด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรกร หนูเกื้อ (2566: 127-140) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ของพนักงาน ด้านโอกาสการพัฒนาใช้ศักยภาพของบุคคลและความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตด้านอื่น ๆ มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. ทำให้ทราบถึงการให้ความสำคัญทั้ง 8 ด้านของคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ได้แก่ ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร และด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของพนักงานในแต่ละด้าน เพื่อให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและมีความสุขในการทำงาน โอกาสที่คุณภาพชีวิตในภาพรวมของพนักงานก็จะดีไปด้วย

2. ทำให้ทราบถึงข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

3. พนักงานเมื่อเกิดความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายรวมทั้งค่านิยมขององค์กร ทำให้เต็มใจที่จะทุ่มเทแรงกายในการทำงานและเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นการแสดงให้เห็นว่าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรและพร้อมที่จะรักษาชื่อเสียงของบริษัทด้วยความเต็มใจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ องค์การควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ป้องกันภัยส่วนบุคคลให้เพียงพอ เช่น ถุงมือ หมวกนิรภัย หน้ากากอนามัย รองเท้าเซฟตี้ ให้เหมาะสมกับลักษณะการทำงานของพนักงานแต่ละประเภท และสถานที่ทำงานให้สะอาด มีแสงสว่างที่เพียงพอ เพื่อเอื้อต่อการทำงาน

1.2 ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ องค์การควรมีการเพิ่มวันลาพักร้อนตามอายุงาน และวางแผนเป้าหมายการผลิตที่ชัดเจน เพื่อให้พนักงานมีการวางแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้าได้

1.3 ด้านบูรณาการด้านสังคมหรือทำงานร่วมกัน องค์การควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงาน เช่น จัดกีฬาภายในองค์กร จัดงานสังสรรค์เพื่อให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะสามารถนำมาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละแผนกต่อไป

1.4 ด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับสังคม องค์การควรสนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมในการทำความดีเพื่อสังคม เช่น บริจาคสิ่งของให้กับโรงเรียนที่ห่างไกล จัดกิจกรรมบริจาคเลือด และจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ตามค่านิยมของบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ผู้วิจัยเสนอให้ ศึกษาเรื่องการทำงานที่ปลอดภัย และการจัดการความเสี่ยงในการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัท ABC ในนิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: คณะและการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรฐิตา เกตุจินดา ชิมโสณ วิสฐนิธิกิจจา. (2565). คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท อีเทอร์นีตี้ แกรนด์ โลจิสติกส์ จำกัด (มหาชน). วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย. 16(1): 15-25.
- ฐนิชา คงประดิษฐ์ และ ปรีชา คำมาดี. (2563). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคไทยแลนด์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 7(3): 45-60.
- ทาริกา สระทองคำ นนทวัฒน์ สุขผล และวีรยา ศิริพันธ์. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา บริษัท พลัส พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(3): 60-71.
- นรินทร์ทิพย์ กองทา. (2562). คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท สมาร์ทแทรฟฟิค จำกัด. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. 7(1): 251-273.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ บัวเป็ง. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสมาร์ตโฟนต่อองค์กรของพนักงานบริษัทได้กิ้น อินดัสทรีส์ประเทศไทย (จำกัด). การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- วัชรกร หนูเกื้อ สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ. (2566). คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท เจ็ท สตีล แอนด์ เซอร์วิส จำกัด. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(1): 127-140.
- อัจฉรา ภาณุสานต์ และอัครวรรณ์ แสงวิภาค. (2565). คุณภาพชีวิตในการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงาน ระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 42(1): 132-149.
- อรรวรรณ เปรมธีรวัฒน์ชัย. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทย จูรอน เอ็นจิเนียริง จำกัด. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. 14(49): 62-73.
- อรุณรัตน์ บุ่งนาม. (2556). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Steers, R. M., & Porter, L. W. Eds. (1991). *Motivation and Work Behavior*. New York: McGraw-Hill. (5).
- Walton, R. E. (1973). *Quality of work life: what is it?* Sloan Management Review. 15(1): 11-21.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper and Row. (56).

**แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา
ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่**
**The Curriculum Administrative Approach for the Higher-Level Education
at Phrae Provincial Office of Learning Encouragement**

จตุรงค์ เขียวมณีวรรณ¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ² สุรเชษฐ์ บุญรักษ์³
Jaturong khiaomaneewan, Phimpaka Thammasit, Surachet Boonyarug

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตร และ 2) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ 8 คน ครู 128 คน รวม 130 คน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตร เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร และด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา คือ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาครูให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ นำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง นำแหล่งวิทยาการมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนหาความรู้เพิ่มเติม มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นองค์รวม ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพผู้เรียน และด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร มีการติดตามและประเมินหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อนำผลการประเมินหลักสูตรไปปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารหลักสูตร; ยกระดับคุณภาพ; สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด

Abstract

This research objectives were: 1) to assess the needs and necessity of curriculum administration, and 2) to study the curriculum administrative approach for the higher-level

Received: 2024-07-16 Revised: 2024-08-02 Accepted: 2024-08-04

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: jaturong3409@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: edboonyarug7@gmail.com

education at Phrae Provincial Office of Learning Encouragement. It was mixed methods research. The population were: directors district learning encouragement center, 8 people, 128 teachers, total 130 people. The target group for the interview consisted of 9 people. The research tools were questionnaires and interviews. The statistical instruments included frequency, percentage, mean, standard deviation, needs priority index, and content analysis.

The results of the research showed that 1) the needs and necessity of curriculum administration, arranged from the highest to lowest, were preparation for school curriculum administration, implementation of the school curriculum, monitoring and evaluating the curriculum, and the preparation of educational institution curricula. 2) The curriculum administrative approach for the higher-level education was preparation for administration of educational institution curriculum developing teachers for understanding the curriculum, preparation of school curriculum giving teachers an opportunity for involving parents and communities in developing the curriculum appropriate for the problems and needs of students. In terms of implementing the school curriculum, teachers organized a variety of teaching and learning activities to enable students to be creative, applied knowledge to actual careers, and used scientific resources to enable students to gain additional knowledge. There was modern technology and holistic assessment of learners. Network partners were encouraged to participate in promoting learning, developing student potential, monitoring, and evaluating the curriculum. They had systematic monitoring and evaluation of institutional curricula-for adjusting the curriculum contents satisfying the student needs.

Keywords: Participatory curriculum;

Upgrade your qualifications; Provincial office of learning encouragement

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ (มาตรา 5) ตามพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักชาติประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีความเป็นพลเมืองดีที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทย และสังคมโลกได้อย่างมีความสุข กับเพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก และมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนเองให้สูงขึ้นหรือ ปรับเปลี่ยนทักษะของตนเองตามความถนัดหรือความจำเป็น (มาตรา 6) ให้กรมมีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และ 3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ (มาตรา 11) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ มีเป้าหมายเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาหรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะ

ศึกษาในสถานศึกษา หรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร หรือไม่มีหน่วยงานอื่นใดไปดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566, 2566: 60-72)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้นโดยมีจุดหมายที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย 5 สารการเรียนรู้และในแต่ละสาระประกอบด้วยรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือกบังคับ ที่เน้นให้เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้เรียนที่อยู่นอกกระบบโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ได้มอบหมายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 เป็นภาคเรียนแรกโดยจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลให้คำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้มีนโยบายในการ พัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้ก้าวเข้าสู่คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้ข้อสอบกลางในการวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนของนักศึกษา กศน. ในส่วนที่เป็นรายวิชาบังคับ และรายวิชาเลือกบังคับ ตามหลักสูตรเพื่อสอบวัดความรู้ความสามารถทางการเรียนด้านเนื้อหา ด้านวิชาการ และด้านทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับละ 20 รายวิชา จำแนกเป็นรายวิชาบังคับ จำนวน 14 รายวิชา และรายวิชาเลือกบังคับ จำนวน 6 รายวิชา รวมทั้งสิ้น 60 รายวิชา

การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พุทธศักราช 2566 ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นไปตามหลักของ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ในสารบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 5, 11, 12, 13, 14, 15, และ 16 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของโลก วิธีการประเมินผลที่มีความหลากหลายรวมถึงความร่วมมือในการผลิต และพัฒนาหลักสูตรระหว่างกรมส่งเสริมการเรียนรู้กับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทำหน้าที่เป็นสถาบันพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ อันนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียน แต่ไม่ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาหรือ ผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในสถานศึกษา หรือผู้ที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร หรือไม่มีหน่วยงานอื่นใดไปดำเนินการเพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการผลิตและพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พุทธศักราช 2566 (กลุ่มพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา, 2566: 2)

การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแพร่ พบว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ร้อยละผู้เข้าสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำแนกเป็น รายสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแพร่ พบว่า ร้อยละผู้เข้าสอบสูงสุด คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเด่นชัย คิดเป็นร้อยละ 74.20 รองลงมาคือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัยาศัยอำเภอคลอง คัดเป็นร้อยละ 72.58 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอสอง คัดเป็นร้อยละ 71.35 ตามลำดับ และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอที่มีร้อยละผู้เข้าสอบต่ำสุด คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอวังขึ้น คัดเป็นร้อยละ 46.40 และร้อยละผู้สอบผ่านร้อยละ 30 ของคะแนนเต็มของการเข้าสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำแนกเป็นรายสถานศึกษา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดแพร่ พบว่าร้อยละผู้สอบผ่านร้อยละ 30 ของคะแนนเต็ม สูงสุด คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอคลอง คัดเป็นร้อยละ 96.65 รองลงมาคือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอสอง คัดเป็นร้อยละ 96.34 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอสูงเม่น คัดเป็นร้อยละ 90.09 ตามลำดับ และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอ ที่มีผู้สอบผ่านร้อยละ 30 ของคะแนนเต็มต่ำสุด คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอเด่นชัย คัดเป็นร้อยละ 82.91 (สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยภาคเหนือ, 2565: 16) จากสภาพปัญหาของรายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ (สมปรารถนา หาญโยธาและ มีนมาส พรานป่า, 2565: 103) ที่กล่าวว่า สภาพปัญหาที่สถานศึกษาจะต้องนำรายวิชาในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และวิธีการที่กำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนในการวางแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มให้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตรมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ การลงทะเบียนเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และอุปสรรคหรือปัญหาในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อช่วยให้สถานศึกษาตลอดทั้งครูผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงพัฒนาการความก้าวหน้า ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ เพื่อจะเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการบริหารหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการจัดการ เรียนการสอน ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ และเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตร วางแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมการเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่ หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้พุทธศักราช 2566 ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณภาพตามระดับ ตลอดจนการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ อย่างครอบคลุมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในวิถีชีวิตของผู้เรียน และรองรับสู่การเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภออย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปใช้ และด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ จำนวน 8 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ จำนวน 8 คน ข้าราชการครู จำนวน 14 คน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 30 คน และครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล จำนวน 78 คน รวมทั้งสิ้น 130 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ จำนวน 2 คน ข้าราชการครู จำนวน 2 คน ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 2 และครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ จำนวน 8 สถานศึกษา

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ มีค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.8-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.971 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.965 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ชุด คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual – Respond Format) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ ซึ่งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ได้มาจากการที่ผู้วิจัยนำสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาใน 4 ด้านไปหาคำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแล้วเลือกค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนดไว้ จำนวน 130 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2567 ถ้ามีการตอบแบบสอบถาม ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

แบบสัมภาษณ์แนวการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล เพื่อระดมความคิดเห็นในการหาแนวการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ตำบล

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่าง เดือน พฤษภาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะไม่ทำให้หลงลืม

ประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วสังเคราะห์พร้อมเรียบเรียงประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ตาราง แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	μ	σ		μ	σ			
1. ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา	3.520	0.582	มาก	4.745	0.457	มากที่สุด	0.348	1
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	3.571	0.656	มาก	4.744	0.479	มากที่สุด	0.328	4
3. ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	3.560	0.530	มาก	4.785	0.417	มากที่สุด	0.344	2
4. ด้านการติดตามและประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	3.553	0.537	มาก	4.760	0.458	มากที่สุด	0.340	3
รวม	3.551	0.576	มาก	4.759	0.453	มากที่สุด		

จากตาราง พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.551$, $\sigma = 0.576$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.759$, $\sigma = 0.453$) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร และด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดทำหลักสูตร มีการประชุมเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้ครูและบุคลากรได้วางแผนการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มาจากตัวแทนจากครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือ ตัวแทนจากองค์กรภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ร่วมกันขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจัดทำหลักสูตรที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการ ในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีความหลากหลาย ครอบคลุม และสอดคล้องกับความเป็นจริง การนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า สถานศึกษาต้องนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยเน้นบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และแนะนำแหล่งวิทยาการแก่ผู้เรียนเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งวิทยาการที่เพียงพอ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความปลอดภัย ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร พบว่า สถานศึกษาต้องติดตามและประเมินหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อใช้กับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสมซึ่งไม่ใช้วิธีการวัดและประเมินผลโดยการทดสอบเพียงวิธีการเดียว นำผลการประเมินหลักสูตรไปปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่น ออกแบบหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการประเมิน และส่งเสริมให้มีการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญและน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดคือ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะ สถานศึกษาเห็นความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดทำหลักสูตรเพื่อคุณภาพตามระดับ มีการประชุมเพราะเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายคุณภาพตามระดับ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการศึกษา หลักสูตร หรือตัวแทนจาก

หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทบทวนองค์ประกอบหลักสูตร การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการแก้ไขปัญหา มีรูปแบบที่หลากหลาย กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมระดมความคิด การดำเนินการติดตามผล วัดผลความรู้ ทักษะ ที่ได้รับการประชุมหรือการพัฒนาบุคลากรนำไปสู่การพัฒนาต่อยอด การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครูและบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เกี่ยวกับหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาติดา สกลภัทรสกุล (2565) พบว่า การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียนเพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา จัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นระบบในสถานศึกษา รวมถึงจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อขอความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ มีดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องพัฒนาครูและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร มีการประชุมที่เป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้ครูและบุคลากรได้วางแผนการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีตัวแทนจากครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือ ตัวแทนจากองค์กรภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ร่วมกันขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญส่งผลต่อประสิทธิภาพการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษานำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและ ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนด มีแผน แนวทางและกลไกในการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณทริก พรชนะวัฒนา (2560) พบว่า การประชุมวางแผนชี้แจง เพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถนำความรู้ไปใช้ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำข้อมูล สารสนเทศ และควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในวิเคราะห์ความต้องการในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีความหลากหลายครอบคลุม และสอดคล้องกับความเป็นจริง การนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะหัวใจสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร

โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหลักสูตรให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร สนสันต์ (2566) พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษานำมาออกแบบหลักสูตรให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนสอดคล้องกับบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมโดยการจัดทำหลักสูตร ต้องมีจุดมุ่งหมายครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2.3 ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า สถานศึกษาต้องนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้โดยเน้นบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และแนะนำแหล่งวิทยาการแก่ผู้เรียนเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นนอกระบบ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งวิทยาการที่เพียงพอ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความปลอดภัย ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะการสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนั้น การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำอุดมการณ์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่คัดสรรอย่างดีแล้วไปสู่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา ชนะวงศ์ (2564) พบว่า การให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอนการจัดเตรียมบุคลากร และครูเข้าสอน และสร้างเจตคติที่ดี เกี่ยวกับหลักสูตร มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน จัดให้มีการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

2.4 ด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร พบว่า สถานศึกษาต้องติดตามและประเมินหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบนำผลการประเมินหลักสูตรไปปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่น ออกแบบหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการประเมิน และส่งเสริมให้มีการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้ เป็นเพราะการติดตามและประเมินผลหลักสูตรร่วมกับการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และส่งผลดีต่อผู้เรียนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ กอจิริฐติกาล และสุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) พบว่า สถานศึกษาดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาโดยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จัดทำรายงานผลการนิเทศเสนอผู้บริหารทุกภาคเรียนและทุกปีการศึกษา เพื่อนำผลการนิเทศมาประชุมร่วมกันกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนตามสมรรถนะและพัฒนาการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีการพัฒนาครูและบุคลากร ในด้านการจัดทำหลักสูตร มีการประชุมเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไป

ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและทำให้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเปิดโอกาสให้ ครู ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ เน้นบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ แนะนำแหล่งวิทยาการแก่ผู้เรียนเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งวิทยาการที่เพียงพอ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความปลอดภัย ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพผู้เรียน และด้านการติดตามและประเมินหลักสูตร การดำเนินการติดตามและประเมินหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อนำผลการประเมินหลักสูตรไปปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น ออกแบบหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้จริงปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการประเมินส่งเสริมให้มีการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ ด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ดังนั้น ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อคุณภาพตามระดับสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและต้องมีข้อมูลสารสนเทศประกอบการจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยแนวการบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่ พบว่า สภาพที่เป็นอยู่การบริหารหลักสูตรเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาด้านการเตรียมความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดแพร่

เอกสารอ้างอิง(References)

- กลุ่มพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา. (2566). **แนวทางการผลิตและพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กษมา ชนะวงศ์. (2564). **รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ธนภัทร สนสันต์. (2566). รูปแบบการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองอุดรดิตถ์. สารนิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ธาริตา สกลภัทรสกุล. (2565). สภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. สารนิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปทุมทริก พรชนะวัฒนา. (2560). การบริหารหลักสูตรปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดพะเยา.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (19 มีนาคม 2566). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 140 ตอนที่ 20 ง หน้า 60-72.
- วรพรรณ กอจิรัฐติกาล และสุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). แนวทางการบริหารหลักสูตรพาณิชยกรรมสาขาธุรกิจค้าปลีกโรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนองตามแนวคิดระบบทวิศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ. (2565). รายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมปรารถนา หาญโยธา และ มินมาส พรานป่า. (2565). สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับนักศึกษา กศน.ในเรือนจำกลางชลบุรี. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม
ของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน
Characteristics of School Administrators Affecting Participatory Management
of the Educational Institution Network Affiliated with the Nan Provincial
Learning Promotion Office

นงนุช มุลหงษ์¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ์² สุกัญญา รุจิเมธภาส³
Nongnuch Moolhong, Phimpaka Thammasit, Sukanya Rujimethapas

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2.ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และ 3.ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน รวม 165 คน ได้มาจากการสุ่มแบบง่ายตามตารางสำเร็จรูปของเครซี มอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1.คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และด้านวิสัยทัศน์ ตามลำดับ 2.การบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ตามลำดับ และ 3.คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านภาวะผู้นำ และด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; การบริหารแบบมีส่วนร่วม;
ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา

Received: 2024-07-21 Revised: 2024-08-04 Accepted: 2024-08-07

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: nuchirene@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: R.sukanya@ur.ac.th

Abstract

The objectives of this research article were: 1.to study the level of characteristics of school administrators, 2.to study the level of participatory management of network partners, and 3.to study the school administrator characteristics, affecting the participatory management of school network partners. It was quantitative research. A total of 165 people were recruited, using the method of calculating the sample size, according to the ready-made table of Crazy Morgan and simple randomization. The tools used in the research included a 5-level estimation scale questionnaire; and the statistical instruments used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results showed that: 1.the overall characteristics of school administrators were at the highest level, in descending order, including morality, ethics, communication and technology, leadership, academic knowledge, and vision, respectively. 2.Their participatory management was at a high level: descendently, participation in decisions, operations, monitoring, evaluation, benefit reception, and responsibilities, respectively. 3.The school administrator characteristics, affecting the participatory management of the school network partners affiliated with the Nan Provincial Office for Learning Promotion Statistically significant at the .01 level, were morality and ethics, communication and use of technology, leadership, and academic knowledge.

Keywords: Characteristics of School Administrators; Participatory Management; Educational Institution Network Partners

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการ การศึกษาที่พัฒนาทักษะสำคัญและจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้เด็กไทยสามารถเรียนรู้ ปรับตัว และประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งสนับสนุนให้คนไทยทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึง การศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตจะช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมกระจายโอกาสทางการศึกษา มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางการ การศึกษา เพิ่มโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานที่ดีใน การพัฒนาตนเองและนำไปสู่โอกาสที่ดีในชีวิต เป็นการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เด็กไทยได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพและบรรลุศักยภาพสูงสุด ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เน้นปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กไทยเป็นคนดี มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม คุณธรรมจริยธรรมจะเป็นรากฐานสำคัญให้เด็กไทยเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสร้างสังคมที่ดีงามต่อไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีความสำคัญต่อการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการมุ่งพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีความทันสมัย ส่งเสริมให้เด็กไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการศึกษา

ตลอดชีวิต กระจายโอกาสทางการศึกษา พัฒนาระบบการศึกษา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ

การจัดการศึกษาจึงเปรียบเสมือนรากฐานสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ เพราะการศึกษาช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณธรรม ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ตัดสินใจ และเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากสังคมมีประชาชนได้รับการศึกษาที่ดี จะมีความเจริญก้าวหน้า อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เศรษฐกิจในสิทธิเสรีภาพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติ มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของชาติ พร้อมสู่โลกอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้ ปรับตัว และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยลดช่องว่างทางสังคม เพิ่มโอกาสให้บุคคลเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ มีงานทำ สร้างรายได้ ดูแลตนเองและครอบครัว ช่วยให้ประชาชนมีวิจารณ์ญาณ คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อีกทั้งส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้บุคคลมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีความรู้ในการดูแลตนเอง มีทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมความมั่นคง ให้บุคคลมีภูมิคุ้มกันต่ออบายมุข มีจริยธรรม ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้เกิดการค้นคว้า วิจัย นวัตกรรม ตลอดไปจนถึงส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลให้เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีทางการศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการสอน การวัดผลและประเมินผล เทคโนโลยีการศึกษา มีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรทางกายภาพ สิ่งสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบุคลิกภาพที่ดี ความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และเสียสละ การที่ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่เหมาะสมจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาโดยรวม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลายประการ เช่น ช่วยให้เกิดการระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย นำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและความสามัคคีในองค์กร กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น และสร้างความยั่งยืนให้กับการพัฒนาสถานศึกษา

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน เป็นหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีบทบาทหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 คือ พัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีหน้าที่ จัด ส่งเสริม และสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่ มุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ ใน 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สนับสนุนให้คนไทยทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งจะสนับสนุนให้บุคคลพัฒนาทักษะ ความรู้ และศักยภาพของตนเองตามความถนัดและความสนใจ และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตาม

ระดับ สนับสนุนให้บุคคลได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และศักยภาพ เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่านนั้น เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย ชุมชน บุคลากรที่เป็นภาคีเครือข่ายในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุความสำเร็จ

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การประพจน์ ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร อันจะนำมาซึ่งแนวทางการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายสถานศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมให้องค์กรหรือสถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน ได้ศึกษาตัวแปรต้น คุณลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ด้านภาวะผู้นำ และด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 10 คน ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน

42 คน และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 231 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 283 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 10 คน ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 23 คน และบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 132 คน รวมทั้งสิ้น 165 คน ได้มาโดยใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซี มอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 15 แห่ง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือน ตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่และส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 5 ข้อ ด้านวิสัยทัศน์ จำนวน 6 ข้อ ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี จำนวน 6 ข้อ ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 6 ข้อ และ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 28 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Liker's 5 Rating Scale)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 6 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 6 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำนวน 7 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 5 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 29 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Liker's 5 Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน มีลักษณะแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 บันทึกเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือเสนอต่อสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบเสนอต่อสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลตามแบบสอบถาม สำหรับการเก็บแบบสอบถามคืนนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่าง เดือน พฤษภาคม ถึง เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567

3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์และนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แบบสอบถามกลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าความถี่และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 103)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 103)

4.4 การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Enter Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $S.D. = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.53$, $S.D. = 0.62$) ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.48$, $S.D. = 0.61$) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.47$, $S.D. = 0.64$) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.46$, $S.D. = 0.64$) และด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.45$, $S.D. = 0.61$) ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.53	0.62	มากที่สุด
2. ด้านวิสัยทัศน์	4.45	0.61	มาก
3. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	4.48	0.61	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำ	4.47	0.64	มาก
5. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ	4.46	0.64	มาก
รวม	4.48	0.51	มาก

2. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, $S.D. = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.50$, $S.D. = 0.59$) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.49$, $S.D. = 0.59$) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.47$, $S.D. = 0.62$) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.46$, $S.D. = 0.64$) และ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.42$, $S.D. = 0.63$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.50	0.59	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.49	0.59	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.47	0.62	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.46	0.64	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ	4.42	0.63	มาก
รวม	4.47	0.61	มาก

3. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน

ตารางที่ 3 แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅
X ₁	1	.808**	.776**	.808**	.775**	.662**	.709**	.685**	.678**	.667**
X ₂		1	.862**	.832**	.829**	.619**	.693**	.669**	.715**	.671**
X ₃			1	.821**	.853**	.703**	.722**	.709**	.744**	.708**
X ₄				1	.822**	.578**	.672**	.629**	.640**	.614**
X ₅					1	.750**	.785**	.779**	.771**	.769**
Y ₁						1	.853**	.763**	.771**	.755**
Y ₂							1	.806**	.805**	.788**
Y ₃								1	.801**	.812**
Y ₄									1	.872**
Y ₅										1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา

ตัวแปรต้น	<i>b</i>	<i>S.E.</i> _{<i>b</i>}	β	<i>t</i>	<i>sig</i>
ค่าคงที่ (Constant)	.971	.175		5.551	.000
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม (X_1)	.216	.064	.251	3.379**	.001
2. ด้านวิสัยทัศน์ (X_2)	-.025	.085	-.027	-.298*	.766
3. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี (X_3)	.225	.086	.238	2.6.8**	.010
4. ด้านภาวะผู้นำ (X_4)	-.195	.073	-.224	-2.666**	.008
5. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ (X_5)	.560	.073	.656	7.679**	.000

$R = .868$; $R^2 = .753$; $F = 96.947$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1)ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2)ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี 3)ด้านภาวะผู้นำ และ 4)ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ส่วนคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 1 ตัวแปร คือ ด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งทั้ง 5 ตัวแปร อธิบายความเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน ได้ร้อยละ 75.30 ซึ่งจะได้สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$Y = .971 + .560 X_5 + .225 X_3 + .216 X_1 - .195 X_4 - .025 X_2$$

และคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z_y = .656 X_5 + .251 X_1 + .238 X_3 - .224 X_4 - .027 X_2$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $S.D. = 0.51$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากก่อนที่ผู้บริหารจะได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะต้องผ่านการคัดเลือกคุณสมบัติตามเกณฑ์วิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารที่ผ่านการคัดเลือกจะต้องเข้ารับการอบรมและพัฒนาจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาก่อนการเข้าสู่ตำแหน่ง ตลอดจนผู้บริหารมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างในเรื่องของคุณงามความดี มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อชีวิต มีความยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชา ที่สำคัญคือได้บริหารงานด้วยความถูกต้องตามระเบียบราชการ มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์การทำงานที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีกลยุทธ์การบริหารที่ส่งผลการบรรลุตามวิสัยทัศน์ ประกอบกับมีความรู้ทักษะด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีที่จะช่วยนำพาสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนา ทันทต่อเหตุการณ์อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญคือผู้บริหารสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย มี

การสร้างแรงจูงใจ สร้างความเชื่อมั่น สนับสนุนให้เกิดความกระตือรือร้น จนสามารถครองใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ อีกทั้งผู้บริหารก็ยังมีการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ มีการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบชัดเจน สามารถปรับเปลี่ยนและมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน สิ่งสำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการดำเนินงานด้านวิชาการจนเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิศากร กลิ่นบุบผา (2562) พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับซึ่งด้านวิสัยทัศน์ที่อยู่ในระดับมากมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีนโยบายสอดคล้องกับทิศทางกับการพัฒนาอนาคตขององค์กรให้สำเร็จได้อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายทิศทางการดำเนินงานบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป บริหารงานที่ทำทนายสอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง ก้าวทันนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ตื่นตัวต่อการเคลื่อนไหวทางการศึกษา สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการทำงานและนำวิสัยทัศน์ไปพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. ผลการศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $S.D. = 0.61$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีการดำเนินงานไปด้วยความราบรื่น บุคลากรมีความรักความผูกพันต่อสถานศึกษาและต่อผู้ร่วมงาน จนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ รวมไปถึงการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งภาคีเครือข่ายสถานศึกษานั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ได้ร่วมสำรวจข้อมูลความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปกำหนดร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ได้ อีกทั้งเครือข่ายสถานศึกษายังได้ร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ สนับสนุนกิจกรรมกับชุมชน ช่วยประสานงานเครือข่ายชุมชน และช่วยในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อีกส่วนหนึ่งคือได้มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไปได้ ซึ่งภาคีเครือข่ายยังมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทำให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา รวมไปถึงมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลชี้แนะช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม หางบประมาณ สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ต่อชุมชน และสถานศึกษา ได้รับการยกย่องชมเชยจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งภาคีเครือข่ายสถานศึกษายังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ไปจนถึงอธิบายและให้ข้อมูลที่ถูกต้องเมื่อมีการพูดถึงสถานศึกษาในแง่ลบ การมีส่วนร่วมเหล่านี้จะทำให้ภาคีเครือข่ายได้รับความไว้วางใจในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัยรินทร์ ธนอริยมินทร์ (2562) พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่น ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสภาพปัญหาของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะด้านการวิเคราะห์หาสภาพปัญหาของหลักสูตร มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นต้น

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้าน

คุณธรรมจริยธรรม ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านภาวะผู้นำ และด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน ทั้งนี้เป็นเพราะคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีและที่พึงประสงค์ ซึ่งความหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลิกภาพที่ดีที่ควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัวคุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นที่พึงประสงค์ของสมาชิก เป็นที่ต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ มีความรู้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความกล้าหาญเด็ดขาด ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความอดทน ความกระตือรือร้น ความไม่เห็นแก่ตัวความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนั้น บุคลิกภาพที่ดีของผู้บริหารจึงเป็นบทบาทและความสำคัญของผู้บริหารผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชาและริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นผู้นำนโยบายและโครงการต่างๆ สู่การปฏิบัติและเป็นผู้บ่งชี้ความสำเร็จขององค์กร ถ้าผู้บริหารมีคุณลักษณะและความสามารถที่เหมาะสมจะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงาน คุณลักษณะและคุณสมบัติในฐานะผู้นำองค์กรจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต คุณาภูมิกร (2561: 27-40) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้บ่งชี้ความสำเร็จขององค์กรมีดังนี้ 1. กล้าตัดสินใจ 2. ไวต่อข้อมูล 3. เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ 4. ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน 5. ประสานสืบทอด 6. คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ๆ 7. จูงใจเพื่อร่วมงาน 8. ทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค 9. รู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ 10. บริหารแบบมีส่วนร่วม จะต้องบริหารงานแบบให้ทีมงาน มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารด้านความรู้ความสามารถด้านวิชาการมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถนำบุคลากรของสถานศึกษาให้ร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานด้านวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาหลักการบริหารงานด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ สามารถวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานด้านวิชาการได้เป็นอย่างดี สามารถดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบชัดเจน สามารถปรับเปลี่ยนและมีความยืดหยุ่นในการบริหารงานด้านวิชาการให้ทันต่อสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างทันท่วงทีและฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้การดำเนินงานด้านวิชาการเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ บุศรีรักษ์ (2564: 83-95) พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 75 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้การกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การจัดการหลักสูตรและการสอนจำนวน 22 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ตัวอย่างของตัวบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ แต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานตามภารกิจที่รับมอบหมายเป็นคำสั่งชัดเจน ร่วมประชุมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปี ส่งเสริมสนับสนุนชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนร่วม

จัดส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับสถานศึกษา ให้มีการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประสานร่วมมือการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ และนำเสนอแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบ เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การศึกษาวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านภาวะผู้นำและด้าน ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ส่วนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ด้านภาวะผู้นำและด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ส่วนคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 1 ตัวแปร คือ ด้านวิสัยทัศน์ สำหรับตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร อธิบายคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดน่าน ได้ร้อยละ 75.30

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าด้านภาวะผู้นำมีตัวแปรที่กล่าวว่า ผู้บริหารสามารถรองใจผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากตัวแปรทั้งหมด ดังนั้นผู้บริหารควรแสดงพฤติกรรมที่รองใจคนหรือผู้ร่วมงาน เช่น การพูดสื่อสารให้ชัดเจน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นธุระให้ ยอมรับฟังความคิดเห็น กล้าและยอมรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นต้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดใน 5 ด้าน ดังนั้นผู้บริหารควรยอมรับข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดจากการบริหารสถานศึกษาพร้อมยอมรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมและดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายสูงทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ

ผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ดังนั้นควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด

เอกสารอ้างอิง (References)

- บัณฑิต คุณาวุฒิกร. (2561). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 3(1): 27-40.
- บุญชม ศรีสะอาด (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ทิศากร กลิ่นบุบผา. (2562). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์. (2564). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. 11(2): 83-95.
- อัยรินทร์ ธนอริยมินทร์. (2562). การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการหลักสูตรต่อเนื่องตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

Guidelines for Internal Management in Educational Institutions under the Jurisdiction of the Nan Provincial Education Office

เยาวลักษณ์ นองคำ¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ์² วทัญญู ขลิบเงิน³
Yaowaluk Nongkum, Pimphaka Thammasit, Wattanu Klep-ngoen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน 2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เป็นวิจัยผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง 162 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน ศึกษาพิเศษ 1 คน ข้าราชการครู 24 คน บรรณารักษ์ 3 คน ครูอาสาสมัคร กศน. 71 คน และครู กศน.ตำบล 57 คน ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นการนิเทศภายใน เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศภายใน และด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน 2) แนวทางการนิเทศภายใน คือ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน แต่งตั้งคณะทำงานวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อสะท้อนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์มาระบุสาเหตุ ความต้องการแล้วสรุปเป็นจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน ผู้บริหารพัฒนาครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในด้วยวิธีการต่างๆ แล้วนิเทศกัลยาณมิตร ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามนิเทศภายในตามโครงการและกิจกรรมโดยกำหนดเป้าหมายการนิเทศในแต่ละครั้งพร้อมแจ้งทั้งวัน เวลาและสถานที่ที่จะนิเทศ

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทางการนิเทศภายใน; สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research article were: 1. to assess the need for internal supervision, and 2. to study the internal supervision guidelines of educational institutions affiliated to the Nan Provincial Learning Promotion Office. It was mixed methods research with a sample of 162 people, 6 school administrators, 1 education supervisor, 24 civil servants,

Received: 2024-07-21 Revised: 2024-08-04 Accepted: 2024-08-07

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: pitiwaluk@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Pimphaka@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: krupong007@gmail.com

teachers, 3 librarians, volunteer teachers, and 1 educator, 71 students and teachers, and 57 sub-district teachers. There were 9 interviewees. The research tools used in the research were questionnaires and interviews. The statistical instruments used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, essential demand priority index, and content analysis .

The results showed that 1) the need for the internal supervision was in order from high to low, including internal supervision planning, evaluation and reporting of internal supervision results, and current conditions. Problems and Needs of Internal Supervision and Implementation of the Internal Supervision Plan. 2) The internal supervision guidelines were the current conditions: problems and needs of the internal supervision appointment of a working group to analyze current conditions, problems and needs to reflect the strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles in the educational institution. In terms of the internal supervision planning, it identified the cause need, problem condition, and then summarized the problems and needs of the educational institution. In terms of implementing the internal supervision plan, teacher development administrators had knowledge and understanding of internal supervision through various methods such as Kalyanamitr. In terms of evaluation and reporting of internal supervision results, a committee was appointed to monitor the supervision activities within the educational institution according to the project, and the internal supervision activities by setting the target for each supervision session with notification throughout the day, time and place.

Keywords: Internal management guidelines; Learning promotion work

บทนำ (Introduction)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 15 “การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย” (2) “การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม” และ (3) “การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542: 3-5) ซึ่งกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีหน้าที่ในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับหรือการเรียนรู้รูปแบบอื่น เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ ภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของ

ประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใฝ่เรียนรู้ มีความรอบรู้รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้, 2566: 61)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เป็นหน่วยงานศึกษาที่ดำเนินงานโดยใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พุทธศักราช 2566 เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน มีหน้าที่ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบ อีกทั้งยังมีหน้าที่กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ซึ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 15 แห่ง ที่ทำหน้าที่จัดกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และ 3) การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ พบว่าการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย แต่บุคลากรของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่านยังขาดทักษะ และความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ขาดกระบวนการของการดำเนินงานนิเทศ ส่งผลให้การนิเทศขาดความต่อเนื่องไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีความแตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาการนิเทศภายในไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นข้าราชการครูในหน่วยงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น และแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่อให้บุคลากรในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน สามารถปฏิบัติงานตามแนวทางการนิเทศภายในได้ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอน และพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง แนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยผสมวิธี (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและแนวทางการนิเทศภายใน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายในและด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำนวน 15 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน ข้าราชการครู 42 คน บรรณารักษ์ 6 คน ครูอาสาสมัคร กศน. 122 คน และครู กศน.ตำบล 99 คน รวมทั้งสิ้น 280 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำนวน 15 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน ข้าราชการครู 24 คน บรรณารักษ์ 3 คน ครูอาสาสมัคร กศน. 71 คน และครู กศน.ตำบล 57 คน รวม 162 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรตามตารางเครชีและมอร์แกน (ไพศาล วรคำ, 2562: 467) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2562: 467)

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ข้าราชการครู จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน จำนวน 15 แห่ง

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเองโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.873 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.961 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ชุด คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual – Respond Format)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษาและสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน โดยผู้วิจัยนำคำดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 162 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน ข้าราชการครู 24 คน บรรณารักษ์ 3 คน ครูอาสาสมัคร กศน. 71 คน และครู กศน. ตำบล 57 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม 2567

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาและตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยได้ข้อมูลกลับคืนมาร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และข้าราชการครู จำนวน 9 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นในการหาแนวทางการนิเทศภายใน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2567 ในระหว่างการสัมภาษณ์มีการจดบันทึกข้อมูล และขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และพฤติกรรมการสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วน สมบูรณ์ ข้อมูลมีลักษณะหลากหลายตามประเด็นและมีรายละเอียดเพียงพอ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพร้อมนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการนิเทศภายในมาวิเคราะห์เพื่อหาคำดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์และตีความให้ได้ความหมายพร้อมเรียบเรียงสรุปให้เป็นแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการนิเทศภายใน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ตาราง แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการการนิเทศภายในและค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	PNI _{Modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.			
1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ								
นิเทศภายใน	2.913	.561	<u>ปานกลาง</u>	4.296	.637	มาก	.533	3
2. ด้านการวางแผนการ								
นิเทศภายใน	2.968	.594	<u>ปานกลาง</u>	4.507	.550	มากที่สุด	.602	1
3. ด้านการปฏิบัติตาม								
แผนการนิเทศภายใน	3.006	.584	<u>ปานกลาง</u>	4.317	.663	มาก	.531	4
4. ด้านการประเมินผลและ								
รายงานผลการนิเทศ								
ภายใน	2.905	.556	<u>ปานกลาง</u>	4.397	.635	มาก	.553	2
รวม	2.952	.572	<u>ปานกลาง</u>	4.380	.662	มาก		

จากตาราง พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.952$, S.D. = .572) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.380$, S.D. = .662) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน และด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายในตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะทำงานในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรนักศึกษา ภาควิชาเครือข่าย โดยมีการกำหนดประเด็นปัญหาและความคาดหวังในการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับสถานศึกษาในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ เพื่อสะท้อนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหา อุปสรรคในสถานศึกษา โดยพิจารณาบุคลากรที่มีความเหมาะสม เปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ผลจากข้อมูลสารสนเทศ ระบุสาเหตุ ความต้องการ สภาพปัญหาตามภารกิจงาน และสรุปเป็นรายงานสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา

2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษานำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมาจัดลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มในข้อที่มีลักษณะคล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ร่วมกัน

วางแผนจัดทำคู่มือและปฏิทินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนงาน/โครงการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา กำหนดกิจกรรมการนิเทศให้มีความต่อเนื่อง ชัดเจน มีรายละเอียด เป้าหมายและตัวบ่งชี้การนิเทศภายใน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการนิเทศภายใน สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ รวมทั้งกิจกรรมการนิเทศภายในแต่ละกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ติดตาม คู่มือนิเทศของสถานศึกษาและหลักเกณฑ์ แนวทางการนิเทศให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศทราบ เพื่อจะได้ปฏิบัติในการนิเทศและผู้รับการนิเทศไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ให้คณะกรรมการนิเทศตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการนิเทศภายในตามคู่มือและปฏิทินการนิเทศตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือการนิเทศที่หลากหลาย ดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้การสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศภายในแต่ละกิจกรรมเพื่อความเหมาะสม ผู้นิเทศบันทึกผลการนิเทศภายในและข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศตามสภาพการดำเนินงานอย่างชัดเจน สถานศึกษาสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และการบริการเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน อีกทั้งให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงานนิเทศ

2.4 ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายใน มีการประเมินผลการนิเทศก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการนิเทศและสิ้นสุดการนิเทศภายใน โดยผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ เครื่องมือและวิธีการประเมินผลการนิเทศภายใน มีการประเมินผลและสรุปผลการนิเทศภายในตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ มีการรายงานผลการนิเทศภายในให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ นำผลจากการนิเทศภายในไปพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการนิเทศให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดคือ ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ทั้งนี้เป็นเพราะการวางแผนการนิเทศภายในเป็นการสร้างความตระหนักและสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากร เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน อีกทั้งยังเป็นการร่วมกันพิจารณา วางแผน กำหนดแนวทาง เทคนิควิธีการต่างๆ ที่จะใช้ในการนิเทศภายในของสถานศึกษา ซึ่งวิธีการที่เลือกใช้เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การนิเทศภายในจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอน และยังเป็นการช่วยเหลือครูในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ราชจันดี (2560) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศติดตาม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เป็นเพราะสถานศึกษามีความต้องการในด้านการวางแผนการนิเทศภายในให้มี

ความเหมาะสมแก่ครูผู้สอน นักเรียน หลักสูตรและเทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อก้าวทันต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ และพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. จากผลการศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน มีดังนี้

2.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษา สํารวจ ศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศภายใน ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์และศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา มีการจัดระบบเก็บข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศ นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์หาสภาพปัญหาที่แท้จริง และนำไปใช้วางแผนการและกำหนดแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการวิเคราะห์ผลหรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและต้องการจำเป็น นำไปสู่การกำหนดประเด็นและการวางแผนการนิเทศภายใน โดยกำหนดจุดที่พัฒนา กำหนดเครื่องมือ รูปแบบและวิธีการที่จะพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของงาน ทำให้การนิเทศภายในประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยาภรณ์ เรืองเสน (2563) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ โดยจัดประชุมชี้แจงเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจหรือให้ความรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ผู้นิเทศทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ สํารวจสภาพปัญหา ความต้องการของสถานศึกษา ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ระบุสาเหตุ ความต้องการ สภาพปัญหา จำแนกตามครูผู้สอน ตามกลุ่มสาระ หรือตามภารกิจงาน และสรุปเป็นรายงานสภาพปัญหา ความต้องการของสถานศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ของชาติ และระบุในตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการนิเทศของสถานศึกษา

2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษานำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมาจัดลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มในข้อที่มีลักษณะคล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ร่วมกันวางแผน จัดทำคู่มือและปฏิทินการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนงาน/โครงการ กำหนดกิจกรรมการนิเทศ ให้มีความต่อเนื่องละเอียด ชัดเจน ทั้งเวลา สถานที่ เป้าหมาย และการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการนิเทศภายใน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะการวางแผนการนิเทศภายในเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำหนดรูปแบบวิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศที่เหมาะสมกับสถานศึกษา ซึ่งการวางแผนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนิเทศ ประกอบด้วย รายละเอียด ค่าโครง จุดมุ่งหมาย สิ่งที่คาดหวัง วัตถุประสงค์ เป้าหมายและช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ของการดำเนินงานตามแผน แสดงวิธีการดำเนินงานที่มุ่งไปสู่การบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงงบประมาณ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และแสดงถึงวิธีการติดตามควบคุมกำกับกับการปฏิบัติงานนิเทศ ตามที่กำหนดไว้ในแผนสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย เภาภูรี (2563: 38-47) พบว่า การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของบุคลากร เพื่อนำมาประกอบการวางแผนการนิเทศ โดยกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศ และการจัดทำคู่มือการนิเทศ ประกอบด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ การนำข้อมูลเกี่ยวกับแผนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล มาจัดลำดับความสำคัญ เพื่อวางแผนการนิเทศ กำหนดกิจกรรมการนิเทศที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบให้เหมาะสม จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.3 ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษาชี้แจงสร้างความเข้าใจให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการนิเทศภายในตามคู่มือและปฏิทินการนิเทศตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ เทคนิค ทักษะ สื่อที่หลากหลายเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ผู้นิเทศสร้างความไว้วางใจและสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ นำหลักกลายามิตรมาผสมผสานในกิจกรรมทุกขั้นตอน มีความยืดหยุ่นในแต่ละกิจกรรมตามสถานการณ์ที่เหมาะสม ผู้นิเทศทำการบันทึกผลการนิเทศภายในและข้อเสนอแนะตามสภาพการดำเนินงานอย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งนี้เป็นเพราะการปฏิบัติตามแผนการนิเทศเป็นขั้นตอนต้องปฏิบัติหลังจากการวางแผนการสร้างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นวิธีการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้กันและกัน นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศภายใน และคุณภาพการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศักดิ์ หาดเคลือบ (2564) พบว่า สถานศึกษาประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน การสร้างบรรยากาศการนิเทศที่มีลักษณะเป็นกลายามิตรสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร รวมทั้งให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน กำกับ ติดตามให้การนิเทศภายในเป็นไปตามวัตถุประสงค์และแผนการนิเทศที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

2.4 ด้านประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน พบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายใน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ เครื่องมือและวิธีการประเมินผลการนิเทศภายใน สถานศึกษาประเมินผลและสรุปผลการนิเทศภายใน ตรวจสอบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน กำกับ ติดตามผลการดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานผลการนิเทศภายในให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ นำผลที่ได้รับจากการนิเทศภายในไปพัฒนาการจัดกิจกรรมและปรับปรุงการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ ติดตามผลการดำเนินการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินผลนิเทศภายในเป็นขั้นตอนทำให้ทราบว่า การนิเทศบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ พบปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อความเข้าใจในการนิเทศภายในอย่างถูกต้อง การประเมินผลและรายงานผล เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการนิเทศภายในมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะให้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) พบว่า การประเมินผลเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่างๆในการจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องมีการประเมินผลการนิเทศภายใน สถานศึกษาเป็นระยะและต่อเนื่องตามที่กำหนดไว้ในปฏิทินการนิเทศ มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน พบว่า ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายใน สถานศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีการแต่งตั้งคณะทำงานโดยพิจารณาบุคลากรที่มีความเหมาะสม ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันสะท้อนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาอุปสรรค กำหนดประเด็นปัญหาและความคาดหวังในการนิเทศ

ภายในที่สอดคล้องกับสถานศึกษาในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ และสรุปเป็นรายงานสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาประชุมชี้แจงระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เพื่อสร้างความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ รวมถึงชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ร่วมกันวางแผนกำหนดรูปแบบ เครื่องมือ คู่มือและปฏิทินการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับสถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาดำเนินการนิเทศภายในตามคู่มือและปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิค สื่อ และเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผู้นิเทศนำหลักกลยาณมิตรมาผสมผสานในกิจกรรมทุกขั้นตอน เป็นการสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ รวมทั้งมีการบันทึกผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศ ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายใน สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายใน โดยร่วมกันกำหนดรูปแบบวิธีการประเมินผลการนิเทศภายใน สถานศึกษาประเมินผลและสรุปผลการนิเทศภายในตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ มีการรายงานผลการนิเทศภายในให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ นำผลที่ได้รับจากการนิเทศภายในไปพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน ด้านการวางแผนนิเทศภายใน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับแรก ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยการวางแผนดำเนินการนิเทศเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการนิเทศภายในที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยแนวการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศภายในมีค่าสภาพที่ควรจะเป็น เป็นอันดับแรกและมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นควรวิจัยเรื่องแนวทางการวางแผนการนิเทศภายในแบบร่วมมือที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แก่ครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดน่าน

เอกสารอ้างอิง(References)

- จริยาภรณ์ เรืองเสน. (2563). แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ประภาภรณ์ พลรักษ์. (2560). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (19 สิงหาคม 2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (19 มีนาคม 2566). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 140 ตอนที่ 20 ก.
- ไพศาล วรคำ. (2562). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วุฒิชัย เผ่าภูรี. (2563). สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาภูกระจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. *Journal of Modern Learning Development*. 5(6): 38 - 47.
- ยุทธศักดิ์ หาดเคลือบ. (2564). รูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- อมรรัตน์ ราชจันดี. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

Early Childhood Academic Administration at the Schools under the Local Government Organization in Phrae Province

ฐิติกาญจน์ เชื้อทอง¹ พิมพกา ธรรมสิทธิ์² ชลายุทธ์ ครุฑเมือง³
Thitikarn Chueathong, Phimpaka Thammasit, Chalayut Krutmuang

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย 2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน ประชากร 71 คน ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพที่เป็นอยู่การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในระดับมากที่สุด 2. การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูต้องจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่หลากหลายสอดคล้องพัฒนาการของเด็ก คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณจัดทำสื่อ ผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ มีการประเมินผลหลังการใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง ด้านการนิเทศการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ให้ความช่วยเหลือครูเพื่อนำผลมาพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ครูใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดประเมินผลพัฒนาการที่หลากหลาย ประเมินเป็นรายบุคคลครบทุกด้านตามพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารงานวิชาการ; ระดับปฐมวัย

Received: 2024-07-21 Revised: 2024-08-04 Accepted: 2024-08-08

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: nearly2533@gmail.com

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Chalayut@ur.ac.th

Abstract

This research article aimed to examine the current status and the ideal conditions for academic administration at the early childhood level. It specifically focused on the academic management practices at the schools under the local administrative organization in Phrae province. Utilizing a mixed-methods research approach, the study involved a population of 71 participants, including interviews with 8 qualified experts. Research tools included questionnaires and interview templates, with statistical analyses performed using percentages, means, standard deviations, priority need index, and content analysis.

The findings revealed that (1) the overall status was high, while the ideal status was rated the highest; the prioritized needs for early childhood academic management, ranked from the highest to lowest, included curriculum development, support media for learning experiences, organization of learning experiences, teacher supervision, and child development assessment. (2) The administration of the early childhood education involved five key areas: appointment of curriculum development committees were appointed, diversity of learning experiences aligned with children's developmental needs, provision of budget support for media production, continuous evaluation of media use supportive supervision practices employed by administrators, and a variety of assessment methods utilized by teachers to evaluate individual child development comprehensively.

Keywords: Academic administration; Early childhood

บทนำ (Introduction)

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็ก แต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวชุมชน สังคมและประเทศชาติมุ่งพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษาหรือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดีอารมณ์แจ่มใส มีความประพฤติดีมีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก คือการที่ผู้ใหญ่ให้ความรักความอบอุ่น การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก การใช้เหตุผล ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์และปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก การสร้างวินัยเชิงบวกในการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีเป้าหมายชีวิตมีวินัยในตนเอง สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาได้ การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ครอบครัวและสถานศึกษาของเด็กระดับปฐมวัยต้องปฏิบัติอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2)

ปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา คุณภาพของคนไทยแต่ละกลุ่มวัยเป็นปัญหาสำคัญที่จะส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ทั้งเรื่องพัฒนาการและ

สติปัญญาตั้งแต่วัยเด็ก กลุ่มเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3 – 5 ปี ที่ต้องเริ่มพัฒนาทักษะการอยู่ในสังคม พบว่า เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานศึกษาเด็กปฐมวัยที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน โดยปัจจุบันมีมาตรฐานที่หลากหลาย ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และครูที่มีความแตกต่างด้านมาตรฐาน และส่งผลต่อพัฒนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วง ของเด็กปฐมวัย โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในการจัดบริการภาครัฐที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา จากการประเมินสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ยังมีโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินจำนวนมาก และยังมีความแตกต่างของ เกณฑ์การประเมินระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง โรงเรียนที่อยู่ต่างภูมิภาค โรงเรียน ที่อยู่ต่างสังกัด และโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 67-70)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทยซึ่งรับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาชาติ 20 ปี ในพื้นที่จังหวัดแพร่มีโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาปฐมวัยจำนวนทั้งหมด 22 โรงเรียน ซึ่งปัญหาหลักของการจัดการศึกษา มีหลายประการ อาทิ เช่น ผู้บริหารไม่ได้มุ่งความสำคัญไปที่การจัดการศึกษาปฐมวัย สถานศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ประสบปัญหาครูไม่ครบชั้น โรงเรียนไม่มีความพร้อมในด้านสื่อเทคโนโลยี บุคลากร บุคลากรไม่ครบชั้น จบไม่ตรงสาขาวิชา ขาดความเชี่ยวชาญในสายงาน ทำให้ต้องจัดสรรครูที่ไม่ได้จบตรงทางด้านสาขามัธยมศึกษาไปสอนแทนครูผู้สอนขาดประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรปฐมวัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบวิชาการระดับปฐมวัย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานวิชาการปฐมวัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงหลักการบริหารงานวิชาการปฐมวัย และสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ อันนำไปสู่การร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยที่มีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการนิเทศการปฏิบัติงานของครูและด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 9 คน รองผู้อำนวยการจำนวน 12 คน ครูวิชาการ 10 คน ครูปฐมวัย จำนวน 39 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน รวม 71 คน

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยดีเด่นจำนวน 3 คน ครูผู้สอนที่ได้รับรางวัล Best Practice จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนที่จัดการเรียนระดับชั้นปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จำนวน 9 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566-มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่แบบสอบถาม และเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.8-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.975 และมีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.839 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการนิเทศการปฏิบัติงานของครู และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และมีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ชุด คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual-Response Format) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยมีลักษณะปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยที่ได้จากการนำค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อหาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขออนุญาตจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงโรงเรียนที่เป็นประชากรเพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 71 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูปฐมวัย และศึกษานิเทศก์

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2567 ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูปฐมวัย ศึกษานิเทศก์ จำนวน 8 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนำไปวิเคราะห์แล้วสรุปเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูปฐมวัยและศึกษานิเทศก์

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคนจะถูกถามด้วยคำถามเดียวกันและอาจมีการตั้งคำถาม เพิ่มเติมขยายความหรือมีคำถามที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างการสัมภาษณ์ ดำเนินการในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มาวิเคราะห์และหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดประเด็นความคิด ดีความ และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยศึกษาแนวคิดจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเรียบเรียงและสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ตาราง แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	μ	σ		μ	σ			
1.ด้านการพัฒนาหลักสูตร								
สถานศึกษา	2.31	0.56	มาก	4.55	0.53	มากที่สุด	0.492	1
2.ด้านการจัดประสบการณ์								
การเรียนรู้	2.90	0.41	มาก	4.64	0.51	มากที่สุด	0.375	3
3.ด้านการพัฒนาสื่อ								
สนับสนุนการจัด								
ประสบการณ์การเรียนรู้	2.62	0.61	มาก	4.54	0.52	มากที่สุด	0.421	2
4.ด้านการนิเทศการ								
ปฏิบัติงานของครู	2.68	0.49	มาก	3.75	0.49	มากที่สุด	0.285	4
5.ด้านการประเมินผล								
พัฒนาการเด็ก	2.77	0.571	มาก	3.81	0.539	มากที่สุด	0.272	5
รวม	2.66	0.53	มาก	4.26	0.51	มากที่สุด		

จากตาราง พบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีสภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.66$, $\sigma = 0.53$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการนิเทศการปฏิบัติงานของครู และด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ตามลำดับ

2. ผลการศึกษการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนจะต้องจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติตามคำสั่ง มีคู่มือการจัดทำหลักสูตรให้ครูนำไป

ศึกษาและใช้ในการจัดทำหลักสูตร กระตุ้นและส่งเสริมครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรปฐมวัย 2560 อย่างถูกต้อง เช่น การจัดอบรมครูและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การสัมมนา จัดให้มีการผลิต จัดทำหลักสูตร โดยวิเคราะห์สภาพสังคมปัจจุบันและ เศรษฐกิจ แล้วนำข้อมูลมาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและสรุปผลรายงานต่อผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อมาวิเคราะห์ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในปีต่อไป

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ครูมีการวางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ด้วยเทคนิคการสอนกระบวนการที่หลากหลายสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เหมาะกับอายุ ภาวะ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบททางสังคมของเด็กปฐมวัย เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ข้อมูลในการร่วมปรึกษาพัฒนาเด็กร่วมกับครูผู้สอน

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนการจัดทำสื่อ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ ประเภท 2 มิติ 3 มิติ สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี หรือจัดสรรงบประมาณในการจัดหาสื่อที่เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อสื่อของจริง ผลิตสื่อให้มีปริมาณที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้งานของครูและเด็ก สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยมีความปลอดภัย ง่ายต่อการใช้งาน และมีการประเมินการใช้สื่อก่อนและหลังการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการนิเทศการปฏิบัติงานของครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยมีแบบแผนการนิเทศเป็นระบบชัดเจน และกระบวนการส่งเสริม ให้ความช่วยเหลือครู มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ทุกภาคเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสะท้อนผลการนิเทศให้ครูได้รับทราบ เพื่อนำแนวทางข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก พบว่า ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักเกณฑ์การประเมินจากคู่มือการวัดและประเมินปฐมวัยให้เข้าใจ ครูต้องใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดประเมินผลพัฒนาการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยเด็ก เช่นการสังเกต สัมภาษณ์ การจดบันทึกพฤติกรรมและพัฒนาการ ประเมินก้าวหน้าจากแฟ้มสะสมผลงานเด็ก ประเมินจากการสอบถามข้อมูลจากผู้เลี้ยงดูบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก การวัดและประเมินแต่ละครั้งควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบทสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ประเมินเด็กเป็นรายบุคคลครบทุกด้านตามสภาพจริงครอบคลุมพัฒนาการต่อเนื่องตลอดปีและจดบันทึกสรุปผลพัฒนาการเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาเด็ก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติตาม

คำสั่งอย่างเป็นระบบ มีคู่มือการจัดทำหลักสูตรให้ครูนำไปศึกษาและใช้ในการจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมครูบุคลากรให้เข้ารับการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำมาต่อยอดในการจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาได้ ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องนิเทศติดตามการตรวจสอบประเมินการใช้หลักสูตรทุกระยะ สรุปผลรายงานต่อผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา มากแก้ว และคณะ (2561) พบว่า มีการกำหนดนโยบายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตร มีระบบการบริหารหลักสูตรตามขั้นตอน ครูทุกคนเข้าใจขั้นตอนการจัดทำหลักสูตร ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

2. จากผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับครูปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ มีดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ผู้บริหารมีการวางกรอบการทำงานด้านการบริหารหลักสูตรที่ชัดเจน มอบหมายหน้าที่ ประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเป็นระบบ ศึกษาหลักสูตรจากคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 ศึกษานโยบายของกระทรวงร่วมด้วย มีการสำรวจความต้องการของผู้ปกครองชุมชน บริบทชุมชน ความคาดหวังที่มุ่งให้เกิดกับเด็ก เพื่อที่โรงเรียนจะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตรปฐมวัยและทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อนำมาวางแผนหรือกำหนดการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรปฐมวัยกำหนด การจัดทำหลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ มาตรฐาน ทุกปีต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพบริบทชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยการขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ กรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ มีการนิเทศติดตามประเมินหลักสูตร 3 ระยะ คือ การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินระหว่างใช้ การประเมินหลังการใช้ โดยผู้อำนวยการโรงเรียนและฝ่ายวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนมีการมอบหมายภาระงานที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินการด้านหลักสูตรมีกรอบทิศทางในการทำงานที่เป็นระบบชัดเจน ครูและบุคลากรสามารถเข้าใจขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรปฐมวัยที่ถูกต้อง สอดคล้องกับบริบทชุมชนและความต้องการของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา พุ่มพชาติ (2560: 56-57) พบว่า การพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้การดำเนินหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรฉบับเดิม ความต้องการในการพัฒนาเด็ก นโยบายการจัดการศึกษา ความต้องการของสังคมบริบทชุมชนและสังคมของสถานศึกษา ดำเนินการจัดทำหลักสูตร โดยมีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายหรือจุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร วิธีการจัดประสบการณ์และประเมินผล องค์ประกอบดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและชุมชน

2.2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ครูมีการวางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ คำนึงถึงความพร้อมของพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดประสบการณ์จัดเป็นกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต สืบค้น ทดลอง การจัดประสบการณ์ ไม่จัดเป็นรายวิชา จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กในการวางแผน สนับสนุน สื่อ แหล่งเรียนรู้ และร่วมกิจกรรมประเมินพัฒนาการ ประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของของการจัดประสบการณ์ จัดทำสารนิทัศน์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก และใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะครูศึกษาและเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ แบบการเรียนรู้ของเด็ก ได้ลงมือกระทำ เรียนผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กได้ริเริ่มคิดวางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยครู หรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก คำนึงถึงด้านพัฒนาการและความพร้อมตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เพ็ชรแสนงาม (2562) พบว่า ครูปฐมวัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาให้ครบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.3 ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำและผลิตสื่อเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อให้ครูในการจัดทำสื่อ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อในการจัดประสบการณ์ ที่หลากหลาย ผลิตสื่อให้มีความหลากหลายมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของครูและเด็ก สื่อการสอนที่ใช้จัดประสบการณ์เด็ก ต้องตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นสื่อของจริง ใกล้ตัวเด็ก หาได้ง่ายในท้องถิ่นมีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก และเป็นสื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการศึกษา เนื่องจากสื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ประสบการณ์เด็ก การพัฒนาสื่อจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหาร ครู หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความรู้ ในเรื่องของการผลิต ประโยชน์ ความปลอดภัย การนำมาใช้กับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์จันทร์ พรหมมัตย์ (2561) พบว่า ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ปฐมวัย สอดคล้องกับธรรมชาติ ช่วงวัยเด็ก ส่งเสริมครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการสอน โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการผลิตสนับสนุนการจัดทำ วางแผนและจัดสื่อให้เพียงพอต่อการใช้งานของครูและเด็ก

2.4 ด้านการนิเทศการปฏิบัติงานของครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายวิชาการดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีกระบวนการนิเทศเป็นระบบชัดเจน โดยการใช้เหตุผลและสติปัญญาในการให้เสนอแนะ ให้ข้อมูลแก่ผู้รับการนิเทศ มีการกำกับดูแลการประเมิน รายงานผลแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดประสบการณ์การสอนในระดับปฐมวัย ให้เป็นเกิดประโยชน์ต่อเด็ก และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะ โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานนิเทศที่เป็นระบบ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานประจำปี ด้วยกระบวนการดูแล กำกับ ติดตามช่วยเหลือให้คำแนะนำในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ รัฟโกล (2563) ผู้บริหาร นิเทศการเรียนการสอนของครู สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ในกระบวนการ ช่วยเหลือครูโดยตรง และกระบวนการพัฒนาแบบกลุ่ม เปิดโอกาสให้ครูมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำและผู้ตามแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก พบว่า ครูผู้สอนศึกษาหลักเกณฑ์การประเมินจากคู่มือการวัดและประเมินปฐมวัยให้เข้าใจ ศึกษาพัฒนาการเด็กปฐมวัยทุกด้าน วางแผนการประเมินล่วงหน้า ประเมินอย่างเป็นระบบครูต้องใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดประเมินผลพัฒนาการที่หลากหลายและต่อเนื่อง เหมาะสมกับวัยเด็ก การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวัน เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกในแต่ละครั้ง มีการจดบันทึกพฤติกรรมและพัฒนาการทุกครั้งที่การวัดผล การวัดผลและประเมินผลคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบทสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ประเมินเด็กเป็นรายบุคคลครบทุกด้านตามสภาพจริง ทั้งนี้เป็นเพราะ การวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงพัฒนาการเด็ก ครูจึงต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อครูเข้าใจถึงหลักการประเมินและการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ก็จะสามารถประเมินพัฒนาการได้ครอบคลุมและสามารถนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์นารา พุทธิขอาภรณ์ (2560) พบว่า การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินพัฒนาการครบทุกด้าน ไม่ใช้การทดสอบแข่งขัน หลักเกณฑ์การที่ใช้วิเคราะห์จะต้องครอบคลุมประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง โดยวิธีการที่หลากหลาย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดแพร่ พบว่า ด้าน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความสำคัญและความต้องการจำเป็นเป็นอันดับแรก โรงเรียนต้องการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ผู้บริหารมีการวางกรอบการทำงานด้านการบริหารหลักสูตรที่ชัดเจน มอบหมายหน้าที่ ประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับทราบและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเป็นระบบ ศึกษาหลักสูตรจากคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องวางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ คำนึงถึงความพร้อมของพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาสื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำและผลิตสื่อเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อให้ครูในการจัดสื่อ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ ผลิตสื่อให้มีความหลากหลายมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของครูและเด็ก ด้านการ นิเทศการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนควรมีกระบวนการนิเทศเป็นระบบชัดเจน นิเทศแบบกัลยาณมิตร มีการกำกับ ติดตาม ดูแลการประเมิน รายงานผลแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดประสบการณ์การสอนในระดับปฐมวัย ให้เป็นเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุดและด้านการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักเกณฑ์การประเมินผลให้เข้าใจ วางแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดประเมินผลพัฒนาการที่หลากหลาย จดบันทึกพฤติกรรมและพัฒนาการทุกครั้งที่การวัดผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ย้อนกลับมาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับแรก ดังนั้นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ต้องมีกระบวนการจัดทำหลักสูตรปฐมวัยที่มีการกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายที่มีเป้าหมายการพัฒนาไปที่เด็กเป็นสำคัญให้เด็กได้พัฒนาตามวัย มีการกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนที่สามารถปรับได้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบว่า สภาพที่ควรจะเป็นการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาเด็กตามวัยเต็มศักยภาพ เพื่อนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามพัฒนาการที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง(References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุฑารัตน์ เพ็ชรแสนงาม. (2562). การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่10. กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พัชรา พุ่มพชาติ. (2560). การจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิมพ์จันทร์ พรหมมาตย์. (2561). การศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- พิมพ์นารา พฤษอาภรณ์. (2560). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารงานวิชาการปฐมวัยหลักสูตรสองภาษาของโรงเรียนอนุบาลชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรพรรณ รัฟโลกร. (2563). การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหาร โรงเรียนเปรมประชาวัฒนาจังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วาสนา มากแก้ว และคณะ. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลระนอง สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ: บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) และส่วนประสมการตลาด 4Es
ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก
The Affecting of Integrated Marketing Communications (IMC) and 4Es
Marketing Mix on the Consumer Decision-Making in Restaurants
in Phitsanulok Province

ธัญชนก พบสุวรรณ¹ ลัสดา ยาวิละ² รัตนา สิทธิอ่วม³
Thanchanok Pobsuwan, Lasda Yawila, Rattana Sittiaoum

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้เข้าใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 385 คน โดยใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Independent Sample (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์เฉพาะในด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจที่แตกต่างกัน การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) พบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในด้านการสื่อสารแบบปากต่อปาก ($\beta = 0.409$) ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการโฆษณา ($\beta = 0.168$) และด้านการส่งเสริมการขาย ($\beta = 0.115$) ตามลำดับ และส่วนประสมการตลาด 4Es ในด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ($\beta = 0.321$) ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ($\beta = 0.228$) ด้านการสร้างประสบการณ์ ($\beta = 0.204$) และด้านความคุ้มค่า ($\beta = 0.179$) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords) : การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ; ส่วนประสมการตลาด 4Es

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study integrated marketing communications (IMC) affecting consumers' decision to choose restaurants in Phitsanulok province. and

Received: 2024-07-05 Revised: 2024-08-04 Accepted: 2024-08-08

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Master of Business Administration in Business Administration. Faculty of Management, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: katua.thanchanok@gmail.com

² คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Faculty of Management, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: lasda_nang@hotmail.com

³ คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Faculty of Management, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: rattana.sit@psru.ac.th

2) to study the 4Es marketing mix affecting consumers' decision to choose restaurants in Phitsanulok province. This study was quantitative research by collecting the online questionnaires from 385 visitors to use restaurants in Phitsanulok Province. The statistical instruments for data analysis were mean, percentage, standard deviation. The hypothesis was tested by the use of independent sample (T-test), One-way ANOVA, and multiple linear regression analysis at 95% confidence level.

The results of the hypothesis test found that specific demographic factors in terms of genders affected decision-making behavior differently. Integrated Marketing Communication (IMC) found that word of mouth communication term ($\beta = 0.409$) had the greatest effect on decision-making behavior to choose the restaurants in Phitsanulok province, followed by advertising term ($\beta = 0.168$) and sales promotions term ($\beta = 0.115$) had the least impact on decision-making behavior to choose the restaurants in Phitsanulok province. The 4Es marketing mix in everywhere term ($\beta = 0.321$) had the greatest impact on decision-making behavior to choose the restaurants in Phitsanulok province, followed by evangelism term ($\beta = 0.228$), experiences term ($\beta = 0.204$) and exchange term ($\beta = 0.179$) had the least impact on decision-making behavior to choose the restaurants in Phitsanulok province.

Keyword: Integrated Marketing Communication; 4Es Marketing Mix

บทนำ (Introduction)

ในปี 2566 ภาพรวมการเติบโตของ GDP MSME ยังคงฟื้นตัวโดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะการกลับเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ทำให้ธุรกิจ MSME ประเภทร้านอาหาร และบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) ธุรกิจร้านอาหารถือเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ภาคบริการของประเทศ โดยมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อรับมือกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าธุรกิจร้านอาหารจะมีการขยายตัวที่ลดน้อยลงจากสืบเนื่องจากการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 เมื่อสถานการณ์คลี่คลายและลดน้อยลง ธุรกิจร้านอาหารตั้งแต่ขนาดใหญ่มิและขนาดเล็กจำนวนมากสามารถกลับมาเปิดให้บริการและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามวิถีชีวิตใหม่ (กลีนส์คนธ์ บรรทัดจันทร์, 2562) ซึ่งในอนาคต ธุรกิจร้านอาหารมีแนวโน้มได้รับปัจจัยบวกจากกิจกรรมเศรษฐกิจในประเทศที่ขับเคลื่อนได้ตามปกติ การท่องเที่ยวที่ฟื้นตัว เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดรายได้ลงสู่ธุรกิจร้านอาหาร ประกอบกับการทำตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารเพื่อเจาะกลุ่มลูกค้าใหม่ (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2565) นอกจากนี้ พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยม และมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันร้านอาหารมีการใช้บริการเพื่อการสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนและครอบครัว การนั่งทำงาน การรับประทานอาหาร เครื่องดื่มและไลฟ์สไตล์ ส่งผลให้มีความท้าทายในเรื่องของคู่แข่งในอุตสาหกรรมบริการที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปัจจัยที่ลูกค้ามีทางเลือกมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการยังคงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่จะตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า (ศศิ ศิริกาญจนารักษ์, 2565: 65-66) จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าประชากรมีค่าใช้จ่ายในด้านการซื้ออาหาร/เครื่องดื่มจากผู้ประกอบการเป็นอันดับ 1 ซึ่งอยู่ที่ 7,073 บาท

คิดเป็นร้อยละ 31.6 ของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2566 จังหวัดพิษณุโลก) ซึ่งทางจังหวัดพิษณุโลกได้ให้ความสำคัญในธุรกิจร้านอาหารซึ่งสอดคล้องกับการเติบโตของการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกปี 2566 มีการขยายตัวของเศรษฐกิจภายในจังหวัด จากการฟื้นตัว ของภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มกลับมาเป็นสภาวะปกติ ซึ่งภายหลังจากการคลี่คลายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ประกอบกับการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันสู่ความมั่นคงบนเทคโนโลยีนวัตกรรม และดิจิทัล (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ระยะ 20 ปี พ.ศ.2563-2582) เป็นปัจจัยที่ทำให้ร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกมีการขับเคลื่อนการดำเนินการและการเติบโต ส่งผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศไทยในอนาคต (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2561)

จากการเติบโตของการดำเนินธุรกิจร้านอาหารจากความต้องการของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ทำให้ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาเพื่อนำมาศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) และปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ว่าส่งผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการสินค้าและบริการของผู้บริโภคอย่างไรในแต่ละขั้นตอน (Buying decision process) โดยใช้การวิเคราะห์ผู้บริโภคที่เลือกเข้าใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกในห้วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่เป็นปัจจัยการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีที่มีส่วนช่วยให้ธุรกิจต่างมีการแข่งขันและเติบโตในด้านการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการผู้บริโภคให้ได้มากขึ้นโดยเชื่อมโยงทั่วทั้งโลกเข้าด้วยกัน จากการใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication) ของสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปของพฤติกรรมรับรู้และการเลือกเข้าใช้บริการของลูกค้าแตกต่างกันไป (อัจฉรา เมฆสุวรรณ, 2566: 14) และปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ที่เป็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ถูกพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคใหม่มากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมรับรู้ข้อมูลของแต่ละบุคคลนั้นมีการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างไปจากปัจจัยการตลาดแบบดั้งเดิม (วีรสิทธิ์ จันทนา, 2564) ซึ่งจากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยคาดว่าปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้ผู้บริโภคนั้นเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นผลมาจากการปรับตัวของธุรกิจในการให้บริการได้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยยังสามารถดำเนินกิจการเพื่อทำกำไรและสร้างความเชื่อมั่นเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมายลูกค้าที่มีพฤติกรรมบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

2. ส่วนประสมทางการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการและส่วนประสมการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในแต่ละขั้นตอนมาใช้ในการศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่เคยใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก โดยกำหนดพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกในการดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 385 คน โดยใช้สูตรกำหนดขนาดตัวอย่างของ Cochran (1977) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากผู้ใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาการสำรวจและเก็บรวบรวมแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2566 ถึง เดือนมกราคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ เป็นรูปแบบในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และ อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ทำให้เลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 24 ข้อ เกี่ยวกับการโฆษณา การขายโดยใช้พนักงาน การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารทางตรง และการสื่อสารแบบปากต่อปาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ทำให้เลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 16 ข้อ เกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์ ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ด้านความคุ้มค่า และด้านการสร้างความสัมพันธ์

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นข้อมูลการเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกของผู้บริโภค จำนวน 20 ข้อ เกี่ยวกับการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ การตัดสินใจซื้อ และ พฤติกรรมหลังการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ส่วน

ประสมทางการตลาด 4Es ของร้านอาหารและข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการร้านอาหารจากผู้ที่เคยใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการให้ผู้บริโภคภายในร้านอาหารทำแบบสอบถามออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้กำหนดสถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Median) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการและส่วนประสมการตลาด 4Es และการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA เพื่อทดสอบสมมติฐาน ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน และใช้สถิติ Multiple regression analysis เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก และส่วนประสมทางการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย (Research Results)

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1.การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า การโฆษณา การส่งเสริมการขายและการสื่อสารแบบปากต่อปาก ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่าการสื่อสารแบบปากต่อปาก ($\beta = 0.409$) ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการโฆษณา ($\beta = 0.168$) และด้านการส่งเสริมการขาย ($\beta = 0.115$) ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกน้อยที่สุด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC)	พฤติกรรมการตัดสินใจ				
	B	S.E.	β .	t	Sig.
(Constant)	0.78	0.15		5.19	0.00*
การโฆษณา	0.14	0.37	0.168	3.88	0.00*
การขายโดยใช้พนักงาน	0.72	0.41	0.081	1.73	0.84
การส่งเสริมการขาย	0.10	0.44	0.115	2.34	0.02*
การประชาสัมพันธ์	0.07	0.05	0.071	1.34	0.18
การตลาดทางตรง	0.08	0.43	0.094	1.81	0.07
การสื่อสารแบบปากต่อปาก	0.36	0.04	0.409	8.87	0.00*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 , R = 0.787, R Square = 0.619, Adjusted R Square = 0.613, Std. Error of the Estimate = 0.29647

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2.ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่าด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านความคุ้มค่า ด้านการเข้าถึงผู้บริโภคและด้านการสร้างความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และพบว่าด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ($\beta = 0.321$) ส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ($\beta = 0.228$) ด้านการสร้างประสบการณ์ ($\beta = 0.204$) และด้านความคุ้มค่า ($\beta = 0.179$) ส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลกน้อยที่สุด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประสมการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก

ส่วนประสมการตลาด 4Es	พฤติกรรม การตัดสินใจ				
	B	S.E.	β .	t	Sig.
(Constant)	.607	.139		4.358	.000*
ด้านการสร้างประสบการณ์	.186	.039	.204	4.758	.000*
ด้านความคุ้มค่า	.164	.045	.179	3.659	.000*
ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค	.293	.044	.321	6.690	.000*
ด้านการสร้างความสัมพันธ์	.205	.042	.228	4.891	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, R = 0.811, R Square = 0.658, Adjusted R Square = 0.655, Std. Error of the Estimate = 0.27997

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1.การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย สรุปผลได้ว่าการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ด้านการโฆษณา และด้านการสื่อสารแบบปากต่อปาก ส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีร ชาติภูธร (2561: 360-361) ที่พบว่า การโฆษณาและการสื่อสารแบบปากต่อปากเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือแอปเปิล รุ่น ไอโฟนในกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การโฆษณาเป็นการนำเสนอที่นำเสนอได้กว้างขวางและกว้างไกล หลากหลายรูปแบบไปสู่ผู้บริโภค อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ โปรชัวร์ ป้ายต่างๆ รสมถึงการนำเสนอผ่านจอทีวีและแพลตฟอร์มต่างๆ และการสื่อสารแบบปากต่อปากนั้นมีความลึกซึ้งและมีอิทธิพลมากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากผู้ส่งสารจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ดีและละเอียดกว่า ซึ่งการใช้บุคคลที่ใช้สินค้าแล้วเกิดความพึงพอใจมายืนยันรับรองคุณสมบัติของสินค้าเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคในการตัดสินใจ และด้านการส่งเสริมการขายส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิ ศิริกาญจนารักษ์ (2565: 73) ที่พบว่า การส่งเสริมการขายเป็นการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเฮือนลับแล จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นเช่นนี้เพราะการส่งเสริมการขาย เป็นการปูฐานการเผยแพร่ตราสินค้าและความเข้าใจสินค้าและบริการในข่าวสารที่ต้องการให้แกลูกค้าได้รับรู้ไว้ก่อนการตัดสินใจเลือกซื้อ

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2. ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย สรุปผลได้ว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es (Marketing Mix 4Es) ด้านด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านความคุ้มค่า และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค (Everyplace) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์ (2565: 100-101) ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า OTOP เชียงราย สู้ภัยโควิด-19 จากด้านประสบการณ์ ด้านความคุ้มค่า และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ที่เป็นเช่นนี้เพราะการสร้างประสบการณ์ผู้บริโภคไม่ได้คาดหวังเพียงแค่สินค้าและบริการที่ดีเท่านั้น แต่ผู้บริโภคคาดหวังไปถึงประสบการณ์ที่จะได้รับทั้งก่อนซื้อจนไปถึงหลังการซื้อสินค้า ส่วนด้านความค่านั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการรับรู้และมีการแลกเปลี่ยนคุณค่าจากผู้บริโภค และ ด้านการเข้าถึงผู้บริโภคโดยการเพิ่มโอกาสการขายในทุกๆ ช่องทางเพื่อให้ลูกค้าสามารถเห็นสินค้ามากขึ้นในช่องทางการขายบนแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น ส่วนด้านการสร้างความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอินทัช เอื้อสุนทรวัฒนา (2561) ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ด้านสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความน่าสนใจเป็นการเพิ่มให้มีการตัดสินใจมากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยในครั้งนี้ได้ค้นพบว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก เป็นผลมาจากการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ด้วยการสื่อสารแบบปากต่อปาก การโฆษณา และการส่งเสริมการขาย และส่วนประสมการตลาด 4Es ในด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการสร้างประสบการณ์ และด้านความคุ้มค่า ซึ่งสามารถนำไปใช้อ้างอิงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กหรือผู้ที่นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารในจังหวัดพิษณุโลก ควรมุ่งเน้นในด้านปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ในด้านเพศ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ด้านการโฆษณา ด้านการส่งเสริมการขายและการสื่อสารแบบปากต่อปาก และส่วนประสมทางการตลาด 4Es เป็นสำคัญ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนากลยุทธ์ของร้านอาหาร หรือต่อยอดการศึกษาในแง่มุมอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำหรับงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในแง่มุมที่ทำการศึกษา ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านอาหารหรือผู้ที่นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ภายหลังการวิจัย

2.2 ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ในปัจจัยด้านอายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพ ผู้ประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กหรือผู้ที่นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ควรนำไปใช้ในการศึกษาแง่มุมอื่นเช่น พฤติกรรมผู้บริโภค ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในกลุ่มธุรกิจอื่นๆ เช่น 4Ps, 7Ps, หรือ 4Cs เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กลิ่นสุคนธ์ บรรทัดจันทร์. (2562). การศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารของคนใน กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2563 - 2582). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.opsmoac.go.th/phitsanulok-strategic-files-421191791803> สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566.
- ธนภฤต วงศ์มหาเศรษฐ์. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4 E's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า OTOP ของจังหวัดเชียงรายสู่ภัยโควิด-19. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 28(2): 91-104.
- ธีร์ ขาติภูธร. (2561). การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือแอปเปิ้ลรุ่นไอโฟนของกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 Graduate School Conference 2018. 30 พฤศจิกายน 2561. 354-363. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วีรสิทธิ์ จันทนา. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลให้ผู้บริโภคสั่งอาหารประเภทข้าว ผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Food Delivery. การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). รายงานสถานการณ์ MSME ไตรมาสที่ 2 ปี 2566. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.sme.go.th/> สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566.
- ศศิ ศิริกาญจนารักษ์. (2565). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการและกลุ่มอ้างอิงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเฮือนลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 3(3): 64 - 76.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). เรื่องมูลค่าธุรกิจร้านอาหารขยายตัวในปี 2565-2566 ท่ามกลางโจทย์ท้าทายด้านต้นทุนและการรักษากำไรของผู้ประกอบการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/kecon/business/Pages/restaurant-z3352.aspx> สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2566.
- อินทัช เอื้อสุนทรวัฒนา. (2561). กลยุทธ์ทางการตลาด 4E's ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2566). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อดิจิทัลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย. วารสารนวัตกรรมธุรกิจ การจัดการและสังคมศาสตร์. 4(2): 13-26

Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques*. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

Factors Affecting the Innovators of Teachers at the Small Schools under the
Phrae Primary Educational Service Area Office, Area 1

จรัสศรี ใจน้ำ¹ หยกแก้ว กมลวรเดช² สุกัญญา รุจิเมธภาส³
Jaratsri Jainam, Yokkaew Kamolvoradej, Sukanya Rujimethapas

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ระดับความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะความร่วมมือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายสังคม ด้านทักษะการคิดริเริ่ม และด้านผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วม ได้ร้อยละ 76.80

คำสำคัญ (Keywords) : นวัตกรรม; ความเป็นนวัตกรของครู; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed: 1) to examine the level of the factors influencing the innovators of teachers at the small schools under the Primary Education Area Office, Phrae District 1; 2) to study their level of the innovators of teachers; and 3) to identify factors affecting them. The study employed a quantitative approach, gathering data from a sample of 175 participants

Received: 2024-07-25 Revised: 2024-08-08 Accepted: 2024-08-12

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: sirikanbkr@gmail.com

² อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: yokkaew.kam@uru.ac.th

³ อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: R.sukanya@uru.ac.th

with a questionnaire reliability of 0.95. Data were analyzed using frequency, percentage, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research findings revealed the following. 1) The overall level of factors influencing the innovators of teachers at the small schools under the Primary Education Area Office, Phrae District 1, was at its highest. 2) The overall level of them, was at its highest. 3) Factors influencing them, consisted of four significant factors: social networking, initiative skills, administration (statistically significant at the 0.01 level), and self-motivation (statistically significant at the 0.05 level). These factors were able to collectively explain 76.80% of the variance.

Keywords: innovators; innovators of teachers; small schools

บทนำ (Introduction)

ในโลกยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยี การสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ถือเป็นช่วงเวลาที่มนุษย์เราจะต้องเผชิญกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้แต่ละประเทศต้องเร่งพัฒนาคนในประเทศของตนเองให้มีความรู้ มีทักษะ และมีคุณภาพ เพราะคนจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้สังคมเกิดการพัฒนาและสามารถดำรงอยู่ได้ และคนยังเป็นผู้ศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ดังที่ได้กล่าวไว้ในแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต เป้าหมายสามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2566)

นวัตกรรม เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะเป็นผู้ริเริ่มคิด เรียนรู้และลงมือทำในสิ่งใหม่ และทำในสิ่งที่แตกต่าง หรือทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน นวัตกรรมจึงเป็นสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถสร้างผลผลิตใหม่หรือประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่ผลักดันประเทศไทย 4.0 ฉะนั้น การศึกษาไทยจึงต้องเร่งดำเนินการผลิต และพัฒนาครูให้มีสมรรถนะครูวิชาชีพ เพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉัตรชัย หวังมีจมี, 2560: 53) ซึ่งบทบาทของครูในยุคดิจิทัลนี้ จึงต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และมีคุณลักษณะความเป็นครูที่ตอบสนองวิถีการเรียนรู้ในปัจจุบัน ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนให้เป็นผู้ชี้แนะและเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน เปลี่ยนเป็นนักออกแบบ เป็นนักบูรณาการ เป็นนักคิด จึงกล่าวได้ว่า ครูในยุคดิจิทัล ควรมี “ความเป็นครูนักนวัตกรรม” (นพพร ชลารักษ์, 2564: 105) ดังนั้นความเป็นนวัตกรรมของครูจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นนักนวัตกรรมของครู โดยให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ความรู้ และงบประมาณ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดนโยบายให้ครูได้พัฒนาความสามารถด้านการออกแบบและสร้างนวัตกรรม และเชื่อมโยงไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (วิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2563: 232) การที่จะส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของครู จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เพื่อมาสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านองค์กร คือ การสนับสนุนของผู้บริหารด้านนวัตกรรม บรรยากาศการ

ทำงานเอื้ออำนวยต่อการสร้างนวัตกรรม และปัจจัยส่วนบุคคล คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และแรงจูงใจในตนเอง (Mohammed Afandi Zainal, 2019: 2880)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เป็นหน่วยงานที่บริหารและจัดให้บริการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอนองม่วงไช อำเภอร้องกวาง และอำเภอสอง โดยมีโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ จำนวน 71 แห่ง จากการศึกษาสภาพปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ส่วนใหญ่ประสบปัญหา ดังนี้ 1. ด้านบริบทในพื้นที่บางแห่งของสถานศึกษาที่ต่างกันด้านภูมิศาสตร์ทำให้เกิดปัญหาในการใช้สาธารณูปโภค เช่น ระบบอิเล็กทรอนิกส์ และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2. ด้านบุคลากร การขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูสอนไม่เต็มเวลาเต็มความสามารถ เพราะครูมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก และ 3. ด้านหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน (รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1) จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของครูด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างสื่อนวัตกรรม พัฒนาคูให้คิดเชิงนวัตกรรม และต่อยอดสู่ความเป็นนวัตกรรมของครู เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21

จากประเด็นความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมครูให้คิดเชิงนวัตกรรม และต่อยอดสู่การเป็นนวัตกรของครู ให้สามารถออกแบบ ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครู ในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษานี้เป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปศึกษา และใช้พัฒนา และสนับสนุนส่งเสริมความเป็นนวัตกรของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง และปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม

ตัวแปรตาม คือ ความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทดลอง ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะความร่วมมือ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 71 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 326 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 71 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 175 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejci; & Morgan, 1970: 608) และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 71 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง กรกฎาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.978 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 1 ฉบับ จำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ชนิดสำรวจรายการ (Check List) ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ทักษะ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และระดับความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 175 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม ถึง มิถุนายน 2567 ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2560: 121)

4.3 วิเคราะห์ระดับความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2560: 121)

4.4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.6 โดยส่วนมากมีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.9 และอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.4 ดำรงตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ร้อยละ 90.90 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 64.6 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 25.7 และ 5-10 ปี ร้อยละ 40.6

2. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = .491) เมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า มี 4 ปัจจัยที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านแรงจูงใจในตนเอง ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = .449) รองลงมาคือ ด้านทักษะการคิดริเริ่ม ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = .466) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = .386) ด้านการสร้างเครือข่ายสังคม ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = .487) และปัจจัยที่อยู่ในระดับมาก 1 ปัจจัย เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = .565)

3. ผลการศึกษาระดับความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = .480) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มี 3 ด้านที่อยู่ในระดับ มากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะความร่วมมือ ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = .470) ด้านทักษะการบริหารจัดการ ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = .489) ด้านทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = .470) ตามลำดับ และด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการทดลอง ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = .470) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = .503) ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อนำข้อมูลที่เป็นตัวแปรต่าง ๆ ไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความสัมพันธ์ด้วยกันเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง .548 ถึง .807 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็กกับค่าเฉลี่ยของความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ปรากฏว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือ ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม (X_5) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ.807 รองลงมาคือปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ= .799 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .776 และต่ำสุดคือปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .548

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตัวแปร	ค่าขนาดอิทธิพล		Standardized Coefficients Beta	t	Sig.
	b	S.E.			
ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1)	.092	.034	.122	3.216	.01**
ปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม (X_3)	.273	.063	.300	4.346	.00**
ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง (X_4)	.161	.066	.170	2.446	.02*
ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม (X_5)	.350	.053	.402	6.591	.00**
ค่าคงที่ (Constant)	0.562	0.175		3.216	.00
R = 0.873	R ² = 0.762	F = 111.756	Sig. = .000**		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม (X_5) ปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม (X_3) และปัจจัยด้านผู้บริหาร (X_1) ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง (X_4) ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.873 สามารถ

อธิบายความแปรปรวนของความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 76.20 ($R^2 = 0.762$) ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมไม่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถเรียงลำดับอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ที่มีต่อตัวแปรเกณฑ์จากมากไปน้อยได้คือ ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม ($\beta = .402$) ปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม ($\beta = .300$) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง ($\beta = .170$) และปัจจัยด้านผู้บริหาร ($\beta = .122$) มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ (SE_{est}) เท่ากับ 0.209

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.562 + 0.350(X_5) + 0.273(X_3) + 0.161(X_4) + 0.092(X_1)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_Y = 0.402(Z_5) + 0.300(Z_3) + 0.170(Z_4) + 0.122(Z_1)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาแต่ละปัจจัยเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาครูให้มีความคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อต่อยอดสู่ความเป็นนักนวัตกรรม ให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร แก้วหอม (2566: 64) พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครู คือ บรรยากาศภายในองค์กร ความสำเร็จของงาน ลักษณะของงาน และความสัมพันธ์ภายในองค์กร รวมถึงงานวิจัยของ ณัฏฐ์ ยติกุลเกียร (2564: 101) พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 คือ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ นโยบายและการบริหารงาน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชน และจากการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับปัจจัยพบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสองลำดับแรก คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง รองลงมาปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมา อภิปรายดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง พบว่า โดยภาพรวมส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ครูจะพัฒนาตนเองให้มีความเป็นนักนวัตกรรมได้นั้น จะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำให้ครูเต็มใจ ที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความเป็นนักนวัตกรรมสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา บุญละดี (2561: 2522) พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แรงจูงใจภายใน รองลงมาคือแรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงงานวิจัยของ ภัทรพล อังคณานุวัฒน์ (2563: 39) พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แรงจูงใจด้านที่ไม่ใช่เงิน แรงจูงใจจากการกำหนดตัวชี้วัดผลงาน (KPI) และแรงจูงใจด้านการเงิน และงานวิจัยของ Mohammed Afandi Zainal (2019: 2869) พบว่า ปัจจัยสองประการที่มีความถี่สูงสุดในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมของครู คือปัจจัยผู้นำและปัจจัยการรู้สึกว่าคุณสามารถทำได้ (self-efficacy) ของครู

1.2 ปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม พบว่า โดยภาพรวมส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการที่ครูเปิดรับความรู้และสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เปิดกว้างทางความคิด ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีความคิดแปลกใหม่ คิดนอกกรอบ มีสร้างสรรค์สิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงการมีอิสระในการทำงาน จึงส่งผลให้ครูสามารถเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ศรีมณี (2562: 53) พบว่า ปัจจัยด้านการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านอิสระในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2565: 45) พบว่า ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการปั้นแต่ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และงานวิจัยของ Faiza Abubakar Bawuro (2018: 1007) พบว่า ความสุขในสถานที่ทำงาน (WH) คือ ความพึงพอใจ ความมีอิสระทางความคิด และความบูรณาการในการทำงาน ทำให้ความสุขในที่ทำงานมักจะส่งผลเชิงบวกมากกว่าส่งผลเสียต่อผู้คน จึงทำให้ความสุขในสถานที่ทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไนจีเรีย

2. ผลการศึกษาระดับความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะความร่วมมือ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีครูที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยี จึงทำให้ครูเป็นผู้ที่ริเริ่มประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์และสนับสนุนให้เกิดเทคนิค วิธีการ รูปแบบ เครื่องมือ กระบวนการ และนำสิ่งเหล่านั้น มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์กระบวนการในการแก้ปัญหาหรือการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ดีขึ้น รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะการเจรจาต่อรอง มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีการสร้างเครือข่ายที่กว้างขวาง ซึ่งงานวิจัยของ เบญจพร จ่าภา (2565: 1544) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ เพราะครูเป็นผู้เปิดใจกว้างยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เพื่อหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ เพราะครูได้รับการส่งเสริม ส่งเสริมสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร มีการร่วมมือกันสร้างบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม 3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาและฝึกฝนตนเองเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเริ่มและทำสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร ชลารักษ์ (2564: 101) พบว่า ความเป็นครูนักรบวัตกรมี 10 องค์ประกอบ คือ ชอบทดลอง มีทักษะการบูรณาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเครือข่ายที่ดี มีทักษะการสื่อสาร แสวงหาความรู้ใหม่ สามารถเชื่อมโยงความรู้ ผนวกความรู้และประสบการณ์ ปรับเทคโนโลยีให้เข้ากับบริบท และรู้จักแก้ปัญหา พร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนันต์ คล้ายจันทร์ (2563: 127) พบว่า การเสริมสร้างความเป็นนักรบ ได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การบริหารวิชาการและพัฒนาศักยภาพในการผลิตบัณฑิต ด้านที่ 2 การสร้างนวัตกรรม ด้านที่ 3 การคิดเชิงออกแบบ และด้านที่ 4 ทักษะการค้นคว้าและค้นพบความคิดสร้างสรรค์

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เรียงตามลำดับพบว่า ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม ปัจจัยด้านทักษะการคิดริเริ่ม ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเอง ส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .873 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็กได้ร้อยละ 76.20 ($R^2 = .762$)

ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มักประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร การประสานงาน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกโรงเรียน การมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิด หรือประสบการณ์ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากร เครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมถึงความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และช่วยการพัฒนาตนเองของครูให้มีความเป็นนักรบวัตกร เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในการช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพร จำภา (2565: 1544) พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานแบบทีมประสานพลัง มีส่งผลมากที่สุด รวมถึงงานวิจัยของนิสรา ใจชื่อ (2566: 28) พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารเครือข่ายนวัตกรรมขององค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม กรณีศึกษาสถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน (องค์การมหาชน และงานวิจัยของณภัค ยติกุลเกียร (2564: 92) พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชนส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ไม่ส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนมีลักษณะภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานที่ค่อนข้างเป็นกันเอง มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการวางตำแหน่งงานที่เหมาะสม ทำให้สภาพแวดล้อมจึงไม่เป็นผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ มีสุวรรณ (2563: 232) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา สำหรับปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยได้ศึกษาปัจจัย ทั้งหมด 6 ปัจจัย พบว่า มีเพียง 1 ปัจจัย ปัจจัยส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ การจูงใจ เพราะการจูงใจเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่จะสร้างสรรค์นวัตกรรม แต่ปัจจัยในด้านอื่น ๆ นั้น ไม่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ สุภรัตน์ และคณะ (2566: 30) พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตใจ ส่งผลต่อผลการเกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของข้าราชการครูประถมศึกษา แต่สภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของข้าราชการครูประถมศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักรบวัตกรของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมักประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร การประสานงาน และการสร้าง

ความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกโรงเรียน การมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิด หรือ ประสพการณ์ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากร เครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูในการ จัดกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถในการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ และการสร้างสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาครูให้คิดเชิงนวัตกรรม และต่อยอดสู่ความเป็นนวัตกรรมของครู เพื่อมุ่งพัฒนา ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งกำหนดแนวทางในการพัฒนา การศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ควรนำข้อมูลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา และสนับสนุนให้ ผู้บริหารสถานศึกษานำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้เพื่อพัฒนาครูโรงเรียนของ ตนเอง และจากการศึกษาระดับความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ด้านทักษะความร่วมมือ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารและครูจึง ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันสร้าง และร่วมกันพัฒนาสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ มีเพียงปัจจัยเดียวที่ไม่มีผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 นั่นคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ดังนั้นควรมี การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครูในโรงเรียนขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นนักนวัตกรรมของครู ในทุกเขตพื้นที่ในภายในจังหวัด แพร่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง(References)

- เกียรติศักดิ์ ศุภรัตน์ และ กล้าหาญ ณ น่าน. (2566). สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การสร้างนวัตกรรม ในการทำงานของข้าราชการครูประถมศึกษา. วารสารวิชาการการตลาดและการ จัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 10(1): 20-35.
- ฉัตรชัย หวังมีจิม. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ. Journal of HRintelligence : HRI. 12(2): 47-63.

- ณภัค ยติกุลเกียร. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นพพร ชลารักษ์. (2564). องค์ประกอบความเป็นครูนักนวัตกรรมในการศึกษายุคดิจิทัลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่. 22(3): 94-108.
- นิสรา ใจชื่อ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมกรณีศึกษา สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน (องค์การมหาชน). วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์. 6(2): 17-35.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจพร จำภา. (2565). ปัจจัยทักษะภาวะผู้นำด้าน soft skill ของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 7(2): 1536-1548.
- ปัทมา ศรีมณี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมระดับบุคคล : กรณีศึกษาพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่). สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปิยนันต์ คล้ายจันทร์. (2563). รูปแบบการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมสำหรับหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยครุสุริยเทพ. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ภัทรพล อังคนานูวัฒน์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานบริษัท ทีสโก้ไฟแนนเชียลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง. ลีขา วารสารศึกษาศาสตร์. 9(2): 40-50.
- วิทยา บุญละดี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ). 11(3): 2513-2530.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาสำหรับ ปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 22(1): 220-236.
- ศิริพร แก้วหอม. (2566). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาเอกชน กลุ่มเขตกรุงธนใต้ กรุงเทพมหานคร. วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์. 4(2): 64-79.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570. <https://www.nesdc.go.th/> สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2567

- Bawuro, F. A. (2018). Factors Influencing Innovative Behaviour of Teachers in Secondary Schools in the North East of Nigeria. **Traektori Nauki = Path of Science**. 4(3): 1007-1017.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607 – 610.
- Zainal, M. A. (2019). Factors Influencing Teachers' Innovative Behaviour: A Systematic Review. **Creative Education**. 10: 2869-2886.

ประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและ
บำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร
The Effectiveness of Water Management for Agriculture: A Case Study of the
Dongsawasdi Irrigation and Maintenance Project, Water Supply and
Maintenance Unit 1, Phichit Province

ปัทมพร โพธิ์ปัทมา¹ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์² ภาสกร ดอกจันทร์³
Pattamaporn Potipattama, Kampanart Wongwatthanaphong, Phasakorn Dokchan

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการน้ำ 2) ศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และ 3) เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า

- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัจจัยภายใน ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และปัจจัยภายนอก ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด คือ การนำประสิทธิภาพของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร
- การกำหนดนโยบายของภาครัฐ และการจัดสรรงบประมาณควรมีความต่อเนื่อง มีการสนับสนุนการศึกษาวิจัยและการประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงควรต้องมีการส่งเสริมการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่สาธารณะและขุดสระเก็บสำรองน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรอย่างจริงจัง

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการน้ำ; การส่งน้ำและบำรุงรักษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current situation of water management, 2) to investigate the effectiveness of water management for agriculture, and 3) to propose recommendations for water management, focusing on agriculture: A case study of the Dongsawasdi Irrigation and Maintenance Project, Water Supply and Maintenance Unit 1,

Received: 2024-06-06 Revised: 2024-08-09 Accepted: 2024-08-12

¹ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University. Email: missfortune162539@gmail.com

² รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University. Email: Kampanart.fnp@gmail.com

³ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University. Email: Phat.mbu@gmail.com

Pichit Province. This was the mixed methods study: the quantitative and qualitative research included a sample group of 400 respondents for questionnaires and 20 interviewees.

The research results showed the following

1. Results of data analysis of opinions on internal factors: the overall of each aspect was at the level of strong agreement. External factors, the overall of each aspect was at the level of strong agreement.

2. The effectiveness of water management for agriculture was highly regarded overall, with each aspect receiving particularly favorable opinions. The highest average opinion was on utilizing the effectiveness of water management for agricultural purposes.

3. Setting government policies and allocating budgets should be done in a continuous manner. There should be support for research and evaluation of project outcomes in terms of economic, social, and environmental aspects to foster sustainable development. Additionally, promoting the excavation of natural water sources in public areas and constructing reservoirs for water conservation in agricultural areas of farmers should be taken seriously.

Keywords: Effectiveness; Water management; Water delivery and maintenance

บทนำ (Introduction)

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติของคนไทยที่ต้องมีการบริหารจัดการร่วมกันทบทวนและปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดของนโยบายที่มีฐานแห่งความเป็นจริง และพึงมองเห็นทุกมิติของปัญหาและการใช้ทรัพยากรน้ำเป็นระบบเป็นองค์รวม เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และน้ำเสีย ผ่านการจัดหาน้ำ การจัดสรร การอนุรักษ์ต้นน้ำ การบรรเทาและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งจำเป็นต้องมีการมองเห็นเชิงระบบและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการแก้ไขปัญหาทางน้ำด้วยความเป็นระบบและมีความยั่งยืนในระยะยาว (ปราโมทย์ ไม้กลัด, 2557)

เนื่องจากขาดการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ถูกต้องตามศักยภาพของพื้นที่ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาความเจริญของประเทศ ทำให้ธรรมชาติได้รับการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากน้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำ รวมไปถึงภัยแล้งที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง (นิวัติ เรืองพานิช, 2547: 65) ซึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำในภาคเหนือมีลักษณะที่ลาดชันและมีการพบปัญหาทั้งน้ำท่วมและแล้งเป็นประจำ การบริหารจัดการน้ำท่วมควรให้คำนึงถึงการกักเก็บน้ำให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เนื่องจากการที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเหตุการณ์น้ำท่วมได้ การกำหนดวิธีการบริหารจัดการน้ำในอ่างตามเกณฑ์การบริหารอ่างเก็บน้ำทั้งในช่วงก่อนและระหว่างฤดูน้ำหลากจะช่วยลดความเสี่ยงและความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ การดำเนินการเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินก็เป็นส่วนสำคัญในการลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมและแล้งในภาคเหนืออีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

ที่ทำการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่เลขที่ 8 หมู่ที่ 10 ตำบลคลองคะเชนทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 240,000 ไร่ รับผิดชอบการส่งน้ำในคลองส่งน้ำ

สายใหญ่ ตั้งแต่กิโลเมตรที่ 80+000 ถึง กิโลเมตรที่ 96+000 โดยการจัดสรรน้ำสู่ระบบคลองซอยและแยกซอย ในช่วงความยาวคลองดังกล่าว ให้แก่พื้นที่เพาะปลูกในบางส่วนของ อำเภอเมือง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอ บึงนาราง อำเภอโพทะเล อำเภอตะพานหิน และอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร (รวม 30 ตำบล) เป็นจำนวน พื้นที่ชลประทานทั้งหมด 186,000 ไร่ เป็นโครงการที่ส่งน้ำแบบไหลตามธรรมชาติ ประกอบด้วย 1) ระบบส่ง น้ำ มีคลองส่งน้ำสายใหญ่ 1 สาย ความยาว 16 กิโลเมตร รับน้ำต่อจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพลายชุมพล โดยมีเขื่อนนเรศวร ทำหน้าที่ทดน้ำในแม่น้ำน่านเข้าสู่คลองส่งน้ำสายใหญ่และส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก โดยคลองซอยและแยกซอย จำนวน 36 สาย รวมความยาว 314,962 กิโลเมตร 2) ระบบระบายน้ำ มีคลอง ระบายน้ำ จำนวน 39 สาย รวมความยาว 166.857 กิโลเมตร เพื่อระบายน้ำส่วนที่เหลือใช้และจะทำความเสียหายแก่พื้นที่เพาะปลูก ลงสู่แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม และแม่น้ำพิจิตร 3) ระบบบรรเทาอุทกภัย มีคันกันน้ำยม 1 สาย ต่อเนื่องจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพลายชุมพล ความยาวประมาณ 57.775 กิโลเมตร เพื่อ ป้องกันน้ำจากแม่น้ำยมไม่ให้ไหลบ่าเข้าท่วมพื้นที่เพาะปลูก และ 4) ระบบพัฒนาในแปลงนา มีพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งจัดรูปที่ดินแล้ว จำนวน 146,394.480 ไร่ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภท ก จำนวน 1,356.320 ไร่ ประเภท ข จำนวน 105,721.790 ไร่ และประเภท ค จำนวน 39,316.370 ไร่

จังหวัดพิจิตร เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางภาคกลางตอนบนระหว่างจังหวัดนครสวรรค์กับจังหวัด พิษณุโลก มีพื้นที่ประมาณ 4,531 ตารางกิโลเมตร มีประชากรในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 525,944 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดพิจิตร, 2566) มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มตอนกลางและค่อยสูงขึ้นทางทิศ ตะวันออกและตะวันตกมีแม่น้ำยมและแม่น้ำน่านไหลผ่านจากเหนือจรดใต้ มีบึงสี่ไฟ และบึง หนอง คลอง อีก จำนวนมาก สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปอุณหภูมิเฉลี่ย 30.2 องศาเซลเซียสต่ำสุดโดยประมาณ 14.4 องศา เซลเซียส สูงสุดโดยเฉลี่ยประมาณ 33.2 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 911.3 มิลลิเมตร สูงสุด 1,113.9 มิลลิเมตร การประกอบอาชีพ พบว่า ในไตรมาส 4 ปีพ.ศ. 2564 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการ เกษตรเป็นภาคการผลิตหลัก ที่ร้อยละ 53.4 ผลผลิตสำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเขียว และการประมง จากนั้นผล การสำรวจผู้มีงานทำในจังหวัดพิจิตร ไตรมาส 1 ปีพ.ศ. 2565 พบว่า ผู้มีงานทำอยู่ในภาคการเกษตรลดลงอยู่ที่ ร้อยละ 45.6 โดยส่วนใหญ่ทำงานประเภทเกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง ส่วนผู้ที่ทำงานทำอยู่นอก ภาคเกษตร พบว่า ไตรมาส 1 ปีพ.ศ. 2565 มีร้อยละ 54.4 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากไตรมาส 4 ปีพ.ศ. 2564 ที่ร้อยละ 46.6 โดยส่วนใหญ่อยู่ในกิจกรรมการขายส่ง การขายปลีก และการบริการ (สำนักงานสถิติจังหวัดพิจิตร, 2566) ตัวเมืองพิจิตรตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน ซึ่งภาคกลาง ต้องการน้ำใช้ทำการเกษตรจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ฤดูแล้ง ในหน้าฝนมักเกิดอุทกภัยตามบริเวณที่ลุ่มของกลุ่มน้ำเจ้าพระยาในเขตหลายจังหวัด รวมทั้ง กรุงเทพมหานคร อีกทั้งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง มีปัญหาด้านคุณภาพน้ำเป็นน้ำ เสียซึ่งนับว่ามีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เป็นอยู่จึงนำไปสู่การดำเนินการของศูนย์ บริหารจัดการน้ำจังหวัดพิจิตร ที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการแก้ไขปัญหาการเกิดอุทกภัยและภัย แล้งในพื้นที่จังหวัดอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยการนำแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในเรื่องของการนำระบบภูมิสารสนเทศ ภาพถ่ายดาวเทียม รวมไปถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนที่ หรือผังน้ำภายในชุมชน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลและความเชื่อมโยงของ โครงสร้างน้ำในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบมากขึ้น พร้อมทั้งการรื้อฟื้นแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงและทฤษฎีใหม่มาผนวกเข้ากับกระบวนการบริหารจัดการน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้คน ในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนที่ตน

อยู่อาศัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการบริหารจัดการ
ลุ่มน้ำ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคนลุ่มน้ำต่างๆ เกิดการพึ่งพาอาศัย สร้างสังคมเอื้ออาทรในทุก
ระดับ (ศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัดพิจิตร, 2558: 19)

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึง
ต้องการศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดพิจิตร เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่
เกี่ยวข้อง เหมาะสมกับการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดพิจิตร โดยมุ่งเน้นที่การศึกษาประสิทธิภาพของการ
บริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษา
ที่ 1 จังหวัดพิจิตร ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำรูปแบบไปบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิด
ความยั่งยืนในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่าย
ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและ
บำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและ
บำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาเรื่อง การนำประสิทธิภาพของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรกร กรณีศึกษา โครงการ
ส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาแบบผสมเชิงปริมาณ
และเชิงคุณภาพ โดยการศึกษามุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของ
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตรในปัจจุบัน รวมทั้ง การ
จัดการน้ำของเกษตรกร โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำทางการเกษตร หรือ
เกษตรกร ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร และประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการบริหาร
จัดการน้ำเพื่อการเกษตร ของพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1
จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1.ด้านบุคลากรกลุ่มผู้ใช้เกษตรกร 2.ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน 3.ด้าน
งบประมาณ 4.ด้านเทคโนโลยี 5.ด้านการบริหารจัดการ 6.ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 7.ด้านการประสานความ
ร่วมมือ 8.ด้านการนำไปใช้

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เชิงปริมาณโดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้แทนหน่วยงานจาก
หน่วยงานต่างๆ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงได้ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตร W.G. Cochran
(1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

เชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบ Focus Group กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร และประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ของพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำการศึกษา 5 เดือน ตั้งแต่เดือน กันยายน 2566 ถึง เดือน มกราคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อการนำประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร

แบบสัมภาษณ์

ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 20 คน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดโครงสร้าง และตัวแปรของการวิจัย

3.2 สร้างแบบสอบถามจากกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อการนำประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย 1) นายสมยศ แสงมณี ผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี 2) นายอิสเรศ พูลทอง หัวหน้าฝ่ายวิศวกรรม 3) นายอดิศักดิ์ แก้วทอง หัวหน้าฝ่ายจัดสรรน้ำฯ และ 4) นายจาตุรงค์ สอน่อง หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1

3.4 นำแบบสอบถามสำหรับทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มคนที่มีลักษณะเหมือนตัวอย่างแต่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) (George and Pual: 2006) ของเครื่องมือด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990: 202-204)

3.5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร โดยแบ่งลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ข้อมูลทุติยภูมิ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยข้อมูลระดับประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้เป็นร้อยแก้ว ซึ่งเขียนในลักษณะของเรียงความ เล่าเรื่อง ถอดเทปบทสนทนา เนื้อความจากเอกสาร ฯลฯ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัจจัยภายใน แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านบุคลากร กลุ่มผู้ใช้ เกษตรกร ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ด้านงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานได้กำหนดแผนการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในการเกษตร

ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการพิจารณาทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการ เช่น บุคลากร เทคโนโลยี อุปกรณ์ เป็นต้น

ด้านบุคลากร กลุ่มผู้ใช้ เกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผู้บริหารและนักวางแผนภายในหน่วยงานมีความรู้ในการวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทุกๆ ระดับ เพื่อให้มีการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนสู่นาคต

ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการประเมินผลการบริหารจัดการน้ำ และปรับปรุงแผนการจัดการน้ำ

ด้านเทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการน้ำไปยังระบบควบคุมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการกำหนดกฎหมายการควบคุมน้ำเสียจากการเกษตร และให้กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อน้ำดำเนินการเพื่อลดผลกระทบ

ด้านการประสานความร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการส่งน้ำและบำรุงรักษา

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการนำแผนการจัดการน้ำมาสร้างโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ เช่น การสร้างระบบการสะสมน้ำ การสร้างบ่อเก็บน้ำ

ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัจจัยภายนอก แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ ส่วนอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ และด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐมีนโยบายการจัดการน้ำอุปโภค บริโภค รวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำสำรอง

ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีกาจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

ด้านบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขภาครัฐมีความรู้ความสามารถในการจัดการน้ำเพื่อสุขภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐมีการประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ด้านเทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการรวบรวมข้อมูล การทำงานร่วมกับอุปกรณ์ต่างๆ ในระบบ และการส่งข้อมูลในเวลาที่เหมาะสม

ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีการตั้งกฎหมายการควบคุมมลพิษของทางภาครัฐ การควบคุมมลพิษในน้ำที่มีผลต่อการเกษตรและทรัพยากรน้ำ

ด้านการประสานความร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาทักษะทางเกษตรกรรมที่เน้นการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การบริหารจัดการน้ำที่ช่วยในการควบคุมมลพิษที่มีต้นทางจากกิจกรรมเกษตร

2. ข้อมูลประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชิงเศรษฐกิจ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

ข้อมูลความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ การนำประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตร และการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันภาครัฐ ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรมีส่วนร่วมในการการจัดตั้งกรรมการหรือองค์กรทางน้ำ

การบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันภาครัฐ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ในปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมการศึกษาและการกระจายความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำที่ยั่งยืน ทั้งในระดับประชาชนและผู้บริหารมากน้อยเพียงใด

การนำประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การให้น้ำในปริมาณที่เหมาะสมช่วยลดความจำเป็นในการใช้สารเคมีที่ใช้ในการเพิ่มผลผลิตมากน้อยเพียงใด

3. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

การกำหนดนโยบายของภาครัฐควรมีความต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนรัฐบาล รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการโครงการต่างๆ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนการศึกษาวิจัยและการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการส่งเสริมการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่สาธารณะและขุดสระเก็บสำรองน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรอย่างจริงจัง และมีการตรวจสอบระบบท่อส่งน้ำเป็นระยะๆ นอกเหนือจากการใช้งานช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ควรให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน และ ในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งน้ำ ข้อมูลปริมาณน้ำ ควรเป็นระบบเดียวกันและข้อมูลมีความเชื่อมโยงกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

อภิปรายผลจากการศึกษาประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

1. ข้อมูลสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัจจัยภายใน แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านบุคลากร กลุ่มผู้ใช้ เกษตรกร ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ด้านงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานได้กำหนดแผนการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในการเกษตร สอดคล้องกับ สุรเทพ พิพัฒน์สุข (2562: 341-361) พบว่า มีการวางแผนกำหนดทิศทางที่ชัดเจนใน

การจัดการน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำ มีการวางแผนการบรรเทาและแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งทั้งการเตือนภัย มีการดูแลรับผิดชอบ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ และการตรวจสอบดูแลคุณภาพน้ำ จัดสรรน้ำที่เหมาะสมและเป็นธรรมสำหรับการใช้น้ำด้านต่างๆ จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และจัดให้มีองค์กรเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำและระดับท้องถิ่น และ อีระพล บุญตาระวะ (2564) พบว่า นโยบายการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พร้อมทั้งการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ คือ แผนงาน/โครงการกิจกรรมมีความชัดเจน การประสานงานในการดำเนินการจัดการน้ำในพื้นที่มีระบบการบริหารที่คล่องตัวพอสมควร และการนำปัญหาข้อเสนอแนะของประชาชนมาปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี

ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการพิจารณาทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการ เช่น บุคลากร เทคโนโลยี อุปกรณ์ เป็นต้น สอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ กรรเจียก (2563) พบว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โครงการที่ปรากฏอยู่ในแผนมากกว่าโครงการปฏิบัติได้จริงทุกปี อีกทั้งบางโครงการแต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติ และมีการโอนเงินงบประมาณเพื่อจ่ายเป็นรายการอื่นๆ ในด้านการบริหารจัดการ

ด้านบุคลากร กลุ่มผู้ใช้ เกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผู้บริหารและนักวางแผนภายในหน่วยงานมีความรู้ในการวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในทุกๆ ระดับ เพื่อให้มีการใช้น้ำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนสู่นาคต สอดคล้องกับ อีระพล บุญตาระวะ (2564) พบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย การบริหารโดยคำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ และความเป็นเอกภาพ, ด้านบุคลากร (Man) คือ บุคลากรที่เหมาะสมกับงานบริหารจัดการน้ำที่เพียงพอ และการเชิญบุคคลภายนอกที่มีความสามารถมาเป็นที่ปรึกษา

ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการประเมินผลการบริหารจัดการน้ำ และปรับปรุงแผนการจัดการน้ำ สอดคล้องกับ อังกร แก้วย่อง (2562) พบว่า โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก จังหวัดนราธิวาสมีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งในด้านการป้องกันน้ำท่วม การจัดการน้ำแล้ง การป้องกันน้ำเค็ม และการจัดการน้ำเปรี้ยวที่ชัดเจน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกครั้งเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ด้านเทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการน้ำไปยังระบบควบคุมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับ วรพจน์ โพธาเจริญ และรุ่งนภา จุลศักดิ์ (2564) พบว่า ระบบควบคุมการจ่ายน้ำอัตโนมัติด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งการนำพลังงานทดแทน ได้แก่ พลังงานเซลล์แสงอาทิตย์มาประยุกต์ใช้ในระบบสูบน้ำ และระบบควบคุมการจ่ายน้ำอัตโนมัติ นับเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของกระทรวงพลังงาน นอกจากนี้ ระบบการให้น้ำแบบระบบน้ำหยดและมินิสปริงเกอร์ เป็นระบบให้น้ำที่สามารถควบคุมปริมาณการให้น้ำพืชได้อย่างเหมาะสม ทำให้พืชเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตได้เป็นอย่างดี นับเป็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม

ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานมีการกำหนดกฎหมายการควบคุมน้ำเสียจากการเกษตร และให้กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อน้ำดำเนินการเพื่อลดผลกระทบ สอดคล้องกับ กฤษฎา เอี่ยมละมัย (2564: 51-72) พบว่า การมีหน่วยงาน

ราชการที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวข้องในการจัดการน้ำ แต่ไม่มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ การตรากฎหมายที่ไม่ได้มาจากกลุ่มผลประโยชน์หรือการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่การจัดทำธรรมนูญจัดการน้ำท้องถิ่นเป็นตัวเลือกหนึ่งที่เป็นการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้วยแนวทางสมานฉันท์โดยกลุ่มบุคคลในชุมชนเอง

ด้านการประสานความร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการส่งน้ำและบำรุงรักษา สอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ กรรเจียก (2563) พบว่า การกำกับดูแล การติดตามประเมินผล ผู้นำชุมชนตำบลหลักชัย ใช้การสร้างความร่วมมือที่ดี โดยอาศัยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นผลต่อความสำเร็จในการจัดการกำกับดูแลการบริหารจัดการแหล่งน้ำสาธารณะอย่างยั่งยืน ภายใต้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัยและประชาชน สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรม ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ของชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัจจัยภายนอก แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ ส่วนอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ และด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐมีนโยบายการจัดการน้ำอุปโภค บริโภค รวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำสำรอง สอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ กรรเจียก (2563) พบว่า การบริหารจัดการโดยการนำนโยบายโครงการของรัฐบาลและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมาปฏิบัติองค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องทราบความเคลื่อนไหวของนโยบายรัฐอยู่ตลอดเวลา โดยนำกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากองการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดยุทธศาสตร์ของ อบต.เพื่อให้สามารถดำเนินการไปสู่การปฏิบัติจริงได้

ด้านงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐอย่างเหมาะสมและเพียงพอ สอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ กรรเจียก (2563) พบว่า ความต่อเนื่องของการดำเนินโครงการด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการแหล่งน้ำสาธารณะ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งมีงบประมาณจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอที่จะดำเนินการโครงการต่อเนื่อง รวมถึงโครงการที่เกินศักยภาพของอบต. จึงต้องดำเนินการขอรับการสนับสนุนงบประมาณและขอความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ประกอบกับงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้แนวทางแก้ไขในบางโครงการได้ขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน MOU เพื่อสร้างความร่วมมือในการลดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐมีการประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สอดคล้องกับ สุรเทพ พิพัฒน์สุข (2562: 341-361) พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ด้านจัดสรรทรัพยากรน้ำอย่างสมดุลและเป็นธรรม พบว่า รัฐทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน และรัฐสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีการตั้งกฎหมายการควบคุมมลพิษของทางภาครัฐ การควบคุมมลพิษในน้ำที่มีผลต่อการเกษตรและทรัพยากรน้ำ สอดคล้องกับ กฎหมาย เฝ้าระวัง (2564: 51-72) พบว่า ควรให้มีการกำหนดรายละเอียดในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำในเรื่องสิทธิการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น กำหนดให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการน้ำในท้องถิ่น การจัดระบบเหมืองฝาย และการบำรุงรักษาเหมืองฝายในท้องถิ่น

ด้านการประสานความร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ภาครัฐสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาทักษะทางเกษตรกรรมที่เน้นการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุรเทพ พิพัฒน์สุข (2562: 341-361) พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ด้านเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า พบว่า มีการสนับสนุนประชาชนและองค์กรให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และมีการพัฒนาระบบเครือข่ายการจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น จัดประชุมรับฟังข้อเสนอแนะ รวมทั้งการประสานงานและนำมาปรับปรุงแก้ไขอยู่ในระดับมาก

2. ข้อมูลประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ภูมิศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชิงเศรษฐกิจ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ การนำประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตร และการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันภาครัฐ ตามลำดับ

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ กลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรมีส่วนร่วมในการการจัดตั้งกรรมการหรือองค์กรทางน้ำ สอดคล้องกับ ยุภาพร อำนาจ และคณะ (2565: 1-16) พบว่า การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรร่วมกันในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการทำการข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก โดยจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการเกษตร หรือคณะกรรมการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการบริหารจัดการแบบผสมผสาน คือ การส่งน้ำด้วยระบบท่อดังกล่าวเป็นการจัดสรรน้ำในลักษณะกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เป็นระบบหรือกลุ่มตำบลและมีประสิทธิภาพ โดยการทำการข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การใช้น้ำร่วมกัน ระหว่างพื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่กลางน้ำ และพื้นที่ปลายน้ำ โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และโครงการชลประทานอุบลราชธานี เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันภาครัฐ ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ในปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมการศึกษาและการกระจายความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำที่ยั่งยืน ทั้งในระดับประชาชนและผู้บริหารมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ ยุภาพร อำนาจ และคณะ (2565: 1-16) พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เข้ามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เข้าประชุมและอบรม ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง โดยมุ่งเน้นให้ทราบถึงประโยชน์และปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำให้แก่เกษตรกรได้รับทราบควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดส่งน้ำ การจัดสรรน้ำ ระเบียบการใช้น้ำ การ

ควบคุมน้ำ และการกระจายน้ำจากแหล่งน้ำไปให้พื้นที่เพาะปลูก เพราะเกษตรกรยังไม่มีประสบการณ์ในการจัดการน้ำอย่างเพียงพอ

การนำประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การให้น้ำในปริมาณที่เหมาะสมช่วยลดความจำเป็นในการใช้สารเคมีที่ใช้ในการเพิ่มผลผลิตมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ ศรีธธาเทพ ธรรมจักร (2566) พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรน้ำทำการเกษตร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จใน การจัดการน้ำระดับไร่นาของเกษตรกร หมายความว่า เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีการใช้ประโยชน์ในด้าน เกษตรกรรม ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้รับผลผลิตมากขึ้น เมื่อเกษตรกรผู้ใช้น้ำได้รับน้ำมากเท่าไร ก็ยิ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการน้ำระดับไร่นามากขึ้น กล่าวได้ว่า เกษตรกรผู้ใช้น้ำจะมีความ ภาคภูมิใจและรับผิดชอบมากขึ้น

3. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดงเศรษฐี ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 จังหวัดพิจิตร

การกำหนดนโยบายของภาครัฐควรมีความต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนรัฐบาล รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการโครงการต่างๆ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนการศึกษาวิจัยและการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการส่งเสริมการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่สาธารณะและขุดสระเก็บสำรองน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรอย่างจริงจัง และมีการตรวจสอบระบบท่อส่งน้ำเป็นระยะๆ นอกเหนือจากการใช้งานช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ควรให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน และ ในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งน้ำ ข้อมูลปริมาณน้ำ ควรเป็นระบบเดียวกันและข้อมูลมีความเชื่อมโยงกัน สอดคล้องกับ อังกูร แก้วย่อง (2562) พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ต้องพัฒนาขีดความสามารถทักษะและเทคนิคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการน้ำตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลังคนและพลังแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาพลังคนเพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพ มีคุณธรรม และคนในชุมชนมีความสุข และพลังแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นของการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการในการคิดการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำสู่ความสมดุลพอเพียงและยั่งยืน และ ชีระพล บุญตาระวะ (2564) พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยรวม ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จากภาครัฐในด้านกำหนดนโยบาย กระบวนการบริหาร และสร้างเครือข่ายมีความสำคัญในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 3.11 การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนและประชาชน ในด้านบรรณงค์ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อช่วยกันลดผลกระทบทางลบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ การอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ การให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้น้ำ และการอนุรักษ์แหล่งน้ำตามลำดับ มีความสำคัญในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.40

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากงานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดพิจิตร ได้รู้วิธีการหรือขั้นตอนการกำหนดนโยบายของภาครัฐ การจัดสรร

งบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รู้จักแหล่งน้ำธรรมชาติ และวิธีการกักเก็บน้ำสำรองไว้ในชุมชนซึ่งจะเป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ในการกำหนดนโยบายของภาครัฐควรมีความต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนรัฐบาล รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการโครงการต่างๆ
 - 1.2 รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนการศึกษารายละเอียดและการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - 1.3 ควรให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน
 - 1.4 ในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งน้ำ ข้อมูลปริมาณน้ำ ควรเป็นระบบเดียวกันและข้อมูลมีความเชื่อมโยงกัน
 - 1.5 ควรต้องมีการส่งเสริมการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่สาธารณะและขุดสระเก็บสำรองน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรอย่างจริงจัง
 - 1.6 ควรต้องมีการตรวจสอบระบบท่อส่งน้ำเป็นระยะๆ นอกเหนือจากการใช้งานช่วงฤดูแล้ง
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาผลลัพธ์ในพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อสามารถเปรียบเทียบผลและนำไปใช้ในภาพรวมของประเทศได้ต่อไป
 - 2.2 ควรนำแนวทางจากการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาร่วมกับชุมชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อประเมินความเสี่ยง ข้อบกพร่อง และประสิทธิผลที่เกิดจากการนำแนวทางนี้ไปปฏิบัติ และสามารถนำมาปรับปรุงเพื่อให้ได้แนวทางที่สมบูรณ์มากขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษฎา เอี่ยมละมัย. (2564). มาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรแบบเชิงบูรณาการในพื้นที่นอกเขตชลประทาน: กรณีศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 12(2): 51-72.
- เกียรติศักดิ์ กรรเจียก. (2563). การบริหารจัดการแหล่งน้ำสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2560-2563. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีระพล บุญตาระวะ. (2564). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2547). หลักการจัดการลุ่มน้ำ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ปราโมทย์ ไหมกล้า. (2557). *ทางออกการบริหารจัดการน้ำของไทย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tdri.or.th/water/thaipublica20140309/> สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566.

- ยุภาพร อำนาจ, ธนสนี สมบูรณ์ และวัฒนาชัย มาลัย. (2565). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. 29(1): 1-16.
- วรพจน์ โพธาเจริญ และรุ่งนภา จุลศักดิ์. (2564). การจัดการความรู้ด้านระบบจัดการน้ำอัจฉริยะเพื่อการเกษตร ในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศรัทธาเทพ ธรรมจักร. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำระดับไร่นาเพื่อการเกษตรแบบยั่งยืน ในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *ดุชนิพนธ์ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัดพิจิตร. (2558). *รายงานประจำปี ศูนย์บริหารจัดการน้ำจังหวัดพิจิตร*. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.phichitpao.go.th/> สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566.
- สุรเทพ พิพัฒน์สุข. (2562). องค์ประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 6(2): 341-361.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *แผนการบริหารจัดการน้ำท่วมสำหรับลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/.pdf/> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2566.
- สำนักงานสถิติจังหวัดพิจิตร. (2566). *ข้อมูลสถิติของจังหวัดพิจิตร*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://phichit.nso.go.th/> สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2566.
- อังกูร แก้วยอง. (2562). *รูปแบบการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ : โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก จังหวัดนราธิวาส*. *ดุชนิพนธ์ปริญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5 th ed. New York: Harper & Row

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร
Personnel Management of Education under Phichit Provincial Office of the
Non-Formal and Informal Education

ทินกร พูลพุด¹ ลือชัย ชูนาคา² จิโรจ จิวแหยม³ เครือวัลย์ ยรรยงค์⁴
Tinagorn Poolput, Leachai Chunaka, Jiroj Jewyam, Khrueawan Yanyong

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา และ 2) เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ตามความคิดเห็นของครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร จากจำนวน 221 คน เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ (5 Rating Scales) มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .989 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบความมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยหรือการทดสอบค่าที (t-test) การ วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test - One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.37) 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการ สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกอายุพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ยกเว้นด้านออกจากราชการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่ พบความแตกต่าง และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าด้านวินัยและการรักษาวินัย มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารงานบุคคล; การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Received: 2024-07-19 Revised: 2024-08-11 Accepted: 2024-08-12

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University. E-mail: suntin1955@gmail.com

² นักวิชาการอิสระ. Independent Scholar. E-mail: Lchunaka@hotmail.com

³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. The Secondary Education Service Area Office Nakhonsawan. E-mail: jiroj.6644@gmail.com

⁴ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. Master of Education Program in Educational Administration. Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University. E-mail: ykhrueawan@gmail.com

Abstract

This research article's objectives were 1) to study the personnel management of the educational institutions, and 2) to compare the personnel management of the educational institutions at the Phichit Provincial Learning Promotion Office. It was a survey research based on the opinions of teachers and educational institutions. Especially, according to the appropriateness of the level of education and experience, from a sample group consisted of 221 teachers at the educational institutions in the Phichit Provincial Learning Promotion Office. Research tool was a 5-level rating scale questionnaire (5 Rating Scales). The consistency value (IOC) was between 0.60 - 1.00 and had a confidence value of .989. Statistical instruments used in the research included frequency values (Frequency), percentage values (Percentage), Mean ($\bar{X}$) Standard deviation (SD), Test of significance between means or t-test (t-test), One-way analysis of variance (F-test - One-way ANOVA).

The research results revealed the following. 1) The personnel administration overall was at a high level ($\bar{X}$ =4.37). 2) Comparison of personnel administration, according to teachers and education personnel's opinion classified by gender, showed the discipline and maintaining discipline. There were significant differences statistically at .05 when they were classified by age, overall and every aspect. Except for those leaving government service, the differences were statistically significant at .01, classified by overall educational level; no differences were found on each side. Classified by work experience, there were discipline and maintaining discipline at the statistically significant difference at the .05

Keywords: Personnel Management; Office of Learning Encouragement

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยคนที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคน สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำรงชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอุตสาหกรรม เพื่อให้ก้าวทันโลกในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 76 กำหนดให้รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 14-16) การกระจายอำนาจดังกล่าวทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับการบริหาร "คน" ในองค์กร เพราะการดำเนินงานต่างๆ

ผู้บริหารกระทำเพียงคนเดียวไม่ได้ ต้องมีผู้ร่วมงานเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จเนื่องจากการบริหารงานบุคคลนั้นมีการดำเนินงานในแต่ละงานโดยระบบ ซึ่งงานจะประสบความสำเร็จและโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพได้หรือไม่ นั่นส่วนสำคัญที่สุดคือการขับเคลื่อนโดยฝ่ายบริหารงานบุคคล ผู้บริหารจึงต้องตระหนักถึงกลยุทธ์การพัฒนาองค์กร ซึ่งการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ตอบสนองยุทธศาสตร์องค์กรเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่บ่งชี้ความสำเร็จขององค์กร เพราะฉะนั้นผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ เพื่อที่ผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจะได้นำหลักการและแนวคิดไปเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ด้านบุคลากรให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรต่อไป (จอมพงศ์ มงคลนิช, 2554: 187-188) ซึ่งการบริหารงานบุคคลถือได้ว่าเป็นการวางระบบกระบวนการทำงานของคนที่อยู่ร่วมกันในองค์กรได้ทำงานให้ดีที่สุด มีความพอใจที่จะให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้บริหาร เพื่อให้งานลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เพื่อให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะทำให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีความกระตือรือร้นพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากคนเป็นทรัพย์สินที่มีค่าขององค์กร การบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตรเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยดำเนินงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับฐานราก ซึ่งภารกิจหลักคือการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาวะแวดล้อมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทหน้าที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน จัดการศึกษานอกโรงเรียนและกำกับดูแลติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในสังกัด จำนวน 12 แห่ง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4,914 คน บุคลากรในสถานศึกษาจึงเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพิจิตร โดยบุคลากรสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามเจตนารมณ์และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการสร้างความตระหนัก สร้างเจตคติที่ดี ตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและตรงกันให้เกิดกับผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร

จากการติดตามผลการบริหารงานของสกร.จังหวัดพิจิตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 พบว่าสถานศึกษาไม่มีการจัดทำแผนด้านอัตรากำลัง ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ไม่มีคู่มือและโครงสร้างการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจน บุคลากรบางส่วนมีความรู้ความสามารถไม่ตรงตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรบางส่วนยังขาดการส่งเสริมให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมในการทำงานที่ต้องรักษาระเบียบวินัยได้ บุคลากรไม่ครบตามกรอบอัตรากำลังที่กำหนด ขาดแคลนครู กศน.ตำบล ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเนื่องจากการโยกย้าย และการลาออกจึงส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของหน่วยงาน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร, 2566)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

- ### สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

- ## วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

- 1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร จาก จำนวน 260 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ ของ Krejcie & Morgan, 1970 : 608 (อ้างถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2552: 108-109) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 คน โดยทำ การสุ่มแบบแบ่งชั้น และกำหนดสัดส่วนเป็นรายอำเภอ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด

- 1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอำเภอเมืองพิจิตร อำเภอสามง่าม อำเภอดังทรายปูน อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอสากเหล็ก อำเภอตระพานหิน อำเภอปางศิลาทอง อำเภอโพนพิสัย อำเภอเนินขาม อำเภอวังน้อย อำเภอวิภาวดี อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร

- 1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ปีการศึกษา 2565-2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระดับ (Rating Scale) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานการปฏิบัติงาน 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านออกจากราชการ 6) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยพบว่า มีค่าความสอดคล้องตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น รวมทั้งฉบับอยู่ที่ระดับ .989

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำเครื่องมือพร้อมกับสำเนาหนังสือจากมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา ติดต่อกับทางสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาอีก 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจนับและหาความสมบูรณ์ของเครื่องมือ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อหาค่า Independent Sample t-test, F-test (One-way ANOVA) และเมื่อพบว่าค่าสถิติมีนัยสำคัญทางสถิติ จะต้องทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ LSD และคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และกำหนดเกณฑ์การแปลผลช่วงค่าเฉลี่ย บุญชม ศรีสะอาด (2556: 102-103)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่าด้านที่สูงที่สุดคือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.58$) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุดคือด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ($\bar{X} = 4.14$) ปรากฏดังตาราง

รายการ	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนด ตำแหน่ง	4.14	0.62	มาก
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.30	0.64	มาก
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานการปฏิบัติงาน	4.58	0.67	มากที่สุด

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย	4.33	0.65	มาก
5. ด้านออกจากราชการ	4.44	0.68	มาก
6. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.43	0.58	มาก
รวม	4.37	0.54	มาก

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่าง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ที่พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะว่าความต้องการกำลังคนกับภารกิจของ สกร.จังหวัดพิจิตร และประเมินเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ และกำหนดตำแหน่ง ดังงานวิจัยของ สีวรรณ ไชยกุล (2562) ที่พบว่า ระดับความคิดเห็นของการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ด้านการสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษามีโอกาสเลือกคนทำงาน สอดคล้องกับภารกิจ วัฒนธรรมองค์กร โดยได้คนดี มีความรู้ มีความสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ทำให้องค์กรมีความพร้อมในการพัฒนาบุคคลต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิภาดา สารมัย (2562) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก สกร.อำเภอ มีการจัดประสบการณ์ให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ สร้างขวัญและกำลังใจ ทำให้บุคลากรแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายเพื่อปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ พรหมปัญญา (2563) ที่พบว่า การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มสหวิทยาเขต ชลบุรี 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาด้านการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ด้านวินัยและการรักษาวินัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก สกร.อำเภอ ให้ความสำคัญบุคคล เพราะหากครูเป็นผู้มีระเบียบวินัยดีแล้วส่งผลต่อผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Scott Edward (2001) พบว่า การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรกำหนดบทบาท หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร การพัฒนาบุคคลต้องจัดอบรมให้ความรู้ หลักการและวิธีการทำงานให้ทันต่อเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ และมีการพัฒนาระบบการทำงานเป็นทีม ปรับปรุงระบบการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้บริหารต้องสร้างศรัทธาและความจริงใจในการใช้ระเบียบวินัยในการไกล่เกลี่ยปัญหาด้านบุคคลอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาด้านการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ด้านออกจากราชการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษามีระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานที่ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลโดยตรง ดังงานวิจัยของภัทรา ผดุงรุ่งเรืองกิจ (2561) ที่พบว่า ปัจจัยของความสำเร็จด้านการบริหารงานบุคคล ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สรุปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาด้านการบริหารงานบุคคลของ

สถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษา มีการดำเนินการเพื่อตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้เพื่อการพิจารณาความดีความชอบที่ตนรับผิดชอบทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยอยู่บนรากฐานของความเหมาะสม ยุติธรรม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน โดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่มีมาตรฐานเดียวกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมและชัดเจน ดังงานวิจัยของ Ibrahim, 2009: 724-733, (อ้างถึงใน เวียงพิงค์ แสงอาจ, 2556: 45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของแรงจูงใจที่มีผลกระทบต่อระดับแรงจูงใจของครู พบว่า ครูมีแรงจูงใจจากปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ ความมั่นคงปลอดภัยในสถานศึกษา ความสำเร็จของนักเรียนความต้องการเป็นครูมืออาชีพ ระดับความเชื่อถือในตนเอง การได้รับการยอมรับในสังคม การได้รับรายงานประเมินเชิงบวก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ดังงานวิจัยของ ธวิ สุขสมบุญ (2560) ที่พบว่า 1) การบริหารงานบุคคลตามทฤษฎีของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามทฤษฎีของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามอายุ และประสบการณ์การทำงานใน กศน. แตกต่างกัน และในขณะทำงานวิจัยของภัทธา ผดุงรุ่งเรืองกิจ (2561) ที่พบว่า ปัจจัยของความสำเร็จด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และสังกัดพื้นที่การศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดพิจิตร เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังงานวิจัยของณัฐวดี โชคสุทธิสวัสดิ์ (2560) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร เมื่อวิเคราะห์รายด้าน จำแนกตามเพศ พบว่าด้านวินัยและการรักษาวินัย มีความแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันยกเว้นด้านออกจากราชการไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าด้านวินัยและการรักษาวินัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในปัจจุบันแต่ละองค์กรจะประกอบไปด้วยบุคลากรที่แตกต่างกันแต่ละช่วงวัย ในทุกวันนี้ต่างก็หลายวัยที่ต้องทำงานร่วมกัน และด้วยช่วงอายุที่แตกต่างกันก็ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด การตัดสินใจ ความเชื่อ ประสบการณ์รวมทั้งวิธีการทำงานที่ไม่เหมือนกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัดพิจิตร ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน อัตรากำลังและกำหนด ตำแหน่งการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานการปฏิบัติงานวินัยและการรักษาวินัยด้านออกจากราชการการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการบริหารงานบุคคลด้านวินัยและการรักษาวินัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สามารถนำผลการเปรียบเทียบไปกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานบุคคล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง โดยมีการจัดทำแผนการจัดหาทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การจัดหาทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคตอยู่ในระดับต่ำสุด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร.จังหวัด พิจิตร กับสังกัด สกร. จังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ผลการวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและมีข้อมูลใหม่และแนวทางใหม่ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยและศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัด สกร. จังหวัดพิจิตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จุฑารัตน์ พรหมปัญญา. (2563). การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2554). การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. สถาบันเทคโนโลยีสยาม.
- ณัฐวดี โชคสุทธิสวัสดิ์ (2560). การบริหารงานบุคคล ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิสนุ ฟองศรี. (2552). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย : การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม. กรุงเทพฯ: ด้านสหวิชาการพิมพ์

- ภัทรา ผดุงรุ่งเรืองกิจ (2561). ปัจจัยของความสำเร็จด้านการบริหารงานบุคคล ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วิภาดา สารมัย. (2562). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธวิธ สุขสมบุญ. (2560). การบริหารงานบุคคลตามทฤษฎีของครู และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เวียงพิงค์ แสงอาจ. (2556). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิววรรณ ไชยกุล (2562). การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิจิตร.(2566).รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดพิจิตร ประจำปีการศึกษา 2565. เอกสารโรเนียว.
- Scott, E. (2001). Northern California School Superintendents, Perceptions Regarding Conflicts with Board Members in the Area of Human Resource Administration. Doctoral Dissertation. University of La verne.

แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
The Guideline Administration Educational Resources of Small Sizes School
With Acting Director Phrae Primary Educational Service Area Office 2

คณิต พอจิต¹ ชัชภูมิ สีชมภู² พิมพกา ธรรมสิทธิ์³

Kanit Porjit, Chatphum Sichomphoo, Phimpaka Thammasit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และ 2.เพื่อหาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน ประชากรที่ใช้ทั้งหมด 125 คน ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 2) แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา คือ ด้านการบริหารบุคคล มีการวางแผนกำหนดอัตรากำลัง การปฐมนิเทศบุคลากรที่แต่งตั้งใหม่ และการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการบริหารการเงิน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ และแจ้งให้บุคลากรได้รับทราบการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการและความขาดแคลน การแสวงหาวัสดุอุปกรณ์จากภายนอกมาเสริม และการจัดทำแผนการจำหน่ายครุภัณฑ์ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ มีการวิเคราะห์ความต้องการในการใช้อาคารสถานที่ การเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้อาคารสถานที่ และการกำกับติดตามและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีการวางแผน ติดตามและประเมินผลการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และการใช้เทคโนโลยีในการประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา; โรงเรียนขนาดเล็ก;
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา

Received: 2024-07-26 Revised: 2024-08-13 Accepted: 2024-08-18

¹ นักศึกษาด้านวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: songburi@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: Chatphum.Sri@uru.ac.th

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

Abstract

This research article aimed: 1. to study the condition of the administration educational resources at the small-size schools with acting director, and 2. to find the guidelines for their administration educational resources. The study is mixed-method research with a population of 125 people and 9 interview experts. The research tools included questionnaires and interviews. Statistical instruments for the data analysis included the percentage, average, standard deviation, and content analysis.

The results of the research revealed the following. 1) The condition of educational resource management at small-size schools with the acting directors overall was at a high level. The average value was 4.07. 2) The guidelines for managing their educational resources consisted of the following components: personnel management (workforce planning, orientation for new hired employees, and their performance evaluation), financial management (appointed committee of budget expenditure planning and evaluation), materials and equipment management (procurement of supplies and equipment based on the needs and shortages, acquisition of additional outside materials and equipment, and preparation for their distributions), facilities management (analyses of building use needs by the various agencies, and monitoring and evaluation of their use), as well as technology and information management (use monitoring and evaluation, educational resource management, and coordination with various network groups.

Keywords: The Administration Educational Resources; Small School; Acting Director

บทนำ (Introduction)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสถานการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมยุค 4.0 ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบริบทการจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณรวมทั้งการพัฒนาการศึกษากับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2), พ.ศ. 2542) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (แก้ไขเพิ่มเติม, ฉบับที่ 4, พ.ศ. 2562) หมวด 8 มาตรา 58 ระบุไว้ว่า ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นตัวกระตุ้นให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรหรือหน่วยงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ (สุชาติ บรรณกิจ, 2563: 61) ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐพงษ์ มั่นต่อ (2564: 11) ที่กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกลางของสถานศึกษาทำหน้าที่ให้สถานศึกษาสามารถเดินหน้าตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้ ซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรหลัก คือ บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยสนับสนุนให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ กณวรรณ ลาชุมเหล็ก (2564: 17) ที่กล่าวว่า การนำทรัพยากรทางการศึกษามาบริหารในสถานศึกษา เช่น ทรัพยากรทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลด้วย สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 มีทั้งหมด 116 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างห่างไกล มีการย้ายออกของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียน สถานศึกษาที่ไม่มีผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ขาดผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษา และส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ประกอบกับเกณฑ์อัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหนังสือ สำนักงาน ก.ค.ศ.ที่ ศธ 0206.6/ว23 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2563 (ยกเว้นสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย) สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 40 คนลงมา ไม่กำหนดอัตรากำลังสายงานบริหารสถานศึกษา ยกเว้นสถานศึกษาตามเงื่อนไขที่ ก.ค.ศ.กำหนด ในกรณีสถานศึกษาไม่มีผู้อำนวยการสถานศึกษา หากยังไม่ได้แต่งตั้ง หรือแต่งตั้งครูผู้ช่วย หรือข้าราชการครูในสถานศึกษา และที่มิครบชั้น รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานครู อาจทำให้ข้าราชการครูไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่การสอนได้เต็มศักยภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยระดับประเทศลดลง เป็นร้อยละ 0.74 ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากขาดการบริหารจัดการที่ดีและความขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาบางประการเช่น สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ครูผู้สอนตรงตามวิชาเอก ที่ส่งผลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 เน้นการวิจัยผสมผสาน มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 23 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 23 คน ครูผู้สอน จำนวน 102 คน รวมทั้งสิ้น 125 คน

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 23 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารบุคคล จำนวน 6 ข้อ ด้านการบริหารการเงิน จำนวน 6 ข้อ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 8 ข้อ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ จำนวน 6 ข้อ และด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศจำนวน 8 ข้อ รวมทั้งหมด 34 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบ มาตราประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสภาพปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ เวลาที่สัมภาษณ์ สถานที่ที่สัมภาษณ์ และหมายเลขโทรศัพท์

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร จำนวน 125 คน ได้แก่ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2567 ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 และผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

3.5 ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์ และนัดหมายการสัมภาษณ์ พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยการคำนวณหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
1 ด้านการบริหารบุคคล	4.06	0.30	มาก
2 ด้านการบริหารการเงิน	4.06	0.30	มาก
3 ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์	4.11	0.34	มาก
4 ด้านการบริหารอาคารสถานที่	4.02	0.28	มาก
5 ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ	4.09	0.34	มาก
ภาพรวม	4.07	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 มีสภาพการบริหารทรัพยากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.31$) เมื่อพิจารณาสภาพการบริหารทรัพยากร

รายด้านเรียงตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารอาคารสถานที่ ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารบุคคล พบว่า ควรมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังของบุคลากร ควรศึกษาและวิเคราะห์อัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และควรจัดทำแผนอัตรากำลังประจำปี มีการปฐมนิเทศบุคลากรที่แต่งตั้งใหม่ก่อนเริ่มการปฏิบัติหน้าที่ และมีการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ด้านการบริหารการเงิน พบว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการ ควรมีการแจ้งให้บุคลากรได้รับทราบการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี

ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ควรมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการและความขาดแคลน ควรมีการแสวงหาวัสดุอุปกรณ์จากภายนอกมาเสริมเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ และควรมีการจัดทำแผนการจำหน่ายครุภัณฑ์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

ด้านการบริหารอาคารสถานที่ พบว่า ควรมีการวิเคราะห์เพื่อกำหนดความต้องการในการใช้อาคารสถานที่ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาและอนุมัติคำร้องขอ และควรมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า ควรมีการวางแผนนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ควรมีการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และควรมีการนำผลการติดตามและประเมินผลการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้เก็บข้อมูลในการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสภาพการบริหารทรัพยากรอันดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารอาคารสถานที่ และด้านการบริหารบุคคล ลำดับน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา นั้นเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ หรือ เทคโนโลยีสารสนเทศ จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพงษ์ มั่นต่อ (2564: บทคัดย่อ) พบว่า สภาพการปฏิบัติการบริหารทรัพยากรทางการศึกษามีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมาก นอกจากนั้นยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เรณูมาน (2565: 67) พบว่า สถานศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีภารกิจงานตามโครงสร้างการบริหารงานสถานศึกษามีความคล้ายคลึงกันแตกต่างกันแค่เพียงขนาดของสถานศึกษา และบริบทของชุมชน

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 มีดังนี้

ด้านการบริหารบุคคล พบว่า โรงเรียนควรมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังของบุคลากร โดยศึกษาและวิเคราะห์อัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และจัดทำแผนอัตรากำลังประจำปี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนควรมีการปฐมนิเทศบุคลากรที่แต่งตั้งใหม่ก่อนเริ่มการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านบุคคลเป็นหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนให้โรงเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพจึงส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและความสำเร็จของนักเรียน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กณวรรณ ลาชุมเหล็ก (2564: 29) พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นการดำเนินการให้บุคลากรที่มีอยู่ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดและวางแผนการกำหนดอัตรากำลัง การสรรหาบุคลากร การปฐมนิเทศและการมอบหมายหน้าที่การประเมิน ปฏิบัติงาน และการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการบริหารบุคคล นอกจากนั้นยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เรณูมาน (2565: 20) พบว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นการกำหนดและการวางแผนอัตรากำลัง การสรรหา การมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ การปฐมนิเทศ ประเมินการปฏิบัติงานและพัฒนาบุคคล

ด้านการบริหารการเงิน พบว่า โรงเรียนควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญของโครงการให้ครอบคลุมความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา ควรมีการแจ้งให้บุคลากรได้รับทราบการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เพื่อตรวจสอบความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการเงิน เป็น กระบวนการวางแผนและจัดการในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารจัดการงบประมาณที่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเงินทุนเป็นปัจจัยหลักในการจัดหาทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ บรรณกิจ (2563: 69) พบว่า การบริหารงบประมาณ เป็นการกำหนดแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ เป็นเงินอุดหนุนให้กับโรงเรียนดำเนินการจ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรรับทราบการใช้จ่ายงบประมาณและใช้เงินงบประมาณให้ถูกต้องตามระเบียบ เพื่อให้สามารถบรรลุตามภารกิจของโรงเรียน การดำเนินงานตามแผนควบคุมงบประมาณ การประเมินผลการบริหารงบประมาณ เพื่อเป็นการสรุปเกี่ยวกับแผนและการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เรณูมาน (2565: 20) พบว่า การบริหารงบประมาณ เป็นการดำเนินการงานการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในการวางแผน ในการเสนอของบ การใช้จ่ายงบประมาณใช้เงินงบประมาณถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายดำเนินงานตามแผนควบคุมงบประมาณ และการประเมินผลการบริหารงบประมาณ เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจของสถานศึกษา

ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ พบว่า โรงเรียนควรมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการและความขาดแคลน และให้มีการแสวงหาวัสดุอุปกรณ์จากภายนอกมาเสริม โดยสำรวจความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้วดำเนินการจัดซื้อหรือใช้วิธีการระดมทรัพยากรโดยจัดทำโครงการและขออนุมัติคณะกรรมการสถานศึกษาพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ในการระดมทรัพยากร ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้ มีการจัดทำแผนในการซ่อมบำรุง และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์ในสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพราะวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรียน เครื่องมือทดลอง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่เฟอร์นิเจอร์ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและการทำงานของครู มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กณวรรณ ลาชุมเหล็ก (2564: 30) พบว่า การบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เพียงพอกับความต้องการ มีการกำหนดนโยบายและวางแผน การวิเคราะห์การใช้และความต้องการวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน การลงทะเบียนและการปรับปรุงนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนาให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เรณูมาน (2565: 23) พบว่า การบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นการดำเนินงานของผู้บริหาร สถานศึกษาในการดำเนินงานบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย การวางแผน การกำหนด โครงการ การวางแผนการจัดหา และดำเนินการจัดหาพัสดุ การลงทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุ การแจกจ่ายให้หน่วยงานต้องการใช้ การบำรุงรักษา และการจำหน่าย

ด้านการบริหารอาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์เพื่อกำหนดความต้องการในการใช้อาคารสถานที่ โดยสำรวจความต้องการจำเป็นที่ต้องใช้อาคารสถานที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาจากความเพียงพอของครูนักเรียนในโรงเรียนและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่ต่าง ๆ และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านอาคารสถานที่ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะอาคารสถานที่ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ ภายในสถานศึกษา เมื่อมีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ที่ดี จะส่งผลต่อทั้งผู้เรียน บุคลากร และภาพลักษณ์ของสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 5) พบว่า กระบวนการบริหารอาคารสถานที่ มีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เพียงพอกับนักเรียน การมีกฎระเบียบการใช้อาคาร การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารสถานที่และความปลอดภัย และมีการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เรณูมาน (2565: 25) พบว่า การบริหารทรัพยากรด้านอาคารสถานที่ เป็นการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้ของหน่วยงาน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางแผนการวิเคราะห์ และการกำหนดความต้องการ การจัดสรรและใช้อาคารสถานที่

ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า โรงเรียนควรมีการวางแผนนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา โดยวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันแล้ววางแผนกลยุทธ์ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางในการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้แล้วดำเนินการและประเมินผล และนำผลการติดตามและประเมินผลมาใช้เก็บข้อมูลในการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้

เป็นเพราะ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ หรือ ICT นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ การสอน และการบริหารจัดการศึกษา ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช บัวชุม (2561: 43) พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วย การบันทึกสภาพงานธุรการ ระเบียบ กฎหมายแนวปฏิบัติงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนบริหารโรงเรียน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการดำเนินการธุรการโรงเรียน การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำข้อมูลระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กิจกรรมนักเรียน การรายงานผลการรับนักเรียนเข้าเรียน การประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ชุมชนองค์กรและหน่วยงานอื่น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์ มีสภาพการบริหารทรัพยากรอยู่ในระดับที่มากที่สุด โรงเรียนมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามความต้องการและความขาดแคลน และมีการแสวงหาวัสดุอุปกรณ์จากภายนอกมาเสริมเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ ด้านการบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ โรงเรียนมีการวางแผนนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และมีการนำผลติดตามและประเมินผลการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้เก็บข้อมูลในการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป ด้านการบริหารบุคคล โรงเรียนมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังของบุคลากร มีการปฐมนิเทศบุคลากรที่แต่งตั้งใหม่ก่อนเริ่มการปฏิบัติหน้าที่ และมีการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารการเงิน โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการ มีการแจ้งให้บุคลากรได้รับทราบการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี ด้านการบริหารอาคารสถานที่ โรงเรียนมีการวิเคราะห์เพื่อกำหนดความต้องการในการใช้อาคารสถานที่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาและอนุมัติคำร้องขอ และมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีสภาพการบริหารทรัพยากรอยู่ในระดับที่มากที่สุด ดังนั้นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านวัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษามีคุณภาพและนักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีแผนงานสำหรับการจัดซื้อ จัดหา เก็บรักษา และซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ และมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารอาคารสถานที่ที่มีสภาพการบริหารทรัพยากรอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด เนื่องจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา

ของผู้เรียน เพราะอาคารสถานที่ไม่ใช่เพียงแค่โครงสร้างทางกายภาพ แต่ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยรวมอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการบริหารอาคารสถานที่ มีสภาพการบริหารทรัพยากรอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ควรวิจัยเรื่อง แนวทางการทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาด้านการบริหารอาคารสถานที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

เอกสารอ้างอิง(References)

- กณวรรณ ลาชุมเหล็ก. (2564). สภาพและแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จุฑารัตน์ เรณูมาน. (2565). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะนุช บัวชุม. (2561). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รัฐพงษ์ มั่นต่อ. (2564). แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในยุครฐาน วิถีชีวิตใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.
- สุชาดา บรรณกิจ. (2563). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
Public Participation in Local Development of Pak Tho Subdistrict
Administrative Organization Pak Tho District, Ratchaburi Province

สมนึก วิน้อย¹
Somnuek Winothai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และ 2) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (One Way ANOVA) การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least significant difference)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการประเมินผล ตามลำดับ
2. ประชาชนที่มีเพศและรายได้ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชน และบทบาทในท้องถิ่น/ชุมชน ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วมของประชาชน; การพัฒนาท้องถิ่น; องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ

Abstract

This research article aimed 1) to study the level of public participation in local development of Pak Tho Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho district, Ratchaburi province, and 2) to make comparative study of public participation in local development of Pak Tho Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho district, Ratchaburi province, classified by personal factors. This research was quantitative research. The sample consisted

Received: 2024-07-29 Revised: 2024-08-13 Accepted: 2024-08-18

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพิษณุโลก Lecture in the Bachelor of Public Administration Program, Phitsanulok University. E-mail: nuekptk2492@gmail.com

of 380 people. The research instrument was a questionnaire. Statistical instruments data analysis included: frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (One way ANOVA), LSD (Least significant difference) for analysis of the pair comparison test.

The research results were below

1. Overall, the level of the public participation in the local development of Pak Tho Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho District, Ratchaburi province, was moderate. With consideration of each aspect, people were involved in receiving benefit at the high level, followed by decision-making, operations and evaluation, respectively.

2. People of different genders and incomes had the same level of participation in local development of Pak Tho Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho district, Ratchaburi province. While people with different ages, levels of education, their length of staying time and roles in the local area/community had different levels of participation in the local development of Pak Tho Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho district, Ratchaburi province with a statistical significance of 0.05.

Keywords: Public Participation; Local Development;

Pak Tho Subdistrict Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 18 ฉบับ ทุกฉบับมีหลักการที่ตรงกันประการหนึ่งคือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดที่เรียกว่า อำนาจอธิปไตย แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาประชาชนไทยจะมีได้มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองเท่าที่ควร แต่เมื่อกระแสการเป็นประชาธิปไตยของโลกได้เข้าสู่ประเทศไทยก็ทำให้ประชาชนรู้ถึงการที่ตนควรมีสิทธิเสรีภาพและมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น นำมาสู่การปฏิรูประบบการเมืองไทยที่เห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงของการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการในระยะเวลา 5 ปี ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เป็นการพลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมยุคใหม่ที่ก้าวหน้า เศรษฐกิจสามารถสร้างมูลค่าได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังนั้นเพื่อให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 13 สามารถระบุทิศทางและประเด็นการพัฒนาประเทศควรให้ความสำคัญและจำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ให้เป็นแผนที่มีความชัดเจนในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการมุ่งเน้นและให้บรรลุเป้าหมายภายในช่วงเวลาของแผนให้สามารถชี้ชัดเป้าหมายหลักที่ประเทศไทยต้องดำเนินงานให้เกิดผลและเชื่อมโยงไปยังเป้าหมายย่อยต่างๆ ในมิติที่เกี่ยวข้องแต่ละด้านที่ต้องเร่งดำเนินการหรือต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมายหลักเพื่อให้ประเทศไทยสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนของโลกยุคใหม่

ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น นอกจากนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลท้องถิ่นต่างๆ ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากร เป็นแหล่งวัตถุดิบ เป็น

แหล่งผลิตตลอดจนเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเติบโตและมีระบบการบริหารจัดการที่ดี จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ กรณีของประเทศไทยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่วนหนึ่งรัฐได้ดำเนินนโยบายผ่านทางระบบบริหารราชการส่วนกลางและระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาคแล้ว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของงบประมาณแผ่นดิน ดังนั้นต้องถือได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในเขตเมืองและชนบท การพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะเจริญก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปกครองท้องถิ่นของประเทศนั้นๆ เป็นประการสำคัญ การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นถือว่าเป็นกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยผู้ที่เป็นผู้นำท้องถิ่นนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่เพื่อจะเข้ามาแก้ปัญหาในพื้นที่ของตนเองได้ตรงจุดและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นรากฐานสำคัญของหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับการปกครองในระดับท้องถิ่นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน เพราะเป็นสถาบันที่ฝึกหัดให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นอันเป็นที่อยู่ของตน เกิดความหวงแหนและความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น เป็นผลให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการเมืองและการพัฒนาท้องถิ่นของไทยจะมีความเกี่ยวพันกับการเมืองการปกครองในระดับชาติเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมทางการเมืองการปกครองระดับชาติส่วนใหญ่พัฒนามาจากระดับท้องถิ่น (อดิวิส ศิริสัมพันธ์, 2563)

องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรหนึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี และแผนพัฒนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเสนอปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่น เพื่อนำเอาความคิดเห็นที่หลากหลายของประชาชนที่ร่วมกันเสนอนั้นมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งจากเหตุผลและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเกิดการครอบคลุมสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

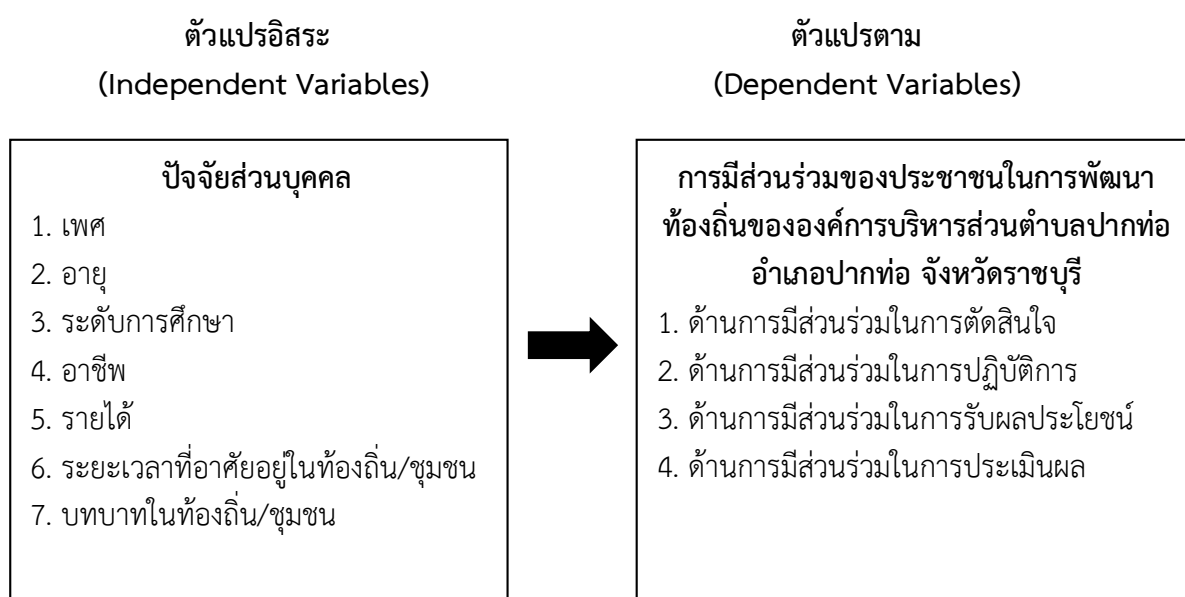
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีของ Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1977) มาเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 5,735 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน ได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาคิยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2561: 95) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มเป็นจำนวน 380 คน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา โดยเริ่มศึกษาในเดือนมีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามหรือปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชน และบทบาทในท้องถิ่น/ชุมชน จำนวนข้อคำถาม 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถามมีจำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 380 ฉบับ แล้วเก็บกลับคืนด้วยตนเองทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้วจะทำการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ทุกฉบับก่อนนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติสำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) t-test, F-test (One-Way ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ LSD (Least significant difference test)

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41-50 ปี การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รายได้อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ระยะเวลาอยู่อาศัยในท้องถิ่น/ชุมชน 11-20 ปี บทบาทในท้องถิ่น/ชุมชนส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป ไม่มีตำแหน่งใดๆ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิเคราะห์ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับที่
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.93	1.16	ปานกลาง	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	2.86	1.08	ปานกลาง	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.68	0.88	มาก	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.58	1.17	น้อย	4
ภาพรวม	3.01	0.94	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$; S.D. = 0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 3.68$; S.D. = 0.88) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.93$; S.D. = 1.16) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 2.86$; S.D. = 1.08) และอันดับสุดท้ายมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 2.58$; S.D. = 1.17) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชน และบทบาทในท้องถิ่น/ชุมชน ตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งผลของการทดสอบสมมติฐานการวิจัยดังที่แสดงอยู่ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
2. ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
4. ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
5. ประชาชนที่มีรายได้ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	สมมติฐานการวิจัย
6. ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชนที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย
7. ประชาชนที่มีบทบาทในท้องถิ่น/ชุมชนที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่มีเพศและรายได้ที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชน บทบาทในท้องถิ่น/ชุมชนที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลของการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศิริ เมืองมนต์ (2564) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและผลของการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติวิธ ศิริพันธ์ (2563) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลของการวิจัยในแต่ละด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนได้เข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อถึงการทำประชามติหรือการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนในการจัดทำโครงการต่างๆ แต่ยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังไม่ร่วมแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน จึงทำให้ภาพรวมการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวัชชัย สนมธมโม (2561) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติการในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ มักจะดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานนั้นทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยแต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือปฏิบัติการในโครงการพัฒนาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการหรือด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นมีการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ผ่านการได้รับการบริการด้านสาธารณประโยชน์ต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารด้านโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น เช่น ถนน ทางระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา การกำจัดขยะมูลฝอย งานบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น ซึ่งทำให้ประชาชนได้รับรู้ได้ถึงการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณี (2565) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความคิดและความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติการในด้านกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่างๆ หรือไม่ได้เข้าไปมีโอกาสเข้าไปร่วมอยู่ในกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อขาดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

2. เปรียบเทียบประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อนั้นมีความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชายหรือเพศทางเลือก รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศได้เข้ามามีบทบาทในท้องถิ่นผ่านโครงการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) พบว่า ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะอายุในบางช่วงวัยอยู่ในช่วงชีวิตที่ต้องทุ่มเทให้ความสำคัญในเรื่องของการทำงานเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว จึงไม่อาจจะมีเวลาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควรก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติรัตน์ ไชยอำนาจ (2560) พบว่า ประชากรที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณณทัต บณชุดตและคณะ (2562: 209-222) พบว่า ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ได้พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่มากกว่า อาจเป็นเพราะประชาชนที่การศึกษาในระดับสูงมุ่งเน้นในเรื่องของการประกอบอาชีพมากกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พง โกศล (2561) พบว่าผลจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสะอาง จังหวัดกันตล ราชอาณาจักรกัมพูชา จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณี (2565) พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะกลุ่มอาชีพบางอาชีพมักใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพพนักงานเอกชนจะมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ในขณะที่กลุ่มอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานหน่วยราชการ มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณณทัต บณขุนทด และคณะ (2562: 209-222) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีรายได้ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะการเข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อได้จัดขึ้นนั้น ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ และเป็นการบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อได้จัดขึ้นเพื่อบริการแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันของคนในพื้นที่ ดังนั้นรายได้ของประชาชนไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ที่ต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชน ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะกลุ่มที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น/ชุมชนเป็นระยะเวลายาวนานนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าทุกกลุ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่นานเท่าใดก็จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้นเท่านั้น อาจเป็นเพราะมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันมากขึ้นระหว่างคนในท้องถิ่น/ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณี (2565) พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตำลึง ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีบทบาทในท้องถิ่น/ชุมชน ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากความเป็นจริงที่ผ่านมา ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นน้อยกว่าประชาชนที่มีตำแหน่งและมีบทบาทในท้องถิ่น/ชุมชน อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ประธานชุมชน เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าบทบาทใดๆ ในท้องถิ่น/ชุมชนจะมีผลทำให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้นเนื่องจากบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้น ทำให้มีความจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในบทบาทและฐานะตัวแทนของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชากร ตรีภักตรอง (2563) พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในหมู่บ้าน/ชุมชนที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณี (2565) พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตำลึง ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล และการจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
2. แนวคิดและรูปแบบในการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม
3. ความแตกต่างของประชาชนในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อควรพัฒนาปรับปรุงในเรื่องของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนาของแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดความสำคัญของปัญหาและความต้องการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อจากระดับปานกลางให้เข้าสู่ระดับมากหรือมากที่สุด

1.2 การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อควรปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ/ทบทวน/เพิ่มเติม/แก้ไข/เปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น และเรื่องของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนการปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อและต้องพยายามให้เกิดมีการมีส่วนร่วมให้อยู่ในระดับมากหรือมากที่สุด

1.3 การมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อควรปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องของการช่วยเหลือบุคคลหรือครอบครัวให้ได้รับการช่วยเหลือในสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็น รวมถึงเบี้ยยังชีพต่างๆ ของประชาชนที่ควรได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อและให้มีส่วนร่วมในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องสมุดชุมชน ห้องออกกำลังกาย กิจกรรมการเต้น aerobics เพื่อการออกกำลังกาย รวมไปถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ ซึ่งจากความคิดเห็นของประชาชนที่ได้คือระดับปานกลาง ควรต้องพัฒนาให้สู่ระดับมากหรือมากที่สุด

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ ควรปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งให้ความสำคัญในด้านของการประเมินผลในเรื่องของการให้ประชาชนได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อเข้ามาเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ ปรับระดับความคิดเห็นที่ได้รับจากระดับน้อยไปสู่ระดับมากหรือมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นข้อมูลเชิงลึกที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่อื่นๆ หรือในภาพรวมของจังหวัดราชบุรี เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในภาพรวมที่กว้างขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านอื่นๆ เพิ่มเติม ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้คาดว่าจะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงการวิจัยต่อไป และเป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- นิติรัตน์ ไซอำนาจ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปาริชาติ มณี. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปณัตต์ บณขุนทด ริริร พิมมานุรักษ์ ธนัษพร หาได้ และสันติ คู่กระสังข์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชมนตรี. 6(1): 209-222.
- พงศ์ศิริ เมืองมนต์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- พระธวัชชัย สอนตมโม. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พง โกศล. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสะอาง จังหวัดกันดาล ราชอาณาจักรกัมพูชา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ไพฑูรย์ โพธิสว่าง. (2561). การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ : หลักการ วิธีปฏิบัติ สถิติและคอมพิวเตอร์ (E-Book). ฝายนวัตกรรมการเรียนรู้การสอน สำนักคอมพิวเตอร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชชากร ตรีกตรอง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/doew;oad/document/Yearend/2021/plan13.pdf>. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567.
- อดิวิส ศิริพันธ์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1977). **Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation**. New York: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an Introductory Analysis**. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

The Factors Affecting the Efficiency of Debt Repayment of Village and Urban
Community Funds in Udon Thani Province

อนนท์ นันทะ¹ ศักรินทร์ นนทพจน์²
Anon Nantha, Sakkarin Nonthapot

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.ปัจจัยแวดล้อมทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2.ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 3.อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดอุดรธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 333 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามมีค่า CVI ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.946 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในชุมชนในแต่ละกิจกรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ของสมาชิกในระดับมาก $\bar{X} = 4.10$, S.D. = .960 2. ปัจจัยแวดล้อมทางการเงินของสมาชิกในภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.99$, S.D. = .782 และ 3. ประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.61$, S.D. = .602 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โมเดลหรือแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน (ECO) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) และปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน (MoN) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิภาพ; การชำระหนี้; กองทุนหมู่บ้าน

Abstract

The objectives of this research were to study; 1.Financial and economic factors affecting the efficiency of village and urban community fund debt repayments. 2.Operational efficiency of the Village and Urban Community Fund. 3.Influence of financial and economic factors on the efficiency of debt repayment in urban and rural community funds in Udon Thani Province. This was quantitative research. The sample group consisted of 333 Village and

Received: 2024-07-25 Revised: 2024-08-13 Accepted: 2024-08-18

¹ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น Faculty of Interdisciplinary Programs, Khon Kaen University.
E-mail: nanthalin99@gmail.com

² คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น Faculty of Interdisciplinary Programs, Khon Kaen University.
E-mail: sakkno@kku.ac.th

Urban Community Fund members in Udon Thani Province. The questionnaire was used, and the CVI value was between 0.80 – 1.00, and Cronbach's Alpha Coefficient was 0.946. Data were analyzed by mean analysis and standard deviation while hypotheses were tested by path analysis. The results showed: 1) Economic factors in the community in each activity affect the debt repayment efficiency of the members was high-level $\bar{X}$ = 4.10, S.D. = .960. 2) Factors, in the overall financial environment of members affecting the debt repayment efficiency, were high-level $\bar{X}$ = 3.99, S.D. = .782. 3) The overall efficiency of village and urban community fund debt repayments was at the highest level $\bar{X}$ = 4.61, S.D. = .602. The results of the hypothesis testing found that the model or model of factors affecting the efficiency of debt repayment of village and urban funds in Udon Thani Province was consistent with empirical data. Economic environmental factors in the community (ECO) with a direct influence on debt repayment efficiency (EFF), and financial environmental factors (MoN) had a direct influence on debt repayment efficiency (EFF), statistically significant at the level of .05.

Keywords: efficiency; digital skills; business corporate executives

บทนำ (Introduction)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหนึ่งในนโยบายประชานิยมในช่วงการบริหารราชการโดยรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2544 (อดิศักดิ์ วงศ์อ้ายตาล, 2563) โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเศรษฐกิจฐานรากในระดับชุมชนของประเทศ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งใช้กลยุทธ์การพัฒนาตนเองของแต่ละชุมชนและมุ่งเน้นให้ประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง (พิชชา บวรโกศลกุล, 2557) ลักษณะของการดำเนินงานเป็นกองทุนหมุนเวียนประเภทเพื่อการกู้ยืม ซึ่งเป็นเงินนอกงบประมาณของรัฐบาล โดยที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท โดยให้ประชาชนร่วมกันบริหารจัดการกองทุนด้วยตัวเอง ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะนำ ด้วยการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับคนในหมู่บ้านและชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการลงทุนและพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือ สำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตและคุณภาพประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน นอกจากนี้แล้วกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยังเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนสำหรับประชาชน ในหมู่บ้านหรือชุมชน ช่วยในการลดการกู้ยืมเงินนอกระบบของประชาชน ทำให้กลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งบริการทางการเงินในระบบเนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ซึ่งเป็นการยกระดับขีดความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับประชาชนระดับฐานรากได้มากขึ้น และสิ่งเหล่านี้จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ดังที่กล่าวมาในตอนต้น รวมทั้งเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและบรรเทาปัญหาความยากจนของประชาชน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

แนวทางและรูปแบบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นหนึ่งในรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ส่วนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของคณะกรรมการและความร่วมมือของคนในชุมชน นอกจากนี้แล้วสมาชิกทุกคนในกองทุนหมู่บ้านฯ ยังเปรียบเสมือนเป็นเจ้าของกองทุนด้วยเช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาถึงผลของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฯ ต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม มีดังนี้ 1) ด้านสังคม เป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สร้างแหล่งเงินของตนเอง จากการคิดเอง ตัดสินใจเอง เพื่อพึ่งพาตนเองในอนาคต 2) ด้านเศรษฐกิจ มีการกระจายเงินทุนในท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างงานในธุรกิจของชุมชนซึ่งเป็นรากฐานที่เข้มแข็งและยั่งยืน 3) ด้านการเมือง ส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำมาใช้ในชุมชนของตนเอง 4) ด้านวัฒนธรรม ทำให้เกิดความสามัคคี ความเอื้ออาทร และการกระจายความเสมอภาคในชุมชน

ปัจจุบันพบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วทั้งประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 79,610 กองทุนแบ่งออกเป็น กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 75,000 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง จำนวน 3,872 กองทุน กองทุนชุมชนทหาร จำนวน 738 กองทุน โดยรัฐบาลได้มอบหมายหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติให้แก่ธนาคารรัฐวิสาหกิจมีทั้งสิ้น 3 ธนาคาร ดังนี้ 1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) 2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) 3. ธนาคารออมสิน โดยที่ทั้ง 3 ธนาคารเป็นผู้ปล่อยสินเชื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งการดำเนินการนั้นจะต้องทำความเข้าใจกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่วนในเรื่องของหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของโครงการและจะต้องนัดหมายกับสมาชิกทั้งหมดเพื่อประชุมหารือในส่วนของการสมาชิกที่มีความต้องการเงินทุนไปหมุนเวียนในการดำรงชีพ เมื่อได้มติในที่ประชุมเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็เตรียมเอกสารเพื่อยื่นเอกสารและคำขอกู้แก่ธนาคาร ซึ่งปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีปัญหากับธนาคารออมสินทั่วประเทศจำนวน 51,752 กองทุน และในส่วนธนาคารออมสินภาค 10 จะดูแลจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทั้งหมด 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม ทั้งหมด 7 จังหวัดนี้ มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งสิ้น 7,673 กองทุน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2565)

ในระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า ThaiPBS Esan (2020) ได้รายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฯ ในคดีการฟ้องร้องในเรื่องของการปลอมแปลงลายมือชื่อของชาวบ้านพรสวรรค์ หมู่ 14 ตำบลหนองนาคำ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยมีผู้เสียหายจำนวนเกือบ 100 ราย โดยเป็นการปลอมแปลงลายมือชื่อเพื่อใช้ในการเบิกเงินโครงการประชารัฐ จำนวนเงิน 1 ล้านบาท ใน 3 โครงการ คือ โครงการคู้้น้ำมันหยอดเหรียญจำนวน 5 แสนบาท โครงการซ่อมแซมประปาหมู่บ้านจำนวน 2 แสนบาท และโครงการร้านค้าชุมชนเป็นจำนวน 3 แสนบาท โดยที่ชาวบ้านทราบเรื่องมาก่อน การบริหารโครงการประชารัฐก็ล้มเหลวชาวบ้านจึงรวมตัวกันแจ้งความดำเนินคดีกับนายสังวาล แสงน่าน ผู้ใหญ่บ้านพรสวรรค์ในฐานะประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฐานปลอมแปลงเอกสาร และแจ้งความเอาผิดกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ดำเนินการผิดระเบียบปล่อยเงินกู้ให้กับพวกพ้องจนทำให้เงินกองทุนที่เคยมีอยู่ 2,400,000 บาท ตอนนี้เหลืออยู่ 1,600 บาท จึงทำให้กองทุนหมู่บ้านขาดสภาพคล่อง ซึ่งอย่างไรก็ตามในสภาพปัญหาการกู้ยืมและเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านนั้นซึ่งจากผลการศึกษากานต์มณี การินทร์ (2565: 470) พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้ครัวเรือนมากที่สุด ในขณะที่ผลการศึกษากานต์ชนก มณีพรหม (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการชำระหนี้ ได้แก่ การวางแผนทางการเงินซึ่ง

เป็นองค์ประกอบของความรู้ทางการเงิน และผลการศึกษาของอดิศักดิ์ วงศ์อ้ายตาล (2563) พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีผลต่อการเป็นสมาชิกกองทุนเพื่อใช้เป็นแหล่งกู้เงินในยามฉุกเฉิน สอดคล้องกับผลการศึกษาของภาสินี ยิ่งเลิศ และ ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ (2565: 192) พบว่า ปัจจัยด้าน รายจ่าย สภาพเศรษฐกิจ และจำนวนเงินออม มีผลต่อการก่อหนี้และการชำระหนี้สินของคนวัยทำงาน ซึ่งผลการศึกษาดังที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาเรื่องหนี้สินและประสิทธิภาพการชำระหนี้เป็นปัญหาสำคัญ

จากความสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่มีต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน รวมทั้งจากสภาพปัญหาด้านคหิความที่เกิดขึ้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญ จึงศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ปัจจัยแวดล้อมทางการเงินและปัจจัยด้านเศรษฐกิจในชุมชน เนื่องจากในกลุ่มจังหวัดทั้ง 7 ดังที่กล่าวมาข้างต้น จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีจำนวนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากที่สุดและเป็นจังหวัดที่ประสบปัญหาจนเกิดเป็นคหิความที่สำคัญดังที่กล่าวมา โดยผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ และทราบถึงแนวทางในการแก้ปัญหาการผิดชำระหนี้ของสมาชิกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับจังหวัดของตนเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ปัจจัยแวดล้อมทางการเงินของสมาชิกมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย
 - 1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษา คือ ปัจจัยด้านด้านเศรษฐกิจในชุมชน และปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน รวมทั้งศึกษาประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,977 กองทุน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

เมืองแห่งชาติ, 2565) และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 333 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane. Taro, 1970: 727-728)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

1.4 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2566-เดือนมกราคม

2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนนำไปพัฒนาเป็นแบบสอบถาม และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ให้พิจารณาตรวจสอบแล้วนำผลมาวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา : CVI (Content Validity Index) เป็นรายข้อและเลือกข้อคำถามที่มีค่า CVI ระหว่าง 0.80 – 1.00 จากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามฯ ไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวแทนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษามากที่สุด จำนวน 30 ราย แล้วจึงนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยการวัดค่าความสอดคล้องภายในด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) หากค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าตั้งแต่ 0.70 – 1.00 ขึ้นไปถือว่าเครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงสมารถที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยได้ (อรรถเดช สรสุชาติ, 2563: 70) หากค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.70 จะนำแบบสอบถามไปแก้ไขเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของทุกข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.700-0.946

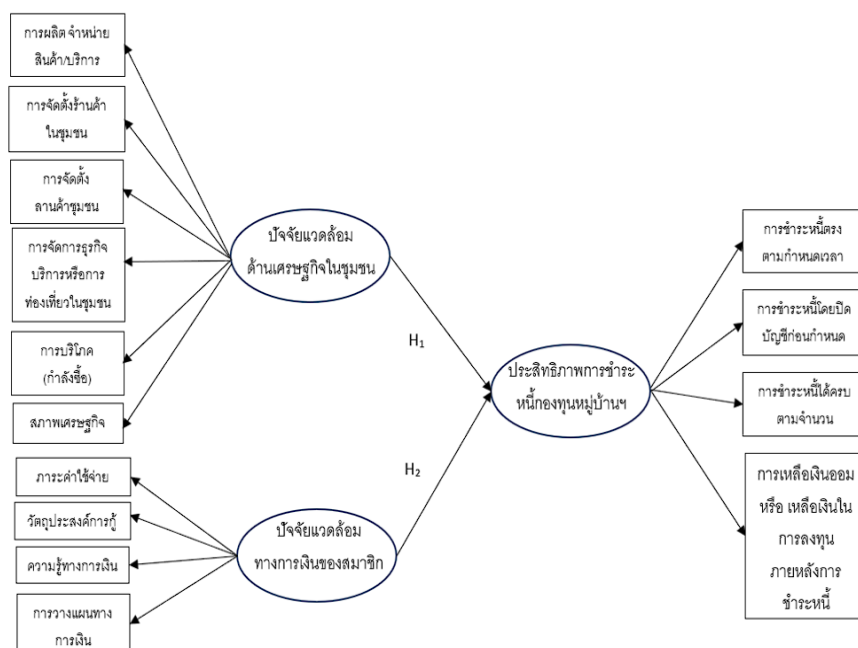
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองแบบเผชิญหน้า หรือส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยทั้ง 2 วิธีการนี้มีการอธิบายข้อคำถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามในกรณีที่มีข้อสงสัย จากนั้นจึงเก็บกลับมาหรือส่งไปรษณีย์กลับมา (ผู้วิจัยจะแนบซองที่จำหน่ายซองและติดแสตมป์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืน) และเมื่อได้ครบตามจำนวนจึงนำไปวิเคราะห์ต่อไปด้วยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้วิธีการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis)

ผลการวิจัย (Research Result)

ภาพที่ 1 แบบจำลองการวิจัย

(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านเศรษฐกิจในชุมชน

ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การผลิตและจำหน่ายสินค้า/บริการ	4.13	1.122	มาก
2. การจัดตั้งร้านค้าในชุมชน	4.54	.672	มากที่สุด
3. การจัดตั้งร้านค้าชุมชน	3.64	1.072	มาก
4. การจัดการธุรกิจบริการหรือการท่องเที่ยวในชุมชน	3.36	1.285	ปานกลาง
5. การบริโภค (กำลังซื้อ)	4.06	1.047	มาก
6. สภาพเศรษฐกิจ	4.86	.381	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10	.960	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในชุมชนในแต่ละกิจกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ของสมาชิกในระดับมาก $\bar{X}=4.10$, S.D. =.960 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X}=4.86$, S.D.=.381 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการจัดตั้งร้านค้า ในชุมชน $\bar{X}=4.54$, S.D.=.672 และปัจจัยด้านการจัดการธุรกิจบริการหรือการท่องเที่ยวในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย $\bar{X}=3.36$, S.D.=1.285

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยแวดล้อมทางการเงินของสมาชิก

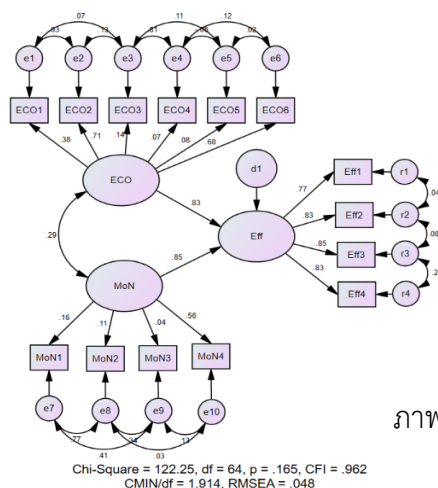
ปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ภาระค่าใช้จ่าย	3.88	.915	มาก
2. วัตถุประสงค์การกู้	3.06	1.122	ปานกลาง
3. ความรู้ทางการเงิน	4.47	.523	มาก
4. การวางแผนทางการเงิน	4.56	.568	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.99	.782	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมทางการเงินของสมาชิกในภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้อยู่ในระดับมาก $\bar{X}=3.99$, S.D. =.782 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X}=4.56$, S.D. =.568 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน $\bar{X}=4.47$, S.D.=.523 และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การกู้มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย $\bar{X}=3.06$, S.D.=1.122

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การชำระหนี้ตรงตามกำหนดเวลา	4.64	.567	มาก
2. การชำระหนี้โดยปิดบัญชีก่อนกำหนด	4.56	.627	ปานกลาง
3. การชำระหนี้ได้ครบตามจำนวน	4.60	.594	มาก
4. การเหลือเงินออม หรือ เหลือเงินในการลงทุนภายหลังการชำระหนี้	4.62	.622	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.60	.602	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X}=4.60$, S.D.=.602 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การชำระหนี้ตรงตามกำหนดเวลาอยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X}=4.64$, S.D.=.567 รองลงมาคือ การเหลือเงินออมหรือเหลือเงินในการลงทุนภายหลังการชำระหนี้ $\bar{X}=4.62$, S.D.=.622 และการชำระหนี้โดยปิดบัญชีก่อนกำหนด มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย $\bar{X}=4.56$, S.D.=.627

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล

(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี หลังการปรับโมเดล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าที่คำนวณได้	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	122.25	-
df	-	64	-
p-value	$P > 0.05$	.165	ผ่านเกณฑ์
χ^2/df	$\chi^2/df < 2$	1.914	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	.962	ผ่านเกณฑ์
TLI	≥ 0.95	.957	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	.985	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	$\leq .05$	.048	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่า ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลของประสิทธิภาพการชำระหนี้ (Eff) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่า 122.25 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) = 1.914 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) = .962 ค่าดัชนีวัดความเป็นปกติ (TLI) = .957 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณ (RMSEA) = 0.048 ในภาพรวมผ่านเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลหรือแบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 5 แสดงค่าอิทธิพลของแต่ละตัวแปร

Variables	ประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF)		
	DE	IE	TE
ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน (ECO)	.83	-	.83
ปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน (MoN)	.85	-	.85

p-value < .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน (ECO) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.83 และปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน (MoN) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.85 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ประเภท	สรุป
สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน (ECO) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF)	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)	เป็นไปตามสมมติฐาน
สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน (MoN) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF)	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)	เป็นไปตามสมมติฐาน

p-value < .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน (ECO) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) และปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน (MoN) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมปัจจัยด้านเศรษฐกิจในชุมชน ในแต่ละกิจกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ของสมาชิกอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัปพล ผิวสานต์ (2564: 511) พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ รายได้การเกษตร รายได้เสริม อยู่ในระดับมาก ส่วนผลการวิจัยของพระมหาสนอง ปจโจปการี และกาญจนาพัชร รัชโน (2562: 1-9) พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลเช่นสมาชิกนำเงินไปประกอบอาชีพเพื่อเสริมรายได้อยู่ในระดับปานกลาง

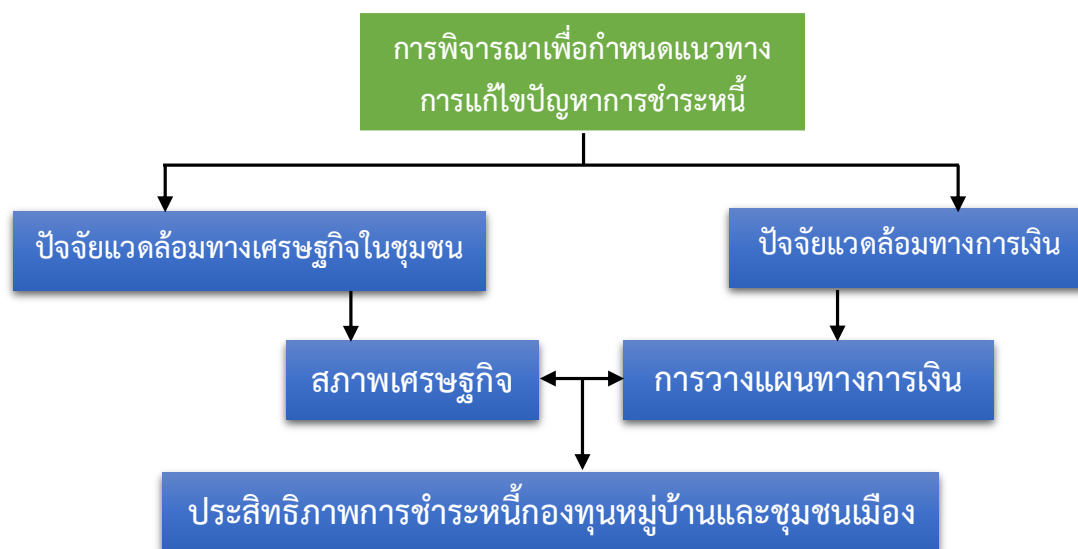
ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยแวดล้อมทางการเงินของสมาชิกในภาพรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการวางแผนทางการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัปพล ผิวสานต์ (2564: 517) พบว่า ปัจจัยด้านทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การชำระหนี้ตรงตามกำหนดเวลาอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิกุล โตเอี่ยม (2558: 3) พบว่า ความสามารถในการชำระหนี้ของบุคคลและกลุ่มอยู่ในระดับดี

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแวดล้อมด้านเศรษฐกิจในชุมชน (ECO) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) และปัจจัยแวดล้อมทางการเงิน (MoN) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้ (EFF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสุวรรณ สุขนิม (2561: 14) พบว่า ปัจจัยด้านระยะเวลา การผ่อนชำระและปัจจัยจากภายในและภายนอกของการชำระเงินกู้ยืม ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจเงื่อนไขในสัญญา และ ด้านสภาพเศรษฐกิจมีผลต่อประสิทธิภาพการชำระเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้าน ในพื้นที่ ต. ตะลุง อ. เมือง จ. ลพบุรี และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัปพล ผิวสานต์ (2564: 518) พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยด้านทักษะทางการเงิน มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร ในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์เช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ทั้งปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจในชุมชน และปัจจัยแวดล้อมทางการเงินส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้าน โดยในแต่ละปัจจัยจะมีปัจจัยย่อยที่แสดงให้เห็นว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการชำระหนี้มากที่สุด ดังนั้นการแก้ปัญหาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการชำระหนี้ควรพิจารณาแบบบูรณาการโดยนำเอาปัจจัยย่อยจากทั้ง 2 ปัจจัยหลักมาสร้างแผนภาพแสดงความสำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ปัญหาการชำระหนี้กองทุนฯ ซึ่งสามารถแสดงแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภาพการเพิ่มประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า การพัฒนาประสิทธิภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาด้านสภาพเศรษฐกิจในภาพรวม รวมทั้งให้ความรู้ด้านการวางแผนทางการเงินแก่ประชาชนและสมาชิกกองทุนฯ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ควรนำผลการวิจัยไปจัดทำแผนบริหารจัดการกองทุน และกำหนดเงื่อนไขที่รัดกุมและเกิดประโยชน์ทั้งต่อสมาชิกผู้กู้ และเกิดประโยชน์ต่อกองทุน เช่น ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความต้องการให้คณะกรรมการพัฒนานโยบายและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการกู้ยืมและการชำระหนี้ เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต และเพื่อให้สมาชิกเข้าใจเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติตาม อาทิ การปรับงวดชำระให้ตรงกับช่วงที่มาของรายได้สมาชิก ดังนั้น ผู้บริหารและคณะกรรมการควรนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการชำระหนี้ อยู่ในระดับ โดยเฉพาะการชำระหนี้ตรงตามกำหนดเวลาอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นคณะกรรมการอาจจะนำข้อมูลส่วนนี้ไปเป็นแนวทางกำหนดเงื่อนไขพิเศษสำหรับสมาชิกที่ชำระหนี้ตรงตามกำหนดเวลา ในการกู้ยืมครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรขยายผลในการเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดข้างเคียงเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบ อีกทั้ง ควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งอาจจะค้นพบตัวแปรที่อยู่นอกเหนือจากแนวคิด ทฤษฎีที่ศึกษา ซึ่งจะสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องได้ในลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กานต์ชนก มณีพรหม. (2564). **ความรู้ทางการเงินที่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุของข้าราชการทหาร สังกัด กรมกำลังพลทหารบก. การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- กานต์มณี การินทร์. (2565). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ช่วงโควิด-19 ของเกษตรกรในเขตตำบลสะแกโพรง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 5(2): 458-472.**
- กัปพล ผิวสานต์. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 “สู่ชีวิตวิถีใหม่ ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ” ครั้งที่ 8. วันที่ 27 มีนาคม 2564. 511-524. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.**
- ภาชนิ ยิ่งเลิศ และ ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ. (2565). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการก่อหนี้ของวัยทำงานก่อนและหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19. Journal of Modern Learning Development. 7(8): 175-195.**
- พระมหาสนอง ปจโจปการี และ กัญญพัชร รัชโน. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านโนนนามัย อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม. วารสารธาตุพนมปริทรรศน์. 3(2):1-9.**
- พิกุล โตเยี่ยม. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. วารสารโครงการทวีปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ. 1(1): 1-5.**
- พิชชา บวรโกศล. (2557). **การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษาตำบลวังกรด อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร. สารนิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.**
- สุวรรณ สุชนิม. (2561). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการชำระเงินกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ ต.ตะลุง อ.เมือง จ.ลพบุรี. วารสารโครงการทวีปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ. 4(1): 1-15.**
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2565). **ข้อมูลเชิงสถิติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.villagefund.or.th/> สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2566.**
- อรรถเดช สรสุชาติ. (2563). **สถิติประยุกต์และระเบียบวิธีวิจัย. ขอนแก่น: กรีนเนส ไวต์ จำกัด.**
- อดิศักดิ์ วงศ์อ้ายตาล. (2563). **การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของประชาชน ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรการจัดการ สาขาการจัดการ. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- ThaiPBS Esan. (2020). **Village Fund Corruption, Udon Thani Province. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=p2Zi6E9k4w0>. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2566.**
- Yamane, T. (1970). **Statistic: an Introductory Analysis. 2nded. New York: Harper & Row.**

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเา จังหวัดตาก
People's Participation in Local Government Public Policy Implementation:
Case Study of YokKrabat Sub-district Administrative Organization,
Sam Ngao District, Tak Province

दनयपण् सैमोใจ¹ ภาสกร ดอกจันทร² ธนัสธา โรจนตระกูล³
Danaipong Smerjai, Passakorn dokchan, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้จัดทำได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชน อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีทะเบียนอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเา จังหวัดตาก จำนวน 381 คน จากนั้นวิเคราะห์ผล สถิติที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า t-test และค่า f-test ผลการศึกษา พบว่า

1. ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินมีระดับความคิดเห็นสูงสุด

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ และสถานภาพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเา จังหวัดตาก

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ควรมีการสอบถามความต้องการของประชาชนเพื่อใช้ในการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน

Received: 2024-06-30 Revised: 2024-08-17 Accepted: 2024-08-21

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program Student, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand, Phitsanulok. E-mail: Smerjai_Bas@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Associate Professor Dr. Lecturer, Master of Public Administration Program, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand, Phitsanulok. E-mail: Smerjai_Bas@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor Dr. Lecturer, Master of Public Administration Program, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand, Phitsanulok. E-mail: tangkwa_tk@hotmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วม; นโยบายสาธารณะ; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aimed: 1) to study the level of public participation in driving public policy of local administrative organizations, 2) to compare public participation in driving public policy of local administrative organizations, classified by personal factors, and 3) to study public suggestions on the public policy of local administrative organizations. The research employed quantitative methods. The researcher distributed questionnaires to 381 residents aged 18 and over, registered in the jurisdiction of the Yokkrabat Subdistrict Administrative Organization, Sam Ngao District, Tak Province. The data were then analyzed using statistics, including percentage, mean, t-test, and f-test. The results of the study found that:

1. The overall opinion level of public participation in driving public policy of local administrative organizations was at the highest level, with the aspect of participation in evaluation receiving the highest opinion level.

2. For the comparison of public participation in driving public policy of local administrative organizations, classified by personal factors, it was found that age and status of the public were related to the opinion level on driving public policy of local administrative organizations in the Yokkrabat Subdistrict, Sam Ngao District, Tak Province.

3. Public suggestions on the public policy of local administrative organizations were that there should be inquiries into the needs of the public for the formulation of various projects and activities. The public should participate in determining development guidelines and problem-solving, and in ensuring transparency in administration.

Keywords: Participation; Public Policy; Local Government Organizations

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 283 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด และประเทศเป็นส่วนรวม (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545: 56)

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะชุมชนที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งในทางทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง ดังนั้น รัฐบาลในฐานะกลไกในการปกครองประเทศ มีภาระหน้าที่จำนวนมากในการบริหารประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสุข ความสงบ และความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต และดูแลความมั่นคงของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นการยากอย่างยิ่งที่จะสามารถดูแลและให้บริการประชาชนได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากอาจเกิด

ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงานและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ รวมถึงข้อจำกัดต่างๆ เช่น งบประมาณ ตัวบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ ที่ดำเนินงานให้ทั่วถึง ดังนั้นความรับผิดชอบของรัฐบาลจึงลดลงโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละชุมชน บทบาทและความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีมากขึ้น อีกทั้ง การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้กฎหมายต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยพัฒนาตามนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ฝ่ายบริหารควรคำนึงถึงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาบริหารราชการและการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐต้องใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน นำไปสู่การบรรลุภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ สร้างคุณค่าในภารกิจของภาครัฐ ลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็น ประชาชนได้รับความสะดวกและตรงตามความต้องการ ต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอเพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ การบริหารราชการมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (ปัญญทัต นอขุนทด, 2556: 1)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักการกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางในการเพิ่มอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินงานธุรการในระดับรองไปจนถึงระดับชาติหรือระดับรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจการปกครองเพื่อให้คนในท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้ในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองตามที่ได้รับกระจายอำนาจจากรัฐบาลดำเนินการปกครองท้องถิ่นของตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลส่วนกลาง เป็นหน่วยการปกครองตนเองตามหลักประชาธิปไตยและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้ดูแลบ้านเมืองของตนเอง จัดการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองของตนเองในเชิงปรัชญาก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดที่เรียกว่า บริบททางสังคม (Social context) ที่มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา คนที่อยู่ในที่ห่างไกลจากท้องถิ่นหนึ่งยังไม่สามารถเข้าใจท้องถิ่นได้ดีเท่ากับคนในท้องถิ่นนั้น และแม้ว่าจะมีบุคคลจากท้องถิ่นมีความสามารถในการมองปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่นอื่นได้ชัดเจน แต่การผลักดันให้คนในท้องถิ่นของตนเองสนใจและรับรู้ปัญหาของตน รู้สึกรับผิดชอบ ห่วงใยและหวงแหนท้องถิ่นของตน ยังถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ท้องถิ่นนั้นมีคนดูแลรักษาตลอดไป (ณัททวี ศิริรัตน์ และคณะ, 2565: 135)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย ครั้งนี้มุ่งศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล (หิสนัย เจนจบ, 2564: 16) รวมถึงแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก 12 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย บ้านคลองไม้แดง บ้านยกกระบัตร บ้านท่าไผ่ บ้านสองแคว บ้านแม่ระวาน บ้านหนองเชียงคา บ้านแม่เชียงราย บ้านใหม่สามัคคี บ้านหนองแม่ล่าง บ้านใหม่สามัคคีเหนือ บ้านหนองเชียงคาใต้ บ้านสองแควพัฒนา รวมจำนวน 7,977 คน (ระบบฐานข้อมูล ของที่ว่าการอำเภอสามเภา จังหวัดตาก โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน อายุต่ำกว่า 30 ปี ที่มีทะเบียนอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก จำนวน 381 คน (กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane, 1973)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำบทความ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2566 ถึง เดือน เมษายน 2567

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรการบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรการบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ศึกษาวิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้มาในลักษณะของการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรการบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก โดยแบ่งจำนวนคำถามออกเป็นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเดินทางเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจกแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างกรอก/ตอบ หลังจากนั้น นำแบบสอบถามกลับมาตรวจสอบความถูกต้อง ก่อนจะนำมาลงรหัสเพื่อการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากหนังสือ ตำรา บทความจากวารสารผลงานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการค้นคว้า กำหนดเป็นแนวความคิดในการศึกษา และใช้อ้างอิงในการเขียนรายงานผลการศึกษาวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังต่อไปนี้

5.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ใช้ในการอธิบายการตัดสินใจเลือกตั้ง

5.3 ค่า t-test independent, One Way Anova (F-test) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

5.4 ค่า t-test independent ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้น คือ เพศ กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

5.5 ค่า One Way Anova (F-test) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก

ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.590) โดยในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.536) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.657) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.646) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.661) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสางเภา จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.590) โดยในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.536) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.657) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.646) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.661) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.661) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่สูงที่สุดคือ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาในตำบล ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.715) รองลงมาคือ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.728) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในด้านการแก้ไขความยากจน ด้านการส่งเสริมอาชีพ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.710) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.729) ประชาชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.721) และอบต.ยกกระบัตร สอบถามความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปประกอบในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.756) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.646) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่สูงที่สุดคือ ประชาชนได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมด้านกีฬา เช่น สถานที่ออกกำลังกาย และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.650) รองลงมาคือ ประชาชนได้รับผลประโยชน์จาก อบต.ยกกระบัตร ในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.688) ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.ยกกระบัตร ด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ฯลฯ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.717) ประชาชนได้รับประโยชน์จากการให้บริการด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า และทันสมัย ต่างๆ การมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อินเทอร์เน็ตตำบล โรงเรียน ฯลฯ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.709) ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส

($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.713) และประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่น อบต.ยกกระบัตร ในด้านการมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.738) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.657) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่สูงที่สุดคือ ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมที่ อบต.ยกกระบัตร ดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนา อบต. ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.697) และ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาผู้ด้อยโอกาส เช่น ส่งเสริมการศึกษา ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.693) รองลงมาคือ ประชาชนร่วมดำเนินงานกิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบล ที่ อบต.ยกกระบัตร กำหนดไว้ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.705) การประสานงานขอความร่วมมือระหว่างประชาชน กับ อบต.ยกกระบัตร ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.734) และอบต. ยกกระบัตรจัดทำแผน/โครงการที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข โภค ศาสนา วัฒนธรรม ให้กับประชาชนในตำบลยกกระบัตร ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.701) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.536) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นที่สูงที่สุดคือ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะผู้บริหาร ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.561) รองลงมาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบขั้นตอนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.ยกกระบัตร ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.580) ประชาชนได้มีส่วนร่วมการประเมินผลงานในการบริหารงานส่วนท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.600) อบต.ยกกระบัตร ได้แต่งตั้งประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการ ประเมินผลแผนงานโครงการตามแผนพัฒนา อบต. ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.584) ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.ยกกระบัตร ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.587) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.ยกกระบัตร จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.705) ประชาชนมีส่วนร่วมในการประสานงานให้โครงการพัฒนาต่างๆ ของ อบต.ยกกระบัตร สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.709) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นด้านแรงงาน เช่น การปรับปรุงถนน ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.789) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

2.1 เพศของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

2.2 อายุของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

2.3 สถานภาพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

2.4 ระดับการศึกษาของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

2.5 อาชีพของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

2.6 รายได้ของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กับ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ในระดับสูงมาก และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ในระดับสูง

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ในระดับสูงมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ในระดับสูงมาก

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด และกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาในตำบล และอบต.ยกกระบัตร ควรมีการสอบถามความต้องการของประชาชนเพิ่มเติม เพื่อนำไปประกอบในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมด้านกีฬา เช่น สถานที่ออกกำลังกาย และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และควรสนับสนุนให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่น อบต.ยกกระบัตร ในด้านการมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานที่ อบต. ดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอบต. ควรจัดทำแผนที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข โภชนา ศาสนา และวัฒนธรรมเพิ่มเติมให้กับประชาชนในตำบลยกกระบัตร

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะผู้บริหาร และควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นด้านแรงงาน เช่น การปรับปรุงถนน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก ในภาพรวม

อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน แตกต่างกับงานวิจัยของ สิทธิธัญท์ วารุณสรัทธ (2559: (1)) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ประชาชนต้องการเสนอแนะการทำงานของ อบต. และร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ ได้หลากหลายช่องทาง ในขณะเดียวกันต้องการให้ อบต. ชี้แจงผลการร้องทุกข์ ชี้แจงการใช้งบประมาณ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต. ให้มากขึ้นและประชาชนต้องการให้ อบต. เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มประชาชน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางวางแผนพัฒนา อบต. เพื่อประโยชน์ด้านความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชน ควรเปิดโอกาสเข้ามาร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา อบต. และการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้เงินงบประมาณอย่างคุ้มค่าและสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก สอดคล้องกับ พระมหาพิศพงษ์ ชยเมธี (กลิ่นศรีสุข) (2563: 183) พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน แตกต่างจากงานวิจัยของ บุญยงค์ หาเพชร (2560: บทคัดย่อ) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองสระบุรี

อายุของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก สอดคล้องกับ พระมหาพิศพงษ์ ชยเมธี (กลิ่นศรีสุข) (2563: 183) พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน แตกต่างจากงานวิจัยของ บุญยงค์ หาเพชร (2560: บทคัดย่อ) พบว่า อายุเมืองสระบุรีไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาล

สถานภาพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก สอดคล้องกับ วิไลดา อินฉัตร อนันต์ ธรรมชาลัย (2560: 44) พบว่า ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคลของผู้มีส่วนร่วมที่แตกต่างกันมีผลต่อการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ระดับการศึกษาของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก แตกต่างจากงานวิจัยของ บุญยงค์ หาเพชร (2560: บทคัดย่อ) พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองสระบุรี

อาชีพของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก แตกต่างจากงานวิจัยของ บุญยงค์ หาเพชร (2560: บทคัดย่อ) พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองสระบุรี และ พระมหาพิศพงษ์ ชยเมธี (กลิ่นศรีสุข) (2563: 183) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน

รายได้ของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก สอดคล้องกับ บุญยงค์ หาเพชร (2560: บทคัดย่อ) พบว่า รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองสระบุรี อย่างไรก็ตาม พระมหาพิศพงษ์ ชยเมธี (กลิ่นศรีสุข) (2563: 183) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน มีความสัมพันธ์ต่อกันในระดับสูง ถึง สูงมาก

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาในตำบล และอบต.ยกกระบัตร ควรมีการสอบถามความต้องการของประชาชนเพิ่มเติม เพื่อนำไปประกอบในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ พระมหาพิศพงษ์ ชยเมธี (กลิ่นศรีสุข) (2563: 207) พบว่า ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจควรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมวางแผนพัฒนา รวมถึงเสนอแนะสภาพปัญหาในการปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมด้านกีฬา เช่น สถานที่ออกกำลังกาย และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และควรสนับสนุนให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่น อบต.ยกกระบัตร ในด้านการมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ วิไลดา อินฉัตร, อนันต์ ธรรมชาลัย (2560: 45) พบว่า ภาครัฐควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลอันเกิดขึ้นจากนโยบายสาธารณะที่ดำเนินการร่วมกัน ร่วมรับผลประโยชน์ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต้องมีผลประโยชน์ที่ได้รับจากนโยบายสาธารณะที่กำหนดในด้านใดด้านหนึ่ง

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานที่ อบต. ดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอบต. ควรจัดทำแผนที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณูปโภค ศาสนา และวัฒนธรรมเพิ่มเติมให้กับประชาชนในตำบลยกกระบัตร สอดคล้องกับ ญัททวิ ศิริรัตน์ และคณะ (2565: 140) พบว่า แนวทางการบริหารกิจการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา คือ ควรมีการดำเนินการในลักษณะของเครือข่าย ที่เป็นการทำงานร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อแสวงหาแนวทางในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ควรให้ความสำคัญโดยการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของคณะผู้บริหาร และควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นด้านแรงงาน เช่น การปรับปรุงถนน เป็นต้น สอดคล้องกับ พระมหาพิศพงษ์ ชยเมธี

(กลีนศรีสุข) (2563: 206) พบว่า ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน การทุจริตคอร์รัปชัน การติดตามการใช้งบประมาณ และการกระทำที่ไม่โปร่งใสของการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์สูงสุดในการทำงานของทางราชการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ถือเป็นการนำเสนอนโยบายที่มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งครอบคลุมถึงด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณสุข สาธารณูปโภค และสวัสดิการ ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการและตัดสินใจร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน แก้ไขปัญหาความยากจน ส่งเสริมอาชีพ และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
2. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาและส่งเสริมด้านต่างๆ เช่น ด้านกีฬา ศิลปวัฒนธรรม สาธารณูปโภค เทคโนโลยี โรงเรียน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ประชาชนร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนา
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน ตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานโครงการพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน และได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการประเมินผล รวมถึงการตรวจสอบการใช้งบประมาณประจำปีในการพัฒนาโครงการ/กิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการสอบถามความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปประกอบในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น
 - 1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรมีการพิจารณาประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่น ในด้านที่มีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้นของประชาชนเพิ่มมากขึ้น
 - 1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงาน ควรจัดทำแผน/โครงการที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณูปโภค ศาสนา วัฒนธรรม ให้กับประชาชนในท้องถิ่น
 - 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นด้านแรงงาน เช่น การปรับปรุงถนน เป็นต้น
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ศึกษาลงรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้ความแตกต่างของอายุและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่ส่งผลให้ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบาย

สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเภา จังหวัดตาก แตกต่างกันไป ด้วย

2.2 ศึกษาการควบคุม จัดทำแผนงาน มาตรฐาน เพื่อพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณทวิ ศิริรัตน์ จักร ศิริรัตน์ พิมพ์ดา ธรรมภักดี วิภาดา ผ่องจิต โชติ บดีรัฐ และวิภาวดี เพือกบัวขาว. (2565). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การบริการสาธารณะ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 12(1): 131-142.
- บุญยงค์ หาเพชร. (2560). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของเทศบาลเมืองสระบุรี : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2559*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปณณทัต นอขุนทด. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอลำสนธิ จังหวัดนครราชสีมา*. โครงการงานปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- พระมหาทศพงษ์ ชัยเมธี (กลินศรีสุข). (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). *การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์.
- วิลดา อินฉัตร และอนันต์ ธรรมชาลย์. (2560). แนวทางการบริหารนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นของพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้. *Journal of Nakhon Ratchasima College*. 11(2): 38-49.
- สิทธิ์ธัญญ์ วารุณสหรัชน. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลลาดจินดา อำเภอสว่างพรวน จังหวัดนครปฐม*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หัตถ์ชัย เจริญ. (2564). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอลำลูกขัน จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์

Analysis of the Characteristics of Educational Institution Administrators in
Change Era under Uttaradit Provincial Vocational Education Office

หัตถุเศรษฐ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา¹ หยกแก้ว กมลวรเดช²

Hatthaseat Thephudsadin Na Ayutthaya, Yokkaew Kamonvoradej

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 400 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง มี 5 องค์ประกอบหลัก 40 ตัวแปร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ได้ 13 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 7.909 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 19.774 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง ได้ 8 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 7.183 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 17.957 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์การ เพื่อความเปลี่ยนแปลง ได้ 8 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 6.211 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 15.528 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ได้ 8 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 5.504 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 13.759 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลง ได้ 3 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวน เท่ากับ 3.616 และร้อยละของความแปรปรวนรวม เท่ากับ 9.041 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ทั้งสิ้น ร้อยละ 76.059

คำสำคัญ (Keywords) : คุณลักษณะ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

Abstracts

The purpose of this research was to analyze the characteristic elements of educational institution administrators in the Change Era under Uttaradit Provincial Vocational Education Office. This research was qualitative research. The sample group used in the research consisted of 400 people administrators, teacher and education persons in Uttaradit

Received: 2024-08-05 Revised: 2024-08-20 Accepted: 2024-08-21

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. Master of Education Program in Educational Administration. Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: hatthaseat.deva@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: yokkaew.kam@uru.ac.th

Provincial Vocational Education Office. This research instruments were the 5 rating scale, where the consistency index value 0.97, factor analysis with EFA form.

The result of the research showed that the characteristics at the educational institution administrators in the Change Era had five main elements with 40 variables. The first element of knowledge, ability and experience had 13 characteristics with an eigenvalue of 7.909 and a percentage of common variance equal to 19.774. The second element of management and administrative in Change Era had 8 variables with the eigenvalue of 7.183 and the percentage of covariance equal to 17.957. The third element of the development of interpersonal relationship and organization had 8 variables with the eigenvalue of 6.211 and the percentage of covariance equal to 15.528. The fourth element of communication for change had 8 variables with an eigenvalue of 5.504 and the percentage of covariance equal to 13.759. Lastly, the fifth element of development for change had 5 characteristics had 3 variables with an eigenvalue of 9.041 and the percentage of covariance equal to 9.041, as well as the total variance of 76.059 %.

Keywords: Characteristics; Educational Institution Administrators; Change Era

บทนำ (Introduction)

บริบทและสภาพแวดล้อมของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงผันผวนอย่างรวดเร็ว มีผลต่อการขับเคลื่อนประเทศในทุกมิติ ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกเริ่มส่งผลให้เห็นชัดเจนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเรียกร้องความเท่าเทียมในเรื่องสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม การใส่ใจกับสุขภาวะทางร่างกายและทางจิตใจ โรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น การทดแทนของสกุลเงินดิจิทัล ความท้าทายจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัยที่เกิดขึ้นในหลากหลายระดับ ทำความเข้าใจ มองเห็นมันตามความเป็นจริง เพื่อหาวิธีรับมือและหาทางปรับตัวในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงต่อไป

ชีวิตในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง (Adaptive Era Life) ที่ทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตผิดไปจากเดิมนั้น ส่งผลต่อการวางรากฐานของการศึกษาไทย ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนอกจากมนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตประจำวัน สถานศึกษาก็จะต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทำให้ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลาดแรงงาน มีความเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยการมุ่งพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีทักษะที่สามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งสามารถผลิตกำลังคนที่ตอบสนองกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคตได้เมื่อมนุษย์เกิดความเคยชินกับชีวิตวิถีใหม่จนกลายเป็นชีวิตปกติรูปแบบหนึ่ง แต่การศึกษาไม่สามารถที่จะหยุดพัฒนาได้ เพราะคุณภาพของผู้เรียนหมายถึงคุณภาพของประชากรในอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว หลายเรื่อง คาดเดาทิศทางได้ยากนี้เราอาจจะบอกได้ว่า มนุษย์เรากำลังเผชิญกับยุคแห่งการ

เปลี่ยนแปลงที่แท้จริงการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยทำให้มนุษย์อยู่รอดในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกและตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพและเป็นการคาดหวังของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงต้องมีคุณลักษณะที่พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและโลกที่เกิดขึ้น (ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562) มีคุณลักษณะในการเป็นผู้นำทางความคิด การลงมือปฏิบัติ การควบคุม วัดประเมินผลและพัฒนา ร่วมกับบุคลากรในองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรม ความเท่าเทียมในการบริหารงาน มีความรู้และประสบการณ์ที่จะสามารถนำองค์กรสู่ความสำเร็จก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (พรรณราย เลิศพลึงเวทย์ และคึกฤทธิ์ ศิลาฉาย, 2566: 485-498) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องอาศัยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรในองค์กร สังคมและชุมชนโดยรอบ โดยนำเอาชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ความน่าเชื่อถือ และสำหรับตัวผู้บริหารก็มีความจำเป็นที่ต้องมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ในการวางเป้าหมายและบริหารงาน สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นให้กับสถานศึกษาและบุคลากรได้ ขจัดความไม่เท่าเทียม สร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน นำพาองค์กรสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน จากเหตุผลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง มุ่งสู่องค์กรที่มีคุณภาพ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน มีความสุข ชุมชนและสถานประกอบการให้การยอมรับ และเป็นองค์กรที่ยั่งยืนและมีความโปร่งใส วันทิศา โพธิสาร และ คณะ (2563: 127-138)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง มีกี่องค์ประกอบ มีอะไรบ้าง ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำองค์กรในยุคปัจจุบัน และผู้ที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของตนเองให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกปัจจุบัน และองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องสามารถนำผลของการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากร และใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ศึกษาตัวแปรทั้งสิ้น จำนวน 40 ตัวแปร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 สถานศึกษา จำนวน 534 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษาสังกัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 สถานศึกษา โดยวิธีการกำหนดอัตราส่วนตัวแปรตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง 1 : 10 ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้มีทั้งสิ้น 40 ตัวแปร จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 400 คน จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 6 แห่ง คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรดิตถ์ วิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตถ์ วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรดิตถ์ วิทยาลัยการอาชีพพิชัย วิทยาลัยเทคโนโลยีอุดรดิตถ์ และวิทยาลัยการอาชีพรัตนประสิทธิ์วิทย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2567-สิงหาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบตรวจสอบรายการ (Rating Scale) โดยเครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) เท่ากับ 0.76 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.987

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอหนังสือถึงสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยแล้วจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง ด้วยแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Form) ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 400 ชุด จากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ สำหรับองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 40 ตัวแปร ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 ด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ มี 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.472 – 0.721 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 7.909 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance) เท่ากับ 19.774 องค์ประกอบด้านที่ 2 ด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.549-0.738 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 7.183 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 17.957 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์การเพื่อความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร มีค่า

น้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.482 – 0.730 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 6.211 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 15.528 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.499 – 0.721 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 5.504 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 13.759 องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน มี 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.523 – 0.683 มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) เท่ากับ 3.616 และค่าร้อยละของความแปรปรวน(% of Variance) เท่ากับ 9.041

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญ และน่าสนใจ นำมาอภิปรายผลดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยศึกษาและวิเคราะห์ตัวแปรจากเอกสาร งานวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ตัวแปรที่สอดคล้องที่จะนำมาศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 40 ตัวแปร ซึ่งพบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป โดยผู้วิจัยได้พิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.30 ขึ้นไป โดยใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) และ Bartlett's Test Of Sphericity เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์หาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation matrix) แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่ร่วมกันชี้วัดค่าความแปรปรวนแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งได้องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ มี 13 ตัวแปร องค์ประกอบด้านที่ 2 ด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์การเพื่อความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร และ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน มี 3 ตัวแปร ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถนำองค์กร ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ต้องมุ่งสร้างมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีความรู้ ความสามารถที่สูงขึ้นอย่างมีความสุข ดังนั้นการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (สาคร มหาหิงค์ และ คณะ, 2565: 62-75) โดยคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อความสำเร็จขององค์กร (ชัยยนต์ เพาพาน, 2561: 59) หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่ามี 5 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีประเด็นอภิปรายตามลำดับดังนี้

1. องค์ประกอบด้านประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถ มี 13 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์อธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นร่วมกัน สามารถให้คำปรึกษากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ มีการกำกับติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ นำผลการนิเทศ กำกับติดตามไปวางแผนปรับปรุง

พัฒนาสถานศึกษา เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน และตัดสินใจ ยกย่องเพื่อนร่วมงานที่มีผลงานโดดเด่น มีการนำกระบวนการนวัตกรรม วิจัย มาพัฒนาสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว และทันเวลา มีความรับผิดชอบ และ มีความทุ่มเทและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ซึ่ง ศราวุธ จุมทอง และกุลจิรา รักษนคร (2566: 97-115) ได้อธิบายคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพควรมีความเข้าใจในตัวบุคคล องค์กร บริบทสถานศึกษา วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถจัดการความคิดของตนเอง สามารถสร้างความรู้ให้กับคนในองค์กร สร้างสรรค์ทีมในการปฏิบัติงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัยในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์มุมมองที่กว้างและเป็นธรรม และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก งานวิจัยของวันทิตา โพธิสาร และคณะ (2563: 127-138) พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สามารถเกิดได้จากความรู้ และประสบการณ์ วุฒิทางการศึกษา คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

2. องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์หรือขยายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความคล่องแคล่วด้านการใช้ทักษะความคิดสติปัญญา มีความสามารถในการระดมสรรพกำลังทรัพยากรมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา มีทักษะในการจัดการข้อมูลข่าวสาร สามารถปรับแก้วิกฤตให้เป็นโอกาสได้ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี รู้แนวทางที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน และมีการวางตัวเหมาะสมกับมารยาทในการเข้าสังคม ซึ่ง ณัฐชา พิภพทอง (2559) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ ต้องมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำทางวิชาการ การเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบ การบริหารจัดการและผู้นำด้านสังคมและชุมชน งานวิจัยของ สมบูรณ์ เตียนขุนทด และคณะ (2566: 1172-1184) พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความยุติธรรม ยึดความถูกต้องในการทำงาน มีการติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง มีการแบ่งฝ่ายงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนทั้งขอบข่ายงาน และมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาความสัมพันธ์บุคคล และ องค์กรเพื่อความเปลี่ยนแปลง มี 8 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์หรือขยายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ตนเองอยู่ และบริบทสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรในหน่วยงานอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการปลูกฝังความเป็นผู้นำให้กับบุคคลอื่น มีความกล้าที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรค บริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการความขัดแย้ง และมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่ง กนกวรรณ ดอนสมจิตร และอรุสา พรหมทา (2564: 491-506) พบว่า การสร้างความร่วมมือกับชุมชน สังคม ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่ง ศุภกานต์ แดงมะลัง (2559: 7-8) พบว่า ผู้บริหารควรนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รับฟังความคิดเห็น และร่วมวางแผนเป้าหมาย และควรสร้างกิจกรรมอันดีร่วมกับชุมชน

4. องค์ประกอบด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงมี 8 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์หรือขยายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทาง

วิชาการสามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารและจัดการศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีทักษะการจูงใจ มีความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นนักสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ชุมชน และมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่ง ธนวิน ทองแพง และ คณะ (2560) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน มีหลักจิตวิทยาในการสื่อสาร สามารถจัดความขัดแย้งในองค์กร สร้างความรักใคร่ เป็นกันเองทำให้ผู้ร่วมงานในองค์กรรู้สึกปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขซึ่ง ญัฐกรณ์ หิรัญชาติ และมัทนา วังนอมศักดิ์ (2557: 36-44) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารในเชิงคุณภาพ รวดเร็ว ตรงประเด็น และสามารถประสานงานกับองค์กร บุคคล หน่วยงานทั้งภายใน และ ภายนอกได้ รวมถึงการแก้ไขความขัดแย้งของคนในองค์กรด้วยการสื่อสาร มีวิสัยทัศน์ในการวางแผนและดำเนินการให้องค์กรสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดีออกสู่สาธารณชน

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงมี 3 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการวิเคราะห์ห้อธิบายองค์ประกอบได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นนักสร้างแรงบันดาลใจ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาทีม ซึ่ง กนกอร อุ่นสถานนท์ (2561: 98-103) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ด้วยคุณลักษณะที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ และนวัตกรรมในการสร้างสรรค์งานให้กับบุคลากรภายในองค์กร สามารถสร้างแรงขับเคลื่อน การจูงใจ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ตามที่วางเป้าหมายไว้ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ งานวิจัยของ อภิดา จันทรทอง และคณะ (2566: 318-329) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะของการเป็นผู้นำ มองเห็นถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถสร้างการยอมรับให้กับผู้ร่วมงาน สร้างความเชื่อมั่น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างศรัทธา ความน่าเชื่อถือ (แก้ไข) และสามารถเป็นทั้งผู้นำทางการปฏิบัติและทางความคิดได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผู้วิจัยได้รับความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 40 องค์ประกอบย่อย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงาน
อาชีวศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์ (หัตถุเศรษฐ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2567)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตนเองและวิชาชีพเพื่อก้าวเป็นผู้บริหารในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
 - 1.2 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์เชิงลึกในอนาคตเพื่องานวิจัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
 - 2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกวรรณ ดอนสมจิตร และอรุสา พรหมทา. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 8(1):491-506.

- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สู่การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ*. 1(2):98-103.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2561). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางกาการบริหาร กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐกรณ์ หิรัญชาติ และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2557). บทบาทผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*. 5(1):36-44.
- ณัฐชา พิกุลทอง. (2559). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธนวิน ทองแพง สมุทร ชำนาญ และจริญญา เกษมศรี. (2560). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาศูนย์ชายแดน อำเภโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรรณราย เลิศพลังเวทย์ และศศิฤทธิ ศิลาสาย. (2566). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*. 5(1):485-498.
- วันทิดา โพธิสาร สมคิด สร้อยน้อย และเรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2563). การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 14(1):127-138.
- ศราวุธ จุมทอง และกุลจิรา รักชนคร. (2566). สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 17(1):97-115.
- ศุภกานต์ แดงมะลิ่ง. (2559). การศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชนตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. *สัปดาห์วารสารศึกษาศาสตร์*. 3(1):7-8.
- สมบูรณ์ เตียนขุนทด สมใจ เดชบำรุง และสมบัติ เดชบำรุง. (2566). *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 9(8):1172-1184.
- สาคร มหาหิงค์ และ บุญจักรวาล รอดบำเรอ และ วิราภรณ์ ส่งแสง. (2565). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*. 1(4):62-75.
- อภิธา จันทร์ทอง ทรงเดช สอนใจ และประภาพร บุญปลอด. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 8(2):318-329.

แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียน
เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2
Guidelines For Developing Information Systems For School Administration in
the Chaloom Phrakiat School Group Under The Nan Primary Educational
Service Area Office 2

สุริชาติ คำแคว่น¹ ชัชภูมิ สีชมภู² ชาอวฤทธิ์ จันจัน³

Surichat khumkhwean, Chatphum Sichomphoo, Chaowarit Chancheen

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนและ 2) หาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 12 คน ครู 147 คน รวม 159 คน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และด้านการจัดเก็บข้อมูล 2) แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เน้นการวิเคราะห์สภาพบริบทและความต้องการของผู้ใช้ โดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบและจัดทำคู่มือปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาพัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูลที่ครอบคลุม โดยมีคณะกรรมการกำกับดูแลและใช้เครื่องมือที่หลากหลาย รวมถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและรวดเร็ว ด้านการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการประมวลผลข้อมูลและมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดเก็บข้อมูล สถานศึกษาควรมีการวางแผนและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการจัดเก็บข้อมูล ข้อมูลมีความถูกต้อง ทันสมัย ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษามีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน โดยมีการจัดทำแผนการใช้ข้อมูล มีผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ในทุกกิจกรรม

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนาระบบสารสนเทศ; การบริหารโรงเรียน;
เครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ

Received: 2024-08-05 Revised: 2024-08-20 Accepted: 2024-08-23

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: surichat592@gmail.com

² อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: chat.chomphoo@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: chaowarit.edu@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the operational problems of the information system of the school administration, and 2) to find a way to develop the information system of the school administration of the Chalerm Phra Kiat School Group Network. A mixed methods research design was employed. The population used included 12 school directors in the school group network, 147 teachers, a total of 159 people, and 9 target groups for interviews. The statistics used included frequency, percentage, average, standard deviation, and content analysis.

The results of the research showed that: 1) problems in the operation of the information system of the school administration, in descending order, were data collection, verification, process, application, analysis, and organization. 2) The development approach consisted of the data collection focusing on analyzing the context and needs of users; data verification the school development of a comprehensive data verification system with a supervisory board and use of a variety of tools and modern technology for accurate and fast results; data processing the school priority for data processing and its systematic implementation; data storage educational institutions with use planning of appropriate state of art tools for data storage, assurance, and accuracy. The educational institutions should encourage personnels to develop their data analysis skills for the decision making, and improve the quality of education management and data application. Clearly, they should data usage plans and implementation. There should be staff responsible for collecting, analyzing and using data in all activities of the educational institutions.

Keywords: Information System Development; School Administration;
Chalerm Phra Kiat School Group Network

บทนำ (Introduction)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรมและ สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษาและจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น จำนวนแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ที่ได้รับการสนับสนุน จากภาคเอกชน สถานประกอบการ สถาบัน ศาสนา มูลนิธิ สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคมเพิ่มขึ้น จำนวนรายการ ประเภทสื่อที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เผยแพร่ ผ่านระบบ เทคโนโลยีดิจิทัล จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษาเพิ่มขึ้น และมีระบบคลังข้อมูล เกี่ยวกับสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มาตรฐาน สามารถให้บริการคนทุก ช่วงวัย และใช้ ประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ นอกจากนี้ยังกำหนด ยุทธศาสตร์การ สร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการเพิ่ม โอกาสทางการศึกษาผ่านดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำหรับคนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดสำคัญ เช่น มีระบบเครือข่าย

เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ มีสถาบันเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาและกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์และการผลิต รายการเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 7)

การปฏิรูปการศึกษาในยุคสังคม ข้อมูลข่าวสารเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้าง การบริหารจัดการ การบริหารการเงินและงบประมาณ กระบวนการเรียนการสอน เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเทคโนโลยีที่สำคัญความคาดหวังของสังคมไทยต้องการให้คนไทยยุคใหม่มีคุณลักษณะใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักเลือกรับข้อมูล ข่าวสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่จะต้องสร้างโอกาสและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ให้คนไทยทุกคน เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างรากฐาน ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนมีการพัฒนาระบบ การเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ ดังนั้น ข้อมูลและสารสนเทศจึงเป็นความต้องการ จำเป็นเพื่อการ ดำเนินงานทางการศึกษาอย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพมาประกอบการพิจารณา ตัดสินใจในการวางแผน เพื่อกำหนดนโยบายให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและข้อมูลจะต้องผ่านการวิเคราะห์ อย่างถูกต้องเชื่อถือได้และ ทันเวลาที่ต้องการ เนื่องจากในปัจจุบันเราได้ก้าวเข้าสู่สังคม ข้อมูลยุคข่าวสาร อย่างแท้จริง ทำให้เกิดกระแส การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กระบวนการดำเนินการ การบริหารงาน ให้ถูกต้อง พร้อมทั้งจัดหาได้ ทันทั่วถึงและมีประโยชน์ก่อให้เกิดความคิดในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งยั้งเกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงต้องอาศัยระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการเป็นเครื่องมือ นำทางที่ช่วยชี้แนะผู้บริหารเลือกดำเนินการเพื่อให้องค์กรบรรลุ เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และเพื่อให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในสังกัด (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาศัย, 2558: 1) ระบบข้อมูลสารสนเทศ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินการไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากจะใช้ในการวางแผนการการควบคุมการทำงานและประกอบการ ตัดสินใจ ที่ถูกต้องแล้วยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทางเลือกใหม่ ๆ อีกด้วย การบริหารงาน โดยไม่ใช่ข้อมูล สารสนเทศช่วยในการตัดสินใจย่อมเสี่ยงต่อการผิดพลาดสูงและส่งผลกระทบต่อบุคลากร หน่วยงานและ องค์กรที่รับผิดชอบจำนวนมาก การมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี มีคุณภาพ ถูกต้อง ทันเวลาและเหตุการณ์ จะช่วยให้การบริหารงานและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ, 2551: 13-15) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็กำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต (ทิพวัลย์ นนทเกท, 2559: 48)

โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยเฉพาะข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานจากสภาพจริงที่ครอบคลุมข้อมูล ด้านเศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา อาชีพปัจจุบัน แนวโน้มของอาชีพอนาคต ทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียน ในด้านสภาพ ทางการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของชุมชน ในขณะนี้ โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ ยังไม่มื การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียนยังไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ โดยผู้รับผิดชอบในงานข้อมูลสารสนเทศ มิได้มีความรู้อย่างแท้จริง หรือบุคลากรใน โรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ และไม่นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทางด้าน ฝ่ายบริหาร นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารเพียงบางส่วน และนำมาใช้ได้ไม่เต็มที่ บุคลากรขาดการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์หรือไม่รู้ว่าจะนำไปใช้อย่างไร ระบบการจัดเก็บ

ข้อมูลสารสนเทศ ไม่ทันสมัย การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ไม่เป็นระเบียบทำให้ไม่น่าสนใจอย่างไรก็ตาม สำหรับโรงเรียนที่มีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ ครบถ้วน เป็นปัจจุบันเรียกใช้ได้สะดวก และตรงตามความต้องการ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความมั่นใจที่ต้องอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ มีกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์เป็นตรรกะและความสมเหตุสมผล เพราะสารสนเทศทั้งหลายนั้น นอกจากจะใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและประกอบการตัดสินใจแล้วยังนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดและสร้างทางเลือกใหม่ ๆ ในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย

จากรายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (2565: 101) พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การดำเนินงานจัดเก็บข้อมูลของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ ในส่วนของโรงเรียนในเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากการสัมภาษณ์นายเกียรติพันธ์ ทะวัน ซึ่งเป็นครูผู้รับผิดชอบงานด้านสารสนเทศของโรงเรียนบ้านด่านได้ข้อมูลว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้ดำเนินการตามนโยบายการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ โปรแกรมระบบบริหารสถานศึกษา (School Management Information System : SMIS) โปรแกรม OBEC 49 ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา การบันทึกข้อมูล Data On Web ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โปรแกรม M-OBEC ข้อมูลครุภัณฑ์ โปรแกรม B-OBEC ข้อมูลที่ดินสิ่งก่อสร้าง เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลงานวิชาการ ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลครุภัณฑ์ ข้อมูลที่ดินสิ่งก่อสร้าง โดยพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง ตรงกับความต้องการซึ่งโปรแกรมครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปถึงแม้ว่าสถานศึกษายังไม่มีการรวบรวมจัดระบบ และใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประกอบการตัดสินใจด้านนโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร คือสถานศึกษาจะดำเนินงานจัดระบบข้อมูลสารสนเทศตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดตั้งจัดสรรงบประมาณประจำปี ในเรื่องของบุคลากร บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านระบบสารสนเทศของแต่ละสถานศึกษา มีการโยกย้าย สับเปลี่ยนตำแหน่งทำให้เกิดปัญหาในการจัดทำข้อมูล นอกจากนี้บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความต่อเนื่องในงานที่รับผิดชอบ ทำให้ต้องเสียเวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจกับงานด้านระบบสารสนเทศส่วนในเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศนั้น สถานศึกษาบางแห่งยังไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงที่สามารถรองรับโปรแกรมของการจัดระบบสารสนเทศเนื่องจากขาดงบประมาณ ทำให้การบันทึกข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลไม่สมบูรณ์ด้วย

เหตุผลดังกล่าวเบื้องต้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาหาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อหาคำตอบว่าได้ดำเนินงานตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอนหรือไม่ การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนนี้ มีสภาพปัญหาการดำเนินการอย่างไรบ้าง และจะมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง ในการ

นำไปพิจารณาประกอบในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้ดำเนินต่อไป ให้ได้ทั้งประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและด้านการนำข้อมูลไปใช้

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 จำนวน 12 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยประชากรทั้งหมด 159 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 12 คน ครู 147 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ รวมทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษา เครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 จำนวน 12 สถานศึกษา

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนตุลาคม 2566 ถึง กรกฎาคม 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ได้มาจากการที่ผู้วิจัยนำสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนใน 6 ด้าน โดยการนำผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนดไว้ จำนวน 159 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2567 ถ้ามีการตอบแบบสอบถาม ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อระดมความคิดเห็นในการหาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่าง เดือน กรกฎาคม 2567 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วสังเคราะห์พร้อมเรียบเรียงประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ

ตาราง แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน

รายการ	ระดับปัญหา		ระดับ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.693	0.702	มาก	1
2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล	3.669	0.736	มาก	2
3. ด้านการประมวลผล	3.637	0.767	มาก	3
4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล	3.561	0.800	มาก	6
5. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล	3.612	0.762	มาก	5
6. ด้านการนำข้อมูลไปใช้	3.614	0.767	มาก	4
รวม	3.631	0.756	มาก	

จากตาราง พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.631$ S.D. = 0.756) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและด้านการจัดเก็บข้อมูล

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษามีจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาพบริบทของสถานศึกษาและรวบรวมผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แล้วสำรวจความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรตระหนักถึงความสำคัญของการรวบรวมข้อมูล และมีการกำหนดคุณสมบัติผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมตามความรู้ คุณวุฒิ ภาระงาน พร้อมทั้ง จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศและจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดทำระบบสารสนเทศในสถานศึกษา

ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรวางแผนการตรวจสอบข้อมูลโดยจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูล ใช้เครื่องมือตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล จากแบบสำรวจแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ในสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษามีการออกแบบวิธีการตรวจสอบข้อมูล จัดให้มีเครื่องมือตรวจสอบข้อมูลที่มีอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งประสานงานกับกลุ่มฝ่ายงานในสถานศึกษา เพื่อการตรวจสอบข้อมูล ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้การสอบถาม การสำรวจ การสัมภาษณ์ เป็นต้น

ด้านการประมวลผล พบว่า สถานศึกษาสำรวจความพึงพอใจจากผู้ใช้อข้อมูล ผู้ใช้ระบบสารสนเทศ นำข้อเสนอแนะจากการสำรวจมาพัฒนาระบบการประมวลผลข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการประมวลผลข้อมูล ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลให้สะดวกต่อการนำไปใช้ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ในรูปแบบรายงานผลการดำเนินงาน

ด้านการจัดเก็บข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรใช้สื่อและเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพปลอดภัย มีความคงทนถาวรสะดวกต่อการนำไปใช้ มีการใช้โปรแกรมประยุกต์จากหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา (EMIS) สถานศึกษาควรกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศของครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนอย่างมีระบบปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการนำไปใช้งาน จัดเก็บผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในรูปแบบเอกสาร และโปรแกรมประยุกต์พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศของครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานศึกษามีจัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศเพื่อบุคลากรมีการพัฒนาและมีความรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูล บุคลากรในสถานศึกษานำความรู้จากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลไปประมวลผลและวิเคราะห์เองได้ มีจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการวิเคราะห์ข้อมูลของระบบสารสนเทศในสถานศึกษา ร่วมกันการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้ทันต่อวิเคราะห์ข้อมูลให้สะดวกต่อการนำไปใช้ และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันในรูปแบบรายงานผลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

ด้านการนำข้อมูลไปใช้ พบว่า สถานศึกษามีการจัดทำแผนการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ สถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษาว่าต้องการใช้สารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในแต่ละฝ่าย มีผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์สารสนเทศในแต่ละฝ่าย การนำข้อมูลระบบสารสนเทศทำเป็นรายงานทุกงานในระบบสถานศึกษา อาทิเช่น บุคลากรในสถานศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ตรงกับความต้องการในการ ใช้งาน โดยเฉพาะสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งต้องเชื่อมโยง แหล่งเรียนรู้ ระบบการเรียนออนไลน์ ระบบการดูแลนักเรียน และระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเข้าด้วยกัน และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมเหล่านี้ไปเพื่อเชื่อมโยงสู่ระบบข้อมูลกลางของโรงเรียน ระบบข้อมูลกลางของเขตพื้นที่ และกระทรวงต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญและน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับปัญหาทั้ง 6 ด้าน พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.631$ S.D.=0.756) คือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผล ด้านการนำข้อมูลไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและด้านการนำข้อมูลไปใช้ ทั้งนี้เพราะว่า ปัจจุบันสถานศึกษาจำนวนมากมีระบบการจัดเก็บข้อมูล สารสนเทศไม่ทันสมัย ขาดความครบถ้วน ไม่สามารถเก็บและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ในปริมาณมาก ส่งผลให้การค้นข้อมูลหรือการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น อาจไม่ครอบคลุมและเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระพงษ์ มีพวงผล (2559) พบว่า สภาพปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ ปาลี (2561: 179) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการรายงานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ลำช้า การจัดเก็บไม่เป็นระบบ การสืบค้นหาข้อมูลมีความยุ่งยาก ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล สิ้นเปลืองกระดาษ ระบบการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยากและเป็นการเพิ่มภาระงานของครู ฝ่ายบริหาร ครู และนักเรียนต้องการมีระบบสารสนเทศ ที่ใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ลดงบประมาณในการปฏิบัติงาน และข้อมูลสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจได้

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวม ข้อมูล สถานศึกษาควรจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาพบริบทของสถานศึกษาและรวบรวมผลการดำเนินงานเพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมตามความรู้ พร้อมทั้ง จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ควรวางแผนการตรวจสอบข้อมูลโดยจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูล ใช้เครื่องมือตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล จัดให้มีเครื่องมือตรวจสอบข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการประมวลผล ควรจัดให้มีการสำรวจความพึงพอใจและนำข้อเสนอแนะจากการสำรวจมาพัฒนาระบบการประมวลผลข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูล ควรใช้สื่อและเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างมีระบบ ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จัดเก็บผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในรูปแบบโปรแกรมประยุกต์ให้มีประสิทธิภาพ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศเพื่อบุคลากรมีการพัฒนาและมีความรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูล นำความรู้จากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลไปประมวลผล พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเองได้ และด้านการนำข้อมูลไปใช้ จัดทำแผนการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ มีผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์สารสนเทศ นำข้อมูลระบบสารสนเทศจัดทำเป็นรายงานในระบบสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า สถานศึกษาต้องใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งการวิเคราะห์ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาของสถานศึกษา จำเป็นต้องกำหนดผู้รับผิดชอบ

ในการดูแล รักษาข้อมูล มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลครอบคลุมความต้องการใช้งาน มีการวางแผนตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ถูกต้องไปประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงษ์ เจริญฉาย (2564) พบว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยกำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูลเหมาะสมกับ ข้อมูล มอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเที่ยงตรง ชัดเจน และเข้าได้ง่าย จัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐรัชช์ อรุณทัต (2560) พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบสำหรับองค์กร 2 แนวทาง คือ 1. พัฒนาระบบโดยหา โปรแกรมที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว 2. พัฒนาระบบโดยการสร้างระบบขึ้นมาใหม่ ซึ่งสามารถ นำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนในองค์กร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรที่มีลักษณะและขนาดใกล้เคียงกันได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนของเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรวบรวมและจัดการข้อมูลในสถานศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ดี จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการตรวจสอบข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลในสถานศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจ การมีระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ดี จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการประมวลผล การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการประมวลผลข้อมูลในสถานศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีระบบการประมวลผลข้อมูลที่ดี จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดเก็บข้อมูล จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างมีระบบ โดยมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ สถานศึกษายังมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานในการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลของบุคลากร โดยมีการจัดอบรมและพัฒนาหลักสูตรเฉพาะเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลจากระบบสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากการพัฒนานี้ทำให้บุคลากรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง และมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น และสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานอิเล็กทรอนิกส์ได้และด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ โดยได้มีการจัดทำแผนการใช้สารสนเทศเฉพาะของแต่ละสถานศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของแต่ละ

ฝ่าย เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคคล และฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรจัดประชุมผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์สภาพ บริบท ของสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาโดยการระดมความคิดร่วมกัน ศึกษาความต้องการของ ผู้ใช้ข้อมูล จากแบบสอบถามข้อคิดเห็น

1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นความสำคัญของข้อมูล และข้อมูลสารสนเทศให้มากขึ้น โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านที่กล่าวมาให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในเครือข่าย กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเทคนิคและวิธีการการบริหารระบบสารสนเทศใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

เอกสารอ้างอิง(References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มงานแผนและนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 (2565). **รายงานการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565**. จังหวัดน่าน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2.
- จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ. (2551). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.
- ทิพวัลย์ นนทเกท. (2559). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3**. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2(1): 47-56.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พีระพงษ์ มีพวงผล. (2559). **สภาพปัญหาและแนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ณัฐพงษ์ เจริญฉาย. (2564). **แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูปถัมภ์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ณัฐรักษ์ อรุณทัต. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ. วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิลาวัลย์ ปาลี (2561). การพัฒนารูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 31 จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2558). การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู
กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Transformational Leadership of Educational Institution Administrators
Affecting the Performance of Teachers: Network Group Promoting Efficiency
in Educational Welfare Management

ณัฐวุฒิ อุทาทิศ¹ ศักดิพงษ์ สุภีรักษ์² ลือชัย ชูนาคา³

Nattawoot Utatis, Sakdipong Suphirak, Luechai Chunakha

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสมรรถนะประจำสายงานครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะประจำสายงานครู และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 254 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะประจำสายงานครู อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะประจำสายงานครู มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) สามารถพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างบารมี ที่ร่วมกันทำนายสมรรถนะประจำสายงานครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายการผันแปรของสมรรถนะประจำสายงานครู ได้ร้อยละ 58.30

คำสำคัญ (Keywords) : กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์;

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; สมรรถนะประจำสายงานครู

Received: 2024-07-11 Revised: 2024-08-20 Accepted: 2024-08-23

¹ นักศึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
Thesis Student Educational Administration Faculty of Humanities and Social Sciences Chao Phraya
University. Correspond author. E-mail: Nattawoot.aew@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาองค์กร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย
เจ้าพระยา Thesis advisor Doctor of Philosophy in Organization Development Administration Faculty of
Humanities and Social Sciences Chao Phraya University. Correspond author. E-mail: dr.somsak.su@gmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
Thesis advisor Educational Administration Faculty of Humanities and Social Sciences Chao Phraya
University. Correspond author. E-mail: Lchunaka@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the level of change leadership of school administrators, 2) to study the level of teacher competence, 3) to study the relationship between the change in leadership of the school administrators and teacher performance, and 4) to create an equation to predict the change in leadership of school administrators that affects teacher performance. The quantitative research model used questionnaires as a tool to collect data. The sample group included teachers on teaching duties at the educational institutions in the network group for promoting the efficiency of welfare education management in the Northeast Region, totally 254 people. Statistical tools were frequency, percentage, mean, and standard deviation, Person correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The results showed that: 1) transformational leadership of school administrators was at a high level, 2) teachers' performances were at the highest level, and 3) transformational leadership of educational administrators and teachers' performances had a statistically significant positive correlation at the level of .01, and 4) prediction of the leadership of school administrators affecting the performance of teachers had 3 variables: ideological influence individuality, and prestige. Their combination predicted the performance of teachers. Statistical significance at the level of .01 could explain the variation in teacher performance by 58.30 percent.

Keywords: Network group promoting efficiency in providing educational assistance;

Transformational leadership; Teacher competencies

บทนำ (Introduction)

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมี โอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้ง มีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา เพื่อร่วมกัน “พลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล” (Transforming Education to Fit in the Digital Era)(ตริณูช เทียนทอง, 2565) การจัดการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ “เด็กด้อยโอกาส” (Underprivileged Children หรือ Disadvantaged Children) ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเด็กที่อยู่ในสถานะยากลำบาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 10-14) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำ จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ และมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ (ไชยา ภาวะบุตร, 2560: 302-303) ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยถ่ายทอดผ่านทางกระบวนการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนการอบรมสั่ง

สอน ครูจึงมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เรียน ดังนั้น คุณภาพของครูจึงมีความสำคัญ ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มี “สมรรถนะของการเป็นครูมืออาชีพ” อยู่เสมอ (สาโรช บัวศรี, 2526: 4-5) การเปลี่ยนแปลงของโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารที่ทำให้โลกเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดน การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในวันนี้ถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพ ทั้งในด้านผลผลิตการจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ พัฒนาทั้งระบบ บุคคลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดและทฤษฎี เช่น Bass and Avolio (1994)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหาร พัฒนาครูให้ตรงกับความต้องการ ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีการสำรวจ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น (Bass and Avolio, 1994 อ้างถึงใน กมลพร ศรีประไพ, 2560) (Burns, 1978 อ้างอิงใน อุไรวรรณ เขาวนชื่น, 2561) ทั้งนี้ ได้สรุปภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารไว้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) ด้านการสร้างบารมี

ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะประจำสายงานครู ตามเกณฑ์การประเมินสมรรถนะครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย

6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 26-38)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 766 คน ในปี พ.ศ. 2565 (ข้อมูล 5 ตุลาคม 2565) (งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 โรงเรียน โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจำนวนครูปฏิบัติหน้าที่การสอนในแต่ละโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 27 จังหวัดหนองคาย, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 28 จังหวัดยโสธร, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จังหวัดศรีสะเกษ, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32 จังหวัดอุบลราชธานี, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 50 จังหวัดขอนแก่น, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 จังหวัดสกลนคร, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 54 จังหวัดอำนาจเจริญ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 63 จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประมาณ 3 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่การสอน และตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะคำถามเป็นเชิงสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีคำถามครอบคลุม

เนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) ด้านการสร้างบารมี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้กำหนดสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ส่งทางไปรษณีย์ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 254 ชุด พร้อมทั้งกำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 15 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้ศึกษาวิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล นำมาวิเคราะห์ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ให้ไว้ จัดระบบข้อมูลตรวจสอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปและแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 82)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่าอยู่ในระดับใด โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 121)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 4 ศึกษาสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics)

5.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

5.5 การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมา คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างบารมี

2. ผลการศึกษาระดับสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน ภาวะผู้นำครู ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะประจำสายงานครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($X_1 = .628$) รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($X_4 = .598$) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($X_3 = .544$) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($X_2 = .534$) และด้านการสร้างบารมี ($X_5 = .396$) ตามลำดับ ซึ่งการแปลผลระดับความสัมพันธ์ตัวแปร ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) , ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4) , ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X_3) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะประจำสายงานครู อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการสร้างบารมี (X_5) มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะประจำสายงานครู อยู่ในระดับต่ำ

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (x_1) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (x_4) และด้านการสร้างบาร์มี (x_5) ที่ร่วมกันทำนายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายการผันแปรของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 58.30 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y^A = 1.35 + 0.32 (X_1) + 0.30 (X_4) + 0.09 (X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z^A = 0.48 (Z_1) + 0.37 (Z_4) + 0.14 (Z_5)$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมา คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างบาร์มี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้มีความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและเห็นคุณค่าของเป้าหมาย ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้ร่วมกันอุทิศตนเพื่อการพัฒนาองค์กรร่วมกัน การกระตุ้นให้กำลังใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีม โดยการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานให้ก่อนและกำลังใจผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ และเชื่อมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ จะสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนันท์สร ปิยะภัทรวิรัตน์ (2565) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เนื่องจากผู้บริหารมีอุดมการณ์แน่วแน่ มีการวางแผนทำงานอย่างชัดเจน และเป็นระบบแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม เปิดโอกาสสนับสนุนให้ บุคลากรทุกคนรู้จักพัฒนาตนเอง เปิดโลกทัศน์ให้ศึกษาดูงาน อบรมในการพัฒนาตนเองในต่างพื้นที่ และต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีสิทธิ์ในการออกความคิดเห็น เห็นถึงความสำคัญความก้าวหน้า ทางด้านวิชาชีพของผู้ร่วมงานและสนับสนุนทุกคน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

2. สมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และการสร้างความสัมพันธ์และความ

ร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการชั้นเรียน และภาวะผู้นำครู ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้ ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ ซึ่งสมรรถนะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับเป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาสมรรถนะของครู เพื่อแบ่งระดับสมรรถนะก่อนและหลังการพัฒนา เช่น ระดับฝึกหัด เป็นบุคคลที่เข้าใจหลักการสอนเล็ก ๆ น้อย ๆ และไม่กล้าตัดสินใจ ระดับเริ่มต้น เป็นบุคคลที่มีความเข้าใจใน แนวทางจัดการสอน แต่ยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติและแยกแยะความสำคัญของงาน ระดับรอบรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจเป้าหมายของการศึกษา สามารถวางแผนและปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอน ระดับชำนาญ เป็นบุคคลเข้าใจสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความสามารถในการตัดสินใจ และสามารถให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้อื่น และระดับเชี่ยวชาญ เป็นผู้ที่เข้าใจการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี สามารถวิเคราะห์สถานการณ์การแก้ปัญหา และพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ เหล่านี้ กำหนดเป็นเกณฑ์ในการวัดระดับสมรรถนะ ทั้งสมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำสายงาน และใช้ประเมินบุคลากรเพื่อค้นหาสมรรถนะที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาของแต่ละบุคคล และจัดทำหลักสูตรเพื่อการพัฒนาสมรรถนะ และจัดการฝึกอบรมบุคลากร โดยเลือกหลักสูตรสมรรถนะที่แต่ละคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาโดยใช้ผลจากการประเมินระดับสมรรถนะของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยทิพย์ แก้วตา (2565) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความมุ่งมั่นพากเพียร สมรรถนะครูใน ศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้รองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับสมรรถนะครู ในศตวรรษที่ 21 โดยเห็นว่า สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

3. ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับสมรรถนะประจำสายงานครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.76$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการมีอิทธิพลต่อครูโดยการปลูกเร้าอารมณ์ที่เข้มแข็งให้เห็นถึงการมีวิสัยทัศน์ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้ผู้อื่นยอมรับและยอมเป็นผู้ตามในการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ จริงใจในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า เป็นมิตรไมตรีเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน และสามารถโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเชื่อถือ โดยมีการจูงใจที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ผู้ตามจะปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธา มีความมั่นใจ ไว้วางใจ ซึ่งกันและกันสามารถช่วยให้เอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกยินดี ภาคภูมิใจ เต็มใจร่วมใจเมื่อได้ปฏิบัติงานร่วมกันและการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ปรัชญาทศศาสตร์ที่เป็นประการสำคัญขององค์กรที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมประกอบขึ้นเป็นตัวแปร ที่จะช่วยจัดกระบวนการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันให้บรรลุเป้าหมายและส่งผลถึงอนาคต โดยที่ผู้นำจะแสดงพฤติกรรมกาปฏิบัติงาน

วิธีการทำงานอย่างชัดเจนเอาใจใส่ และแนวทางให้ผู้ตามยอมรับตนเอง พร้อมทั้งต้องยอมรับในความต้องการของผู้ตาม เมื่อผู้ตามปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดผู้นำจะให้รางวัลตามสถานการณ์เป็นการตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของและสอดคล้องกับงานวิจัยพิชญา สุมนธา อีระวัฒน์ มอนโรสง (2566) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูอยู่ในระดับสูง โดยมี 2 ด้านที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครู ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และการสร้างแรงบันดาลใจสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะหลักของครู ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ได้แสดงพฤติกรรมในการจัดการกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงาน หรือผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนา ให้ความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมาทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจขึ้นและวิสัยทัศน์ของกลุ่มจึงให้ ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามมองไกลเกิดความสนใจของตนเองไปสู่ประโยชน์โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. การสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีตัวแปรด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (x_1) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (x_4) และด้านการสร้างบารมี (x_5) ที่ร่วมกันทำนายสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายการผันแปรของสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ 58.30 ($R^2 = 0.583$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงออกถึงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีอิทธิพลต่อครูโดยการปลูกฝังอารมณ์ที่เข้มแข็งให้เห็นถึงการมีวิสัยทัศน์ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้ผู้อื่นยอมรับและยอมรับเป็นผู้ตามในการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงใจในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่าเป็นมิตรไมตรีเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงานและสามารถโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเชื่อถือ โดยมีการจูงใจที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ผู้ตามจะปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธา มีความมั่นใจ ไว้วางใจ ซึ่งกันและกันสามารถช่วยให้เอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความรู้สึกยินดี ภาคภูมิใจ เต็มใจร่วมใจเมื่อได้ปฏิบัติงานร่วมกัน และผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำความด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ผู้บริหาร ให้ความสนใจดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนอย่างใกล้ชิด โดยทำความเข้าใจและส่งเสริมพัฒนาความต้องการ ความสนใจ ความสามารถของแต่ละบุคคล และปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งชี้แนะและให้ข้อมูลย้อนกลับสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำด้านการสร้างบารมี คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีบารมี โดยผู้นำสามารถที่จะสร้างความภาคภูมิใจความศรัทธา และรวมถึงการทำให้ผู้อื่นยอมรับถึงการกำหนดเป้าหมายการแสดงศักยภาพของตนเอง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์ชัดเจนในการทำงานมีลักษณะเป็นมิตรใจดีและเป็นกันเองปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยยึดหลักธรรมทางศาสนาเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงานทำให้ผู้ร่วมงานเชื่อฟังนับถือผูกพันเกิดความจงรักภักดีอย่างอุทิศตนทำงานเพื่อให้งานสำเร็จและรู้และทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าคุณค่ามีความสามารถและอยากปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาคาดหวังไว้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ

วิมลพรรณ ช่างคิด (2560) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเรียนรู้สิ่งใหม่ รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กรในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมส่งผลต่อความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครู เนื่องจากการพัฒนาครูให้ตรงกับความต้องการ ผู้นำจึงต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติงาน พยายามเปลี่ยนแปลงผู้ตาม โดยวิธีการสร้างค่านิยมการทำงานที่มุ่งสู่นาคตัวอย่างมีอุดมการณ์ มีความพร้อม และมีความกระตือรือร้นพร้อมรับกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อีกทั้ง ยังกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักสำนึก และเห็นคุณค่าของการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตนเป็นสำคัญ แต่มุ่งเสริมสร้างให้ผู้ตามใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมจนบรรลุเป้าหมายอย่างภาคภูมิใจ พลังหรืออำนาจแฝงที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่สื่อความหมายให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้รับรู้ถึงศักยภาพของตน เป็นกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการโดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์กรเป็นเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรสร้างแนวทางการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนยกระดับประสิทธิผลของสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนให้มีสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ เพื่อให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เช่น ด้านจิตนาการ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ฯลฯ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลพร ศรีประไพ. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนันท์สร ปิยะภักธวิรัตน์. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติ การบริหารการศึกษา. Principles, Theories and Practices of Educational Administration. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ตรีนุช เทียนทอง. (2565). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2567.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิชญา สุมณฑา, อีระวัฒน์ มอนโธสง. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิมลพรรณ ช่างคิด. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สร้อยทิพย์ แก้วตา. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สาโรช บัวศรี. (2526). จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อุไรวรรณ เชานันชื่น. (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้สถาบันการอาชีวศึกษา. ปริญญาโท หลักสูตรการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bass, B.M. & Avolio, B.J., (1994). Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership. Thousand Oak: Sage.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <https://www.thetsis.com/post/research-tips-sampling>. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2567.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

“วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์” เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2-3 ท่าน โดยบทความผู้พิมพ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้พิมพ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึง รายละเอียดของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบ และผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา การวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้ง ข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึง ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ค้นหาค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อยๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/index>

รูปแบบบทความและการตีพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษ ความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อ และนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรกที่มีเครื่องหมายเลขกำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้นๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ ดังนี้ Author/(Year of Publication: page) หรือ (Author./Year of Publication: page) เช่น Anuwat (2018: 18) หรือ (Brown, 1997: 18-22) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others)

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์
ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้า

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2558). คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาแบดมินตัน. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย.

อนุวัต กระสังข์. (2560). พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). Finite Element Modeling for Stress Analysis. New York: John wiley & sons.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).//Title of Book.//Edition of Book.//Place of Publication.//Publisher Name.

รายงานทางวิชาการ

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.//(Year of Publication).//Title.//Place of Publication.//Publisher Name.

วิทยานิพนธ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

รายงานการวิจัย

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. รายงานการวิจัย. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่/สถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title.//Research Report.//Place of Publication.//Publisher Name.

รายงานการประชุม

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อรายงานการประชุม**. วัน เดือน ปี ที่จัด. เลขหน้า. สถานที่:
สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).// Title of Article.//**In Title**.//Date of Publication.//page.//Place
of Publication.:/Publisher Name.

วารสาร

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์): เลขหน้าแรก –
หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Journal**.//Year(Volume).:/page.

หนังสือพิมพ์

ชื่อ นามสกุลผู้พิมพ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อหนังสือพิมพ์**. เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Newspaper**.//page.

สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี). ชื่อเรื่อง. **ชื่อบทความ**. [ประเภทสื่อที่เข้าถึง]. แหล่งที่มา: แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่
บนเว็บไซต์ วัน เดือน ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).// **Title of Article**.// [Online].//Available.:/Name of website.//
Retrieved/Date of Publication.

การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วันที่). ตำแหน่ง (ถ้ามี). สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.